T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

YEDİGÖLLER MİLLİ PARKI'NIN REKREASYONEL YÖNETİM PLANININ OLUŞTURULMASI

DOKTORA TEZİ

HÜSEYİN SAMET AŞIKKUTLU

ARALIK 2013

DÜZCE

KABUL VE ONAY BELGESİ

Hüseyin Samet AŞIKKUTLU tarafından hazırlanan "Yedigöller Milli Parkı'nın Rekreasyonel Yönetim Planının Oluşturulması" isimli lisansüstü tez çalışması, Düzce Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 11/11/2013 tarih ve 2013/602 sayılı kararı ile oluşturulan jüri tarafından Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı'nda Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Haldun MÜDERRİSOĞLU
Düzce Üniversitesi

Üye
Prof. Dr. Oğuz YILMAZ
Ankara Üniversitesi

Üye
Doç. Dr. Sebahat AÇIKSÖZ
Bartın Üniversitesi

Üye
Doç. Dr. Osman UZUN
Düzce Üniversitesi

Üye
Doç. Dr. Zeki DEMİR
Düzce Üniversitesi

Tezin Savunulduğu Tarih: 09.12.2013

ONAY

Bu tez ile Düzce Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu Hüseyin Samet AŞIKKUTLU'nun Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı'nda Doktora derecesini almasını onamıştır.

Prof. Dr. Haldun MÜDERRİSOĞLU
Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürü

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün aşamalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tezin çalışılması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını beyan ederim.

08 Kasım 2013

Hüseyin Samet AŞIKKUTLU

Aileme…

TEŞEKKÜR

Öncelikle çok değerli danışman hocam sayın Prof. Dr. Haldun MÜDERRİSOĞLU'na bu tez çalışmasının hazırlanması ve araştırmalarımın her aşamasında bilgi, öneri ve yardımlarını esirgemeyerek katkıda bulunduğu için teşekkür ederim.

Tez izleme komitesi üyelerinden değerli hocalarım Doç. Dr. Sebahat AÇIKSÖZ ve Doç. Dr. Osman UZUN'a, ayrıca tez jüri üyelerinden Prof. Dr. Oğuz YILMAZ ve Doç. Dr. Zeki DEMİR'e bilimsel açıdan görüşlerini benimle paylaşarak yol gösterdikleri için şükranlarımı sunarım.

Bu çalışmanın hazırlanması esnasında destek ve katkılarından dolayı değerli hocalarım Yrd. Doç. Dr. Bekir KAYACAN, Doç. Dr. Birsen ŞAHİN KÜTÜK ile Orman ve Su İşleri Bakanlığı'nda görevli Ahmet DAŞDANDIR'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Çalışmamın önemli bir bölümünü oluşturan arazi çalışmaları esnasında yardımlarını esirgemeyen arkadaşlarım Arş. Gör. Bülent TOPRAK, Arş. Gör. İbrahim AYTAŞ, Arş. Gör. Murat SARGINCI ve Arş. Gör. Dr. Serir UZUN'a teşekkür ederim. Ayrıca bilgisi ve deneyimini her zaman benimle paylaşan değerli arkadaşım Yrd. Doç. Dr. Barış ERGEN'e teşekkürlerimi sunarım.

Tez çalışmamın başından itibaren, her süreçte anlayış ve yardımlarını benden esirgemeyen eşim Zeliha ve oğlum Kuzey ile desteklerini her zaman yanımda hissettiğim değerli aileme en içten dileklerimle teşekkür ederim.

Bu çalışma, Düzce Üniversitesi TÜBİTAK (ÇAYDAG) 109Y327 numaralı projesiyle desteklenmiştir.

08 Kasım 2013 **Hüseyin Samet AŞIKKUTLU**

İÇİNDEKİLER **Sayfa**

TEŞEKKÜR SAYFASI..... i
İÇİNDEKİLER..... ii
ŞEKİL LİSTESİ..... v
ÇİZELGE LİSTESİ..... viii
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ..... xi
ÖZET..... 1
ABSTRACT..... 3
EXTENDED ABSTRACT..... 5
1. GİRİŞ..... 9
1.1. KURAMSAL TEMELLER…… 12
1.1.1. Zaman, Boş Zaman ve Serbest Zaman Kavramları……. 12
1.1.1.1. Zaman Kavramı…….... 12
1.1.1.2. Boş Zaman ve Serbest Zaman Kavramları……... 13
1.1.2. Rekreasyon Kavramı……..... 14
1.1.3. Rekreasyonel Katılımı Etkileyen Faktörler……... 14
1.1.4. Rekreasyonel Etkinliklerin Sınıflandırılması…… 15
1.1.5. Rekreasyonun Sınıflandırılması……. 15
1.1.6. Rekreasyon Alanlarının Sınıflandırılması……. 18
1.1.6.1. Kentsel Rekreasyon Alanları…… 20
1.1.6.2. Kırsal Rekreasyon Alanları……..... 28
1.1.7. Kırsal Rekreasyon Alanları ile İlgili Yapılmış Çalışmalar……. 29
1.2. KORUNAN ALAN KAVRAMI……. 31
1.2.1. Ülkemizde Korunan Alan Yaklaşımı……. 33
1.2.2. Korunan Alanların Yönetimi ve Yönetim Planları……... 36
1.2.3. Rekreasyon Yönetim Modelleri…….. 38
1.2.3.1. Dünyada Yönetim Planları ile İlgili Yapılmış Çalışmalar…… 40
1.2.3.2. Ülkemizde Yönetim Planları ile İlgili Çalışmalar……..... 60

1.2.4. Uzun Devreli Gelişme Planları…… 62
2. MATERYAL VE YÖNTEM..... 66
2.1. MATERYAL……... 66
2.2. YÖNTEM……. 75
2.2.1. Anket Uygulaması……..……..... 77
2.2.2. Alan Gözlem Formunun Doldurulması……. 79
2.2.3. Verilerin ArcGIS 9.3 Programı Kullanılarak 1/25.000'lik Paftaya Aktarımı….……... 84
2.2.4. Olanak Sınıfı Mesafelerinin Saptanması……... 87
2.2.5. Olanak Sınıfı Mesafelerinin Kontrolü……..... 88
2.2.6. Yapı Alanlarına Bağlı Kentsel ve Yarı Kentsel Olanak Sınıfı Mesafelerinin Belirlenmesi…… 90
2.2.7. Alternatif Rekreasyonel Yönetim Planının Oluşturulması ve Paydaş Görüşlerinin Alınması…….. 91
2.2.8. Alternatif Rekreasyonel Yönetim Planının Değerlendirilmesi…… 92
3. BULGULAR VE TARTIŞMA……... 95
3.1. ANKET VERİLERİNİN ANALİZİ…….. 95
3.1.1. Paydaşların Sosyo-Ekonomik Özellikleri…….. 95
3.1.2. Paydaş Gruplarının Milli Parklarda Olmasını İstedikleri Etkinlikler..... 98
3.1.3. Paydaş Gruplarının Milli Parklarda Edinilmesini İstedikleri Deneyimler..... 103
3.1.4. Paydaş Gruplarının ROD Sınıflarına Göre Alanı Görmek İstedikleri Durum..... 109
3.2. ALAN GÖZLEM FORMLARININ DOLDURULMASI…… 112
3.3. REKREASYONEL OLANAK SINIFI MESAFELERİNİN SAPTANMASI……... 113
3.3.1. ABD'de Yapılan Kaynakta Belirtilen Mesafelere Göre ROD Sınıfları…… 113
3.3.2. En Uzak Mesafeye Göre ROD Sınıfları……. 114
3.3.3. Ortalama Mesafeye Göre ROD Sınıfları…… 116
3.3.4. ABD'de Kullanılan Mesafelerin Orantılı Küçültülmesine Göre ROD Sınıfları…….. 117

3.3.5. Benzer Nitelikteki Çalışmaya Göre Uzaklıkların Oranlanmasına Dayalı, Olanak Sınıfı Haritası……... 120
3.3.6. Mekânsal Analiz Modeline Göre ROD Sınıfları…….…….. 122
3.4. OLANAK SINIFI MESAFELERİNİN KONTROLLERİNİN YAPILMASI……... 130
3.5. YOĞUN YAPI ALANLARININ ROD SINIFLARININ BELİRLENMESİ……... 134
3.6. YÖNETİM PLANININ OLUŞTURULMASI AMACIYLA PAYDAŞ GÖRÜŞLERİNİN ALINMASI……. 135
4. SONUÇLAR VE ÖNERİLER…… 152
5. KAYNAKLAR……. 168
6. EKLER..... 181
EK-1. ANKET FORMU ÖRNEĞİ……...…… 182
EK-2. ALAN GÖZLEM FORMU ÖRNEĞİ……..…… 183
EK-3. YMP RÖPER NOKTALARI VERİLERİNE AİT ÖRNEK GÖRÜNTÜ……..... 185
EK-4. YMP KONTROL NOKTALARI VERİLERİNE AİT ÖRNEK GÖRÜNTÜ…….. 186
EK-5. IDMP KONTROL NOKTALARI VERİLERİNE AİT ÖRNEK GÖRÜNTÜ…….. 187
EK-6. KBKDMP KONTROL NOKTALARI VERİLERİNE AİT ÖRNEK GÖRÜNTÜ…….……. 188
EK-7. YÖNETİM PLANI DEĞERLENDİRME FORMU……...……. 189
ÖZGEÇMİŞ……. 194

ŞEKİL LİSTESİ

		Sayfa No
Şekil 1.1.	Yönetim planı modellerinin kronolojik sıralaması	40
Şekil 1.2.	Rekreasyonel talep hiyerarşisi modeli	41
Şekil 1.3.	Rekreasyonel deneyim kalitesi	41
Şekil 1.4.	ROD yöntemi olanak sınıfları	42
Şekil 1.5.	ROD yöntemi ile belirlenecek olan yönetim planı aşamaları	49
Şekil 1.6.	KEDS yöntemi aşamaları	55
Şekil 1.7.	Uzun devreli gelişme planı hazırlık süreci	65
Şekil 2.1.	Araştırma alanı haritası	66
Şekil 2.2.	Piknik alanından bir görünüm	68
Şekil 2.3.	Piknik alanından farklı bir görünüm	68
Şekil 2.4.	Kamp alanından bir görünüm	68
Şekil 2.5.	Otoparktan bir görünüm	68
Şekil 2.6.	Bungalovlardan bir görünüm	68
Şekil 2.7.	Restorandan bir görünüm	68
Şekil 2.8.	Kapankaya seyir terasından bir görünüm	69
Şekil 2.9.	Seyir terasından farklı bir görünüm	69
Şekil 2.10.	Anıt ağaçtan bir görünüm	69
Şekil 2.11.	Pisagor ağacından bir görünüm	69
Şekil 2.12.	Ahşap yoldan bir görünüm	70
Şekil 2.13.	Gülen kayalardan bir görünüm	70
Şekil 2.14.	Dilek çeşmesinden bir görünüm	70
Şekil 2.15.	Şelaleden bir görünüm	70
Şekil 2.16.	Yönlendirme tabelasından bir görünüm	71
Şekil 2.17.	Uyarı tabelasından bir görünüm	71
Şekil 2.18.	Ahşap köprüden bir görünüm	71
Şekil 2.19.	Büyük gölden bir görünüm	71
Şekil 2.20.	Telesiyej hattından bir görünüm	72

Şekil 2.21. Telesiyej hattından bir diğer görünüm 72
Şekil 2.22. Otel bölgesinden bir görünüm 73
Şekil 2.23. Otel bölgesinden bir diğer görünüm 73
Şekil 2.24. Uyarı ve bilgilendirme tabelasından bir görünüm 74
Şekil 2.25. Valla Kanyonu girişinden bir görünüm 74
Şekil 2.26. Ilıca Şelalesinden bir görünüm 75
Şekil 2.27. Loç Vadisi girişinden bir görünüm 75
Şekil 2.28. Yöntem akış şeması 76
Şekil 2.29. Kontrol ve röper noktalarının alanda işaretlenmesini ifade eden gösterim 80
Şekil 2.30. Röper noktasından bir görünüm 81
Şekil 2.31. Röper noktasından farklı bir görünüm 81
Şekil 2.32. Röper noktasından farklı bir görünüm 81
Şekil 2.33. Röper noktasından farklı bir görünüm 81
Şekil 2.34. Kontrol noktasından bir görünüm 81
Şekil 2.35. Kontrol noktasından farklı bir görünüm 81
Şekil 2.36. Kontrol noktasından farklı bir görünüm 82
Şekil 2.37. Kontrol noktasından farklı bir görünüm 82
Şekil 2.38. Röper noktalarının harita üzerinde görünümü 85
Şekil 2.39. Kontrol noktalarının harita üzerinde görünümü 86
Şekil 2.40. Kontrol noktasından bir görünüm 89
Şekil 2.41. Kontrol noktasından farklı bir görünüm 89
Şekil 2.42. Kontrol noktasından farklı bir görünüm 89
Şekil 2.43. Kontrol noktasından farklı bir görünüm 89
Şekil 2.44. Kontrol noktasından farklı bir görünüm 90
Şekil 2.45. Kontrol noktasından farklı bir görünüm 90
Şekil 2.46. Kontrol noktasından farklı bir görünüm 90
Şekil 2.47. Kontrol noktasından farklı bir görünüm 90
Şekil 3.1. Kaynaklarda belirtilen mesafelere göre belirlenen ROD sınıfları 115
Şekil 3.2. En uzak mesafelere göre belirlenen ROD sınıfları 116
Şekil 3.3. Kontrol noktalarının ortalama değerlerine göre belirlenen ROD sınıfları 118
Şekil 3.4. Değerlerin orantılı küçülmesine göre belirlenen ROD sınıfları 120

Şekil 3.5. Yurt dışında benzer nitelikteki alanın oranlanması ile belirlenen ROD sınıfları 123
Şekil 3.6. Mekânsal analiz modelinde verilerin aktarımını ifade eden örnek görüntü 124
Şekil 3.7. ArcGIS 9.3 – Mekânsal analiz modeli ile ROD sınıflarının belirlenmesi 125
Şekil 3.8. Mevcut durum bölgeleme çalışması 129
Şekil 3.9. YMP mevcut durum paftası alan büyüklükleri grafiği 130
Şekil 3.10. IDMP olanak sınıfları 131
Şekil 3.11. IDMP alan büyüklükleri grafiği 132
Şekil 3.12. KBKDMP olanak sınıfları 133
Şekil 3.13. KBKDMP alan büyüklükleri grafiği 134
Şekil 3.14. Alternatif 1 paftası bölgeleme çalışması 141
Şekil 3.15. YMP Alternatif 1 paftası alan büyüklükleri grafiği 142
Şekil 3.16. Alternatif 2 paftası bölgeleme çalışması 144
Şekil 3.17. YMP Alternatif 2 paftası alan büyüklükleri grafiği 145
Şekil 4.1. MPROD yönteminin peyzaj planlama süreci içindeki yeri 166

ÇİZELGE LİSTESİ

		Sayfa No
Çizelge 1.1.	Kent Parklarında Kullanım Çeşidine Göre Alan Büyüklükleri	23
Çizelge 1.2.	IUCN'nin Korunan Alanları Yönetim Şekilleri Kapsamında Sınıflandırması	33
Çizelge 1.3.	Ülkemizdeki Korunan Alanlar ve Toplam Büyüklükleri	35
Çizelge 1.4.	Ülkemizin Korunan Alanlar Kapsamında Üye Olduğu Uluslararası Sözleşmeler	36
Çizelge 1.5.	SAROD Yöntemi Sınıfları	42
Çizelge 1.6.	ROD Yöntemi Kapsamında Olanak Sınıfı Özellikleri	43
Çizelge 1.7.	Fiziksel, Sosyal ve Yönetsel Özelliklere Yönelik Ölçütler	44
Çizelge 1.8.	Trafik Yoğunluğu Değerlendirme Ölçütleri	46
Çizelge 1.9.	Alan Büyüklüğüne Bağlı Değerlendirme Ölçütleri	46
Çizelge 1.10.	İnsan Etkisini Değerlendirme Ölçütleri	47
Çizelge 1.11.	Sosyal Durumu Değerlendirme Ölçütleri	48
Çizelge 1.12.	Yönetsel Durumu Değerlendirme Ölçütleri	49
Çizelge 1.13.	Fiziksel, Sosyal ve Yönetsel Özelliklerin İçeriği	50
Çizelge 1.14.	Fiziksel, Sosyal ve Yönetsel Özelliklerin Diğer Bileşenler ile İlişkisi	50
Çizelge 1.15.	SAROD Yöntemini Oluşturan, Rekreasyonel Olanak Sınıfları ile Bileşenlerinin İlişkisi	51
Çizelge 1.16.	Rekreasyonel Etkinliklerin Olanak Sınıflarına Göre Bulunduğu Aralıklar	51
Çizelge 1.17.	Fiziksel, Sosyal ve Yönetsel Özelliklerin İçerdikleri Konular	52
Çizelge 1.18.	Rekreasyonel Deneyimlerin Bulunduğu Olanak Sınıfı Aralıkları	53
Çizelge 1.19.	KEDS Yönteminin Güçlü ve Zayıf Yönleri	57
Çizelge 1.20.	ZEY Yöntemi Kapsamında Fiziksel, Biyolojik ve Sosyal Etkiler	59
Çizelge 2.1.	Paydaş Grupları Kapsamında Ulaşılacak Olan Paydaşların Seçim Ölçütleri	77

Çizelge 2.2.	Anket Çalışmalarının Uygulandığı Yer ve Tarihler	79
Çizelge 2.3.	YMP, “Anova Testi”nin Uygulandığı Uzman Grupları	84
Çizelge 2.4.	Alternatif Yönetim Planlarını Değerlendirme Matrisi	93
Çizelge 3.1.	Ankete Katılan Paydaşların Sosyo-Ekonomik Özellikleri	97
Çizelge 3.2.	Paydaş Gruplarının Alanda Olmasını İstedikleri Etkinlik Sorularına Verdikleri Cevaplar	99
Çizelge 3.3.	Paydaş Gruplarının Alanda Olmasını İstedikleri Etkinliklerin Farklılık Durumu	102
Çizelge 3.4.	ROD Sınıflarına Göre Paydaş Gruplarının Deneyim Sorularına Verdikleri Cevaplar	104
Çizelge 3.5.	Paydaş Gruplarının Deneyim Sorularına Verdikleri Cevaplardaki Farklılık Durumu	108
Çizelge 3.6.	ROD Sınıflarına Göre Paydaş Gruplarının Alanı Görmek İstedikleri Duruma İlişkin Verdikleri Cevaplar	110
Çizelge 3.7.	Paydaş Gruplarının Olanak Sınıfı Soruları Kapsamında Alanı Görme İsteklerindeki Farklılık Durumu	111
Çizelge 3.8.	YMP “Anova Testi” Bulguları	113
Çizelge 3.9.	Yol Kriterlerine Göre Olanak Sınıfı Mesafeleri	114
Çizelge 3.10.	Su Kaynaklarına Dayalı Olanak Sınıfı Uzaklıkları	117
Çizelge 3.11.	Hazırlanan Her Bir Haritanın Kullanılabilirlik Durumu Analizi	126
Çizelge 3.12.	Alan Niteliğine Bağlı Olarak Saptanan Olanak Sınıfı Mesafeleri	128
Çizelge 3.13.	IDMP “T Testi” Bulguları	130
Çizelge 3.14.	KBKDMP “T Testi” Bulguları	132
Çizelge 3.15.	Yapı Alanlarına Bağlı Uzaklık Kriteri	135
Çizelge 3.16.	Üç Milli Parkın Bölgede Sunduğu Rekreasyonel Olanaklar	135
Çizelge 3.17.	Paydaş Gruplarının Beklentilerine Yönelik Değerlendirmeler	136
Çizelge 3.18.	Hazırlanan Paftalarda Olanak Sınıfları Kapsamında Bulunan Kullanım, Donatı ve Etkinlikler	146
Çizelge 3.19.	Turizm Firmaları Paydaş Grubunun Alternatif Yönetim Planlarını Değerlendirme Matrisine Verdikleri Cevaplar	147
Çizelge 3.20.	Uzman ve Yönetici Paydaş Grubunun Alternatif Yönetim Planlarını Değerlendirme Matrisine Verdikleri Cevaplar	148

Çizelge 3.21. Kullanıcı Paydaş Grubunun Alternatif Yönetim Planlarını Değerlendirme Matrisine Verdikleri Cevaplar 149
Çizelge 3.22. Tüm Paydaşların Alternatif Yönetim Planlarını Değerlendirme Matrisine Verdikleri Cevaplar 150
Çizelge 3.23. Mevcut Durum ve Alternatif Paftalara İlişkin "Anova Testi" Bulguları 151
Çizelge 4.1. MPROD Yöntemine Bağlı Olarak Saptanan Olanak Sınıfı Mesafeleri 153
Çizelge 4.2. YMP için Fiziksel Özelliklere Yönelik Önerilen Yönetim Hükümleri 156
Çizelge 4.3. YMP için Sosyal Özelliklere Yönelik Önerilen Yönetim Hükümleri 157
Çizelge 4.4. YMP için Yönetsel Özelliklere Yönelik Önerilen Yönetim Hükümleri 159

SİMGELER VE KISALTMALAR

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
BLM	Bureau of Land Management (Arazi Yönetim Bürosu)
CDSN	Conservation District of Southern Nevada (Doğa ve Doğal Kaynakları Koruma Avrupa Komitesi)
ERA	Ekolojik Risk Analizi
FROS	Forest Recreation Opportunity Spectrum
GPS	Global Positioning System (Küresel Yer Belirleme Sistemi)
GTP	Gölcük Tabiat Parkı
ICBP	International Council for Bird Protection (Uluslararası Kuşları Koruma Komitesi)
IDMP	Ilgaz Dağı Milli Parkı
IMNP	Ilgaz Mountain National Park
IUCN	International Union for Conservation of Nature and Natural Resources (Uluslararası Doğa Koruma ve Doğal Hayatı Koruma Birliği)
IUPN	International Union for the Protection of Nature (Uluslararası Doğa Koruma Birliği)
IWRB	International Waterfowl and Wetlands Research Bureau (Uluslararası Su Kuşlarını Araştırma Bürosu)
KAZEY	Korunan Alan Ziyaretçi Etki Yönetimi
KBKDMP	Kastamonu-Bartın Küre Dağları Milli Parkı
KBKMNP	Kastamonu-Bartın Küre Mountains National Park
KEDS	Kabul Edilebilir Değişim Sınırları Yöntemi
LAC	Limits of Acceptable Change
MPROD	Milli Park Rekreasyonel Olanak Dağılımı
OROD	Orman Rekreasyon Olanak Dağılımı
PAVIM	The Protected Area Visitor Impact Management
ROD	Rekreasyonel Olanak Dağılımı
ROS	Recreational Opportunity Spectrum
SAROD	Su ve Arazi Rekreasyon Olanak Dağılımı

SPSS	Statistical Package for the Social Sciences (Sosyal Bilimler için İstatistiksel Paket)
UDGP	Uzun Devreli Gelişme Planı
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu)
VAMP	Visitor Activities Management Process
VERP	Visitor Experience and Resource Protection
VIM	Visitor Impact Management
WALROS	Water and Land Recreation Opportunity Spectrum
WWF	World Wildlife Fund (Dünya Yaban Hayatı Fonu)
YMP	Yedigöller Milli Parkı
YNP	Yedigöller National Park
ZDKK	Ziyaretçi Deneyimini ve Kaynağı Koruma
ZEY	Ziyaretçi Etki Yönetimi
ZEYS	Ziyaretçi Etkinlikleri Yönetim Süreci

ÖZET

YEDİGÖLLER MİLLİ PARKI'NIN REKREASYONEL YÖNETİM PLANININ OLUŞTURULMASI

Hüseyin Samet AŞIKKUTLU
Düzce Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı
Doktora Tezi
Danışman: Prof. Dr. Haldun MÜDERRİSOĞLU
Aralık 2013, 196 sayfa

Korunan alanlar, yoğun kent yaşantısı içerisinde kentte yaşayan bireylerin dinlenmeleri ve doğal bir ortamda vakit geçirmelerine fırsat sunan mekânlardır. Günümüzde bu alanlar belirtilen özellikleri nedeniyle yoğun bir kullanım potansiyeli ile karşı karşıya kalabilmektedirler. Rekreasyonel yönetim planları ise korunan alanlarda koruma-kullanım ilişkisinin sağlanması açısından önemli bir yere sahiptirler.

Çalışmanın amacı, materyal olarak seçilen Yedigöller Milli Parkı (YMP)'nın, Rekreasyonel Olanak Dağılımı (ROD) yöntemi kullanılarak rekreasyonel yönetim planının oluşturulmasıdır. YMP'nin materyal olarak seçilmesinde, alanın korunan alan niteliğinde olması ve bulunduğu konum sebebiyle yoğun bir kullanım potansiyeline sahip olması etkili olmuştur. ROD yönteminin kullanılmasında ise, bu yöntemin kullanıcıların rekreasyonel alan beklentilerini dikkate alarak, koruma-kullanım ilişkisine yönelik rekreasyonel yönetim planının oluşturulmasına fırsat sunması etkili olmuştur. Bu kapsamda, alanda 2011-2012-2013 yıllarında, bahar ve yaz mevsimlerinde yürütülen arazi çalışmalarında tüm paydaşlara toplam 895 adet anket uygulanarak; alanda olmasını istedikleri etkinlikler, edinmek istedikleri deneyimler ve alanı görmek istedikleri olanak sınıfları belirlenmiştir.

Ayrıca YMP'de, 2011-2012 yıllarında yürütülen arazi çalışmaları ile kontrol ve röper noktaları işaretlenmiştir. Noktalara ilişkin verilerden faydalanarak, farklı değerlerde olanak sınıfı mesafeleri belirlenmiş ve bu kapsamda 6 (altı) adet pafta geliştirilmiştir. Paftalar doğrultusunda yürütülen çalışmalar ile en uzak mesafe değerlerinin Karadeniz Bölgesi, Batı Karadeniz Bölümü'nde kullanılabilir olduğu saptanmıştır. Bu mesafe değerlerine göre, ArcGIS 9.3 programı kullanılarak 1 adet "Mevcut Durum" ve 2 adet "Alternatif" yönetim planı paftası hazırlanmıştır. Yönetim planı paftaları ile birlikte, 10 (on) sorudan oluşan "Alternatif Yönetim Planları Değerlendirme Matrisi"nden faydalanarak, "Yönetim Planı Değerlendirme Formu" oluşturulmuştur. Toplam 171 adet paydaşa uygulanan "Yönetim Planı Değerlendirme Formu" ile paydaşların alanı görmek istedikleri durum belirlenmiş ve bu kapsamda yönetim kararları değerlendirilmiştir.

Sonuç olarak; çalışma ile paydaşların yeni etkinlik alanlarının eklendiği alternatif yönetim planını seçtikleri saptanmıştır. Bu doğrultuda YMP'nin rekreasyonel yönetim

planı oluşturularak, fiziksel, sosyal ve yönetsel açıdan yönetim hükümleri belirlenmiştir. Ayrıca, çalışma kapsamında geliştirilen Milli Park Rekreasyonel Olanak Dağılımı (MPROD) yönteminin Karadeniz Bölgesi, Batı Karadeniz Bölümünde yönetim hükümlerinin alınmasında kullanılabilirliği sağlanmış ve bu yöntemin peyzaj planlama sürecindeki yeri ortaya konulmuştur.

Anahtar sözcükler: Korunan alanlar, Rekreasyon, Yedigöller Milli Parkı, Yönetim planı

ABSTRACT

DETERMINATION OF A RECREATIONAL MANAGEMENT PLAN FOR YEDİGÖLLER NATIONAL PARK

Hüseyin Samet AŞIKKUTLU
Duzce University
Graduate School of Natural and Applied Sciences, Departmant of Landscape of Architecture
Doctoral Thesis
Supervisor: Prof. Dr. Haldun MÜDERRİSOĞLU
December 2013, 196 pages

Protected areas are places that offer the opportunity of recreation and spending time in a natural environment for urban residents living an intensive urban life. Today, such areas may confront an intensive usage potential due to their abovementioned features. Recreational management plans occupy an important place in terms of establishing a protection-usage relationship in the protected areas.

The purpose of the study is to establish a recreational management plant for Yedigöller National Park (YNP), which is preferred as the material, by using the Recreational Opportunity Spectrum (ROS) method. The reasons behind preferring the YNP as the material of this study are its protected area feature and its intensive usage potential because of its location. The reason for selecting the ROS method is that this method offers an opportunity for creating a recreational management plan for the protection and usage relationship, taking into consideration the recreational field expectations of this method. In this regard, 895 surveys, in total, were made on the area with all shareholders, during the field surveys carried out in spring and summer seasons of 2011, 2012 and 2013 and the activities they want to take place in that area, the experiences they want to gain and the facility classes they want the area to be involved in have been determined on the basis of the same surveys.

In addition, the checkpoints and benchmarks of the YNP were marked as a result of the field studies performed in 2011 and 2012. Taking advantage of the date on the checkpoints and benchmarks, facility class distances at different values have been identified and, in this context, 6 (six) sheets have been developed. With the studies conducted in line with the sheets, the most distant distance values have been proved to be usable in the Western Black Sea Division of the Black Sea Region. According to those distance values, 1 “Current Status” and 2 “Alternative” management plan sheet has been prepared by using the ArcGIS 9.3 program. A “Management Plan Assessment Form” has been created on the basis of the “Alternative Management Plans Assessment Matrix” made of 10 (ten) questions, along with the management plan sheets. With the “Management Plan Assessment Form” applied to 171 shareholders in total, the

condition in which the shareholders want to see the area has been determined and management decisions have been evaluated in this context.

Consequently, it has been found through the study that the shareholders prefer the alternative management plan, in which new activity areas are included. Accordingly, a recreational management plan for the YNP has been established and physical, social and administrative management provisions have been identified. Furthermore, the National Park Recreational Opportunity Spectrum (NPROS) method, developed within the scope of the study, proved to be usable for the adoption of the management provisions in the Western Black Sea Division of the Black Sea Region and the same method's position within the landscape planning process has been presented.

Keywords: Management Plan, Protected areas, Recreation, Yedigöller National Park

EXTENDED ABSTRACT

DETERMINATION OF A RECREATIONAL MANAGEMENT PLAN FOR YEDİGÖLLER NATIONAL PARK

Hüseyin Samet AŞIKKUTLU
Duzce University
Graduate School of Natural and Applied Sciences, Departmant of Landscape of Architecture
Doctoral Thesis
Supervisor: Prof. Dr. Haldun MÜDERRİSOĞLU
December 2013, 196 pages

1. INTRODUCTION:

Recently, fast-growing industry sector has made cities appealing locations for people, which has in turn led to an immigration movement towards cities. This movement has been accompanied by numerous problems. Such problems as traffic, pollution and inadequacy of open/green spaces which result from overpopulation and unplanned urbanisation in big cities, in particular, disturb and put pressure on town-dwellers (Topalfakıoğlu 2002, Karaküçük and Gürbüz 2007). The concept of “Recreation” which refers to all active and passive activities that individuals make (Howe and Carpenter 1985) is defined as a means of self-discovery of an individual by getting rid of the unpleasant living conditions through participation in certain activities intentionally and eagerly and of developing a social identity by establishing friendships with other individuals having similar opinions (Erkan 1998). Particularly with the impact of industrial revolution which accelerated in the mids of the 18th century, natural resources were demolished and reduced. This led to the disruption of the balance of nature and thus, individuals started to encounter with environmental problems. However, disruptions that the nature faced paved the way for adopting an understaning that a conscious approach is essential in the protection-oriented decisions (Taze 2008). “Management Plans” which are effective in the phase of management of natural resources of protected sites are upper scale plans establishing rational relationships among protection of biodiversity, management of natural resources and activities to be

conducted in this field (Cırık 2007). In today's world, recreation areas built inside and outside the cities are intensively used. It can be said that correct management decisions should be taken in order to hand the natural areas with natural resources down the next generations. In this study, YNP was taken as sample. It was aimed at ensuring the usability of ROS method used in YNP in the Western Part of Black Sea Region with this study.

2. MATERIAL AND METHODS:

On the purpose of reforming the recreational management plan by using the ROS method in this study, the main material is YMP. The Ilgaz Mountain National Park (IMNP) and the Kastamonu-Bartın Küre Mountains National Park (KBKMNP) are the areas where the controls were performed in this study. For this reason the study was dense on the area of YNP.Within the scope of this study, questionnaires were carried out in the seasons of spring, summer and fall in 2011, 2012 and 2013. In the seasons of summer and fall in 2011 and 2012, control and reference points were marked. In fall of 2012, the control of facility classed distances determined in IMNP and KBKMNP was performed. In spring of 2013, urban and semi-urban facility classes were determined with field works conducted in IMNP. Within the scope of facility class distances determined in the spring and summer seasons of 2013, the opinions of shareholders (Tourism Firms, Experts, Managers and Users) were received with the map sections prepared in ArcGIS 9.3 and lastly, recreational management plan decisions were determined in YNP.

3. FINDINGS AND DISCUSSIONS:

- **Analysis of Questionnaire Data**

According to the analysis of questionnaire data within the scope of the study, socio-economic features of 895 shareholders reached in 2011, 2012 and 2013 were assessed as the first step and “Frequency analysis” was performed on the answers through SPSS 19 package programme and “Percentiles” were obtained for the answers as well. Besides, “Frequency analysis” was primarily performed on the answers given by the shareholders to such questions included in the questionnaire as the Activities Required in the National Parks, Experiences Desired for National Parks and the Situation Desired for the Area in line with ROS Classes and then “Percentile” values were obtained for the answers. Subsequently, “Anova test” was applied in order to determine the

differences in the answers given by each shareholder group to the questions and “Tukey test” was performed to explain these differences.

•Filling Field Observation Forms

In the field works conducted in YNP, 86 control points were marked in order to determine the facility class distances and 86 reference points were marked so as to determine the facility class of the sites. Furthermore, “Anova Test” was made by using SPSS 19 package programme in order to determine whether there is difference in the answers given by the experts in the forms at these points. It was found out in the findings obtained that assessments of experts were similar.

•Determining Recreational Opportunity Class Distances

6 (six) methods and, accordingly, maps were created by using ArcGIS 9.3 programme in order to determine useable facility class distances in national parks located in Black Sea.

By considering the advantages and disadvantages of these six methods as well as their improvable aspects, it was detected that the 2nd Method based on the longest distances and the facility class distances determined in this scope was useable for the National Parks found in the Western part of Black Sea Region.

•Making the Controls of Opportunity Class Distances

Field works were carried out in IMNP and KBKMNP in order to check whether facility class distances detected via fields works conducted in YNP for national parks in the Western Black Sea Region.

The control on whether the forms filled in the control points show similarity with the facility classes in YNP was made through “T test” in SPSS 19 package programme. It was detected in line with the analyses and controls that the method based on the longest distance and the distances determined with this method are suitable for this region.

•Determining ROS Classes of Dense Construction Areas

Field observation forms were filled in the dense construction areas with field works conducted in IMNP and “Urban” and “Semi-Urban” facility classes were detected in the office works.

- **Taking the Opinions of Shareholders with the aim of Creating Management Plans**

In this section, recreational facilities offered by YNP, IMNP and KBKMNP in the region were determined. Questionnaire data were analyzed in order to create the alternative management plan based on the views of shareholder groups and to take the views of shareholder groups. A chart was developed via the analysis of questionnaire data as well as the study conducted by Aukerman and Haas (2011). In line with this chart, 2 alternative map sections and data related to these map sections were prepared. The "Management Plan Assessment Form" was obtained within the scope of the "Alternative Management Plans Assessment Matrix" containing these data and 10 questions. SPSS 19 package programme was used in order to reveal the numerical values of shareholder groups and all shareholders in general and arithmetic mean values were obtained for the answers. Lastly, "Anova Test" was performed in order to determine the differences in the answers given by the shareholders to the "Alternative Management Plans Assessment Matrix" while "Tukey test" was made so as to explain these differences. In the light of the findings, no difference was found in shareholder groups' answers related to the current situation and alternative map sections. This finding implies that shareholders possess similar views. Another finding showed that shareholders selected the map section where existing fields were not expanded and additional activity areas were established. Within the framework of the study, both findings were considered jointly and the map section where additional activity areas were established was selected.

4. RESULTS AND RECOMMENDATIONS:

In conclusion, as the purpose of the study, reforming the recreational management plan of YNP, an alternative management plan which was chosen by shareholders with added domains was provided. Again, for the first time, the possibilities were determined by the NPROS method which was reformed in this study. By this means, the adaptation of the ROS method for the protected areas of the Black Sea Region, western black sea part was provided. Also, it was determined the place of the NPROS method on the managerial decisions and the relation between this method and landscape planning was presented.

1. GİRİŞ

Kentlerde, hızla gelişen sanayi sektörü bir çekim etkisi yaratmış ve bu durum kentlere doğru bir göç hareketinin oluşmasına neden olmuştur. Bu yönelim birçok sorunu da beraberinde getirmiştir. Özellikle günümüzde büyük kentlerdeki nüfus yoğunluğu ve çarpık kentleşmenin neden olduğu ulaşım, kirlilik, açık/yeşil alanların yetersizliği gibi sorunlar, kentli bireyler üzerinde rahatsızlık ve baskı yaratmaktadır (Topalfakıoğlu 2002, Karaküçük ve Gürbüz 2007). Kentsel yaşam koşullarının neden olduğu olumsuz etkenlerin giderilmesinin yanı sıra, kişilerin dinlenme, eğlenme ve yenilenme ihtiyaçlarını karşılayarak yeni güne hazırlamalarını sağlayan "Rekreasyon" kavramı içerdiği anlam bakımdan öneme sahiptir (Uzun 2005). Latince "Re-(tekrar)" ve "Create-(yaratma)" İngilizce köklerinden türeyen "Rekreasyon" kelimesi, bir şeyin tekrar yaratılması veya yenilenmesi anlamına gelmektedir (Demir 2001, Akten 2003). Bireylerin boş zamanlarında katıldıkları aktif veya pasif etkinliklerin tümünü ifade eden rekreasyon kavramı (Howe ve Carpenter 1985), bireyin isteyerek ve keyif alarak etkinliklere katılması ile sıkıcı yaşam şartlarından sıyrılarak kendisini bulması ve benzer düşüncelere sahip diğer insanlarla kaynaşarak sosyal bir kişilik kazanması olarak tanımlanmaktadır (Erkan 1998).

Kısaca, 19. yüzyılda başlayan sanayi devrimi rekreasyon kavramının ortaya çıkması ve günümüzde anlam kazanması açısından öneme sahiptir. Bu döneme bakıldığında hızla gelişen endüstrileşme hareketinin getirdiği, fabrika sayılarındaki artış ile kırsal kesimden kentlere büyük göçler yaşandığı gözlenmektedir. Dolayısıyla kentlerde yaşayan bireyler yoğunlaşan iş hayatı, nüfus artışı ile büyük şehirlerden sıkılarak kendilerini rahatlatabilecekleri rekreasyon alanlarının arayışı içerisine girmişlerdir (Bayer 1992, Torkildsen 1999, Akten 2003).

Rekreasyon alanı kavramı, rekreasyonel etkinliklerin gerçekleştirildiği mekânları ifade etmektedir. Bazı rekreasyon alanları planlama ve tasarlama ile oluşturulup, kullanıcılara hizmet verirken (Kentsel rekreasyon alanları), bir kısmı da sahip olduğu nitelikler kapsamıyla rekreasyonel aktivitelerin gerçekleştirilmesine imkân sağlamaktadır (Kırsal rekreasyon alanları) (Özkan 2001). Günümüzde, sosyal, ekonomik ve kültürel

değerlerin değişmesi ile artan düzensiz ve yoğun kentleşme hareketleri, kentlerde yaşayan bireylerin rekreasyonel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik mekânların kaybolmasına neden olmuştur. Ancak bu durum, kırsal ve kentsel rekreasyon alanlarının önem kazanmasında etkili olmuştur (Uzun 2005). Kentsel rekreasyon alanları, kentli bireylerin rekreasyon ihtiyaçlarının karşılanması açısından öneme sahip olan, konut çevrelerinde bulunan, fazla zaman harcamadan ve kolaylıkla ulaşılabilen mekânlardır. Ayrıca çalışma dışı zamanlarda kısa süreli katılım fırsatı sunan rekreasyonel etkinlikler için uygundurlar. Diğer taraftan, okul öncesi çocuklar ve yaşlılar için gün boyu yararlanmaya olanak sağlarlar. Sahip oldukları mimari elemanlar baskın bir niteliktedir. Özellikle, küçük dinlenme alanları ve meydanlar ile ilişkilendirilen, oturma ve çevreyi seyretme gibi kendine özgü nitelikleriyle önem kazanırlar. Çocuk bahçeleri, kent parkları, mahalle parkları bu alanlara örnek olarak verilebilir (Uzun 1987).

Ancak kentsel mekânlarda karşılaşılan olumsuz şartlar ve kent içindeki rekreasyon kaynaklarının yetersiz kalması nedeniyle kentli bireyler, kırsal rekreasyon alanlarına yönelim gösterebilmektedirler (Akten ve Akten 2011). Kentsel rekreasyon alanlarından farklı olarak, kırsal rekreasyon alanları kentin kalabalık ve gürültüye sahip alanlarından uzakta, sakin şekilde dinlenme ve aktif rekreasyon alanları olarak fonksiyon gösterirler. Kırsal rekreasyon alanlarına piknik alanları (Orman içi ve orman dışı), kıyılar, ormanlar, hayvanat bahçeleri, çeşitli koruma alanları, karayolu rekreasyon alanları, özellik gösteren peyzajlar, tarihi-arkeolojik alanlar, av sahaları, kış spor alanları, rekreasyonel çiftlikler, tatil köyleri, kamping alanları, termal alanlar, sulak alanlar örnek olarak verilebilir (Kaya 2006).

Kırsal rekreasyon alanları sahip oldukları doğal güzellik ve zenginlikleriyle, bireylere kendini yenileme ve dinlenme imkânı sunmaktadır. Günümüzde bu nitelikleri ile kentli bireylerin rekreasyonel ihtiyaçlarının en çok karşılandığı mekân konumundadırlar (Korkmaz 2001). Ancak kırsal alanlardaki, bu yoğun rekreasyonel kullanım doğal kaynaklar üzerinde baskı sorununu da beraberinde getirebilmektedir (Liddle 1997, Hammitt ve Cole 1998, Marion 1998, Leung ve Marion 2000, Newsome ve diğ. 2002). Rekreasyonun doğal alanlardaki kaynaklar üzerinde etkisi "Rekreasyon Ekolojisi" çalışmaları ile incelenmektedir (Müderrisoğlu ve diğ. 2009). Dolayısıyla doğa ile iç içe olan rekreasyon, doğal kaynakları olumsuz etkileyebilecek baskılar oluşturabilmektedir. Örneğin en basit aktivitelerden sayılabilecek olan doğa yürüyüşü, görünmeyen birçok

sorunu beraberinde getirebilmektedir (Cole 2013). Konu ile ilgili olarak, Hammit ve Cole (1998)'un "Rekreasyon Ekolojisi" konusunu inceledikleri çalışmalarında, doğa yürüyüşünün, ezilme ve toprak sıkışması gibi etkileri sebebiyle, doğal alanlarda bitki örtüsünün kaybolmasını artıran en zararlı etkinliklerden sayıldığını ifade etmişlerdir.

Özellikle, 18. yüzyıl'ın orta dönemlerinde hız kazanan sanayi devriminin etkisi ile doğal kaynaklar tahrip olarak azalmıştır. Bu durum doğal dengenin bozularak çevre problemleri ile karşı karşıya kalınmasına neden olmuştur. Ancak doğal koşulların karşı karşıya kaldığı, bozulmalar koruma kararlarında bilinçli bir yaklaşımın gerekli olduğunun anlaşılmasını sağlamıştır (Taze 2008). Korunan alanların sahip olduğu doğal kaynakların yönetimi aşamasında etkili olan "Yönetim Planları"; biyolojik çeşitliliğin nasıl korunacağı, doğal kaynakların yönetimi ve alanda yapılacak faaliyetler arasında mantık ile ilişkisini kuran üst ölçekli planlardır. Ayrıca "Yönetim Planları"nın, belirtilen hedeflere ulaşabilmek için, planlama aşamalarının sürecine, tüm ilgili tarafları katmaktadır. Böylece yönetim planları, doğal ve kültürel kaynak değerlerinin sürdürülebilirliğini tehdit eden etkenleri dikkate alan ve ilgi grubu katılım stratejilerini tüm plan oluşturma süresince kullanan bir yapıya sahiptir (Cırık 2007).

21.07.1983 yılında kabul edilen 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 1. Bölümü, 3. Maddesi'nde;

"Yönetim Planı; yönetim alanının korunmasını, yaşatılmasını, değerlendirilmesini sağlamak amacıyla, işletme projesini, kazı planı ve çevre düzenleme projesi veya koruma amaçlı imar planını dikkate alarak oluşturulan koruma ve gelişim projesinin, yıllık ve beş yıllık uygulama etaplarını ve bütçesini de gösteren, her beş yılda bir gözden geçirilen planlardır (Anonim 2013a)."

şeklinde tanımlanmaktadır.

Günümüzde kent içinde ve kent dışında kalan rekreasyon alanları yoğun bir kullanım potansiyeli ile karşı karşıya kalabilmektedir. Özellikle doğal kaynaklara sahip doğal alanların gelecek kuşaklara aktarılabilmesi için rekreasyonel yönetim planlarının doğru şekilde saptanması gerektiği söylenebilir. Bu çalışmanın amacı ise, materyal olarak seçilen, YMP'nin ROD yöntemi kullanılarak rekreasyonel yönetim planını oluşturmaktır. Bu amaç doğrultusunda;

1. Karadeniz Bölgesi, Batı Karadeniz Bölümü'nde ROD yönteminin uygulanabilirliği sağlanmış,

2. ROD yöntemi kullanılarak YMP'nin rekreasyonel yönetim planı ve hükümleri oluşturulmuş,
3. Karadeniz Bölgesi, Batı Karadeniz Bölümü'nde bulunan Milli Parklarda Rekreasyonel Olanak Dağılımları ortaya konulmuş,
4. Karadeniz Bölgesi, Batı Karadeniz Bölümü'nde bulunan Milli Parklarda kullanılabilir bir yöntem olarak Milli Park Rekreasyonel Olanak Dağılımı (MPROD) yöntemi geliştirilmiştir. Bu yöntemin ölçütleri ilk defa bu çalışma ile saptanacak ve bu açıdan önem içermektedir.

Ayrıca, bu çalışma ile aşağıdaki varsayımların doğruluğu araştırılmıştır:

1. Varsayım: ROD yöntemi kapsamında Amerika'da yapılmış temel kaynaklarda belirtilen olanak sınıfı mesafeleri Ülkemiz için uygun değildir.
2. Varsayım: Paydaşların rekreasyonel deneyim ve etkinlik beklentileri benzerdir.
3. Varsayım: ROD yöntemi kapsamında belirlenen rekreasyonel olanak sınıfı mesafe ölçütleri Karadeniz Bölgesi, Batı Karadeniz Bölümü'ndeki Milli Parklara uygulanabilir.
4. Varsayım: Karadeniz Bölgesi, Batı Karadeniz Bölümü'nde rekreasyonel olanak bölgelerinin mevcut durumu yeterlidir.

1.1. KURAMSAL TEMELLER

1.1.1. Zaman, Boş Zaman ve Serbest Zaman Kavramları

Rekreasyon zamanla ilişkili bir kavramdır. Ancak iyi kullanılmayan ve planlanması iyi yapılamayan zamanın kullanımı neticesinde rekreasyon için kullanılabilecek bir zaman dilimi ortaya çıkamayabilir. Bu sebeple zaman öncelikle detaylı şekilde açıklanması gereken ve sonrasında rekreasyon ile ilişkisinin ortaya konulması gereken bir kavramdır (Karaküçük ve Gürbüz 2007). Örneğin; Jensen ve Guthrie (2006) yaptıkları çalışmada, Amerika'da açık alan rekreasyon katılımını incelemişlerdir. Bu incelemeyi yaparken öncelikle zaman kavramını yorumlamış ve sonrasında zaman ile rekreasyon ilişkisini kurarak, rekreasyonel katılım kavramını açıklamışlardır.

1.1.1.1. Zaman Kavramı

Günlük yaşantıda sık şekilde kullanılan zaman kavramı en basit şekilde saatler, günler ve haftalar olarak tanımlanabilir (Karaküçük ve Gürbüz 2007). Farklı olarak zaman

kavramını; bireylerin kendileri ve hayatları ile ilgili işlerini planlamak için kullandıkları, insan yaşamının vazgeçilmez önemli bir unsuru olarak tanımlamak mümkündür (Özbey ve Çelebi 2013). Mackenzie (1985) yaptığı çalışmada, zaman kavramını, para gibi biriktirilemeyen, hammadde gibi depolanamayan, isteyerek veya istemeyerek harcanmak zorunda olan soyut bir kavram olarak tanımlamıştır. Addington (1996) yaptığı çalışmada, zaman kavramını bir nesnenin uzaydaki herhangi bir noktadan başka bir noktaya geçtiği aralık olarak tanımlamıştır.

Ayrıca, zaman kavramını sınıflandırarak değerlendirmek mümkündür. Örneğin; Jensen (1995) yaptığı çalışmada, zaman kavramı 3 (üç) başlığa ayırmıştır. Bu başlıklar;

1. Var olma zamanı: Kişinin uyuma, yeme ve kişisel bakımına ayırdığı zaman dilimi,
2. Zorunlu işleri yapmak için harcanan zaman: Kişinin çalışarak ekonomik kazanç elde etmek için ayırdığı zaman dilimi,
3. Boş zaman: Tüm bu faaliyetler sonucu artan zaman dilimi, olarak ifade etmiştir.

Bireyin kendini geliştirmesinde ve hangi alanda olursa olsun başarılı olabilmesinde zaman anlayışı ve zamanı kullanım şeklinin payı büyüktür (Canan 1988). Zamanı etkili ve verimli bir şekilde kullanabilme özellikle eğitim ile ilgili bir konudur. Eğitim konusu ise okulların ve ailelerin sorumluluğu olan bir konudur. Kısaca bireylerin zamanı iyi planlaması ve kullanması gerekmektedir. Nedenleri aşağıda belirtilmiştir (Karaküçük 2001):

- Zaman tasarruf edilemez,
- Ödünç alınamaz ve kiralanamaz,
- Satın alınamaz ve çoğaltılamaz,
- Hammadde gibi depolanamaz ve kiralanamaz,
- Yalnızca kullanılır ve tüketilir.

1.1.1.2. Boş Zaman ve Serbest Zaman Kavramları

Boş zaman (leisure) kelimesi, latin kökenli bir kelime olmakla birlikte, “Licer” kelimesinden gelmektedir. “İzin Vermek” veya “Müsaade Etmek” anlamları vardır (Cordes ve Ibrahim 1999). Özellikle, özgürce seçme kavramı ile ilişkili olan boş zaman kavramı, yapılması zorunlu olan eylemler dışında kalan, istenildiği gibi kullanılan bir zaman dilimi olarak tanımlanabilir (Karaküçük ve Gürbüz 2007). Farklı olarak boş zaman kavramını; çalışmak, uyumak, yemek ve diğer zorunlu faaliyetler için harcanan

zaman sonrasında artakalan zaman dilimi olarak tanımlamak mümkündür (Kemp ve Pearson 1997). Ancak serbest zaman ile boş zaman kavramları anlamsal olarak benzer görülmekle birlikte, aralarında belirli farklılıklar bulunmaktadır. Örneğin; serbest zaman bir yönsüzlük yansıtırken, boş zaman yönlendirmeye açık bir niteliğe sahiptir. Boş zaman kavramı farklı etkinliklerin olduğu anlamına gelen ve bunlar arasında dengeyi sağlayan yapıcı bir kavram olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca bu kavramın hak etme değerine sahip olması açısından, pozitif bir özelliği vardır (Karaküçük 2001).

1.1.2. Rekreasyon Kavramı

Rekreasyon; zaman, boş zaman ve serbest zaman kavramları ile ilişkilidir (Karaküçük ve Gürbüz 2007). Rekreasyonu; bireyin serbest zaman içinde yaptığı, bedenen veya ruhen yenileme hedefli, toplumun sosyal, ekonomik ve kültürel özelliğine bağlı yapılan etkinlikler olarak tanımlamak mümkündür (Koç 1991). Serbest zaman ile ilgili, farklı bir tanımlamada rekreasyon; bireylerin ev işleri, çalışmaları, ikinci veya ek iş gibi yapmak zorunda oldukları işlerin dışında kalan serbest zamanları süresince gerçekleştirebilecekleri bir uğraş olduğu belirtilmiştir (Baud-Bovy ve Lawson 2002). Boş zaman ile ilgili bir tanımlamada; bireylerin ortaya çıkan boş zamanlarını rutinlerden uzaklaşmak, dinlenmek, yenilenmek, hava değişimi, gezme-görme-inceleme, sağlıklı olmak, sosyalleşmek, farklı yaşantılar elde etmek gibi pek çok amaçlarla değerlendirdikleri belirtilmiştir. Dolayısıyla boş zaman kavramı, bu amaçlar kapsamında, ev içinde/ev dışında, açık/kapalı alanlarda, aktif/pasif katılım şeklinde, kent içinde veya kent dışındaki kırsal alanlarda katıldıkları tüm bu etkinlikleri ifade eden bir kavramdır (Sevil 2012). Ancak bir katılımın rekreasyon olabilmesi için, yapıcı ve memnuniyet verici bir nitelikte olması gerekmektedir (McIntosh ve Goeldner 1990, Mill 1990). Bu kapsamda, rekreasyonu; bireylerin günlük yaşam koşullarının sıkıcı, disiplinli ve monoton geçmesinden dolayı düşen motivasyonlarını yükseltmek amacıyla, sevdiği veya hoşlandığı bir iş yapması, bedenen ve ruhen yenilenmesi, tazelenmesi ve enerji kazanması için yaptıkları hazırlıklar olarak tanımlamak mümkündür (Uzun 2005).

1.1.3. Rekreasyonel Katılımı Etkileyen Faktörler

Geçmiş tarihlerden, günümüze kadar uzanan rekreasyon faaliyetleri geçen süreçte farklı özelliklere bağlı olarak çeşitlenerek değişmiştir. Planlı veya plansız olarak her türlü kullanıcı profiline bağlı olarak katılıma imkân veren rekreasyon faaliyetlerinin en temel özelliği, insanların boş zamanlarını özgürce değerlendirmelerine imkân vermesidir

(Sevil 2012). Ancak rekreasyonel katılımı etkileyen birçok etken vardır. Uzaklık, mevsimsel farklılık, rekreasyonel etkinliklerin çekici niteliği, kişisel tercihlerindeki farklılık ve zaman içerisindeki değişimi rekreasyonel katılımı etkileyen başlıca etkenlerdendir (Demir 2001).

Rekreasyonel katılımı etkileyen faktörleri 4 (dört) başlıkta değerlendirmek mümkündür (Hall ve Page 1999). Bunlar;

1. Mevsimsel (Sezonluk) engeller,
2. Ekonomik kaynaklar ve rekreasyonel olanakların ulaşılabilirliği,
3. Cinsiyet ve sosyal sınırlamalar,
4. Fiziksel kaynaklar ve moda, olarak ifade edilmektedir.

1.1.4. Rekreasyonel Etkinliklerin Sınıflandırılması

Rekreasyonel etkinlikleri mekân, ulaşım, işlev, gelişme fırsatı, taşıma kapasitesi, mülkiyet durumu gibi konuları ilişkilendirerek sınıflandırmak mümkündür (Uzun ve Altunkasa 1991). Örneğin; Simonds (1983) yaptığı çalışmada, kaynak - kullanım açısından rekreasyonel etkinlikleri 4 (dört) temel başlık altında sınıflandırmıştır:

1. Fiziksel rekreasyon etkinlikleri: Fiziksel güce dayalı eylemlerdir.
2. Sosyal rekreasyon etkinlikleri: Sosyal ilişki ve etkileşimler sonucunda ortaya çıkan eylemlerdir.
3. Düşünce ile ilişkili (Mental) rekreasyon etkinlikleri: Kültür, eğitim, yaratıcılık ve estetik içerikli rekreasyonel eylemlerdir.
4. Çevre ile ilişkili rekreasyon etkinlikleri: Rekreasyon alanında bulunan bitki örtüsü, su yüzeyleri, çekici manzaralar, yaban hayatına bağlı olarak yapılan etkinliklerdir.

Farklı bir çalışmada, rekreasyonel etkinlikler 12 (on iki) başlıkta sınıflandırılmıştır (Gülez ve Var 1994). Bunlar; etkin rekreasyon, edilgen rekreasyon, ticari rekreasyon, sosyal rekreasyon, uluslararası rekreasyon, kırsal rekreasyon, estetik rekreasyon, entelektüel rekreasyon, fiziksel rekreasyon, orman rekreasyonu, kapalı alan rekreasyonu, açık hava rekreasyonu'dur.

1.1.5. Rekreasyonun Sınıflandırılması

Rekreasyon ile ilgili olarak birçok sınıflandırma yapılmıştır. Bu sınıflandırmalara "Amaçlarına Göre ve Farklı Ölçütlere Göre Rekreasyon Sınıfları" (Karaküçük 2001),

“Özel İşlevleri Kapsamında Belirli Eylem ve Durgunluk Hallerine Göre Rekreasyon Sınıfları” (Akesen 1978), “Toplumsal Anlamda Rekreasyon Sınıfları” (Küçüktopuzlu 1991) örnek olarak verilebilir.

Amaçlarına göre rekreasyon sınıfları (Karaküçük 2001);

- Dinlenme amaçlı: Bu rekreasyonel etkinliklerde boş zaman, tamamen dinlenmek, beden ve ruh sağlığının devam etmesi veya korunması amacıyla değerlendirilmektedir.
- Kültürel amaçlı: Boş zaman, sanatsal ve tarihi eserler ile müzelerin gezilmesi, ayrıca yapılan diğer kültürel faaliyetler kapsamında değerlendirilmektedir.
- Toplumsal amaçlı: Toplumsal ilişkiler kurmak ve geliştirmek hedefine yönelik boş zaman değerlendirme etkinliklerini ifade eder.
- Sportif amaçlı: Spor etkinliklerine aktif katılımda bulunulan veya pasif şekliyle seyirci, taraftar, yönetici olarak boş zamanı sportif etkinliklerle değerlendirme şeklidir.
- Turizm amaçlı: Özellikle tatil dönemlerinde yaşadığı mekândan uzaklaşarak, farklı mekânlara gezmek, görmek amacıyla gitmek suretiyle değerlendirilen boş zaman kavramını ifade eder.
- Sanatsal amaçlı: Sanatın farklı dallarından biri veya birkaçı ile uğraşarak boş zamanın değerlendirilmesini ifade eder.

Farklı ölçütlere göre rekreasyon sınıfları (Karaküçük 2001);

- Yaş faktörü: Farklı yaş gruplarının beklentileri doğrultusunda tercih ettikleri etkinlikleri ifade eder.
- Faaliyete katılanların sayısı: Bireysel, grup olarak, kitlesel veya aile olarak katılım gösterilen rekreatif etkinlikleri ifade eder.
- Zaman: Farklı mevsimlerde yapılan rekreatif etkinliklerdir. Ayrıca günlük ve hafta sonu tatilleri ile emeklilik dönemlerini kapsayan uzun süreli boş zaman etkinliklerini ifade eder.
- Kullanılan mekân: Açık veya kapalı mekânlarda yapılan etkinlikleri ifade eder.
- Sosyolojik kapsam: Lüks, geleneksel veya halkın belirli bir kesimin desteklemesi ile katılımın sağlandığı rekreasyon etkinliklerini ifade eder.

Rekreasyonun özel işlevleri kapsamında belirli eylem ve durgunluk hallerine göre sınıfları aşağıda belirtilmiştir (Akesen 1978):

- Ticari rekreasyon: Bireyler rekreatif gereksinimlerini çeşitli kurum ve kuruluşlardan masrafsız şekilde giderebilecekleri gibi, kâr amacıyla sunulan hizmetleri aynı amaçla satın alabilirler. Bu tür hizmetler rekreasyonel katılımcılara büyük kolaylıklar sağlayabilmektedir.
- Sosyal rekreasyon: Bireylerin bir araya gelerek yemek yemeleri gibi etkinlikleri içerir. Bu tür rekreasyonel katılım bireyin gelir durumu ile ilişkilidir. Gelir düzeyi arttıkça sosyal rekreasyon faaliyetlerine katılım artış göstermektedir.
- Uluslararası rekreasyon: Zaman içerisinde gelişen boş zaman anlayışı ile birlikte, şehiriçi rekreasyonel etkinlikler değişerek kırsal etkinlikler ile uluslararası seyahat ve etkinlikler olarak kendisini göstermeye başlamıştır.
- Estetik rekreasyon: Pasif katılımı taşıyan bu eylemler, daha çok yüksek eğitimli ve kültür düzeyi yüksek insanlar için söz konusu olmuştur. Bu rekreasyon tipi, etkin bir rekreasyondan hoşlanmayan insanlar için sanatsal olayları izleme, ünlü müzik yapıtlarını dinleme gibi eylemleri içermektedir.
- Fiziksel rekreasyon: Açık veya kapalı mekânlarda yapılan tüm spor etkinliklerini kapsar. Ekonomik anlamda masraf gerektirmektedir. Yüzme havuzu, spor sahaları gibi tesislerin daha çok insanların yararlanacağı şekilde düzenlenmesi ile bu masrafı azaltmak mümkündür.
- Orman rekreasyonu: Arazi ve su kullanımı rekreasyonu katılımlarının çoğunda önemli yere sahiptir. Bu imkânları ise orman alanları sağlamaktadır.

Toplumsal anlamda rekreasyon sınıfları aşağıda belirtilmiştir (Küçüktopuzlu 1991):

- Etkin rekreasyon: Geniş kapsamlı bir rekreasyon olmakla birlikte, hareketli, enerjik ve katılım içermektedir. Örnek: Yüzmek, golf oynamak, ata binmek vb.
- Edilgen rekreasyon: Durgun niteliğe sahiptir. Örnek: Piknik etkinliği vb.
- Ticari rekreasyon: Gelir elde etmek amacıyla işletmelerin sunduğu faaliyetlerdir. Örnek: Tiyatro, konser, bowling vb.
- Sosyal rekreasyon: Aile ya da bireylerin sosyal, kültürel ve ekonomik yapısı ile ilişkilidir. Örnek: Yemekler, balolar vb.
- Kırsal rekreasyon: Özellikle gençler ve eğitim seviyesi yüksek bireyler genellikle kentsel ortamlardan, kırsal ortamlara yolculuk ederek günlük yaşamın

sıkıntılarından uzaklaşmak isterler. Örnek: Dağcılık, balık tutmak, çeşitli park ziyaretleri vb.

- Estetik rekreasyon: Bazı bireyler, etkin olarak rekreasyonel faaliyetlere katılmak yerine sanatsal faaliyetlere katılmak isterler. Bu rekreasyon türü genellikle kültürel faaliyetlere önem veren kişiler tarafından gerçekleştirilir. Örnek: Klasik müzik konserlerine gitmek, resim galerilerine gitmek vb.
- Entelektüel rekreasyon: Estetik rekreasyon ile benzer niteliktedir. Örnek: Sanat veya politika toplantılarına katılmak, konferanslara gitmek vb.
- Orman rekreasyonu: Açık hava rekreasyonu ile ilişkili olmakla birlikte faaliyetlerin çoğu orman alanlarında gerçekleşmektedir. Örnek: Orman içi sularda balık tutmak, avcılık, yürüyüş, kampçılık vb.
- Kapalı alan rekreasyonu: Bu rekreasyon kapalı mekânlarda yapılmaktadır. Örnek: Televizyon seyretme, kapalı havuzda yüzmek vb.
- Açık hava rekreasyonu: Açık havada yapılan, arazi kullanımı olan ve doğa ile içiçe olan faaliyetler ile ilgilidir. Örnek: Milli park veya göllerde yapılan faaliyetler vb.
- Endüstriyel rekreasyon: Fabrika ve iş yerlerinde çalışan personelin boş zamanlarını değerlendirmek için organize edilen faaliyetlerdir. Örnek: Futbol veya voleybol müsabakaları vb. olarak ifade edilebilir.

1.1.6. Rekreasyon Alanlarının Sınıflandırılması

Rekreasyon alanları, boş zaman ihtiyacına, süresine, katılım şekline, iklim şartlarına, ekonomik yapıya, coğrafi duruma ve toplum kültürü ile ilişkili olarak farklılık veya çeşitlilik göstermektedir (Karaküçük 2001). Bu gibi etkenler sebebiyle rekreasyon alanları kapsamında çeşitli sınıflandırmalar ile karşılaşılmaktadır (Pehlivanoğlu 1987, Uzun ve Altunkasa 1991).

Rekreasyonel alanların sınıflandırılmasında birçok ölçüt ele alınabilir. Ancak; büyüklük durumu, ulaşım durumu, sunu (arz) çeşitliliği, kaynak ve kullanım ile ilişkili olarak taşıma kapasitesi, konuları tüm bu sınıflandırmaların temel öğeleridir (Uzun ve Altunkasa 1991).

Farklı şekilde rekreasyon alanları, kullanımları ve kullanıcılar açısından, fonksiyon ve kapasitelerine göre 5 (beş) ana grup altında sınıflandırılabilir (Uzun ve Altunkasa 1991):

1. Konut ile ilişkili rekreasyon alanları: Bireyler serbest zamanlarının büyük çoğunluğunu konut çevrelerindeki özel mekânlarda geçirmektedirler. Dolayısıyla konutta yaşayan kişiler peyzaj ile ilgili temel rekreasyonel gereksinimlerini, konut çevresinde karşılamaktadır ve dinlenme, eğlenme, bitkilerle ilgilenme, çocuk oyunları, jimnastik, zihin sporu vb. etkinliklere ihtiyaç duymaktadırlar. Ancak günümüzde kentlerde alan yetersizliği büyük bir sorundur. Bu yüzden, banliyö dışında bahçeli konut düzenlemeleri oldukça yetersizdir. Dolayısıyla, konuta bağlı rekreasyon alanları çözüm bekleyen bir sorun olarak öneme sahiptir (Uzun ve Altunkasa 1991).
2. Semt ile ilişkili rekreasyon alanları: Bu tür alanlar, özellikle bir ilköğretim okulu ile bütünleşmiş niteliğe sahip, yaya yürüme mesafesi içerisinde yer alan ve yaklaşık 5.000 kişilik bir nüfusa hizmet edebilecek rekreasyon alanlarını ifade etmektedir. Ayrıca bir mahalle içerisinde yaşayan farklı kullanıcı özelliği (Yaş, cinsiyet, gelir seviyesi, eğitim vb.)'ne sahip kişilerin günlük aktif ve pasif rekreasyonel ihtiyaçlarını (Dinlenme, gezinti, spor, oyun, hobi vb.) karşılayabilecek düzeydedirler (Uzun ve Altunkasa 1991).
3. Semtler birliği ile ilişkili rekreasyon alanları: Bu tür alanlar yaklaşık 20.000 kişilik bir nüfusa sahip veya 3 (üç) ile 6 (altı) mahalleye hizmet edebilecek kapasitede, yaya yürüyüş mesafesi içerisinde bulunan ve özellikle geniş yaya güzergâhları üzerinde bulunurlar. Konum itibariyle lise, yüksekokul ve alışveriş merkezi ile ilişkilidirler. Çevre mahalleler bünyesinde yaşayan farklı kullanıcı özelliğine sahip kişilerin günlük aktif ve pasif rekreasyonel gereksinimlerini (Dinlenme, eğlenme, gezinti, spor, kültürel etkinlikler vb.) karşılayabilecek niteliktedirler (Uzun ve Altunkasa 1991).
4. Kent ile ilişkili rekreasyon alanları (Kent Parkları): Bu alanlar, hemen hemen tüm kente veya 100.000'den fazla nüfusa hizmet edebilecek nitelikte, özellikle otomobille ulaşılabilecek mesafede, imkânlar kapsamında yoğun ve yaya bölgeleri üzerine tesis edilebilirler. Mahalleler birliği rekreasyon alanlarının sahip olmadığı çok çeşitli rekreasyonel etkinliklere fırsat sağlarlar (Uzun ve Altunkasa 1991).
5. Bölge ile ilişkili rekreasyon alanları (Bölge Parkları): Bir bölgede veya büyük bir şehirde yaşayan bireylerin rekreasyonel ihtiyaçlarını karşılayabilecek nitelikteki rekreasyon alanlarını ifade eden alanlardır. Özellikle rekreasyonel kaynaklar açısından farklı ve zengin bir niteliktedirler. Çok çeşitli rekreasyonel etkinliklerin

yanı sıra, organize veya serbest birçok özel etkinliği karşılarlar. Mesafe açısından otomobille ulaşılabilecek konumdadırlar (Uzun ve Altunkasa 1991).

Ancak genel anlamda, rekreasyonun gerçekleştiği yer kapsamında, rekreasyonel alanlarını "Kentsel ve Kırsal Rekreasyon Alanı" olarak sınıflandırmak mümkündür (Pehlivanoğlu 1987).

1.1.6.1. Kentsel Rekreasyon Alanları

Yerleşim alanları sınırları içerisinde veya bitişiğinde bulunan rekreasyon alanlarını kentsel rekreasyon alanı olarak tanımlamak mümkündür (Sayman 2011). Kentsel rekreasyon alanlarının genel özellikleri aşağıda belirtildiği şekilde sıralanabilir (Özkan 2001):

- Yerleşim alanları sınırları içinde bulunurlar.
- Fiziksel tesisler yoğun şekilde bulunur.
- Toplumun geneline hizmet edebilecekleri gibi şahıslara da hizmet edebilirler.
- Gün içerisinde sınırlı sürelerde veya belirli zamanlarda yoğun olarak kullanılabilirler.
- Yıl boyunca her mevsim yoğun şekilde kullanılabilirler.
- Yer seçim ölçütlerinde, doğal veya kültürel özellikler ön planda değildir.

Kentsel alanlar ve çevresindeki rekreasyon alanları, konut çevrelerinde bulunan, fazla zaman ve zahmete gerek duyulmadan ulaşılabilen bir niteliğe sahip rekreasyon alanlarıdır. Çalışma dışı zamanlarda ve boş zamanlarda kısa süreli olarak yapılan rekreasyonel aktiviteler için uygun alanlardır. Bunun yanı sıra okul öncesi çocuklar ve yaşlılar için gün boyu yararlanmaya olanak sağlamaktadırlar. Kentsel rekreasyon alanlarını 11 (onbir) başlıkta sınıflandırmak mümkündür (Uzun 1987).

- Çocuk oyun bahçeleri

0-6 yaş grubundaki okul öncesi çocuklar ile 6-12 yaş grubundaki okul yaşına gelmiş çocukların oyun oynamaya yönelik beklentileri için düzenlenmiş alanlara çocuk oyun bahçeleri denilmektedir (Uzun 1987). Çocuk oyun bahçeleri kentsel rekreasyon alanlarından olmakla birlikte, kentsel yeşil alan sistemi içerisinde de önemli bir yere sahiptir (Aksoy 2011). Ancak günümüzde yoğun bir betonlaşma ile karşı karşıya kalan kent merkezlerinde çocukların bu olumsuz durumdan az da olsa uzaklaştıracak, rahatlatacak mekânlara ve mekânsal organizasyonlara ihtiyaçları olduğu bir gerçektir.

Çocukların kent yaşamına uyum sağlamaları, oyun faaliyetlerini gerçekleştirerek gelişmiş sağlıklı nesillerin yetiştirilmesi için çocuk oyun alanlarının önemli bir yeri vardır. Çocuk oyun bahçeleri, yapılarla şekillenen kent dokusu içerisinde, çocukların doğayla buluştuğu, çeşitli elemanlarla onların bedensel ve ruhsal yapısını geliştiren egzersizler yaptığı alanlardır. Ayrıca bu alanlar sosyalleşmeye başlayan çocuğun, evinin dışında, kendini ait hissedebileceği, sahipleneceği başlıca alanlardan biridir (Bal 2005).Çocuk oyun bahçeleri tasarlanırken aşağıdaki başlıklara dikkat edilmelidir (Arnold 2004):

- Çocukların fiziksel, zihinsel ve sosyal açıdan gelişimlerini tamamlamaları için farklı oyun imkânları sunulmalıdır.
- Oyun liderleri veya öğretmenler, çocukların oyun oynadıkları esnada onlara eşlik etmelidir.
- Çocukların yeni oyunlar yaratacakları, su ve kum gibi doğal malzemelerle oynayacakları, sessiz oyunlar oynayacakları mekânlar bulunmalıdır.
- İyi bir oyun alanı, sadece yapısal alanları değil tüm oyun alanındaki elemanları ve donatıları birbirine bağlamalıdır.
- Oyun alanları, çocuklara kendi çevrelerini yaratma fırsatı sunmalıdır.
- Oyun alanları düşünsel anlamda çocukların yaratıcılıklarının geliştirirken, benlik kavramını da ön plana çıkarmalıdır.
- Oturma alanları, bitkisel çeşitlilik, renk ve doku farklılığı vb. özellikler ile oyun alanlarında işlevsellik artırılmalıdır.
- Oyun alanları herkes için erişilebilir ve kolay ulaşılabilir olmalıdır.
- Çocuklara seçtikleri hedeflere ulaşabilecekleri kademeli şekilde artan engeller oluşturulmalıdır.
- Çocukları mücadeleyi öğretmek ve heyecanlı durumlara hazırlamak için tırmanma alanları ve çeşitli mekânlar oluşturulmalıdır.

- Kent parkları

Bu parklar kentin tamamına hizmet eden, kent sınırları içerisinde bulunan, 400 dönüm veya daha fazla büyüklüğe sahip alanlardır (Gold 1980). Ayrıca, kent parkları kentsel yerleşim alanları içerisinde merkezi bir konumda, görsel anlamda kente değer katan mekânlardır. Özellikle katılımcıların gün içerisinde kullanımları açısından rahat şekilde ulaşabilecekleri bir niteliktedirler. Sahip oldukları yürüyüş, koşu, piknik yapma ve oyun gibi bireysel veya grup olarak birçok etkinliğe olanak sağlamaktadırlar (Lynch 1981).

Yoğun çalışma temposu sonucu bireylerin, rekreasyonel ihtiyaçlarını karşılayabilmek amacıyla oluşturulan kent parklarının, kente ekolojik ve rekreasyonel açıdan bir çok işlevi olabilmektedir. Bu işlevleri aşağıda ifade edildiği gibi sıralamak mümkündür (Sarıkaya 2007):

- Bulundukları yerleşim alanının fiziksel dengesini sağlarlar. Kent dokusuna, katkı sağlamanın yanı sıra konaklama, ticaret ve endüstri alanları arasındaki sorunlara karşı tampon görevi üstlenirler.
- Kentler ve organik sistem arasında bağlantıyı sağlarlar. Kentlerin geometrik yapısını bozarak, monotonluğu giderirler. Dolayısıyla bir taraftan kentin fiziki yapısının yeşil dokusunu tamamlarken, diğer taraftan kentin yapı kitlelerine, yumuşak bir görünüm kazandırıp tüm unsurların organik bir düzen içinde olmasını sağlarlar.
- Kente mikroklimatik etkide bulunurlar. 20. yüzyıl'da ilerleyen teknoloji iklimler üzerinde kaçınılmaz etkileri olmuştur. Yeşil alan sistemleri, parklar ve bitkiler kentin havasını temizlemekle birlikte mikroklimatik özellik sağlarlar.
- Kentin aydınlanması ve temiz hava ihtiyacını sağlarlar. Gürültüyü absorbe ederek azalmasını sağlarlar. Kısa süreli rekreasyon imkânı sunarlar.
- Rekreasyon amacına hizmet eden, organize edilmiş dış mekânlar sağlarlar. Bireylerin eylemli ve eylemsiz rekreasyonel katılımları için çeşitli fırsatlar sunarlar. Spor aktivitelerine özgü merkezler, golf alanı, kayık, yelken ve yüzme gibi rekreasyonel etkinliklere olanak sağlarlar.
- Kent içinde yaşayan bireylerin çevresi ile arasında ölçü kapsamında denge sağlarlar. Yapı ve yakın çevresindeki açık alanın oluşturduğu en önemli özellik, anıtsal yapı gruplarının bireyler üzerindeki baskısını azaltarak ölçü yönünden dengenin sağlamasıdır.
- Kente estetik yönden fayda sağlarlar. Özellikle sahip oldukları bitkisel doku kentin yapısallığını hafifleten, ona canlılık veren ve renk kazandıran bir estetik değere sahiptir.

Kent parkları kullanıcıların fazla yol kat etmeden ulaşabilecek mesafe ölçütlerine sahip olmanın yanı sıra, bireylere kentin gürültü ve karmaşasından uzaklaşabilme olanağı da sağlamaktadırlar. Ayrıca kent parklarının konum itibariyle her kullanıcının ulaşabileceği merkezi bir yerde bulunması gerekmektedir. Ancak bu konumun gerçekleştirilemediği durumlarda kent sınırları yakınında ve üstelik bu sınır dışında da bulunabilirler. Kent

parklarının yaklaşık olarak her 1000 kişi için 12 ha büyüklüğünde olması önerilmektedir. Ölçü olarak bu değerin minimum 40 hektar olması gerekmekle birlikte mümkün olan durumlarda, 100–400 hektar alan büyüklüğü daha çok tercih edilmelidir. Kent parkları 50.000–100.000 kişilik nüfus için araba ile yaklaşık 30 dakika süreli ulaşım uzaklığında bulunmalıdır. Ayrıca bu alanlar; piknik üniteleri, su sporları, kafeteryalar, çay bahçeleri, restoranlar, dinlenecek gölgelik alanlar, çocuk oyun alanları, sergi alanları, spor alanları ve otoparklara sahiptirler (Yorulmaz 2006). Kent parklarında olması gerekli kullanımların en az ölçüdeki alan miktarları Çizelge 1.1'de sunulmuştur (Uzun 1987).

Çizelge 1.1. Kent Parklarında Kullanım Çeşidine Göre Alan Büyüklükleri (Uzun 1987).

KULLANIM ÇEŞİDİ	ALAN İHTİYACI (da)
Çocuk Oyun Alanı (0–6 Yaş)	1.0
Çocuk Oyun Alanı (6–12 Yaş)	2.0
Spor Alanları	38.0
Sert Yüzeyli Oyun Alanı	6.0
Piknik Alanları	10.0
Serbest Oyun Alanları	8.0
Yüzme Havuzları	2.2
Doğal Alanlar	10.0
Yapı Alanları	5.0
Sergi ve Gösteri Alanları	10.8
Teraslar ve Dinlenme Alanları	10.0
Su Yüzeyleri	8.0
Otoparklar	5.0
Bitkilendirme Alanları	20.0

- Spor ve oyun alanları

Spor ve oyun, her yaş grubundaki insanın, dinlenme, eğlenme ve düşünmeye yönelik ihtiyaçlarının karşılanmasına yardımcı araçlardır. Kentlerde bulunan aktif nitelikteki spor ve oyun alanları, çocukların hayal gücünün gelişmesi ve sinirsel gerilimlerinin giderilmesi yanı sıra kentli bireylerin daha verimli çalışması ve keyifli yaşamasına yön veren bir fonksiyona da sahiptir. Ayrıca, 7-12 ile 13-17 yaş aralığındaki çocuklar ve diğer yaş gruplarındaki bireyler için tasarlanmış oyun alanları, spor etkinlikleri ya da fiziki hareketlerin yapılmasına fırsat sunan kent dokusuna katkıda bulunan yeşil alanlardır (Uzun 1987).

- Meydanlar ve yaya bölgeleri

Meydan kavramı; kent içinde ulaşım aksları kapsamında yolların kesiştiği bir kavşak, sosyalleşme açısından bir buluşma ve toplanma mekânı, yönelim açısından ise sabit bir nokta olarak tanımlanabilir (Cullen 2000). Bir diğer tanımlamada, meydan kavramı, doluluk ve boşluklardan oluşan bir yerleşim alanı içindeki genişlemiş mekânlar olarak ifade edilmektedir. Bu alanlar, geleneksel dokuya sahip yerleşmelerde olduğu gibi, toplum tarafından benimsenmiş ortak değerler doğrultusunda ve yerleşmenin doğal gelişimi içinde kendiliğinden ortaya çıkabilmektedir. Tüm kente hizmet eden meydanlar, merkezi nitelikte planlı ve düzgün geometrili bir şekilde olabilmektedirler. Kent yaşantısına katkıları ile önem içeren meydanlar, halkın bir araya gelebildiği, toplum olma ve kentlilik bilincinin güçlendiği bir özelliğe de sahiptirler. Meydanlar, kullanıldığı oranda, sosyal yaşantıya şekil veren, buluşma ve diyalog ortamlarına fırsat veren mekânlardır. Dolayısıyla, kentin bir avlusu gibi düşünüldüğünde, bireylerin dinlenme, eğlenme gibi ihtiyaçlarına cevap vermenin yanı sıra onlara kültürel yönden de katkı sağlayan bir nitelikte olmalıdır (Bayçın Yazar 2006).

Mekân ve toplum bağlamında değerlendirilirse, meydanlar kentli bireylerin ortak yaşantı sürdürdükleri toplumun örf, adet, kültür ve yaşam değerlerini yansıtan kamusal alanlardır. Ayrıca, bu alanlar kent dokusu içerisinde sahip oldukları merkez niteliği ile farklı mekânlar arasında bağlantı kurmaktadırlar (Moughtin 2003). Ancak bu bağlantıyı kurarken, mekân ile olan ilişkinin az olmasını sağlayacak kadar kapalı, sosyal ilişkilerin çok yoğun olmasını sağlayacak kadar da açık olmalıdırlar (Altınçekiç 2000).

Yaya bölgeleri kavramı; kent dokusu içerisinde bulunan kamusal mekânları kentli bireyler için yaşanabilir kılan, taşıt trafiğinin veya girişinin sınırlandırıldığı sokak, cadde ve meydanlarda yayaların gezmek, alışveriş yapmak gibi etkinlikler gerçekleştirmesine olanak sağlayan alanlar olarak tanımlanabilir (Şişman ve Etli 2007).

Farklı bir çalışmada, yaya bölgeleri; kentin nefes almasını sağlayan, kentli bireylerin ise şehirle ve kendileri arasında iletişim kurduğu sosyal mekânlar olarak ifade edilmektedir (Orhon 2004).

Ancak günümüzdeki niteliğine bakıldığında yaya bölgelerinin, yaya yollarının ve meydanların birleşmesinden oluşan estetik ve işlevsel mekânlar olduğu gözlenmektedir (Gültekin 2007).

- Bölge parkları

Bölgeler kendi içlerinde bir veya daha çok yoğun nüfusa sahip yerleşim merkezleridir. Bölgelerin rekreasyonel beklentileri kent merkezleri ve yakın çevresinde bulunan yeşil alan sistemleri ile karşılanmakla birlikte, birçok yerleşim birimine hizmet edebilecek bölge parkları ile bölge halkının beklentilerini karşılamak mümkündür. Üstelik bölge parkları, kent parklarının karşılayamadığı birçok rekreasyonel olanakları barındırmaktadırlar. Örneğin; kent parkları içlerinde, ormanlık alan, yaban hayatı koruma sahası, piknik, balık tutmak, kampçılık, yelken ve su sporları, golf, koşu ve uzun mesafe yürüyüş gibi olanaklara sahip değildirler (Uzun 1987).

- Kıyı parkları

Kıyılar karaların denize açıldığı, insanların hayatlarını sürdürmeleri için gerekli olan sanayi, ticaret, balıkçılık, endüstri, turizm ve ulaşım gibi birçok faaliyete imkân sunan alanlardır (Kahveci 2009). Kıyı alanlarını ise her zaman olmamakla birlikte denizlerin ve karaların iç kısımlarına uzanan aktif kıyı alanları olarak tanımlamak mümkündür (Sorensen 2006). Kıyı alanları; kıyı parkları, plajlar, yat limanları, iskeleler, bisiklet ve yürüyüş yolu gibi çeşitli rekreasyonel alanları barındırabilmektedir (Cengiz 2009). Bu kapsamda, kıyı alanlarının bir parçası olan kıyı parklarının planlama ilkeleri aşağıda belirtilmiştir (Uzun 1987):

- Kıyı parkında etkinlik ve kullanımlar, parkın bulunduğu doğal elemanlarla uyum içinde olmalıdır.
- Alanda bulunacak etkinlik ve kullanımlar, kullanıcıların sosyal, kültürel ve ekonomik yapısı ile ilişkili olmalıdır.
- Kıyı parklarında bulunacak rekreasyonel etkinlikler kullanıcıların beklentilerini karşılayacak şekilde olmalıdır. Bu rekreasyonel etkinlik ve kullanımlara; su sporları, çocuk oyun alanları, yeme-içme ve konaklama birimleri, oturma ve dinlenme alanları, piknik alanları örnek olarak verilebilir.
- Kıyı parkları kullanıcıların uzun süreli etkinlik taleplerine cevap verebilmelidir.
- Kıyı parklarında; su, kanalizasyon, elektrik, haberleşme, drenaj gibi altyapı sorunları çözülmüş olmalıdır.
- Bu alanlar, ana ulaşım aksları ve yerleşim alanlarına yakın olmalıdır.
- Kıyı parklarında bulunacak mimari elemanlar, bulunduğu bölgenin doğal ve organik yapısı ile ilişkili olmalıdır.
- Kıyı parklarının yapımı aşamasında doğal ve tarihi yapı korunmalıdır.

- Alanda suya dayalı rekreasyonel etkinlikler yoğun tutulmalıdır.

- Çatı ve teras bahçeleri

Günümüz kentlerinde az katlı yapılar ve müstakil evler yerine, çok katlı binaların olduğu bir yapılaşma görülmektedir. Özellikle büyük kentlerde görülen bu yapılaşma hareketi daha hızlı gelişmektedir. Kentlerde karşılaşılan bir diğer sorun da, kent merkezlerinde ve yakın çevrelerinde bulunan aktif ve pasif yeşil alanlar ile konut düzeyindeki yeşil alanların kentlilerin rekreatif beklentilerini karşılamakta yetersiz kalmasıdır. Açık ve yeşil alanların her geçen gün azaldığı kentsel mekânlarda kentlilerin yeşil alanlara olan ihtiyacı çatı ve teras bahçelerinin tasarlanması ile karşılanmaya çalışılmaktadır. Bu sebepten dolayı, çatı ve teras bahçeleri kent dokusu içinde yarattıkları ekolojik, sağlıklı ve görsel açıdan kaliteli kentsel çevreler nedeniyle yaşamsal öneme sahiptirler (Todd ve Todd 1993). Çatı bahçeleri ile ilgili olarak, Uzun (1987) yaptığı çalışmada, kentsel yeşil alan sistemlerinden sayılabilecek olan çatı bahçelerinin bazı tasarımlarda yer düzleminde (Otopark, depo, geçitler, meydanlar vb.), bazı tasarımlarda şartlarla bağlı olarak yüksek katlı binaların çatı veya terasında inşa edilebileceğini ifade etmiştir. Ayrıca çalışmasında çatı bahçelerinin büyüklük, şekil, görünüş ve işlevsellik kapsamında kendi içinde farklılık gösterebileceği, ancak zeminden yükseltilmiş teras bahçeleri, oturma odalarından dışarıya doğru oluşturulmuş uzantıların, çatı bahçeleri kategorisinde değerlendirilmemesi gerektiğini belirtmiştir.

- Botanik bahçeleri

Dünyadaki ilk botanik bahçesi örneği olarak, 1543 yılında Luca Ghini tarafından İtalya'da kurulan Pisa Üniversitesi'nin bahçesi sayılmaktadır. Ardından sırasıyla kurulan, 1545 yılında Padua ve Floransa Üniversitelerinin, 1567 yılında Bologna Üniversitesi'nin, 1587'de Leiden ve 1621'de Oxford Üniversitesitelerinin bahçeleri başlıca botanik bahçelerine örnek olarak verilebilir (Oldfield 2007).

Botanik bahçelerini, ağaç, ağaççık, çalı ve diğer otsu bitkilerin sistematik bir düzenleme doğrultusunda sergilendiği, her birinin doğru ve dikkatli bir şekilde etiketlenmiş olduğu bilimsel çalışmalar amacıyla bir araya getirildiği "Canlı Bitki Müzeleri" şeklinde tanımlamak mümkündür (Yaltırık 1988).

Botanik bahçeleri tıp, biyokimya, genetik, tarım, orman, ekoloji ve botanik bilim dalları için araştırma, eğitim ve uygulama olanakları sağlamaktadırlar. Herbaryum, müze gibi

olanakları ile okul dışındaki halkın eğitilmesine aracılık eden canlı ve cansız bitkilerden oluşan açık hava müzeleridirler. Üstelik bulundukları kent peyzajının yeşil alanlarına estetik açıdan fayda sağlamasının yanı sıra, bilimsel çalışma ve araştırma imkânı sunarlar (Uzun 1987).

- Hayvanat bahçeleri

İnsanların modern yaşam alanları kurmaları ile doğal kaynaklar tahrip olmuş ve bu plansız kullanımlar bazı canlı türlerinin yok olmasına neden olmuştur (Berkyez 1992). Hayvanat bahçelerini, türleri yok olma tehlikesi ile karşı karşıya kalmış hayvan türlerinin korunduğu ve sergilendiği alanlar olarak tanımlamak mümkündür (Nyhuis 1994). İnsanlar hayvanat bahçelerini keyifli şekilde vakit geçirmek ve ilginç hayvanları gözlemek için ziyaret etmektedirler. Katılımcıların beklentileri ve davranışları toplumun kültürel yapısına bağlı olarak farklılık göstermekte olup, eğitime, teknolojik yeniliklere, zamana ve turizme göre değişim gösterebilmektedir. Bütün bu etkenler hayvanat bahçelerinin tasarımını etkileyebilmektedir (Fiby 2008). Günümüzde çeşitli ülkelerde kurulmuş olan ve sayısı 400'ün üzerinde olan hayvanat bahçeleri her yıl milyonlarca kişi tarafından ziyaret edilmektedir. Kullanıcıların büyük kısmının rekreasyonel amaçlar için alanı ziyaret etmelerinin yanı sıra, bu alanlar bilimsel çalışmalar, eğitim ve bilgi aktarımı açısından öneme sahiptirler (Uzun 1987).

- Sergi ve fuar alanları

Sergi ve fuar alanlarını, çağdaş peyzaj planlama anlayışı ilkelerine sahip kent içerisinde ya da yakın çevresinde bulunan geniş park ve alışveriş alanları olarak tanımlamak mümkündür. Fuarlar ve bahçe sergi alanları 200 ile 2.000 dekarlık alanlar üzerinde kurulmuş çok yönlü kullanımlar için oluşturulmuş mekânlardır. Gaziantep, İzmir, Samsun, Rumeli fuar ve sergi alanları örnek olarak verilebilir (Uzun 1987). Sergi ve fuar alanlarında, en önemli özellik nesnelerin görülebilmesi ve kolay şekilde algılanmasıdır (Korkmaz 2006). Seçilen renkler, iyi bir aydınlatma ile sergileme etkisini daha anlaşılır kılarken, mekânda da farklı bir etki yaratmaktadır (Koyuncu 2001).

- Golf alanları

Golf oyunu, insanların açık hava rekreasyon ihtiyacının karşılanması açısından öneme sahiptir (Hocaoğlu 2010). Ülkemizde çok yaygın şekilde tanınmamakla birlikte dinlendirici bir rekreasyonel etkinliktir. Diğer rekreasyonel alanlara göre geniş bir alana sahiptirler. Sürekli yeşil çim alana sahip olmaları gerektiğinden mevsimsel anlamda

yağışlı bir iklime ihtiyaç duyulmaktadır. Golf oyunu seyredilmekten çok oynanması açısından eğlendirici bir niteliğe sahiptir. Tüm yaş gruplarında, bay ve bayan kullanıcıların katılım gösterebileceği bir etkinliktir. Üstelik çok fazla enerji harcamaya ihtiyaç duyulmayan, tam bir aile sporu olarak değerlendirilebilir (Uzun 1987).

1.1.6.2. Kırsal Rekreasyon Alanları

Son yıllarda değişen sosyal, kültürel ve ekonomik koşullar neticesinde, kent dokusunda artan çarpık ve yoğun yapılaşma, kentli bireylere dönük mekânların yok olmasına neden olmuştur. Ayrıca kentlerde karşılaşılan aşırı nüfus artışı, kentlerdeki yaşam kalitesinin bozulmasına yol açmıştır. Bu nedenlerden dolayı kentlilerin ruhsal ve fiziksel anlamda dinlenebileceği, kentsel ve kırsal rekreasyon alanları günümüzde son derece önem kazanmıştır (Uzun 2005).

Ancak günümüzde kentsel rekreasyon alanlarına kıyasla, bireylerin doğaya yönelik rekreasyon ihtiyaçlarını karşıladıkları başlıca yerlerin arasında kırsal rekreasyon alanları gelmektedir. Kırsal rekreasyon alanları doğal bütünlük ve zenginlikleriyle, kent insanına kendini yenileme ve dinlenme fırsatı sunmaktadırlar (Korkmaz 2001, Akten ve Akten 2011). Ayrıca kırsal alanların halk sağlığına katkıları da vardır (Williams 2012). Belirtilen etkenler sebebiyle, modernlikten uzak nitelikteki kırsal rekreasyon alanlarına yönelim artış göstermiştir (Short 1991). Genel olarak, kırsal rekreasyon alanlarına katılımı etkileyen genel özellikleri aşağıdaki gibi sıralanmak mümkündür (Özkan 2001):

- Kent veya büyük yerleşim alanlarının dışında bulunurlar.
- Fiziksel tesisler yoğun şekilde bulunmamaktadır ve bu nedenle fazla yatırım masrafları yoktur.
- Genellikle herkesin kullanımına açıktırlar.
- Bu alanlara katılım özellikle hafta sonu ve yıllık tatillerde olmaktadır.
- Kullanıcıların katılımlarında meteorolojik olaylar oldukça etkilidir.
- Yer seçimi ölçütlerinde doğal veya kültürel özellikler ön plandadır.

Kırsal rekreasyon alanları, zamansal anlamda uzun süreli katılım (1 günden fazla) beklentisinde olan kullanıcıları hizmet eden ve konaklama olanaklarına sahip yeşil alan sistemleri olarak ifade edilmektedir. Bu alanlar, zamansal anlamda yıllık izin ve hafta sonu tatillerinde gece konaklama ihtiyaçlarına cevap verebilecek yapıdadırlar. Tatil köyleri, yayla yerleşimleri, milli parklar, mo-kamplar, kampingler bu kapsamda değerlendirilmektedir (Uzun 1987). Farklı olarak, kırsal rekreasyon alanlarını mekânsal

anlamda, manzara güzelliğine sahip, barındırdıkları orman alanları, su kenarları ve dağlık bölgelerde, yürüyüş, su sporları, balık tutma, dağcılık, motor sporları, bisiklet ile gezinti, doğa incelemeleri, arkeoloji, mağaracılık, deniz altı faaliyetleri ve piknik yapmak gibi rekreatif etkinliklere fırsat veren alanlar olarak ifade etmek mümkündür (Sevil 2012). Ancak Ülkemizde kentsel nüfus artışına paralel olarak artış gösteren, kırsal rekreasyon beklentisini karşılayacak alanlar boyutsal açıdan yetersiz kalmıştır. Örneğin; Avrupa ülkelerinde kırsal alanların yaklaşık olarak %2'si rekreasyonel amaçlı kullanılırken, Ülkemizde bu oran %0,01 oranındadır (Türker ve diğ. 2002).

1.1.7. Kırsal Rekreasyon Alanları ile İlgili Yapılmış Çalışmalar

Kırsal rekreasyon alanlarında kullanıcıların katılımları çeşitli etkenlerden dolayı etkilenebilmektedir. Konu ile ilgili olarak, McKercher (1996), Victoria-Avustralya'da bulunan Alpine Milli Parkı'nda yaptığı çalışmada; turizm ve rekreasyonel katılımlarda farklılığa neden olan etkenleri 7 (yedi) başlıkta değerlendirmiştir:

1. Parktaki kullanımlar,
2. Turist ve turist olmayanların görüşleri,
3. Yeteneklere yönelik beklenti,
4. Beraber yapılan etkinliklerde huzur bulma,
5. Ticari etkinlikler,
6. Turistleri etkileyen olumsuz durumlar,
7. Parktaki kısıtlayıcılar ve çıkara yönelik davranışlar.

Ayrıca, McKercher (1996) yaptığı çalışmada, 1. etkenden, 7. etkene doğru rekreasyonel katılımda azalmanın olduğunu, turizmde ise kesin bir durumun gözlenmediğini saptamıştır.

Ancak doğal nitelikteki alanlarda, yoğun rekreasyonel kullanım çevre üzerinde çeşitli olumsuz etkilere neden olmaktadır (Sayman 2011). Örneğin; Leung (2012) yaptığı çalışmada, Doğu Asya'da yoğun nüfusa sahip kent bölgeleri çevresinde bulunan korunan doğal alanlarda, zaman içerisinde turizm ve rekreasyon ile oluşan insan baskını incelemiştir. Yaptığı çalışmada, bu baskıyı "Rekreasyon Ekolojisi" olarak adlandırmıştır ve rekreasyonun çevre üzerindeki etkisinin çeşitli yöntemlerle incelenebileceğini belirtmiştir. Müderrisoğlu ve diğ. (2009) yaptıkları çalışmada ise, rekreasyon ekolojisinde etki gözlem yöntemlerini ve bu yöntemlerin birbirlerine göre yapılabilirlik, gerekli zaman, işgücü ve maliyetleri, güçlü ve zayıf yönleri vb. kapsamında

incelenmişlerdir. Ayrıca bu çalışma ile rekreasyon ekolojisi kapsamında kullanılacak yöntemin, araştırma alanına ve ulaşılması hedeflenen bilgilere göre değişim göstereceği saptanmıştır.

Ancak tüm canlıların yaşamını sürdürebilmek için bağımlı olduğu doğa, ekolojik bir dengeye sahiptir ve bu yapıdaki bozulmalar ciddi boyutlara ulaşmıştır (Taze 2008). Örneğin; endüstri ve sanayi alanları, çarpık kentleşme, hızlı nüfus artışı vb. etkenler ile doğa ve doğal kaynaklar hızla tahrip olmakta veya yok olmaktadır. Bu olumsuz etkenlerin temelinde insanların kendi yaşamlarını daha iyi koşullarda sürdürmek istemeleri veya doğal kaynakların tükenmez olduğunu düşünmeleri etkili olmaktadır. Doğal yaşantıdaki bu baskı canlı türlerini yok etmekte ya da başka yerlere göç etmelerine sebep olmaktadır. Özellikle son yüzyılda artış gösteren bu süreç ile canlı türlerinin 1.000 (bin) kat daha hızlı azalmasına neden olmuştur. Küresel ısınma, doğal kaynakların hızla tüketilmesi, çevre kirliliği doğada yaşayan canlıların sayılarının azalmasında etkili olan diğer etkenlerdir. Örneğin; Ülkemizdeki doğal bozkırların %95'den fazlası yok olmuş, Karadeniz Bölgesi'ndeki doğal yaşlı ormanların %80'inden fazlası kaybedilmiştir. Ayrıca, Ülkemizdeki endemik bitki türlerinin %30'undan fazlasının (yaklaşık 1.500 tür) nesli tükenmek üzeredir (Gül 2005).

Benzer olarak Alptekin ve diğ. (2010) yaptıkları çalışmada, günümüzde toplumların hızla artan nüfusu ile birlikte tarım, ormancılık, endüstri, enerji, ulaşım, turizm ve kentleşme gibi konularda artış görüldüğünü belirtmişlerdir. Ancak, bu artışın doğa ile insan arasındaki ilişki dengesini bozarak, flora, fauna vb. doğal kaynaklar üzerinde önemli baskılar oluşturduğunu ifade etmişlerdir.

Doğa üzerindeki olumsuz etkiler insanları doğayı koruma ve kurtarma yaklaşımına yöneltmiştir. Özellikle Amerika'da İkinci Dünya Savaşı sonrasında doğa farklı fikirsel biçimlerde korunmaya çalışılmıştır. Doğayı olduğu haliyle korunmasını hedefleyen "Korumacı Yaklaşım" (Preservationist Movement) ile doğayı daha mantıklı ve etkili bir yönetimle koruma fikrini savunan "Faydalanmacı Yaklaşım" (Conservationist Movement) buna örnek olarak verilebilir (Özgüner 2003).

Ancak doğal alanlarda ekonomik gelir ne kadar çok olursa, alan o oranda korunabilmektedir (Moran 2012). Konu ile ilgili olarak Cahill ve diğ. (2008) yaptıkları çalışmada, turizmin sağladığı ekonomik getirinin bu tür alanların korunmasında etkili

olabileceği ve koruma kararları ile turizmin negatif etkileri kontrol altına alındığında bu tür alanların kaynak değerlerinin korunacağını belirtmişlerdir.

1.2. KORUNAN ALAN KAVRAMI

19. yüzyıldan itibaren hızla gelişen teknoloji beraberinde sanayileşme, nüfus artışı, çarpık kentleşme, kirlilik, orman yangınları, tarla açmalar, aşırı otlatmalar, sulak alanların kurutulması, tarımsal mücadele ilaçları ile oluşan kirlenmeler, kaynakların aşırı ve bilinçsiz kullanımı gibi insan etkileri, doğal kaynaklar üzerindeki baskıyı artırmıştır. Doğanın karşı karşıya kaldığı müdahale ve baskılar sonucu doğal koşullarda önemli değişiklikler olmuş, bu durum günümüzde insan hayatını tehdit eder duruma gelmiştir. Ancak doğayı etkileyen bu olumsuz koşullar ve beraberinde getirdiği sonuçlar, modern teknoloji ile önlenemediği gibi, zaman içinde doğanın kendi kendini yenilemesi (regenerasyon) ile eski haline dönüşememektedir. Böylece, bütün doğal koşulların bir araya gelerek meydana getirdiği "Doğal Denge" yanlış ve aşırı kullanımlar nedeniyle tahrip olmakta, dolayısıyla bütün canlıların yaşam ortamları, yani ekosistemleri olumsuz yönde etkilenmektedir. Belirtilen bu olumsuz gelişmeler neticesinde, sürdürülebilir kalkınma anlayışı ve koruma-kullanma ilkelerine bağlı kalarak gelişen sistemli doğa koruma bilinci, dünya genelinde 1960'lı ve 1970'li yıllarda oluşmaya başlamıştır (Yücel ve Babuş 2005). Bu ilgi ilerleyen süreçte, korunan alanların dünya çapında sayılarının artması ve her ülkenin kendine özgü koruma sistemini geliştirmesi gibi sonuçları beraberinde getirmiştir. Korunan alan kavramını; ulusal koruma-kalkınma politikaları kapsamında, biyolojik çeşitliliğin korunduğu ve sürdürülebilirlik doğrultusunda sosyo-ekonomik beklentilerin karşılandığı alanlar olarak tanımlamak mümkündür (Kuvan 2001). Bilinçli şekilde ortaya çıkan korunan alanlar ve beraberinde getirdiği doğa koruma düşüncesi, herkesin kullanımına açık park anlayışı yerine, bu dönemde doğal kaynakların korunmasına yönelik bir Milli Park anlayışını beraberinde getirmiştir (Yücel 2005a).

1870'li yıllarda ABD'de, Yellowstone yöresinde avcılıkla geçinen bir grup insan, bölgede bulunan hayvan ve bitki varlığının korunması ve doğal güzelliğinin gelecek nesillere bırakılması çalışmalarını başlatmışlardır. Amerikan Kongresi 1872 yılında, bu yöredeki 8.670 km² büyüklüğündeki bir bölgeyi, "Yellowstone Milli Parkı" olarak ilân etmiştir. Dünya'daki ilk Milli Park olarak kabul gören bu alan, doğa koruma

düşüncesinin dünya üzerinde başlangıcı sayılmaktadır (Hepcan 1997, Yücel ve Babuş 2005).

Çeşitli ülkelerden katılan 16 doğa korumacı ile 1913 yılından sonraki gelişmeleri devam ettirmek isteyen "İsviçre Doğa Koruma Birliği" başarılı olamamıştır. 1948 yılında, "Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu" [United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO)]'nun girişimi ile Fransa'nın Fontainebleau kentinde kurulan, "Uluslararası Doğa Koruma Birliği" [International Union for the Protection of Nature (IUPN)] ile Milli Parklar ve doğa koruma hareketinin uluslararası düzeyde gelişmesi ve tartışılması hedeflenmiştir. Birleşmiş Milletler çatısı altında kurulan ve gelişen, IUPN'nin adı, 1958 yılında düzenlenen Atina'daki 6. Genel Kurul toplantısında "Uluslararası Doğa Koruma ve Doğal Hayatı Koruma Birliği" [International Union for Conservation of Nature and Natural Resources (IUCN)] olarak değiştirilmiştir. 1990 yılında IUCN kısaltması aynen kalarak yeni adı "Dünya Koruma Birliği" (The World Conservation Union) olarak belirlenmiştir. IUCN, her 10 yılda bir düzenlenen "Dünya Milli Parklar Konferansı"nı 30 Haziran-7 Temmuz 1962 tarihleri arasında ilk olarak Seattle /Washington'da yapmıştır. Konferansta doğal alanlarla ilgili 5 (beş) terimin tanımlanması yapılmıştır (Yücel ve Babuş 2005). Bu tanımlar;

1. Milli Parklar,
2. Milli Koruma Alanları,
3. Doğa Anıtları,
4. Yaban Hayatı Mutlak Koruma Alanları ve
5. Göçmen Kuşların bulunduğu alanlar ile ilgilidir.

Ayrıca IUCN korunan alanlarda yönetim amaçlarını 9 (dokuz) başlıkta sınıflandırmıştır (Dikyar ve Kırış 2005):

1. Bilimsel araştırmalar,
2. Doğal nitelikteki alanların korunması,
3. Biyolojik çeşitliliğin korunması,
4. Çevresel hizmetlerin sürdürülmesi,
5. Belirli doğal ve kültürel özelliklerin korunması,
6. Eğitimin sağlanması,
7. Turizm ve rekreasyonun sağlanması,

8. Doğal kaynaklardan sürdürülebilir şekilde faydalanma,
9. Kültürel ve geleneksel olgulara yönelik değerlerin korunması.

IUCN, yönetim amaçları esaslarına göre belirlediği bu dokuz başlık doğrultusunda, korunan alanları Çizelge 1.2'de görüldüğü üzere yönetim şekillerine göre 6 (altı) sınıfta gruplamıştır (Dikyar ve Kırış 2005).

Çizelge 1.2. IUCN'nin Korunan Alanları Yönetim Şekilleri Kapsamında Sınıflandırması (Dikyar ve Kırış 2005, Demirayak 2006).

KATEGORİ	TANIM
Ia	**Mutlak Doğa Koruma Alanı (Strict Nature Reserve):** El değmemiş doğa parçası niteliğine sahip ve temelde bilimsel açıdan yönetilen koruma alanıdır.
Ib	**Yabanıl Alan (Wilderness Area):** İnsan eli değmemiş ve doğallığa sahip niteliğini korumak için yönetilen alandır.
II	**Milli Park (National Park):** Temel kapsamda ekosistemin korunması ve rekreasyon değerleri için yönetilen koruma alanlarını ifade eder.
III	**Doğal Anıt (Natural Monument):** Özel bir doğal yapı ve doğa parçasına sahip olan, korunması için yönetilen alandır.
IV	**Habitat/Tür Yönetimi Alanı (Habitat/Species Management Area):** Önemli tür ya da türlerin, kendisi ve yaşam alanının korunması için yönetsel kararların etkili olduğu koruma alanıdır.
V	**Korunan Karasal veya Denizel Peyzaj Alanları (Protected Landscape/Seascape):** Denizel ya da karasal koruma değeri olan ve kullanma amacıyla yönetilen koruma alanlarıdır.
VI	**Yönetilen Kaynak Koruma Alanı (Managed Resource Protected Area):** Özellikle doğal ekosistemlerin sürdürülebilir kullanım hedefleri kapsamında yönetildiği koruma alanıdır.

IUCN'in yanı sıra uluslararası alanda doğa koruma konusunda önemli çalışmalar yürüten "Uluslararası Kuşları Koruma Komitesi" [International Council for Bird Protection (ICBP)] 1922 yılında Londra'da, "Uluslararası Su Kuşlarını Araştırma Bürosu" [International Waterfowl and Wetlands Research Bureau (IWRB)] 1947 yılında yine Londra'da, "Dünya Yaban Hayatı Fonu" [World Wildlife Fund (WWF)] 1961 yılında, "Doğa ve Doğal Kaynakları Koruma Avrupa Komitesi" [Conservation District of Southern Nevada (CDSN)] 1967 yılında kurulmuşlardır (Yücel ve Babuş 2005, Kurdoğlu 2007, Taze 2008).

1.2.1. Ülkemizde Korunan Alan Yaklaşımı

Ülkemizde korunan alanların günümüzdeki nitelikte algılanması 1940'lı yıllara denk gelmektedir. "Doğa Koruma Karşısında Biz ve Ormancılığımız" isimli yayında, Ülkemizde ilk defa "Milli Park" terimi kullanılmıştır. Ancak, Milli Parklar ile ilgili ilk yasal gelişme 31 Ağustos 1956 tarih ve 6831 sayılı Orman Kanununun 4. ve 25.

Maddelerinde, “Milli Park” terimi Türk mevzuatında yerini alması ile olmuştur. Orman kanunun 4. maddesinde ormanlar “Vasıf ve Karakter” açısından “Muhafaza Ormanları, Milli Parklar, İstihsal Ormanları” olarak sınıflandırılmıştır. 1958 yılında “Yozgat Çamlığı Milli Parkı” Ülkemizde ilk olarak Milli Park ilân edilen korunan alandır. İlerleyen yıllarda Milli Parkların uluslararası turizm açısından önemi vurgulanmış, uluslararası platformda ilgili uzmanların Türkiye’ye gelmeleri ve bu tür alanların tesisi hakkında gerekli çalışmaları yapmaları talep edilmiştir. ABD’li ve Kanada’lı uzmanlar ile birlikte çalışmalar yürütülerek “Uludağ Milli Parkı” ve diğer bazı Milli Parklar için de Uzun Devreli Gelişme Planları (UDGP) hazırlanmıştır. Milli Parklar ile ilgili çalışmalar 1960’lı, 1970’li ve 1980’li yıllarda kısmen devam ederken, diğer alanların Milli Park ilân edilmesi sonraki yıllara rastlamaktadır. Örneğin; Doğa Parkları, Milli Parkların ilanından 25 yıl sonra, Doğa Koruma Alanları 29 yıl sonra, Doğa Anıtları ve Özel Çevre Koruma Bölgeleri ise 30 yıl sonra ilân edilmiştir. Ancak korunan alanların tamamını bu alanlar oluşturmamakla birlikte, Milli Parklar Kanunu ve Çevre Kanunu çerçevesinin dışında yasal anlamda korunan alanlar da bulunmaktadır (Yücel 2005b).

Ülkemizdeki doğal alanlarda yürütülen çalışmaların amacı; bilimsel çalışmaların yürütülmesi, genetik çeşitliliğin ve türlerin koruması, çevresel koşullarının iyileştirilmesi, özel öneme sahip doğal ve kültürel görünümlerin yıpratıcı etkilerden korunması, turizm ve rekreasyonel kullanım imkânları sunma, eğitim, doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı, kültürel, geleneksel ve simgesel değerlerin sürdürülmesi olarak açıklanabilir (Yücel 2005a). Ülkemizde 11/08/1983 tarihinde Resmi Gazete’de Yayımlanan, 2873 sayılı “Milli Parklar Kanunu”nun 1. Bölümü’nün 2. Maddesi’nde koruma altına alınan doğal kaynaklar ve tanımları (Anonim 2012e);

“ ***Milli Park;*** *Bilimsel ve estetik bakımından, milli ve milletlerarası ender bulunan tabii ve kültürel kaynak değerleri ile koruma, dinlenme ve turizm alanlarına sahip tabiat parçalarını,*

Tabiat Parkları; *Bitki örtüsü ve yaban hayatı özelliğine sahip, manzara bütünlüğü içinde halkın dinlenme ve eğlenmesine uygun tabiat parçalarını,*

Tabiat Anıtı; *Tabiat ve tabiat olaylarının meydana getirdiği özelliklere ve bilimsel değere sahip ve milli park esasları dâhilinde korunan tabiat parçalarını,*

Tabiatı Koruma Alanı; *Bilim ve eğitim bakımından önem taşıyan nadir, tehlikeye maruz veya kaybolmaya yüz tutmuş ekosistemler, türler ve tabii olayların meydana getirdiği seçkin örnekleri ihtiva eden ve mutlak korunması gerekli olup sadece bilim ve eğitim amaçlarıyla kullanılmak üzere ayrılmış tabiat parçalarını, ifade eder (Anonim 2012e).”*

şeklinde belirtilmektedir.

Ayrıca aynı kanunun kapsamındaki 5. Bölüm'ün, 14. Maddesi'nde yasaklanan faaliyetler aşağıdaki şekilde sunulmuştur (Anonim 2012e):

" *-Tabii ve ekolojik denge ve tabii ekosistem değeri bozulamaz,*

-Yaban hayatı tahrip edilemez,

-Bu sahaların özelliklerinin kaybolmasına veya değiştirilmesine sebep olan veya olabilecek her türlü müdahaleler ile toprak, su ve hava kirlenmesi ve benzeri çevre sorunları yaratacak iş ve işlemler yapılamaz,

-Tabii dengeyi bozacak her türlü orman ürünleri üretimi, avlanma ve otlatma yapılamaz,

-Onaylanmış planlarda belirtilen yapı ve tesisler ve Genelkurmay Başkanlığınca ihtiyaç duyulacak savunma sistemi için gerekli tesisler dışında kamu yararı açısından vazgeçilmez ve kesin bir zorunluluk bulunmadıkça her ne suretle olursa olsun hiçbir yapı ve tesis kurulamaz ve işletilemez veya bu alanlarda var olan yerleşim sahaları dışında iskân yapılamaz (Anonim 2012e)."

Ülkemizdeki korunan alanların sayısı ve toplam büyüklükleri Çizelge 1.3'de belirtilmiştir (Anonim 2013b).

Çizelge 1.3. Ülkemizdeki Korunan Alanlar ve Toplam Büyüklükleri (Anonim 2013b).

KORUMA NİTELİĞİ	TOPLAM (ADET)	TOPLAM ALAN (ha)
Milli Park	41	898.044
Tabiatı Koruma Alanı	31	46.575
Tabiat Anıtı	105	5.541
Tabiat Parkı	34	79.300
Yaban Hayatı Sahası	88	1.400.000
Korunan Orman Alanları	54	365.787
Tohum Meşcere Alanları	338	46.086
Özel Çevre Koruma Alanları	14	1.200.223
Doğal Sitler	1145	N/A*
Ramsar Alanları	13	179.898
TOPLAM	**1835**	**4.249.291**

*N/A: Veri Yok

Ülkeler, doğal-kültürel ve görsel miras kaynaklarının korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması yönünde birçok anlaşma yapmakta ve önemli kararlar almaktadır. Ülkemiz bu kapsamda birçok anlaşmaya taraf olmuştur (Çizelge 1.4). Bu anlaşmalar kapsamında Ülkeler barındırdıkları doğal kaynakları/mirasları kaybetmemek amacıyla "sıfır yok oluşu" ulusal hedef olarak belirlemiş ve 2010 yılında biyolojik çeşitliliğin yok oluşunu tümüyle durdurmayı öngören çalışmalar yürütmüştür. Doğal-kültürel ve görsel miras kaynak değerleri açısından zenginliğe sahip olan Ülkemizde ise, bu tür değerlerin korunması amacıyla önemli çalışmalar yürütülmektedir (Gül 2005).

Çizelge 1.4. Ülkemizin Korunan Alanlar Kapsamında Üye Olduğu Uluslararası Sözleşmeler (Anonim 2013b).

SÖZLEŞMENİN ADI	TARİH
Paris Sözleşmesi	1966
Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi	1983
Bern Sözleşmesi	1984
Barselona Sözleşmesi	1988
Ramsar Sözleşmesi	1994
Bükreş Sözleşmesi	1994
Cites Sözleşmesi	1996
Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi	1997
Erozyonla Mücadele Sözleşmesi	1998
Avrupa Peyzaj Sözleşmesi	2003
İklim Değişikliği Sözleşmesi	2004
Cartegana Protokolü	2004

1.2.2. Korunan Alanların Yönetimi ve Yönetim Planları

"Yönetim Planı"; ekolojik planlama yaklaşımı doğrultusunda geliştirilmiş, Tabiatı Koruma Alanı ve Tabiat Anıtı statüsündeki alanların koruma altına alınmasını içeren, kaynak değerlerinin sürekliliği, yönetimi ve tanıtımı ile ilgili planlama esaslarını; alanda bilimsel ve eğitim hedefli faaliyetler için öngörülen iş ve işlemlere yönelik yapılacak uygulama programlarını veya uygulama imar planlarına esas oluşturacak nitelikte, bunlara ilişkin karar ve hükümleri belirleyen, raporuyla bir bütün olan, 1/25.000 veya alanın büyüklüğüne göre gerektiğinde daha alt ölçekli fiziki plandır (Cırık 2007). Günümüzde tüm ülkeler için önemli kaynak değerlerinden sayılabilecek olan korunan alanların yönetim planlarının hazırlanması öncelikli konulardandır. Yönetim planları, koruma ve kullanım kararlarının belirlenerek, doğal kaynak değerlerinin sürdürülebilirlik ölçütleri kapsamında gelecek kuşaklara aktarılması sağlamaktadır. Ancak doğal alanlarda uygulanacak yönetim ölçütlerinin belirli aşamalar veya süreçleri izleyerek belirlenmesi daha sağlıklı olabilmektedir. Bu aşama veya süreçler kısaca; korunan alan yöneticilerinin alandaki doğal ve kültürel kaynakları saptamaları, söz konusu kaynaklar için tehdit unsurlarını belirlenmesi ve uzun vadeli bir koruma için stratejiler ile uygulama planlarını geliştirilmesi olarak ifade edilebilir (Anonim 2013c). Korunan alanlar kapsamında IUCN tarafından ortaya konan "Yönetim Planı"; planlama sürecini açıklaması, yönetim yaklaşımının saptanması, alınan kararların neler olduğunun belirlenmesi konularında rehber niteliğini taşımaktadır. Yönetim planı ile birlikte ondan esinlenerek geliştirilmiş veya onu destekleyen başka planlar da vardır. Bunlar; Kullanım Planları, Kurum Planları, İş Planları, Bölgeleme Planları, Sektör Planları, Gelişim

Planları, Alan Yönetim Planları, Koruma Planları, Master Planları'dır. Bu planları aşağıdaki gibi açıklamak mümkündür (Thomas ve diğ. 2003):

1. Kullanım planları: Büyük ve çoklu yapıya sahip korunmuş alanlar içinde yer alan ve önemli kullanıcı noktaları için hazırlanmış yönetim kararlarını ifade eder. Yönetim planlarından daha kısa sürelidirler. Örneğin; 1 (bir) yıllık planlardır.
2. Kurum planları: Korunan alanlarda ticari faaliyetler ile ilgili hazırlanan planlardır. Ticari alanların verimliliği ön plandadır.
3. İş planları: Korunan alanların finansal veya ekonomik anlamda kendi kendine yeterli olmasına yardımcı olan planlardır. Kullanıcı temelli, kaliteli hizmet ve pazarlama stratejilerine dayalıdır.
4. Bölgeleme planları: Farklı bölgeler için farklı yönetim kararları belirlenmektedir. Bölgelerin sınırları ve yönetimleri kapsamında, yönetim planlarına yardımcı olur.
5. Sektör planları: Kullanıcı memnuniyeti ve canlı türlerin korunması kapsamında farklı yönetim kararlarını ifade eder. Yönetim planlarından daha detaylıdır ve ona kılavuz oluşturacak niteliktedir.
6. Gelişim planları: Alandaki yatırım ve iş imkânları kapsamında değerlendirilir. Kullanıcılar için altyapı olanaklarının sağlanması bu planlara örnek olarak verilebilir.
7. Alan yönetim planları: Geniş ölçekli korunan alanlarda alınan yönetim kararlarını ifade etmektedir.
8. Koruma planları: Tarihi yapı veya tarihi değere sahip alanlarda, alan koruması ya da kültürel mirasın korunması kapsamında, yönetim kararlarının alınması ile ilgilidir. Restorasyon çalışmaları, koruma ve inşa çalışmaları buna örnek olarak verilebilir.
9. Master planları: 1970'li yıllarda ABD ve Kanada'da parklarda yapılan planlama çalışmaları "Master Plan" olarak adlandırılmıştır. Ancak 1977 yılından günümüze doğru "Master Plan" kavramı "Yönetim Planı" olarak değişim göstermiştir.

Yönetim planı, Ulusal Sistem Planları kapsamında hazırlanmaktadır ve sürekli bir süreci ifade eden; yönetim planının hazırlanması, planın uygulanması ve uygulanan planın izlenmesi ile gözden geçirilmesi süreçlerini içerir. Korunan alanların yönetim planlamasının aşamaları ise aşağıda sunulmuştur (Demirel ve diğ. 2005):

1. Planlama öncesi: Bir yönetim planı hazırlamasına karar verilmesi, bir planlama ekibinin belirlenmesi, plan amacı ve çalışma alanının tam olarak tanımlanması, kullanılacak sürecin belirlenmesi,
2. Bilgi toplanması: Konu ve sorunların saptanması,
3. Kaynak değerlendirme: Kaynak bilgilerinin ve verilerinin değerlendirilmesi,
4. Sınırlayıcı unsurlar: Sunulan olanaklar, sınırlamalar, kısıtlayıcılar, olanakların ve tehditlerin belirlenmesi,
5. Yönetim hedefi: Yönetim hedefleri ve amaçlarının geliştirilmesi,
6. Alternatiflerin belirlenmesi: Hedef ve amaçlara ulaşılması amacıyla seçeneklerin belirlenmesi/geliştirilmesi,
7. Yönetim Planı taslağının hazırlanması: Taslak bir yönetim planının oluşturulması,
8. Katılımcı yaklaşım: Taslak olarak hazırlanan yönetim planı ile ilgili halkın görüşünün alınması,
9. Önerilerin/sunumlarının değerlendirilmesi: Taslak yönetim planının gözden geçirilerek, düzeltilmesi ve son şeklinin verilmesi. Ayrıca yerel halk, kullanıcı ve diğer konu ile ilgili gruplar tarafından yapılan değerlendirme sürecinin sonuçları üzerine rapor hazırlanması ve önerilerin değerlendirilmesi,
10. Onay ve yönetim planının onaylanması aşaması,
11. Uygulama aşaması,
12. Kontrol ve değerlendirme aşaması,
13. Gözden geçirme aşaması: Hazırlanan yönetim planının gözden geçirilmesi ve yenilenmesi kararının alınması, güvenilirlik ile ilgili konuların değerlendirilmesi.

1.2.3. Rekreasyon Yönetim Modelleri

Doğal alanlarda rekreasyon/turizm ihtiyacının her geçen gün artış göstermesi, beraberinde taşıma kapasitesi kavramının alan planlamalarında kullanılacak temel bir öğe olmasını sağlamıştır. Korunan doğal alanlarda turizm ve rekreasyona yönelik planlama yaklaşımları iki temel nokta ile ilişkilidir. Birincisi; olumsuz koşulların doğal çevre ve sosyal çevrede bozulmaya yol açmaya başladığı eşik noktasının yani bu ortamdaki taşıma kapasitesinin tanımlanması ve hesaplanmasıdır. İkincisi; bu alanların sürdürülebilirlik çerçevesinde gelecek kuşaklarca da kullanılmasını sağlamak, turizm/rekreasyondan beklenen faydaları sürekli kılacak biçimde, ekonomik hedeflerle çevre program ve stratejilerini bütünleştirmektir (Soykan 2000). Ayrıca doğal

kaynakların, sadece ekonomik anlamda veya kısa vadede değerlendirilmemesi gerekmektedir. Doğal ekosistem üzerinde üzerindeki baskılar, zaman içerisinde bu kaynakların korunması ve geliştirilmesi gibi farklı doğa koruma uygulamalarını da beraberinde getirmiştir (Hepcan 1997). Konu ile ilgili olarak, Farrell ve Marion (2002) yaptıkları çalışmada, korunan doğal alanlarda kullanıcı etkileri sonucu karşı karşıya kalınan sorunlar nedeniyle yönetim kararlarına ihtiyaç duyulduğunu belirtmiş ve bu sorunları 4 (dört) başlıkta ifade etmişlerdir:

1. Kullanıcı etkisi veya çevresel kaynakları olumsuz etkileyebilecek nedenler, alanın kaynak koruma esaslarını tehlikeye sokabilir.
2. Çoğu sorunlar, kullanımın başlama seviyesinde veya başladığından itibaren düşük seviyelerde çok hızlı bir şekilde ortaya çıkabilir.
3. Bazı etkiler, mevcut kaynak değerlerini zaman ilerledikçe ve artacak şekilde bozabilir.
4. Etkiler, kaynak değerlerinin tamamen yok olması gibi istenmeyen başka sonuçlara da yol açabilir.

1960'ların başından günümüze kadar korunan doğal alanlar için yönetim kararlarına şekil vermesi açısından birçok yönetim modeli geliştirilmiştir (Akten 2009). Örneğin; Wagar (1964) yaptığı çalışmada, rekreasyonel yönetim modellerinin temeli olan "Taşıma Kapasitesi" kavramını ortaya koymuş ve rekreasyonel alanları ziyaret edenlerin sadece kaynakları etkilemediği, aynı zamanda rekreasyonel deneyimlerin kalitesini de etkilediğini ifade etmiştir. Taşıma kapasitesi kavramı ise zaman içerisinde gelişerek, değişik rekreasyonel alan yönetim modelleri olarak değişim göstermiştir. Bu yöntemleri ve yöntemlerin kullanıldığı başlıca çalışmaları aşağıda belirtildiği şekilde sıralamak mümkündür (Farrell ve Marion 2002, Akten 2009);

- "Rekreasyonel Olanak Dağılımı (ROD) [Recreational Opportunity Spectrum (ROS)] Yöntemi" (Clark ve Stankey 1979),
- "Kabul Edilebilir Değişim Sınırları (KEDS) [Limits of Acceptable Change (LAC)] Yöntemi" (Stankey ve diğ. 1985),
- "Ziyaretçi Etkinlikleri Yönetim Süreci (ZEYS) [Visitor Activities Management Process (VAMP)] Yöntemi" (Graham ve diğ. 1988),
- "Ziyaretçi Etki Yönetimi (ZEY) [Visitor Impact Management (VIM)] Yöntemi" (Graefe ve diğ. 1990),

- "Ziyaretçi Deneyimini ve Kaynağı Koruma (ZDKK) [Visitor Experience and Resource Protection (VERP)] Yöntemi" (Hof ve Lime 1997).

Yönetim planı modellerinin kronolojik olarak ortaya çıkış sıralaması, Şekil 1.1'de sunulmaktadır (Newsome ve diğ. 2002).

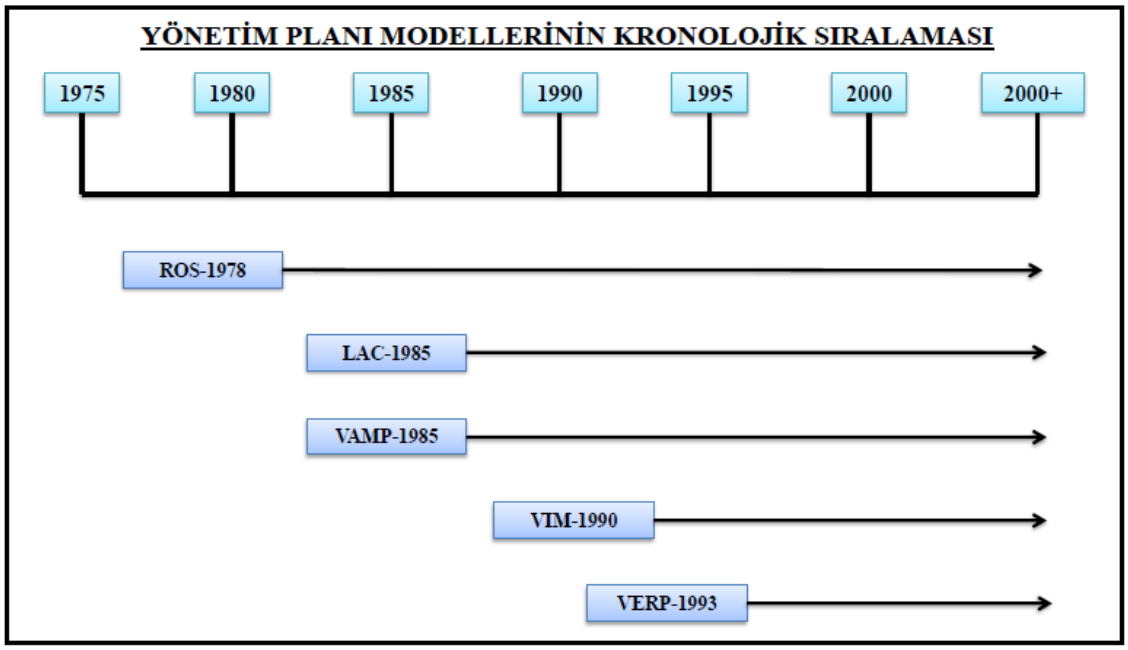

Şekil 1.1. Yönetim planı modellerinin kronolojik sıralaması (Newsome ve diğ. 2002).

1.2.3.1. Dünyada Yönetim Planları ile İlgili Yapılmış Çalışmalar

"Rekreasyonel Olanak Dağılımı (ROD) [Recreational Opportunity Spectrum (ROS)] Yöntemi"

1978'lerde başlayan, "Olanak Düzenlemeleri" ve "Rekreasyonel Olanakların Dağılımı" konularının ön fikirleri farklı iki araştırmacı grup olan Driver ve Brown (1978) ile Clark ve Stankey (1979) tarafından yapılan çalışmalar ile formüle edilmiştir. Planlama ve yönetim kararlarının desteklenmesi için, Arazi Yönetim Bürosu [Bureau of Land Management (BLM)] ve Amerika Orman Servisi [Forest Service of the United States (US Forest Service)]'nin her ikisi ROD yöntemi için ilke ve kurallar geliştirmiştir (Xiao ve diğ. 2012). Örneğin; Amerika Orman Servisi, ROD sınıflarını 6 (altı) kategoride "Kentsel, Kırsal, Yol bulunan doğal, Yarı doğal yol bulunan, Yarı doğal yol bulunmayan, Doğal" olarak tanımlamıştır (Driver ve diğ. 1987). ROD yöntemine ilişkin ilkelerin belirlenmesinin, ardından bazı orman servisi ve kuruluşlar tarafından ROD yöntemi kılavuzu oluşturulmuştur. Bu kılavuz ile olanak sınıfların sayısı çeşitli tutularak

haritaların hazırlanması ve daha objektif planlama kararlarının alınması sağlanmıştır (Xiao ve diğ. 2012). Yeni kazandığı özellikler ile ROD yöntemi, tüm dünyada rekreasyonel planlama ve yönetim kararlarında kullanılan bir niteliğe sahip olmuştur (Kaltenborn ve Emmelin 1993, Butler ve Waldbrook 2003, Dawson 2008). ROD yönetim modelinin ya da yönteminin temelini oluşturan "Rekreasyonel Talep Hiyerarşisi Modeli", Driver ve Brown (1978) tarafından geliştirilmiştir. Bu model Şekil 1.2'de sunulmuştur.

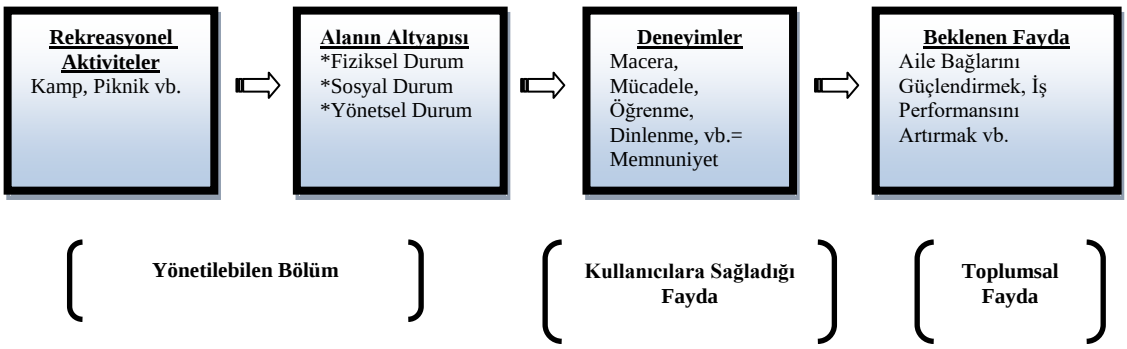

Şekil 1.2. Rekreasyonel talep hiyerarşisi modeli (Driver ve Brown 1978).

Ancak bu model'de yöneticilerinin müdahale edebilecekleri bölüm yalnızca rekreasyonel etkinlikler ve alanın altyapı özelliklerinden oluşan rekreasyonel olanaklardır. ROD Yönetim Modeli'nin temel amacı ise, alanı ziyaret edenlerin rekreasyonel deneyimlerinin kalitesini artırmaktır (McCool 2006). Rekreasyonel deneyim kalitesinin etkileşimi ise Şekil 1.3'de verilmiştir.

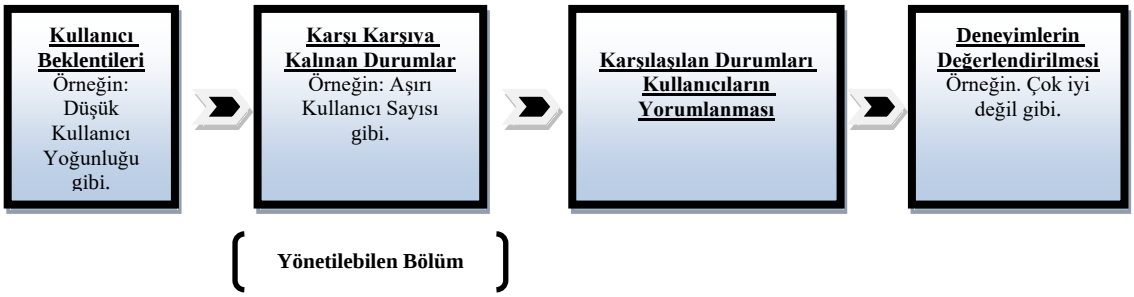

Şekil 1.3. Rekreasyonel deneyim kalitesi (McCool 2006).

Kullanıcı deneyim kalitesini belirleyen diğer bir unsur olarak, kullanıcıların alana gelmeden önceki beklentilerinin etkili olduğu söylenebilir. Eğer kullanıcı beklentileri önceden yöneticiler tarafından bilinirse, yönetim kararları ile deneyimlerin kalitesi arttırılabilir. ROD yönetim planı veya yöntemi, aynı aktiviteyi farklı altyapılarla yapmak isteyen kullanıcılara olanak sağlamaktadır ve rekreasyonel olanaklara göre

kentselden, doğala doğru altı sınıfta gruplanmaktadır (McCool ve diğ. 2007, Anonim 2011, Anonim 2012a) (Şekil 1.4).

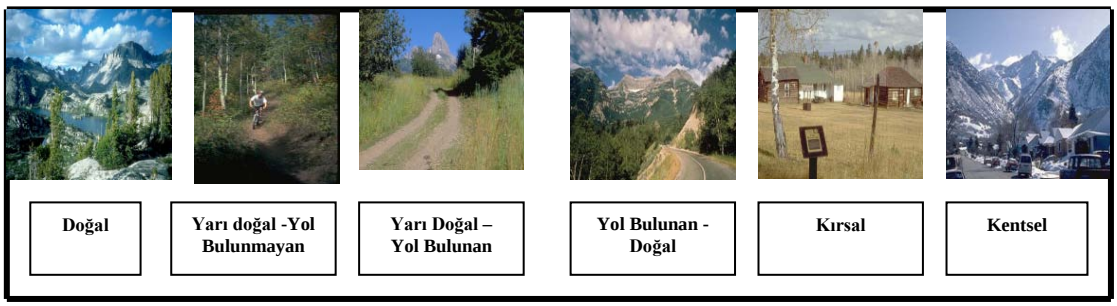

Şekil 1.4. ROD yöntemi olanak sınıfları (Anonim 2012a).

Ayrıca, Aukerman ve Haas (2011) yaptıkları çalışmada, ROD yöntemini sulak alanlar için kullanılabilir şekilde, "Su ve Arazi Rekreasyon Olanak Dağılımı (SAROD) [Water and Land Recreation Opportunity Spectrum (WALROS)] Yöntemi" olarak geliştirmişlerdir. Bu kapsamda çalışmalarında kullandıkları 6 (altı) olanak sınıfı Çizelge 1.5'de belirtilmiştir.

Çizelge 1.5. SAROD Yöntemi Sınıfları (Aukerman ve Haas 2011).

Kentsel	Yarı kentsel	Gelişmiş Kırsal	Doğala Yakın Kırsal	Yarı Doğal	Doğal
* (K)	* (YK)	* (GK)	* (DK)	* (YD)	* (D)

ROD yöntemi kapsamında, her bir olanak sınıfı bölgesi, aktivite ve deneyim olanaklarından oluşmaktadır. Ayrıca bu ROD sınıfları arka planda alt başlıklardan oluşmaktır. Bu alt başlıklar bölgesel ve yerel durumları da ifade etmektedir (Çizelge 1.6) (Anonim 2011). Butler ve Waldbrook (2003) yaptıkları çalışmada, ROD yöntemini rekreasyonel olanakların belirlenmesinde kullanılan bir yöntem olmakla birlikte belirli bir alanda kentselliğin doğal ve yabani yaşam üzerine olumsuz etkisini kontrol altına almak için kullanıldığını belirtmişlerdir. Ayrıca yaptıkları çalışmada, Amerikan Ormancılık Servisi tarafından, geliştirilen ROD yönteminin, açık alan rekreasyon kaynaklarının yönetimi ile ilgili farklı yönetim kararlarına sahip olduğunu belirtmişlerdir. Benzer olarak; Clark ve Stankey (1979) yaptıkları çalışmada, ROD yönteminin, rekreasyonel olanakları saptayarak etkili yönetim kararlarının alınması ile ilgili ölçütlerin ortaya konulmasında etkili olduğunu belirtmişlerdir. Bu kapsamda ROD yönteminin doğaldan, kentsele doğru rekreasyonel sınıflardan ve rekreasyonel

olanakları nitelendiren alan karakterlerinden oluştuğunu, rekreasyonel olanakların ise, kullanıcıların seçtikleri aktiviteler, alan ve deneyimler ile şekillendiğini ifade etmişlerdir. Diğer taraftan çalışmalarında rekreasyonel olanakların, doğal çevrede kullanımların nitelikleri ve türleri ile ilgili olmakla birlikte alanda alınan yönetim ölçütlerini etkilediğini tespit etmişlerdir.

Çizelge 1.6. ROD Yöntemi Kapsamında Olanak Sınıfı Özellikleri (Anonim 2011).

ROD SINIFLARI ÖZELLİKLERİ					
DOĞAL	**YARI DOĞAL YOL BULUNMAYAN**	**YARI DOĞAL YOL BULUNAN**	**DOĞAL YOL BULUNAN**	**KIRSAL**	**KENTSEL**
Alan doğal alan niteliğindedir ve değişikliğe uğramamıştır. Diğer kullanıcılar arasında ve diğer kullanıcılar ile etkileşim çok azdır. Alanda kullanıcılar üzerinde yönetim çok baskın değildir. Motorlu araç kullanımı yasaktır.	Alan baskın şekilde doğaldır ya da alanın büyük kısmı doğal alan niteliğindedir. Kullanıcılar arasında etkileşim çok azdır, fakat diğer kullanıcılar ile etkileşim mevcuttur. Alanın kontrolü için yönetim çok etkili değildir. Ancak kısıtlayıcı etkisi mevcuttur. Motorlu araç kullanımı yasaktır.	Alan baskın şekilde doğaldır ya da alanın büyük kısmı doğal alan niteliğindedir. Kullanıcı yoğunluğu azdır, fakat diğer kullanıcılarla etkileşim mevcuttur. Alanın kontrolü için yönetim çok etkili değildir. Ancak kısıtlayıcı etkisi mevcuttur. Motorlu araç kullanımı yasak değildir.	Grupların üzerinde diğer insanların sesleri ile gözlemleri baskın şekilde hissedilir. Olanaklarla ilgili olarak doğal çevreyle etkileşim aşırı orandadır. Doğal rekreasyonel aktiviteler kapsamında kendini aşmak ve risk çok ilişkilidir. Kendini deneme çok önemlidir. Yol bulunan ve yol bulunmayan alanlarda rekreasyonel olanaklar bulunmaktadır.	Alandaki olanaklar birçok bireysel ve grup aktiviteleri sunar. Bu faktörler fiziksel çevreden daha önemlidir. Kayak gibi özel aktivitelerin haricinde kendini aşmak, risk almak kendini denemeye dayalı aktiviteler önemsizdir.	Alandaki olanaklar birçok bireysel ve grup aktiviteleri sunar. Doğal alanda deneyim, kendini aşmak ve risk almak önemsizdir. Yarışmaya dayanan, izleyiciye yönelik spor aktiviteleri, pasif kullanımlar parklarda ve açık alanlarda bulunur.

Rekreasyonel olanakların doğru şekilde değerlendirilmesi için 4 (dört) ölçüt geliştirilmiştir (Butler ve Waldbrook 2003). Bunlar;

1. Olanakların gözlenebilir ve ölçülebilir nitelikte olduğu,
2. Olanaklar yönetim kararları ile kontrol edilebilmesi gerektiği,
3. Olanakların belirlenmesinde, kullanıcıların kullanım alanları hakkındaki tercihleri ve kararları ile etkili olduğu,
4. Olanakları mevcut durumun belirlediği, şeklinde ifade edilmektedir.

ROD yönteminin aşamalarını 6 (altı) başlıkta değerlendirmek mümkündür (Akten 2009). Bunlar;

1. Kullanıcı deneyimlerini etkileyen fiziksel, sosyal ve yönetimsel bileşenlerin haritalanması ve envanteri,

2. Tamamlanmış analizler,
- Uygun olmayan alanların/mekânların belirlenmesi,
- Rekreasyon olanak sınıflarının tanımlanması,
- Orman yönetim faaliyetleri ile birleştirilmesi,
- Uyuşmazlıkların tanımlanması ve çözüm önerileriyle azaltılması,
3. Programlama,
4. Tasarlama,
5. Projelerin uygulanması,
6. İzlemedir.

ROD yöntemi sağladığı haritalandırma ile alanda ne tür olanak sınıfları bulunduğu konusunda bilgi sağlayabilmektedir. Dolayısı ile fiziksel, sosyal ve yönetimsel kararlara yönelik olanakların yönetiminde kullanılabilir bir kılavuz niteliğindedir (Clarke ve Stankey 1979; Anonim 2011). Rekreasyonel aktivitelere katılanların tercihlerinde fiziksel, sosyal ve yönetsel kararların tanımlanması etkilidir. Çizelge 1.7'de bu üç sınıfın haritalandırılmasında etkili olan ölçütler belirtilmektedir. Arazilerdeki farklılıklar, arazi formlarındaki değişiklikler, yönetimsel veya idari kararların sınırları konularında bilgi sahibi olunmasını sağlamaktadır. Örneğin; doğal şekilde algılanan yaban alanlarında çoğunlukla "Yarı Doğal" ya da "Yol Bulunan Doğal" olanak sınıfları bulunmaktadır. Ancak ROD sınıfları, alan niteliği ile benzer değildir. Bu yüzden her bir alan için ROD sınıflarının ayrı ayrı belirlenmesi ve bu yönde yönetim kararları alınması gerekmektedir (Anonim 2011).

Çizelge 1.7. Fiziksel, Sosyal ve Yönetsel Özelliklere Yönelik Ölçütler (Anonim 2011).

ROD SINIFLARININ TANIMLANMASINDA KULLANILAN NİTELİKLER	
ROD SINIFLARI DURUMU	**HARİTALANDIRMA KRİTERLERİ**
FİZİKSEL DURUM	UZAKLIK KRİTERİ ALAN BÜYÜKLÜĞÜ KRİTERİ İNSAN ETKİSİ KRİTERİ
SOSYAL DURUM	KULLANICI YOĞUNLUĞU KRİTERİ
YÖNETİMSEL DURUM	YÖNETİM ŞEKLİ VE YÖNETİMİN HİSSEDİLME DURUMU KRİTERİ

1. FİZİKSEL DURUM

Fiziksel durum, insan etkisinin çevre üzerinde en fazla olduğu alanların tanımlanmasında kullanılmaktadır. Uzaklık, alan büyüklüğü, insan etkisi başlıklarını kapsamaktadır (More ve diğ. 2003, Anonim 2011).

A. Uzaklık Ölçütü

İnsanların görüş uzaklığı ve kullanımları neticesinde oluşan gürültü ROD sınıfının alt başlığı olan uzaklık kavramını ifade etmektedir. Sosyalleşme ve deneyim ölçütleri, uzaklık ile ilgili olarak doğaldan kentsele doğru artış göstermektedir (More ve diğ. 2003, Anonim 2011).

- Uzaklığın tanımlanması

Uzaklığın tanımlanmasında oluşturulacak haritada bütün yollar (Yaya yolu, araç yolu ve demiryolu) dikkate alınmaktadır. Yollar "Doğal Yollar" ve "Doğal Yollardan Daha İyi Durumda Olan Yollar"ı ifade etmektedir. Araç yolları doğal yollar kategorisi içerisinde değerlendirilmektedir (More ve diğ. 2003, Anonim 2011).

- Yolların sınıflandırılması

"Doğal Yollar" ve "Doğal Yollardan Daha İyi Durumda Olan Yollar"ın ROD kategorisine göre sınıflandırılması zor olabilmektedir. "Doğal Yollardan Daha İyi Durumda Olan Yollar" alt yapılı ve yoğun şekilde kullanılan taşıt yollarını ifade ederken, "Doğal Yollar" altyapının bulunmadığı yoğun şekilde kullanılmayan taşıt yollarını ifade etmektedir (More ve diğ. 2003, Anonim 2011).

- Yollar hakkında bilgi

"Doğal Yollardan Daha İyi Durumda Olan Yollar"; stabilize yol, kaldırım bulunan, drenaj sistemi bulunan yolları ifade etmektedir. "Doğal Yollar"; tekerlek izi bulunan, alt yapı ve drenaj sistemi bulunmayan basit yolları ifade etmektedir (More ve diğ. 2003, Anonim 2011).

- Yolların özellikleri

Haritalarda birçok yol görünebilmektedir, ancak bütün yolları göz önüne almak gerekmemektedir (More ve diğ. 2003, Anonim 2011).

- Trafik yoğunluğu

Yolların kullanım yoğunluğu haritalandırma aşamasında önemli bir yere sahiptir. Ancak ROD sınıflandırmasında, yolların kullanım yoğunluğundan çok yollardaki gürültü miktarını haritalandırmayada dikkat edilmesi gerekmektedir. Su kaynakları da uçakların inebileceği mekânlar olduğundan, araç yollarıyla benzer şekilde öneme sahiptir. Bu özelliği bakımından belirtilen güzergâhlarda ROD sınıflandırması göz önünde bulundurulmalıdır. Çizelge 1.8'de sınıflandırmada kullanılabilecek uzaklık ölçütleri

sunulmuştur. ROD sınıflarının sınırları topoğrafya ve bitki örtüsüne bağlı olarak, insanların görüş açısına göre değişiklik gösterebilmektedir. Bu görüş açısı kısa ağaçlarla kaplı düz araziler, büyük su alanları, uzun geniş araziler, derin vadi veya kanyonlara bağlı olarak değişiklik göstermektedir (More ve diğ. 2003, Anonim 2011).

Çizelge 1.8. Trafik Yoğunluğu Değerlendirme Ölçütleri (Anonim 2011).

UZAKLIK KRİTERLERİ					
DOĞAL	**YARI DOĞAL YOL BULUNMAYAN**	**YARI DOĞAL YOL BULUNAN**	**DOĞAL YOL BULUNAN**	**KIRSAL**	**KENTSEL**
Yollar, demiryolları ve araç yollarının hepsinden en az 4.800 m uzaklıkta tanımlanan alanlardır.	Yollar, demiryolları ve araç yollarının hepsinden en az 800 m ile 4.800 m uzaklık aralığında tanımlanan alanlardır. Doğal yollar ve çoğunlukla araçlara kapalı yollar içeren alanlardır.	Doğal yol ya da motorlu araç yollarından 800 m'den daha yakın alanları ifade eder. 800 m'den daha yakın ve doğal yollardan daha iyi yolları ifade eder.	800 m'den daha yakın ve doğal yollar ile demiryollarından daha iyi yolları içeren alanları ifade eder.	Uzaklık ölçütü bulunmamaktadır.	Uzaklık ölçütü bulunmamaktadır.

B. Alan Büyüklüğü Ölçütü

Çizelge 1.9'da alan büyüklüğü ölçütüne göre düzenlenen ROD sınıflarına ilişkin veriler sunulmuştur (More ve diğ. 2003, Anonim 2011).

Çizelge 1.9. Alan Büyüklüğüne Bağlı Değerlendirme Ölçütleri (Anonim 2011).

ALAN BÜYÜKLÜĞÜ					
DOĞAL	**YARI DOĞAL YOL BULUNMAYAN**	**YARI DOĞAL YOL BULUNAN**	**DOĞAL YOL BULUNAN**	**KIRSAL**	**KENTSEL**
2.000 ha (Yarı doğal ve araç trafiğine kapalı yol bulunuyorsa daha küçük olabilir.)	1.000 ha (Eğer doğal sınıf devam ediyorsa daha küçük olabilir.)	1.000 ha (Daha küçük olabilir.)	Ölçüt bulunmamaktadır.	Ölçüt bulunmamaktadır.	Ölçüt bulunmamaktadır.

Doğal ya da yarı doğal alanların büyüklüğü diğer alanlara göre daha fazladır. Alan büyüklüğü ölçütüne göre; eğer bir sınıf, diğer sınıfa göre baskın olursa, baskın sınıf değerlendirilmektedir. Bazı durumlarda alanın büyüklüğü kapsamında belirlenen olanak sınıfının niteliği çevresindeki sınıflara göre değişim gösterebilir (More ve diğ. 2003, Anonim 2011).

- İnsan Etkisinin Belirlenmesi Ölçütü

Olanak sınıfları katılım gösterilen alanda, kullanıcılar üzerinde olumlu etki bırakması ve kullanıcıların rekreasyonel anlamda kendilerini yenilemesi açısından öneme sahiptir. Çizelge 1.10'da insanlar üzerinde etkili olan her bir ROD sınıfına ilişkin veriler görülmektedir. Çizelge 1.8'de belirtilen uzaklık ölçütlerinin bu sınıflandırma için kullanılması yeterlidir. Her bir ROD sınıfı için görsel etki önceliklidir. Örneğin, fiziksel durumdaki değişim rekreasyonel deneyimdeki değişimi etkileyebilmektedir. Bu yüzden, ROD sınıfları doğrultusunda yönetim kararları alınarak, görsel kalitenin sağlanması hedeflenmektedir. Çizelge 1.10'da belirtildiği üzere, sadece kullanıma bağlı kalmadan görsel kalite de dikkate alınmıştır. Bir diğer yaklaşıma göre, insan etkisinin saptanması için görsel kalite kavramındaki farklılıkların ortaya konulması gerekmektedir. Özellikle, orman arazilerinde insan etkisinin saptanması görsele dayalı yönetim kararlarını alınmasına yardımcı olabilir. Diğer taraftan, insan etkinliklerine dayalı alanlarda, ROD sınıflarını belirlenmesi amacıyla, kısa süreli görsel değerlendirme çalışması yapılması yönetim kararlarına katkı sağlayabilir (More ve diğ. 2003, Anonim 2011).

Çizelge 1.10. İnsan Etkisini Değerlendirme Ölçütleri (Anonim 2011).

İNSAN ETKİSİNİN BELİRLENMESİ					
DOĞAL	**YARI DOĞAL YOL BULUNMAYAN**	**YARI DOĞAL YOL BULUNAN**	**DOĞAL YOL BULUNAN**	**KIRSAL**	**KENTSEL**
Alanlar hiç değişim görmemiş doğal alanlardır. Alandaki kullanıcıların katılımları genellikle gezinti ile olmaktadır.	Alanlar çok az değişim görmüş doğal alanlardır. Fakat alandaki kullanıcıların katılımları genellikle gezinti ile olmaktadır.	Alan biraz daha modern niteliktedir. Fakat kullanıcıların katılımları araçla olabilmekte ve alandaki katılım doğal yol ile taşıt yollarında olmaktadır.	Alan büyük miktarda değişiklik göstermiştir ve kullanıcı yoğunluğu çok fazladır. Ancak araç güzergâhları ve kullanım alanları çok az miktardadır.	Kullanıcı yoğunluğu çok fazladır. Kırsal alan, tarım alanları yoğun şekilde yönetilen yaban alanları vb. peyzaj alanları bulunur. Yaya ya da diğer gezintiye katılan kullanıcılar sürekli peyzajdan kültürel anlamda faydalanır.	Yapılar baskın niteliktedir. Doğal alanlar ve doğal yapılar önemlidir, ancak ikinci planda alanda bulunurlar. Yayalar ve gözlemci kullanıcılar alanda yoğun şekilde yer alır.
Alanda yol bulunmaktadır. Ancak standartlara uygun bir yol beklenmemelidir.	Çok az ya da doğal yollar bulunmaktadır ve araç yolları ile doğal yollar bulunmaktadır.	Taşıt yolları ve doğal yollarda araç yoğunluğu çok fazladır.	Yollar ve araç yolları baskın niteliktedir.	Yollar ve araç yolları baskın niteliktedir.	Yollar, taşıt yolları ve caddeler yoğun şekilde alanda yer alır.

Çizelge 1.10 (devam). İnsan Etkisini Değerlendirme Ölçütleri (Anonim 2011).

İNSAN ETKİSİNİN BELİRLENMESİ					
DOĞAL	**YARI DOĞAL YOL BULUNMAYAN**	**YARI DOĞAL YOL BULUNAN**	**DOĞAL YOL BULUNAN**	**KIRSAL**	**KENTSEL**
Yapılar oldukça nadirdir.	Yapılar nadir ya da az sayıda bulunur.	Yapılar nadir ya da az sayıda bulunur.	Yapılar yaygın şekildedir. Araç yolları yoğun şekildedir. Yapılar çok yoğundur	Yapılar açıkça ortaya çıkmıştır ve küçük ancak baskın gruplar halinde bulunur. Konaklama alanları, kayak alanları ve rekreasyon alanları bulunur.	Yapılar ve yapı kompleksleri baskın durumdadır. Konaklama alanları ve tekne limanları kayak alanları, kentler ve endüstri alanları, konut alanları yer alır.

2. SOSYAL DURUM

Sosyal durum; bireysel kullanıcılar ya da grupların birbirleri ve kendi aralarında ilişkisini ifade etmektedir. Fiziksel duruma göre birçok etken sosyal durumda dikkate alınır. Ancak doğal alanlarda sosyal durum ve yönetimsel durum kararları fiziksel durum kararlarıyla benzerlik gösterir. Elde edilen sosyal ve yönetimsel bilgiler gelecekte alınacak yönetim kararları üzerinde etkili olabilmektedir (Çizelge 1.11) (More ve diğ. 2003, Anonim 2011).

Çizelge 1.11. Sosyal Durumu Değerlendirme Ölçütleri (Anonim 2011).

SOSYAL DURUMUN BELİRLENMESİ					
DOĞAL	**YARI DOĞAL YOL BULUNMAYAN**	**YARI DOĞAL YOL BULUNAN**	**DOĞAL YOL BULUNAN**	**KIRSAL**	**KENTSEL**
Genellikle günde 6'dan az grup yol üzerinde karşılaşmakta ve 3'den az grup alanda kamp yapmaktadır.	Genellikle günde 6-15 arasında grup yol üzerinde karşılaşmaktadır ve 6'dan az grup alanda kamp yapmaktadır.	Grupların karşılaşma sıklığı çok düşüktür.	Yol üzerinde karşılaşma çok fazladır. Araç yolları üzerinde ve yolların uzak kısımlarında karşılaşma sıklığı çok azdır.	Su kenarları, yollar ve araç yollarında ve gelişmiş alanlarda karşılaşma sıklığı çok fazladır. Gelişmiş alanların dışında karşılaşma sıklığı düşüktür.	Büyük sayıda kullanıcı alanda ve yakınında bulunmaktadır.

3. YÖNETSEL DURUM

Yönetsel durum ölçütleri; alandaki kullanıcılar ya da arazi sahipleri üzerinde etkili olan yönetsel kararları ifade eder (Çizelge 1.12) (More ve diğ. 2003, Anonim 2011).

Çizelge 1.12. Yönetsel Durumu Değerlendirme Ölçütleri (Anonim 2011).

YÖNETİM KARARLARININ BELİRLENMESİ					
DOĞAL	**YARI DOĞAL YOL BULUNMAYAN**	**YARI DOĞAL YOL BULUNAN**	**DOĞAL YOL BULUNAN**	**KIRSAL**	**KENTSEL**
Alan daha iyi düzenleme ve kontrol altında tutulurken, alan dışındaki yerler aynı şekilde kontrol altında tutulamaz.	Alan dışı alanlar alan içindeki alanlara göre az da olsa kontrol altındadır ve düzenlenmiştir.	Alan dışı alanlar alan içindeki alanlara göre az da olsa kontrol altındadır ve düzenlenmiştir.	Alan fark edilebilir şekilde düzenlenmiş ve kontrol altındadır. Fakat doğal çevreyle uyum vardır.	Alanda düzenleme ve kontrol açıkça bellidir. İnsanların oluşturduğu mekânlar ile uyum çok fazladır.	Alanda kontrol ve düzenleme açıkça bellidir.

Fiziksel, sosyal ölçütler doğrultusunda ROD yöntemi kullanılarak belirlenecek olan yönetim planı aşamaları kısaca Şekil 1.5'de verilmiştir (Anonim 2011).

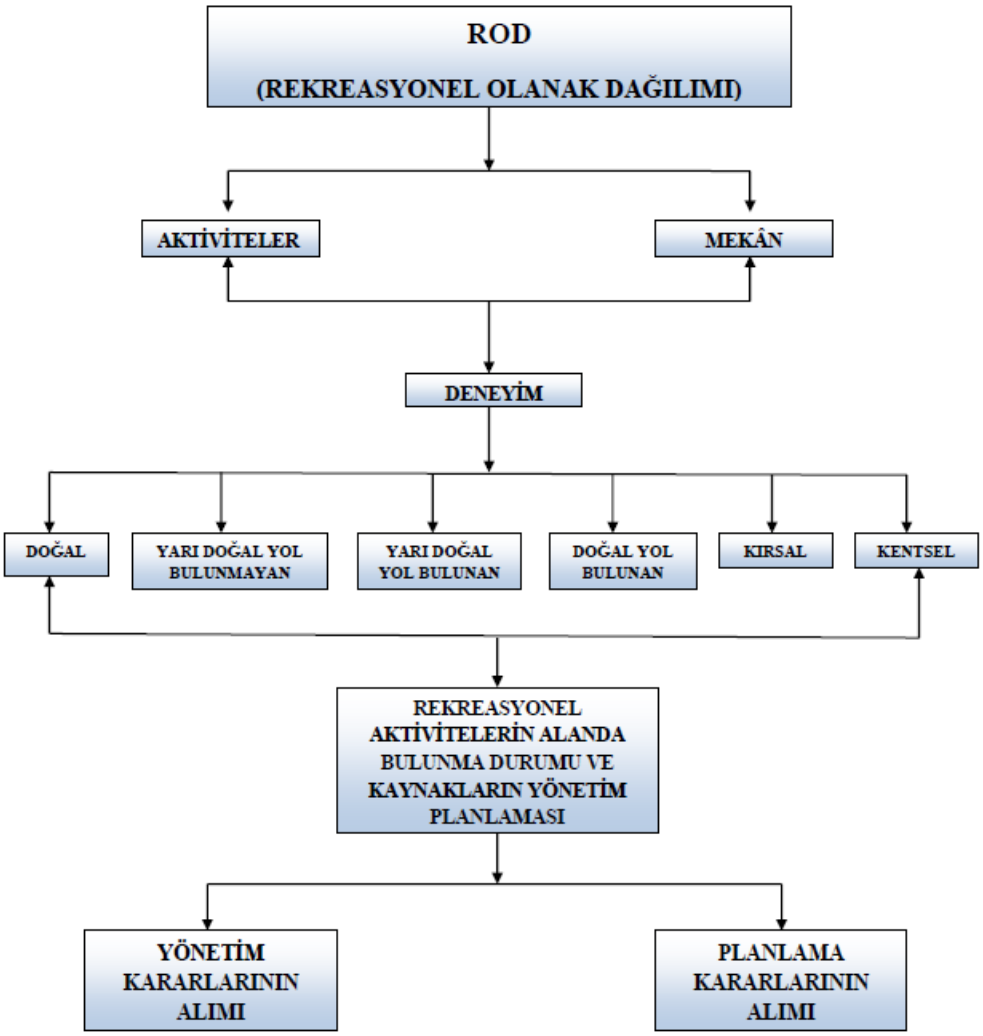

Şekil 1.5. ROD yöntemi ile belirlenecek olan yönetim planı aşamaları (Anonim 2011).

Aukerman ve Haas (2011) yaptıkları çalışmada ROD yöntemini, Amerika'nın Batı bölgesindeki sulak alanlar ve arazilerde uygulanabilmesi için SAROD yöntemini geliştirmişlerdir. Geliştirdikleri bu yöntem ile bir kılavuz oluşturarak yönetim planının oluşturulması ve uygulanmasına kadar olan aşamaları açıklamışlardır.

Ayrıca çalışmalarında öncelikle olanak sınıfları üzerinde etkili olan ve rekreasyonel yönetim kararlarına şekil veren; fiziksel, sosyal ve yönetsel özelliklerin hangi konuları içerdiği Çizelge 1.13'de belirtilmiştir (Aukerman ve Haas 2011).

Çizelge 1.13. Fiziksel, Sosyal ve Yönetsel Özelliklerin İçeriği (Aukerman ve Haas 2011).

Fiziksel Özellikler	Sosyal Özellikler	Yönetsel Özellikler
-Gelişmişliğin derecesi -Gelişmişlikten uzaklık -Doğal kaynakların değişim oranı -Topluma uzaklık algısı -Alandaki doğallığın baskınlık hissi	-Kullanıcı davranışının derecesi -Kullanıcı yoğunluğunun derecesi -Rekreasyon yoğunluğunun derecesi -Yalnızlık ve uzak kalma hissinin derecesi -Rekreasyonel olmayan kullanımların derecesi	-Yönetim yapısının derecesi -Gelişmiş tesis ve servislerine olan mesafe -Halkın gireceği tesislere olan mesafe -Yönetim personelinin görünme sıklığı

Sonrasında fiziksel, sosyal ve yönetsel özellikler ile bunlar üzerinde etkili olan aktivite ve deneyim konularının birbirleri ile ilişkisi Çizelge 1.14'de açıklamışlardır (Aukerman ve Haas 2011).

Çizelge 1.14. Fiziksel, Sosyal ve Yönetsel Özelliklerin Diğer Bileşenler ile İlişkisi (Aukerman ve Haas 2011).

REKREASYON AKTİVİTELERİ	+	***ÖZELLİKLER***	=	***DENEYİM***	>>>	***FAYDA***
Çeşitli Aktiviteler		Fiziksel Durum Yönetimsel Durum Sosyal Durum		Çeşitli Ölçekler Çeşitli Görüşler		Bireysel Toplumsal Ekonomik Çevresel
		Yöneticilerin Kararları		***Katılımcıların İhtiyaçları***		***Toplumun Kazancı***

SAROD yöntemini oluşturan, rekreasyonel olanak sınıfları ile bileşenlerinin ilişkisi Çizelge 1.15'de sunulmuştur (Aukerman ve Haas 2011).

Çizelge 1.15. SAROD Yöntemini Oluşturan, Rekreasyonel Olanak Sınıfları ile Bileşenlerinin İlişkisi (Aukerman ve Haas 2011).

SAROD YÖNTEMİNİ OLUŞTURAN ALTI OLANAK SINIFININ DAĞILIMI						
	KENTSEL	YARI KENTSEL	GELİŞMİŞ KIRSAL	DOĞALA YAKIN KIRSAL	YARI DOĞAL	DOĞAL
Dağılımların Tanımlayıcıları Rekreasyon aktiviteleri Rekreasyon durumu -Fiziksel özellikler -Sosyal özellikler -Yönetsel özellikler Rekreasyon deneyimleri Rekreasyon faydaları	TÜM SINIFLAR					

Rekreasyonel etkinliklerin olanak sınıflarına göre bulunduğu aralıklar Çizelge 1.16'da sunulmuştur (Aukerman ve Haas 2011).

Çizelge 1.16. Rekreasyonel Etkinliklerin Olanak Sınıflarına Göre Bulunduğu Aralıklar (Aukerman ve Haas 2011).

	Kentsel	Yarı Kentsel	Gelişmiş Kırsal	Doğala Yakın Kırsal	Yarı Doğal	Doğal
Suya dayalı aktiviteler						
Su kayağı-rüzgar sörfü	◄	—	—	—	- - - ►	
Hız teknesi ile gezinti	◄	—	—	—	- - - ►	
Bireysel tekne gezintisi	◄	—	—	—	- - - ►	
Düşük hızlı tekne gezintisi	◄	—	—	—	—	- - - ►
Balık tutmak	◄	—	—	—	—	— ►
Yat ile gezinti etkinliği	◄	—	—	—	- - - ►	
Rafting	◄	—	—	—	—	— ►
Kano ile gezinti	◄	—	—	—	—	— ►
Su kayağı	◄	—	—	—	—	— ►
Yüzmek	◄	—	—	—	—	— ►
Dalış	◄	—	—	—	—	- - - ►
Parasailing etkinliği	◄	—	—	—	- - - ►	
Suya ve karaya dayalı aktiviteler						
Gelişmiş kamp alanı	◄	—	—	- - - ►		
Doğal kamp alanı	◄	- - -	—	—	—	- - - ►
Bağımsız seyahat			◄ - - -	—	—	— ►
Kamyonlar ile off-road		◄ - - -	—	—	—	- - - ►
At ile gezinti		◄	—	—	—	— ►
Yaban hayatı gözlemi	◄ - - -	—	—	—	—	— ►
Avcılık			◄ - - -	—	—	— ►
Golf	◄	—	- - - ►			
Yüzmek	◄	—	—	- - -	►	
Kar motoru ile gezinti	◄	—	—	- - -	►	
Piknik	◄	—	—	- - -	- - - ►	
Bilinçlendirme programı	◄	—	—	- - -	- - - ►	
Doğa yürüyüşü	◄	—	—	—	—	— ►
Bisiklet ile gezinti	◄	—	—	—	►	

SAROD yöntemine göre; fiziksel, sosyal ve yönetsel özelliklerin içerdikleri konular Çizelge 1.17'de sunulmuştur (Aukerman ve Haas 2011).

Çizelge 1.17. Fiziksel, Sosyal ve Yönetsel Özelliklerin İçerdikleri Konular (Aukerman ve Haas 2011).

FİZİKSEL ÖZELLİKLER	SOSYAL ÖZELLİKLER	YÖNETSEL ÖZELLİKLER
Karasal vejetasyon	Katılımcı türü ve sayısı	Rekreasyon tesisleri
Suya dayalı vejetasyon	Kullanıcı beklentisi	Su depolama tesisleri
Su kalitesi	Kullanıcı özelliği	Su dağıtım sistemleri
Toprak/Kaya/Uçurum	Kullanıcı davranışı	Kurallar ve düzenlemeler
Topoğrafya/eğim	Kullanıcı güvenliği konusu	Uyarılar
Balıkçılık ve yaban hayatı	Kullanıcı kısıtlayıcıları	Ücret ve masraflar
Doğal sesler	Vandalizm ve yıpranma	Alan tasarımı
Görsel kaynak	Otomobil ve tren etkisi	Sağlık ve güvenlik düzenlemeleri
Su akımı	Tarihi alanlar	Sezon uzunluğu
Su yükselmesi	Kültürel kaynaklar	Rekreasyonel koruma
Mekânın ışık alma durumu	Yakındaki özel arazi kullanımları	Rekreasyon programları
Karadaki bitki örtüsü	Özel kullanımlar ve izinleri	Yasa ve güvenlik tabelaları
Tehlike altındaki türler	Özel değerler	Restorasyon çalışmaları
Kalkınma	Kullanım yoğunluğu	İdari alanlar
-Endüstriyel/Ticari	Teknelerin türü, hızı ve	Su kaynaklarının azalması
-Belediye/Konut	büyüklüğü	Suyun kaynağının korunması
-İnsan yapımı yapılar	Kıyı alanındaki etkinlikler	Suyun zaman içinde akış hızı ile
-Altyapı	Uçakların etkisi	ilgili bilgilendirme
Su yüzeyinin yüzölçümü	Ticari nakliye	Balıkçığın yönetimi
Akarsu uzunluğu, genişliği, eğimi	Doğal olmayan gürültülerin	Vejetasyonun korunması
Doğal tehlikeler	çeşidi ve büyüklüğü	Erişim yollarının tanımı
Hava kalitesi	Rahatsız edici davranışlar	Erişilebilir tesisler
Doğal güzellik	Yasadışı faaliyetler	Personel ve gönüllüler
Jeolojik formasyonlar	Tarımsal çalışmalar	Güvenlik tesislerinin etkisi
İklim ve rüzgar		İzinler
Su kanalları ve nakliye alanları		

Rekreasyonel deneyimlerin bulunduğu olanak sınıfı aralıkları Çizelge 1.18'de sunulmuştur (Aukerman ve Haas 2011).

ROD yöntemi yöneticilere karar almalarında fayda sağlayabilmektedir. Örneğin; More ve diğ. (2003) yaptıkları çalışmada bu faydaları şu şekilde belirtmişlerdir:

- ROD sadece aktivite odaklı değil, doğal çevreye insanların etkisi ve onların etkilerinin verilerine göre rekreasyonel deneyimi inceler.
- ROD rekreasyona dayalı alan yönetim kararları için makul ve tutarlı bir temel sağlamaktadır. Belirli kullanımlar için o bölgede rekreasyon deneyimini göz ardı etmeden belirli kullanımlara potansiyel mekânları tanımlar.
- ROD kullanılırken arazi yönetimi planlama ve karar verme sürecinde diğer kaynaklar için kullanılabilir rekreasyon envanter bilgileri getirebilir.
- ROD bölgesel perspektif içinde bireysel alanlarda (Örneğin; bölge veya kent parkları gibi) nadir bulunan büyük doğal alanları korumaya yardımcı olur.

Çizelge 1.18. Rekreasyonel Deneyimlerin Bulunduğu Olanak Sınıfı Aralıkları (Aukerman ve Haas 2011).

	KENTSEL	YARI KENTSEL	GELİŞMİŞ KIRSAL	DOĞALA YAKIN KIRSAL	YARI DOĞAL	DOĞAL
TÜM OLANAK SINIFLARI İÇİN ORTAK DENEYİMLER -Açık alanda eğlenmek -Yenilenmek -Eğlenmek ve mutlu olmak -Arkadaş ve aile ile eğlenmek -Farklı bir şeyler yapmak -Günlük rutinlerden kurtulmak -Stres atmak -Farklı şeyler düşünmek -Fiziksel egzersizlerden keyif almak -Aile ve arkadaşlarla bağları kuvvetlendirmek -Başkalarının becerilerini geliştirmelerine destek vermek	*Bütün Olanak Sınıfları İçin Önemli*					
OLANAK SINIFLARI İÇİN HERZAMAN FARKLILIK GÖSTEREN DENEYİMLER -Doğanın sesi, kokusu ve görünümünü tecrübe etmek -Doğa ve kültür hakkında bir şeyler öğrenmek -Hayalleri gerçekleştirmek -Macera ve kendini aşma düşüncesi -Hayranlık, merak ve insani ilişkiler içinde olmak -Yaban hayatı ve doğa harikalarını görmek -Risk alama ve kendini aşmayı tecrübe etmek -Kendine güven, özgürlük, istediğini yapmak -Huzur ve sükûnet tecrübesi -Yalnızlık tecrübesi -Yeni ve farklı şeylerin tecrübesi -Fiziksel çaba tecrübesi -Heyecanlı hissetmek	Az Önemli ⟷ Çok Önemli					
OLANAK SINIFLARI İÇİN HERZAMAN FARKLILIK GÖSTEREN DENEYİMLER -Farklı insanlarla tanışmak -Sosyalleşmek -Yeni insanlarla tanışmak -Diğer insanlarla rekabet tecrübesi -Hız ve heyecandan keyif almak -Başkasının becerileri ve donanımlarını test etmek -Açık alanda güvende ve tehlikesiz hissetmek -Açık alanda konfor ve kolaylıklardan keyif almak -Günlük hayattan kısa bir müddet kurtulma fırsatını sahip olma	Çok Önemli ⟷ Az Önemli					

Nilsen ve Tayler (1997) yaptıkları çalışmada, ROD yönteminin yöneticilere sağladığı faydaları 7 (yedi) başlıkta sınıflandırmışlardır. Bunlar;

1. Ulaşım

2. Uzaktan algılama
3. Görsel karakter
4. Alan yönetimi
5. Kullanıcı yönetimi
6. Sosyal ilişkiler
7. Kullanıcı etkisi'dir.

Xiao ve diğ. (2012) yaptıkları çalışmada, Çin'de Beijing bölgesinde orman alanlarında kullanılmak üzere "Orman Rekreasyon Olanak Dağılımı (OROD) [FROS (Forest Recreation Opportunity Spectrum)] Yöntemi"ni geliştirmişlerdir. Bu yöntem temelde ROD yöntemine dayalı olan bu yöntemdir ve anket çalışması analizleri ile desteklenmiştir. Bu çalışma ile elde ettikleri bulgulara göre, geliştirdikleri OROD yönteminin çalışma alanları ile benzer nitelikteki yarı kentsel nitelikteki ormanlık alanlarda yürütülecek çalışmalarda kullanılabilir olduğunu saptamışlardır.

"Kabul Edilebilir Değişim Sınırları (KEDS) [Limits of Acceptable Change (LAC)] Yöntemi"

KEDS yöntemi, Amerikan Orman Servisi, tarafından geliştirilmiş bir rekreasyon yönetim modelidir. Bu yöntemde, doğal ve sosyal kaynakların kabul edilebilirlik sınırlarını belirlemek amacıyla gerekli olan ölçülebilir ölçütler saptanmakta ve mevcut durumla kabul edilen standartların ilişkilerinin analizleri ortaya konulmaktadır. KEDS yöntemi kullanılarak hazırlanacak rekreasyonel yönetim kararlarında izlenecek aşamaları 9 (dokuz) aşamada gruplandırılmıştır. Bu aşamalar aşağıda sunulduğu gibidir (Stankey ve diğ. 1985).

1. Aşama: Alanla ilgili karar ve konuları içermektedir. Ayrıca yasal prensipler, organizasyon kararları, alanın yönetimsel ihtiyaçları ile ulusal ve bölgesel değerlerin düzenlenmesini içermektedir.
2. Aşama: Olanak sınıflarının belirlenmesi ve tanımlanmasını içermektedir. Farklı olanakların bulunduğu alanların oluşturduğu alt birimlerde olanak sınıflarını ifade eder.
3. Aşama: Yönetimsel kararlar için gerekli olan sosyal durumları ve kaynakları gösterir. Bunlar nicel (ölçülebilir) nitelikte olmalıdır.
4. Aşama: Kaynakların ve sosyal durumların oluşumunu ifade eder.

5. Aşama: Her bir ölçütün olanak sınıfları ifade edilir. Bu ölçütler tabiat ve yönetimsel konularla ilgili kesin bilgiler sunar.
6. Aşama: Alanlar arasında olanak sınıflarının tanımlanmasını ifade eder.
7. Aşama: Çevre ve kullanıcı etkisine bağlı olarak fiyat farklılığını ifade eder.
8. Aşama: Her seçeneğin fiyat ve fayda açısından değerlendirilmesini içerir.
9. Aşama: Belirlenen seçeneğin yürürlüğe konmasını ifade eder.

Bu yöntemi oluşturan 9 (dokuz) aşamanın şematik gösterimi Şekil 1.6'da sunulmuştur (Stankey ve diğ. 1985).

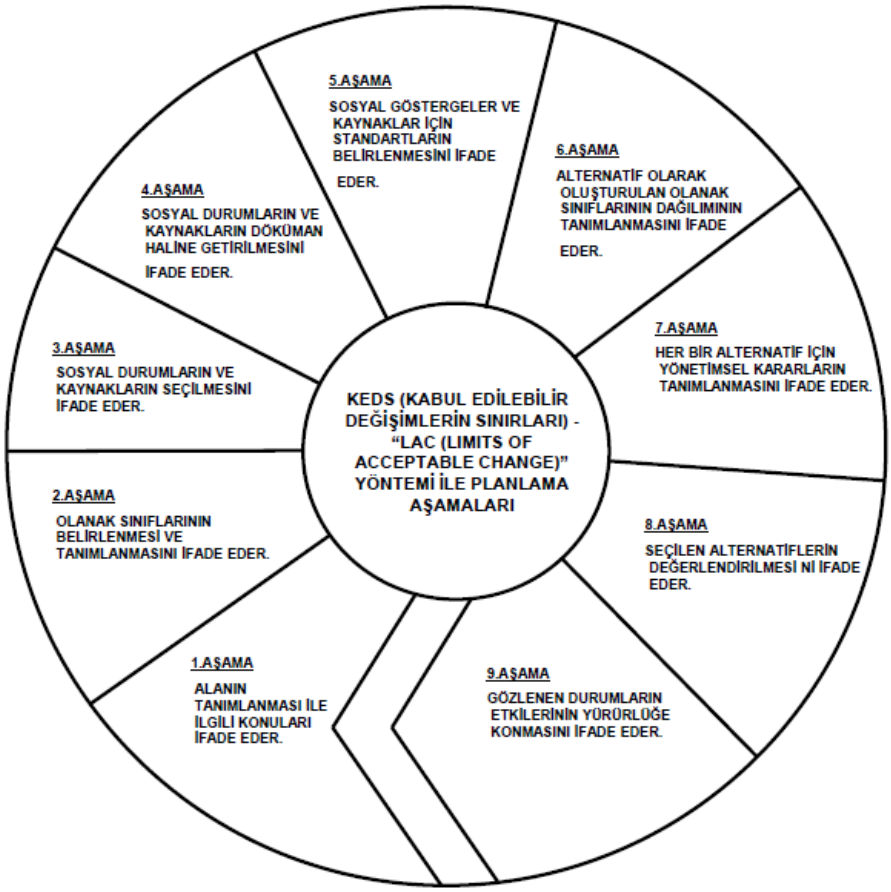

Şekil 1.6. KEDS yöntemi aşamaları (Stankey ve diğ. 1985).

Belirtilen 9 (dokuz) aşamanın saptanmasında etkili olan kaynak ve sosyal değişkenlere ait başlıklar aşağıda sunulmuştur (Nilsen ve Tayler 1997):

- <u>Kaynaklar</u>

- Yol durumu
- Kamp alanı durumu
- Su kalitesi

- Hava kalitesi
- Yaban hayatı popülasyonu
- Mesafe durumu
- Tehdit/tehlike altındaki türler

• Sosyal durum

- Yolculuk esnasındaki yalnızlık
- Kamp alanında yalnız kalma durumu
- Kullanıcı kısıtlayıcıları
- Ulaşıma ilişkin kısıtlayıcılar
- Alan büyüklüğüne yönelik kısıtlayıcılar
- Gürültü

Amerika Ormancılık Servisi, Amerika/Montana'da bulunan Bob Marshall Korunan Alanında, 1982 yılında KEDS yöntemini kullanarak yönetim planı oluşturmuşlardır. Hazırladıkları yönetim planında, 3 (üç) konu etkili olmuştur. Bunlar aşağıda sunulmuştur (Eagles ve diğ. 2002):

1. Yaban alanının korunması amacıyla 4 (dört) olanak sınıfı geliştirilmiştir. Doğal nitelikli zon (bölge)'da, rekreasyonel kullanım ve insanların katılımları sonucu oluşacak etkilerin belirli kurallar içerisinde olmasına izin verilmiştir.
2. Değişkenlerin tanımlanması ile gözlenmekte olan önemli etkilerin kontrolü ve azaltılması sağlanmaktadır. Her bir zon (bölge)'da doğal kaynaklara zarar vermeyecek şekilde sınırlı değişimler kabul edilmiştir.
3. Her bir zon (bölge)'da alınacak yönetim kararları, toplumun kabul edeceği şekilde olmalıdır. Bu durum yöneticilerin alacağı kararlarda bir kontrol edici mekanizmadır. Bu yüzden, yönetim kararlarının ilk adımını belirtilen yöntem oluşturmalıdır.

Aşıkkutlu ve Müderrisoğlu (2011) yaptıkları çalışmada, rekreasyonel yönetim modellerini incelemişlerdir. Bu çalışma ile saptanmış olan KEDS yönteminin "Güçlü ve Geliştirilebilecek Zayıf Yönleri" Çizelge 1.19'da sunulmuştur.

Ahn ve diğ. (2002), bölgesel turizm planlamada KEDS yönteminin kullanılabilirliğini belirlemek amacıyla, Teksas/Amerika sahil bölgesinde çalışmalarını yürütmüşlerdir. Uyguladıkları anket verilerini yorumlamışlardır ve bu yöntemin sürdürülebilir turizm çalışmalarında kullanılabilir olduğunu saptamışlardır.

Çizelge 1.19. KEDS Yönteminin Güçlü ve Zayıf Yönleri (Aşıkkutlu ve Müderrisoğlu 2011).

GÜÇLÜ YÖNLERİ	GELİŞTİRİLEBİLECEK ZAYIF YÖNLERİ
-KEDS yöntemi yönetim kararlarının alınmasında kullanılabilir bir yöntemdir. -Yoğun kullanımlar doğal kaynaklar üzerinde olumsuz etkilere sebep olabilir. KEDS yöntemi bu olumsuz etkileri kontrol altına alabilir. -KEDS yönteminin temel amacı kaynakların bozulmayacağı şekilde, en yüksek oranda faydanın sağlanmasıdır.	-KEDS yöntemi problemin sebebine odaklanmaktan çok, problemin erken saptanmasını hedefler. Bu hedef doğrultusunda standartlar oluşturur ve sürekli gözlem yapılır. -KEDS yönteminin temel amacı sürdürülebilir kaynak yönetimidir ve bunu sağlamak için gözlem, sosyal veriler ve ekolojik verilere gereksinim duyulmaktadır. Bu durumda daha fazla zamana ve uzman ihtiyacını beraberinde getirmektedir.

Diedrich ve diğ. (2011) yaptıkları çalışmada, İspanya'da bulunan Balearic Adasındaki koylarda, hız tekneleri ile gezinti etkinliğinin yönetim kararlarında KEDS yönteminin kullanılabilirliğini analiz etmişlerdir. Yürüttükleri çeşitli istatistikî analizler ve bölgeleme analizleri ile bu yöntemin yönetim kararlarının belirlenmesinde bir ihtiyaç olduğunu saptamışlardır.

"Ziyaretçi Etkinlikleri Yönetim Süreci (ZEYS) [Visitor Activities Management Process (VAMP)] Yöntemi"

ZEYS yöntemi, kullanıcılar ve diğer etkenlerin bir bütün halinde yönetilmesi için gerekli yönetim kararlarının belirlenmesi amacıyla, Kanada Park Servisi (Canadian Parks Service) tarafından geliştirilmiştir (Nilsen ve Tayler 1997). Bu yöntem sahip olduğu teknikler ile kullanıcıların katılımları ve onların etkilerini belirli alanlarda kontrol etmektedir. Ayrıca özel türlerin korunmaya ihtiyacı olduğu doğal alanlarda grup ve bireysel katılımlara yönelik yönetim kararları almak için kullanılmaktadır (Anonim 2013k). ZEYS yöntemi, temel olarak aşamalı bir karar alma sürecine dayalıdır. Yönetim planı kararları, alanda bulunan rekreasyonel etkinlikler kapsamında kullanıcıların seçimleri ile ilişkilidir. Her bir etkinlik için belirlenen yönetim kararları, sunulan hizmetler ile ilişkilidir. Kanada Park Servisi tarafından ZEYS ile ilişkili 3 (üç) temel prensip geliştirilmiştir. Bunlar; (Nilsen ve Tayler 1997);

1. İlkeler ve uygulama politikaları kılavuzu,
2. Yönetim planı kılavuzu,
3. Kullanıcı etkinlik görüşü kılavuzudur.

ZEYS yönteminde, genel olarak izlenen yönetim planı hazırlama aşamaları aşağıda sunulmuştur (Nilsen ve Tayler 1997):

1. Koşulların belirlenmesi,

2. Amaç ve hedeflerin belirlenmesi,
3. Potansiyel kullanıcılar için eğitim konusu, rekreasyonel olanaklar, mevcut kullanıcılar için etkinlikler ve hizmetler, parkın bölgedeki durumuna ilişkin verilerin belirlenmesi,
4. Parkın özel sektör ve bölge için rolü, kullanıcı etkinlikleri, kaynak kapasitesi ve uygunluğu gibi konuları tanımlamak için mevcut durumun analiz edilmesi,
5. Alternatif kullanıcı etkinlikleri ve deneyimleri, kullanıcılara hizmet edecek iş sektörü, bölgesel ve özel sektörün geliştirilmesi,
6. Özel sektörün rolü, bölgesel ilişkiler, yönetim hedefleri, parkın amaç ve rolünü içeren park yönetim planının oluşturulması,
7. Parkın korunması kapsamında ve park hizmet planı doğrultusunda uygulamaya geçilmesi.

Ashley (1989) yaptığı çalışmada ise, Kanada/Ontario'da bulunan ulusal tarihi park alanında alınacak olan yönetim kararlarında ZEYS yönteminin kullanılabilirliğini analiz etmiştir. Elde ettiği bulgulara göre, bu yöntemin küçük yüzölçüme sahip tarihi park alanlarında kullanılabileceğini, ancak büyük yüzölçüme sahip parklarda da kullanım potansiyelinin olduğunu belirtmiştir.

"Ziyaretçi Etki Yönetimi (ZEY) [Visitor Impact Management (VIM)] Yöntemi"
Bu yöntem Amerika Milli Parklar Servisi tarafından, Milli Parkların korunması amacıyla geliştirilmiştir. Temel olarak 3 (üç) temel konuyu içermektedir. Bunlar; problemler, potansiyel nedenler ve yönetim stratejileridir (Nilsen ve Tayler 1997).

Korunan doğal alanlarda özellikle kullanıcıların olumsuz etkilerinin belirlenmesi ve sorunların çözümü konusunda karar verme aşamasında uygulanan ziyaretçi yönetim modellerinden birisi Ziyaretçi Etki Yönetimi (ZEY) yaklaşımıdır. ZEY yöntemi, taşıma kapasitesi gibi yönetim ile ilgili konuları tanımlamaktadır (Farrell ve Marion 2002). ZEY yönteminde izlenen aşamalar aşağıda sunulmuştur (Nilsen ve Tayler 1997):

1. Yönetim kararlarının ilk değerlendirmesi ve kaynakların gözden geçirilmesi,
2. Yönetim kararlarının objektif olarak gözden geçirilmesi,
3. Çözümsel görüşlerin seçilmesi,
4. Etkili görüşlerin belirlenmesi,
5. Şartların ve standartların karşılaştırılması,
6. Sorunlara sebep olan etkenlerin belirlenmesi,

7. Yönetim stratejilerinin saptanması,
8. Uygulama.

Çizelge 1.20'de ZEY yönteminin içerdiği fiziksel, biyolojik ve sosyal etkiler sunulmuştur (Nilsen ve Tayler 1997).

Çizelge 1.20. ZEY Yöntemi Kapsamında Fiziksel, Biyolojik ve Sosyal Etkiler (Nilsen ve Tayler 1997).

Fiziksel Etkiler	**Biyolojik Etkiler**
-Toprak yoğunluğu, PH, Toprak sıkışıklığı, drenaj, kimyasal yapı, verimlilik -Çöp ve atıkların miktarı -Çorak alanlar -Kamp alanı yoğunluğu -Ateş yakma alanlarının sayısı ve büyüklüğü -Sosyalleşme alanlarının sayısı -Erozyonun gözlenme durumu	-Toprak, fauna ve mikro-fauna -Toprak yoğunluğu ve toprak kaybı -Bitki türlerinin yoğunluğu ve kompozisyonu -Egzotik bitki türlerinin oranı -Bitkilerin boyları, sağlığı ve hastalığı -Bitkilerin zarar görme durumu, tohumların yenilenme durumu, bitki köklerinin ortaya çıkma durumu -Yaban yaşamı türleri, çeşitliliği, görünme durumu -Belirli türlerin bulunması ya da bulunmaması -Türlerin çoğalma durumu
Sosyal Etkiler	
-Karşılaşma sayısı *Farklı günlerde yapılan aktiviteler *Alan büyüklüğü *Diğer gruplar *Ulaşım *Farklı alanda karşılaşma -Kullanıcıların kalabalık algısı -Kullanıcıların çevreye etkisi -Kullanıcı memnuniyeti -Kullanıcı şikâyetleri -Kullanıcıların istenmeyen davranışları	

Farrell ve Marion (2002) yaptıkları çalışmada, Güney Amerika'da yönetim kararlarını almada kullanılabilir nitelikteki "Korunan Alan Ziyaretçi Etki Yönetimi (KAZEY) [The Protected Area Visitor Impact Management (PAVIM)] Yöntemi"ni geliştirmişlerdir. Elde ettikleri bulgulara göre, bu yöntemin korunan alanlarda yönetim kararları almada kullanılabileceğini saptamışlardır.

"Ziyaretçi Deneyimini ve Kaynağı Koruma (ZDKK) [Visitor Experience and Resource Protection (VERP)] Yöntemi"

Amerika Ulusal Park Servisi'nin geliştirmiş olduğu, ZDKK yöntemi, taşıma kapasitesi kapsamında kaynakların ve kullanıcı deneyiminin kalitesi ile ilişkilidir. Gelecekte alanda kaynakların ve sosyal durumun değişimini ne zaman, nasıl gibi sorularla belirlemeyi amaçlayan bir yöntemdir (Nilsen ve Tayler 1997).

Bu yöntem parklarda belirli bölgelerde ihtiyaç duyulan genel yönetim planlarında kullanılabilmektedir. ZDKK yöntemi genel yönetim planlarında çok fazla dikkate

alınmayan katılımcı kullanımı konusunu, alınacak kararlar içerisinde değerlendirilmesini sağlamaktadır (Hof ve Lime 1997).

ZDKK yönteminde izlenen aşamalar aşağıda sunulmuştur (Nilsen ve Tayler 1997):

1. Farklı mesleklere sahip bir proje grubunun oluşturulması,
2. Halkın plana katılımına yönelik stratejilerin belirlenmesi,
3. Parkın durumunu geliştirici, önemli ve öncelikli konularının belirlenmesi; planlama hedefleri ve kısıtlayıcıların belirlenmesi,
4. Parkın sahip olduğu kaynaklar ve katılımcıların kullanımlarının belirlenerek değerlendirilmesi,
5. Kullanıcı deneyimlerinin ve kaynak potansiyellerinin tanımlanması (Mevcut bölgeler kapsamında),
6. Park alanı içerisinde belirli alanlarda özel bölgeler oluşturmak (Yönetim bölgeleri kapsamında),
7. Her bölge için kendine has kurallar ve önemli verileri belirlemek (Örneğin; her bir bölge için gözlem planlarının geliştirilmesi),
8. Kaynak ve sosyal verileri gözlemleme,
9. Yönetim eylemlerinin etkinleştirilmesi.

Valliere ve Manning (2002) yaptıkları çalışmada, Amerika'da bulunan Milli Parklarda kültürel kaynakların korunmasında, ZDKK yönteminin kullanılabilirliğini tartışmışlardır. Elde ettikleri bulgulara göre, bu yöntemin kullanılması ile alınacak yönetim kararlarında kalitenin minimum değerlere düşürülmemesi gerektiğini, yöneticilerin kültürel kaynakların korunmasını sağlamaları gerektiğini ve kullanıcı deneyimlerinin yüksek kalitede düşünülmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

1.2.3.2. Ülkemizde Yönetim Planları ile İlgili Çalışmalar

Günümüzde tüm dünyada sürekli artan şekilde, Milli Parklar ve diğer korunan alanlarda (Tabiat Parkı, Tabiat Koruma Alanı vb.) doğal kaynakların yönetimi ve geliştirilmesine yönelik alınacak yönetim kararlarında, "Yönetim Planları"ndan faydalanılmaktadır (Cırık 2007).

Ülkemizde ise korunan alan statüsündeki birçok Milli Park'ta yönetim planları hazırlanmakta ve konu ile ilgili çalışmalar yürütüldüğü söylenebilir.

Örneğin; Yılmaz (2008) "Sultansazlığı Milli Parkı Biyolojik Çeşitlilik ve Doğal Kaynak Yönetimi Örneği" başlıklı çalışmasında, alanın yönetim planının hazırlanmasında benimsenen ilkeleri;

- Biyolojik çeşitlilik ile tüm canlıların yaşama ve var olma haklarına saygılı bir yaklaşım,
- Katılımcı yaklaşım,
- Yerel halk ile birlikte bütün ilgi gruplarının söz hakkına saygı ve çok sesli bir yaklaşım,
- Etkinliklerde açık ve saydam bir yaklaşım,
- Aktif, etkin ve dürüst çalışmaya yönelik bir yaklaşım,
- Bilimsellik ve bilimsel yöntemleri kullanma yönelik bir yaklaşım,
- Kültürel farklılıklara saygılı bir yaklaşım,
- Anlaşılabilir ve toplumun her kesimine hitap edebilir bir yaklaşım,
- Samimi bir yaklaşım olarak ifade etmiştir. Ayrıca yaptığı çalışmada, Sultansazlığı Yönetim Planının hazırlanmasındaki hedefleri;
- Havza bazında yönetimsel birlikteliği sağlamak,
- Sulak alan ekosistemleri ile birlikte zengin biyolojik çeşitliliğin sürekliliğini sağlamak,
- Yerel halkın sosyo-ekonomik yapısı içerisinde önemli yer tutan doğal kaynak kullanımında, koruma-kullanma dengesini sağlayarak sürdürülebilir doğal kaynak kullanımı oluşturmak,
- Alanın koruma hedeflerini gerçekleştirmek,
- Farklı ilgi gruplarının amaçlarını birleştirmek ve temsil etmek,
- Hedeflere ulaşmak ve tehditleri azaltmak amacıyla detaylı çalışma sistemini, amaçları ve uygulamadaki sorumluları ile birlikte faaliyetleri ortaya koymak, olarak ifade edilmiştir.

Ceran (2008) "Sulak Alanlar (Ramsar Alanları)" başlıklı çalışmasında, Uluabat Gölü'ne yönelik hazırlanan sulak alan yönetim planına değinmiş ve yönetim planlarının;

- Dinamik olduğu,
- 5 (beş) yıllık süreler içinde oluşturulan eylem planları olduğu,
- Sulak alanların sorunlarının çözmek ve sahip olduğu değerleri sürdürme hedefinde olduğu,

- İdeal hedef ve sorunlara yönelik uygulama hedeflerini tanımlandığını ifade etmiştir.

Karadeniz (2008), "Kuş (Manyas) Gölü Yönetim Planı Örneği, 2000" başlıklı çalışmasında, yönetim planının iki aşamalı hazırlandığını belirtmiştir. İlk aşamanın havza bazında Ekolojik Risk Analizi (ERA) yapılarak, yüksek ve düşük diske sahip alanların belirlendiği ve sonraki aşamada yönetim planının hazırlandığı belirtilmiştir. Ayrıca çalışmada ekolojik dengenin yeniden sağlanması ve geliştirilmesi amacıyla 10 (on) hedef belirlenmiştir. Bunlar;

- Su kalitesinin daha iyi bir duruma getirilmesi,
- Su rejiminin doğal sürecine uygun şekilde yönetimi,
- Manyas Çayı Deltası'nda bulunan kuluçka alanlarının korunması,
- Kuş Cenneti Milli Parkı'ndaki üreme alanlarında daha iyi koşulların sağlanması,
- Yeni üreme alanlarının oluşturulması veya sağlanması,
- Araştırma, eğitim, izleme etkinliklerine fırsat sağlayacak bir yönetim merkezinin kurulması,
- İlgi gruplarının Göl yönetimine ve karar verme aşamalarına katılımlarının sağlanması,
- Alanın işlev, değerleri ve yönetimi konusu kapsamında eğitim/öğretime yönelik çalışmalarının gerçekleştirilmesi,
- Gölde balıkçılığın sürdürülebilirlik şartlarının sağlanması,
- Manyas Gölü'nde kullanıcı yönetiminin sağlanması, olarak ifade edilmiştir.

Ayrıca, Ülkemizde Korunan Alan Statüsündeki birçok alanda UDGP çalışmaları yürütülmüştür. Örneğin; Honaz Dağı Milli Parkı UDGP 2009 yılında, Yozgat Çamlığı Milli Parkı UDGP 2011 yılında, Kastamonu-Bartın Küre Dağları Milli Parkı (KBKDMP) UDGP 2012, Gala Gölü Milli Parkı UDGP 2013 yılında yapılmıştır (Anonim 2013i).

1.2.4. Uzun Devreli Gelişme Planları (UDGP)

Milli Parklarda planlama, koruma-kullanma dengesinin sağlanması ve bunun yanı sıra bu alanların gelişmesi konuları hep gündemde olmuştur. Ülkemizde Milli Parklar kapsamında planlama çalışmaları, 1960'lı yılların sonlarından itibaren UDGP'ler ile yürütülmektedir. Bu tarihten günümüze kadar birçok Milli Park alanında UDGP çalışmaları yürütülmüş, ancak bu planlarının uygulanmasında büyük sorunlar yaşanmıştır ve daha çok birer kılavuz çalışması olarak değerlendirilmiştir (Cırık 2007).

UDGP'nin hazırlanmasındaki temel amaç, alana Milli Park ya da benzeri koruma alanı özelliği kazanmasına sebep olan doğal, kültürel ve/veya tarihi kaynak değerlerinin korunmasıdır. Bu planlar, yasada yer alan ve koruma için önemli yere sahip araçlardandır. Bu amaç kapsamında hazırlanan UDGP'nin hedefleri (Ezer 2008):

1. Kaynak değerlerinin sürekliliğinin sağlanması,
2. Kullanım-koruma dengesini sağlayacak yönde alan kullanım kararlarının geliştirilmesi,
3. Koruma altındaki alanın kaynak değerlerini olumsuz etkilemeyecek yönde sosyo-ekonomik etkinliklerin belirlenmesidir.

Ülkemizde ve tüm dünyada alışılagelmiş bir biçimde Milli Parklar genellikle doğa koruma alanlarıyla eş değerde kabul görmektedir. Dolayısıyla Milli Park planlamaları olarak değerlendirilen Milli Park UDGP'nda uygulanan aşama ve süreçleri diğer korunan alan statülerine sahip alanlar için de kullanılabilir niteliktedir. Milli Park UDGP'nin amacı; parkın barındırdığı doğal, kültürel ve rekreasyonel kaynakların korunması, geliştirilmesi ve devamlılığın sağlanmasının yanı sıra, kaynak, manzara ve idare bütünlüğü sağlayacak plan kararlarının saptanmasıdır. Ayrıca bu planlar 5 Yıllık Kalkınma Planları, Bölge Planları, Fiziki Planlar ve daha detaylı Çevre Düzeni Planları ile İmar Planı gibi plan kararları ile uyumlu olmalıdır. Milli Park Uzun Devreli Gelişme Planları; Milli Park tanımı, ölçütleri, genel esasları, plan amacı ve prensipleri, kaynak değerlerinin açıklanması, tanımı, korunması, geliştirilmesi ve sürekliliğinin sağlanması, kaynak-manzara-yönetim bütünlüğünün sağlayacak düzenlemeleri ile yatırım programları ve yerel gelişme planlarının hazırlanmasına yol gösteren bir niteliği vardır. Milli Park UDGP'sinin hazırlanmasında izlenecek aşamaları 8 (sekiz) başlıkta değerlendirmek mümkündür (Demirel ve diğ. 2005):

1. Kaynak değerlerini belirlemeye yönelik etüd-envanter çalışmaları: Planlama alanının sahip olduğu doğal, kültürel, tarihsel ya da arkeolojik değerler ile ilgili olarak gerekli veriler toplanmakta ve analiz edilmektedir. Ayrıca park alanının yakın çevresi ile ilgili verilerin de saptanması fayda sağlayabilmektedir.
2. Planlama amacının saptanması: Kaynak değerlerinin saptanması ve belirlenmesine yönelik yapılan etüd-envanter çalışmaları doğrultusunda planlama amacı ve ilkeler ortaya konulmaktadır.

3. Sınırlama: Alanın doğal ve gerçek sınırları, parkın kaynak değeri dikkate alınarak kaynakların, peyzajın ve yönetimin bütünlüğünün sağlamak üzere belirlenmektedir.
4. Zonlama: Bu aşama, plan hedefleri doğrultusunda ve Milli Park sınırları içerisinde koruma-kullanma alanlarının sınırlarının kesin olarak saptanmasını ile ilgilidir. Milli Park alanları genellikle 3 (üç) zonda değerlendirilmektedir. Bunlar 1. Zon: Mutlak Koruma Zonu, 2.Zon: Tampon Zon, 3.Zon: Gelişme (Kullanma) Zon'unu ifade etmektedir.

- 1. Zon (Mutlak Koruma Zonu): Bu zon, kesin olarak koruma altında alınacak olan alanları kapsamaktadır. Ayrıca, Milli Parkın ana kaynak değerlerini oluşturan doğal veya kültürel varlık ya da varlıkların bütünlük gösterdiği alanı ifade etmektedir. Bu zonda kaynak değerlerini korumaya yönelik yapılacak olan çalışmalar haricinde (Restorasyon, araştırma ve tanıtım amaçlı tesisler) hiçbir müdahale yapılmamaktadır.
- 2. Zon (Tampon Zon): Bu zon, mutlak koruma zonundan Gelişme zonu'na ya da park dışı tesislere geçiş zonunu ifade etmektedir. Tampon Zon, mutlak koruma zonu içerisindeki doğal ve kültürel kaynakların korunması yanı sıra çevrenin doğal yapısı ile bütünleşmesi amacını hedef almaktadır. Ayrıca, Gelişme Zonu'nda karşılaşılan yapılaşmanın bu zona fiziksel ve görsel etkisinin önlenmesi ya da azaltılması için planlanmaktadırlar.
- 3. Zon (Gelişme Zonu): Bu zon, Milli Park sınırları içerisinde tüm güncel gelişim ölçütleri (Turizm, rekreasyon, yerleşme vb.) ile Milli Park kullanıcı hizmetleri için planlanacak gelişmeleri içermektedir.

5. Gelişim planlaması: Genel anlamda gelişim planlaması, park yönetimi için gerekli hizmet ve tesisleri birlikte değerlendirerek, Milli Parka gelen kullanıcıların parka girişinden, çıkışına kadar kaldığı süre içerisinde ihtiyaçlarını karşılamak üzere geliştirilecek hizmet alanları ve tesislerin planlanmasını içermektedir.
6. Sosyo-ekonomik değerlendirme ve fizibilite çalışmaları: Planların uygulanabilme durumlarının araştırıldığı fizibilite çalışmaları kapsamında yapılacak, iş ve eylemlerin ekonomik durumu ile birlikte kaynak değerlerinin korunması dikkate alınmaktadır. Ayrıca bu aşamada, Milli Parktan faydalananların fiziksel ve psikolojik sağlıkları, eğitim ve araştırmalarının bilimsel değerleri gibi ölçülemeyen değerlerin dikkate alması sağlanır. Ayrıca yerel halkın sosyal ve ekonomik yapısı detaylı şekilde incelenmektedir.

7. Yatırımların programlanması: UDGP'ye göre, Milli Parkın kuruluş, idare ve yatırım programının yapılması ile plan uygulama zamanı içerisinde yatırım ve hizmetlerin hangilerinin hangi zamanlarda yapımına başlanıp, ne zaman sonuçlandırılacağına ilişkin takvim hazırlanarak plana eklenmektedir.
8. Eşgüdüm ve onay: UDGP'nin son aşamasını ifade etmektedir. Planlama çalışmalarının yürütüldüğü süreçte, ilgili kuruluşlar, Üniversiteler ve yerel yönetimlerin katılımı ve değerlendirmeleri istenmektedir. Bütün planlama aşamalarının bitiminden sonra, ilgili kurum ve kuruluşların (Kültür ve Turizm Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, diğer ilgili bakanlıklar) görüşleri alındıktan sonra Orman ve Su İşleri Bakanlığı tarafından yürürlüğe konulmaktadır.

Şekil 1.7'de ise analiz, sentez, planlama ve onay aşamalarından oluşan UDGP Hazırlık Sürecini ifade eden şematik gösterim bulunmaktadır (Ezer 2008).

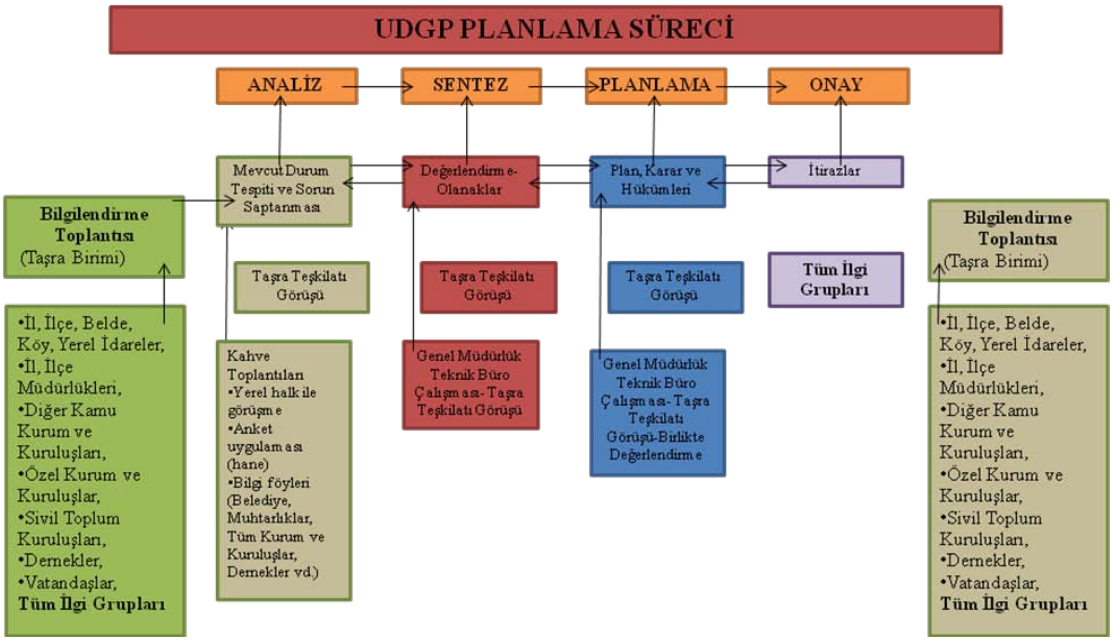

Şekil 1.7. Uzun devreli gelişme planı hazırlık süreci (Ezer 2008).

2. MATERYAL VE YÖNTEM

2.1. MATERYAL

ROD yönteminin kullanılarak rekreasyonel yönetim planının oluşturulmasının amaçlandığı bu çalışmada, ana materyal YMP'dir. Ilgaz Dağı Milli Parkı (IDMP) ve Kastamonu-Bartın Küre Dağları Milli Parkı (KBKDMP) ise çalışmada kontrollerin yapıldığı alanlardır. Bu yüzden çalışmada YMP üzerinde yoğunlaşılmıştır.

Karadeniz Bölgesinin, Batı Karadeniz Bölümünde yer alan YMP, IDMP ve KBKDMP'nin, Ülkemizin ana ulaşım hattına kolay ulaşılabilir konumda ve başlıca büyük kentlerimizden olan Ankara ile İstanbul'un yakınında yer almaktadırlar. Ayrıca, sundukları rekreasyonel olanaklar ve doğal kaynaklar açısından çeşitliliğe sahiptirler.

Yedigöller Milli Parkı (YMP)

- Alanın Tarihçesi ve Coğrafi Özellikleri

YMP, 29.04.1965 tarihinde 6831 sayılı Orman Kanununun 25. Maddesi gereği Milli Park ilân edilmiş olup, Bolu İl sınırları içerisinde, 900 m ortalama yükseklikte ve 40°50'41.80"K - 31°35'26.16"D koordinatlarında yer almaktadır (Anonim 2013d) (Şekil 2.1).

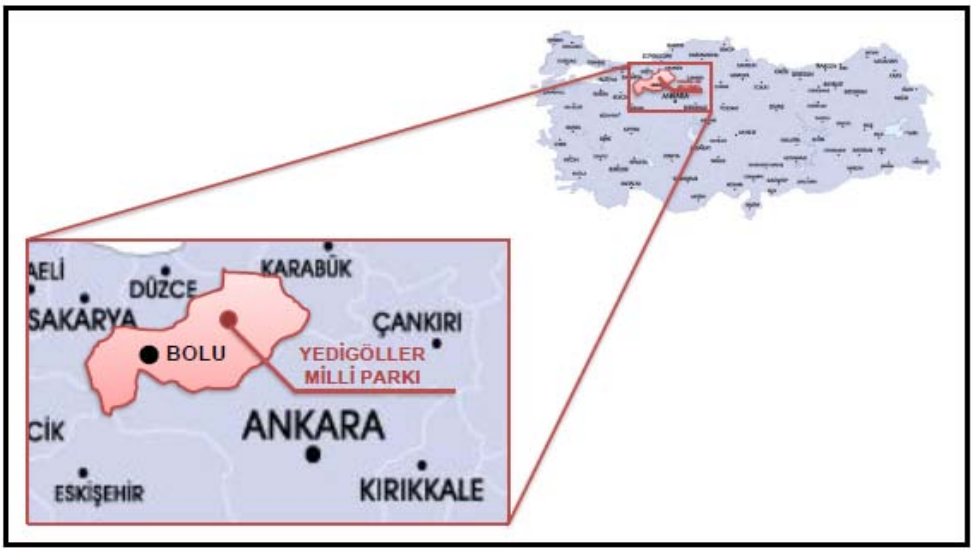

Şekil 2.1. Araştırma alanı haritası (Anonim 2013j).

- Alana Ulaşım Durumu

Karadeniz Bölgesi, Batı Karadeniz Bölümünde yer alan Milli Park Bolu'nun 42 km kuzeyinde Zonguldak İlinin güneyinde yer almaktadır. Milli Parka Ankara–İstanbul karayolunun 152. km'sindeki Yeniçağa ve 190. km'sindeki Bolu'dan kuzeye ayrılan yollarla ulaşılmaktadır. Kışın Bolu–Yedigöller güzergâhı kar nedeniyle kapalı olduğunda ulaşım yalnızca Yeniçağa–Mengen–Yazıcık üzerinden yapılabilmektedir (Anonim 2013e).

- Alanın Bitki Varlığı

Çok sayıda bitki türünü içeren Milli Parkta bulunan başlıca ağaç türleri Kayın (*Fagus* spp.), Gürgen (*Carpinus* spp.), Meşe (*Qercus* spp.), Kızılağaç (*Alnus* spp.), Akçaağaç (*Acer* spp.), Karaağaç (*Ulmus* spp.), Titrek kavak (*Populus tremula*), Sarıçam (*Pinus sylvestris*), Karaçam (*Pinus nigra*), Göknar (*Abies* spp.), Fındık (*Corylus* spp.), Ihlamur (*Tilia* spp.) ve Dişbudak (*Fraxinus* spp.)'dır. Ayrıca alanda Porsuk (*Taxus* spp.) da vardır (Anonim 2013e).

- Alanın Hayvan Varlığı

Milli Parkta yaban hayvanlarından ayı (*Ursus* spp.), domuz (*Sus* spp.), kurt (*Canis* spp.), tilki (*Vulpes* spp.), sansar (*Martes* spp. ya da *Vormela* spp.), sincap (*Sciurus* spp.), geyik (*Cervus* spp.), karaca (*Capreolus* spp.) ve tavşan (*Lepus* spp.) ile kuşlardan yabani ördek (*Tadorna* spp.), yabani güvercin (*Columba* spp.) ve keklik (*Alectoris* spp.) vardır. Ayrıca alan içerisinde 100 (yüz)'ün üzerinde kuş türü tespit edilmiştir. Göllerde ise gölalası (*Salmo lacustris*) ve gökkuşağı alabalığı (*Salmo trutta labrax*) bulunmaktadır (Anonim 2013e).

- Alanın Kullanım Özellikleri

Alanda piknik, dinlenme, fotoğraf çekme, spor yapma ve kamp kurma gibi rekreatif etkinlikler bulunmaktadır. Orman Bakanlığı'na ait 40 yatak kapasiteli bungalov evlerde konaklanabilir. Ayrıca, çadırla veya karavanla konaklama da yapılabilir. Parkın ziyarete en uygun zamanı Nisan-Kasım ayları arasıdır (Anonim 2013e). Piknik alanına ait görüntü Şekil 2.2 ve Şekil 2.3'de, kamp alanına ait görüntü Şekil 2.4'de, otopark'a ait görüntü Şekil 2.5'de, bungalov evlere ait görüntü Şekil 2.6'da, alanda bulunan restoran'a ait görüntü Şekil 2.7'de sunulmuştur.

- Alanın Genel Özellikleri

Toplam 1.636 ha büyüklüğüne sahip Milli Park içinde Büyükgöl, Seringöl, Deringöl, Nazlıgöl, Küçükgöl, İncegöl ve Sazlıgöl isimli 7 (yedi) adet göl bulunmaktadır. Bu

göller aralarında 100 m. yükselti farkı bulunan iki plato üzerindedir. Ortalama 780 m rakımda bulunan platodaki göllerin en büyüğü Büyükgöl'dür (Anonim 2013f).

Şekil 2.2. Piknik alanından bir görünüm.

Şekil 2.3. Piknik alanından farklı bir görünüm.

Şekil 2.4. Kamp alanından bir görünüm.

Şekil 2.5. Otoparktan bir görünüm.

Şekil 2.6. Bungalovlardan bir görünüm.

Şekil 2.7. Restorandan bir görünüm.

Alanı 24.895 m², en derin yeri ise 15m'dir. Büyükgöl'ün güneydoğusundaki Deringöl (15.063 m²), 20 m. uzunluğundaki akan bölümü ile Büyükgöl'e bağlıdır. Büyükgöl'ün kuzeyinde ise Seringöl (1.758 m²) yer almaktadır. Diğer platodan 100 m yükseklikteki

platonun en geniş gölü Nazlıgöl'dür (15.780 m²). Nazlıgöl'ün sızdırdığı bol miktardaki su, gölün kuzeydoğusunda yüzeye çıkarak bir şelalenin oluşmasına sebep olduğundan "Şelale Gölü"de denilmektedir. Aynı platoda Sazlıgöl (5.950 m²), İncegöl (1.036 m²) ve Küçükgöl (2.170 m²) adında 3 (üç) göl daha yer almaktadır (Anonim 2013f).

Ayrıca alandaki Kapankaya seyir terası (Şekil 2.8) ve piknik alanına yakın konumdaki seyir terası (Şekil 2.9) ile kullanıcıların gölleri ve çevreyi gözlemelerine imkân sunmaktadır.

Şekil 2.8. Kapankaya seyir terasından bir görünüm.

Şekil 2.9. Seyir terasından farklı bir görünüm.

Alanda bulunan anıt ağaç (Şekil 2.10) ve Pisagor ağacı (Şekil 2.11) ise bitki gözlem etkinliğine fırsat sunmaktadır.

Şekil 2.10. Anıt ağaçtan bir görünüm.

Şekil 2.11. Pisagor ağacından bir görünüm.

Yürüyüş yolları genellikle patika yollardan oluşmaktadır ve ahşap basamaklarla yollara doğal bir görünüm kazandırılmıştır (Şekil 2.12). Alanda bulunan gülen kayalar özellikle kullanıcıların fotoğrafçılık ve gezinti amacıyla kullandıkları bir mekândır (Şekil 2.13). Bu alana ulaşmak için kullanılan patika yollar üzerinde dilek çeşmesi (Şekil 2.14) ve şelale (Şekil 2.15) yer almaktadır. Bu alanlar da kullanıcılara fotoğraf çekme imkânı sunmaktadır.

Şekil 2.12. Ahşap yoldan bir görünüm.

Şekil 2.13. Gülen kayalardan bir görünüm.

Şekil 2.14. Dilek çeşmesinden bir görünüm.

Şekil 2.15. Şelaleden bir görünüm.

Alanda birçok yönlendirme tabelası (Şekil 2.16) ve uyarı tabelası (Şekil 2.17) bulunmaktadır.

Alanda göllerin birbirlerine bağlandıkları noktalarda ahşap köprüler bulunmaktadır (Şekil 2.18). En yoğun kullanımın olduğu "Büyük Göl" ismindeki gölün içerisinde yer alan ahşap iskeleler kullanıcıları tarafından balık tutmak, fotoğraf çekmek ve seyir amacıyla kullanılan başlıca mekânlardır (Şekil 2.19).

Şekil 2.16. Yönlendirme tabelasından bir görünüm.

Şekil 2.17. Uyarı tabelasından bir görünüm.

Şekil 2.18. Ahşap köprüden bir görünüm.

Şekil 2.19. Büyük gölden bir görünüm.

Ilgaz Dağı Milli Parkı (IDMP)

- Alanın Tarihçesi ve Coğrafi Özellikleri

IDMP 02.06.1976 yılında Milli Park ilân edilmiştir. 1.088,61 ha büyüklüğe sahip olmakla birlikte 41°01'26.03"K - 33°45'23.56"D koordinatları arasında yer almaktadır ve ortalama 1.700 m yüksekliğe sahiptir (Anonim 2013h). Orta Anadolu'dan Kuzey Anadolu istikametinde yükselen Ilgaz Dağı Bölgesi'nin arazi yapısı genellikle serpantiler, şiştler ve volkanik kayaçlardan oluşmaktadır. Milli Parkta zemin yapısı kadar dağ oluşum hareketleri yönünden de ilgi çekici örnekler bulmak mümkündür. Örneğin; Ülkemizin en uzun ve hareketli kırık hattı sayılan Kuzey Anadolu Fayı, Ilgaz Dağı'nın güney eteklerinden geçmektedir. Milli Parkta değişik karakterlerde vadiler, sırtlar ve doruklar bulunmaktadır. Ayrıca üst değerde peyzaj özellikleri sunan jeoformolojik bir yapıya da sahiptir (Anonim 2013g).

- Alana Ulaşım Durumu

Ankara – Çankırı – Kastamonu Devlet Karayolu alan sınırları içinden geçmekte ve Kastamonu İl merkezine 40 km, Ankara'ya 200 km uzaklıktadır (Anonim 2013g).

- Alanın Bitki Varlığı

Ilgaz Dağı'nın eteklerinden doruklarına doğru gelişen Karaçam (*Pinus nigra*), Kızılçam (*Pinus brutia*) ve Göknar (*Abies spp.*)'a sahip ağaç türlerinden meydana gelen bitki örtüsü, zengin orman altı topluluğu ile desteklenmektedir. Ayrıca dünyada nadir bulunan bitki çiçek türlerinden (endemik türler) sayılı olanlarını görmek mümkündür (Anonim 2013g).

- Alanın Hayvan Varlığı

Bol ve bütün yıl akışlı akarsuları ile zengin bitki örtüsünün oluşturduğu şartlar karaca (*Capreolus* spp.), geyik (*Cervus* spp.), yaban domuzu (*Sus* spp.), kurt (*Canis* spp.), ayı (*Ursus* spp.), tilki (*Vulpes* spp.) gibi yaban hayatı canlılarına uygun yaşama ortamı sağlamaktadır (Anonim 2013g).

- Alanın Kullanım Özellikleri

Milli Park'ın diğer önemli bir kaynağı da kış sporlarıdır. Ilgaz Dağının sahip olduğu doğal ve rekreasyon kaynakları Milli Park'ın ana kaynak değerlerini oluşturmaktadır. Ankara İl merkezine en yakın kayak sporu merkezi Milli Park içinde yer almaktadır (Anonim 2013g).

Milli Park içinde yer alan Ilgaz Kış Sporları Turizm Merkezinde 800 m uzunluğunda kayak pisti ile 1500 m uzunluğunda iki adet telesiyej ve teleksi tesisi çalışmaktadır (Şekil 2.20, Şekil 2.21). Milli Park sınırları içindeki Baldıran Vadisinde Karasu Deresi üzerinde alabalık üretme istasyonları ve avlanma göletleri hizmete açıktır. 15 Haziran – 15 Eylül tarihleri arasında kullanıcılar bu alanda sportif olta balıkçılığı yapabilmektedirler (Anonim 2013g).

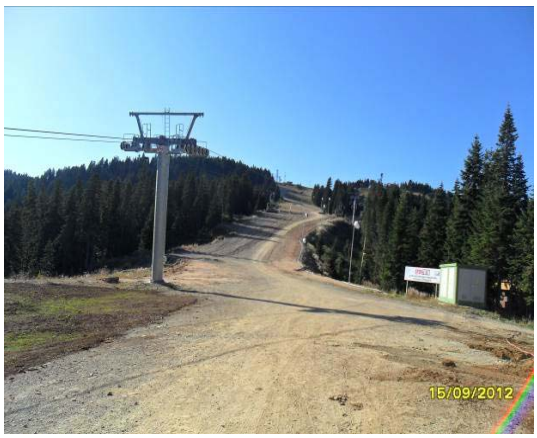

Şekil 2.20. Telesiyej hattından bir görünüm.

Şekil 2.21. Telesiyej hattından bir diğer görünüm.

- Alanın Genel Özellikleri

Milli Park'a gelen ziyaretçilerin yeme – içme ve konaklama ihtiyaçlarını karşılamak üzere alan içinde Kastamonu İl Sınırları kesiminde özel işletmede ikmal inşaatı devam eden bir tatil köyü ve sosyal tesisleri, ayrıca özel bir otel ve kamuya ait Köy Hizmetleri Bölge Müdürlüğü Tesisleri ile Ankara Üniversitesi Ilgaz Tesisleri bulunmaktadır. Belirtilen tesisler toplam olarak 666 yatak kapasitesine sahiptir. Otel bölgesine ait görüntüler Şekil 2.22 ve Şekil 2.23'de sunulmuştur (Anonim 2013g).

Şekil 2.22. Otel bölgesinden bir görünüm.

Şekil 2.23. Otel bölgesinden bir diğer görünüm.

Kastamonu- Bartın Küre Dağları Milli Parkı (KBKDMP)

- Alanın Tarihçesi ve Coğrafi Özellikleri

KBKDMP, 2000 yılında Milli Park olarak ilân edilmiştir. 41°40'03.90"K - 33°08'29.20"D koordinatlarında yer alan Milli Park 37.172 ha büyüklüğe sahiptir ve ortalama 500 m yükseklikte bulunmaktadır. Milli Park içerisinde hiçbir yerleşim alanı kurulmamış ve doğu-batı doğrultusunda uzanan Milli Park, yakın çevresi için fiziksel ve sosyal anlamda bir eşik niteliğindedir. Batı'da Bartın Çayı'ndan başlayan Küre Dağları, yaklaşık 300 km'lik uzunluğuyla Doğu'da Kızılırmak'a ulaşmaktadır. "İsfendiyar Dağları" isimli bu sıradağlar Kuzeyde Karadeniz'e, Güneyde Gökırmak'a uzanmaktadır. Orman, akarsu, çayır ve mera, maki, kayalık alanlar ve mağaralar, kıyı ve geleneksel tarım alanları gibi ana ekosistem tiplerini bir arada barındıran zengin habitatlarını, Anadolu'nun kuzeyini bir baştan ötekine saran kıyısal dağ sisteminin parçası olması ile ilişkili olduğu söylenebilir. Küre Dağları, orta yükseklikte bir dağ sırasıdır. En yüksek zirvesi, 2.019 m yüksekliğiyle Devrekâni ve Abana arasında bulunan Yaralıgöz Dağı'dır. Sistem içerisindeki, tek alt-alpin bölge de bu zirvede bulunmaktadır. 1.746 m'lik Ballıdağ, 1.282 m'lik Karakuz, 1.804 m'lik Göynük ve

1657 m'lik Dikmen Dağları, Küre boyunca diğer önemli yükseklikler dir. Küre Dağları'nın fazla girintili çıkıntılı olmayan Karadeniz tarafı kıyıya paralel uzanır. Denize ulaştıkları vadilerde akarsular, küçük koylar; aniden yükselen kıyılar ise falezler meydana getirmektedir. Kıyı şeridinin tipik görüntüsünü bu koy ve falezlerden oluşmaktadır (Anonim 2013l).

- Alanın Bitki Varlığı

Hareketli topoğrafik yapısıyla, bu sıradağlar bünyesinde önemli bir peyzaj çeşitliliği ve florayı barındırmaktadır (Anonim 2013l).

- Alanın Hayvan Varlığı

Parkta yaşayan hayvanlar arasında geyik (*Cervus* spp.), karaca (*Capreolus* spp.), ayı (*Ursus* spp.), kurt (*Canis* spp.), tilki (*Vulpes* spp.), çakal (*Canis* spp.), tavşan (*Lepus* spp.), yaban domuzu (*Sus* spp.), ötücü kuşlar (Takım: Passeriformes) ve yırtıcı kuşlar (Takım: Falconiformes) ile sürüngenler (Sınıf: Reptilia) bulunmaktadır (Anonim 2013g).

- Alanın Genel Özellikleri

KBKDMP, Karadeniz Bölgesi, Batı Karadeniz Bölümü'nün Küre Dağları üzerinde zengin flora ve faunaya sahip yörelerinden biri durumundadır (Anonim 2013l). Alanda, yaban hayatını korumaya yönelik birçok uyarı ve bilgilendirme tabelası ile karşılaşılmaktadır (Şekil 2.24). Milli Park içerisinde yer alan Valla Kanyonu (Şekil 2.25), Aydos Kanyonu ve Ilgarini Mağarası, Mantar Mağarası, Kuyluş, Ejderha Ağzı Mağarası, Ilıca Köyünde Ilıca Şelalesi (Şekil 2.26), Loç Vadisi (Şekil 2.27) ve Horma Kanyonu görülmeye değer yerlerdendir. Pınarbaşı Kaymakamlığı'nın, Yamanlar Köyünde yer alan misafirhanesinde konaklanabilir (Anonim 2013g).

Şekil 2.24. Uyarı ve bilgilendirme tabelasından bir görünüm.

Şekil 2.25. Valla Kanyonu girişinden bir görünüm.

Şekil 2.26. Ilıca Şelalesinden bir görünüm.

Şekil 2.27. Loç Vadisi girişinden bir görünüm.

2.2. YÖNTEM

Bu çalışma kapsamında, 2011-2012-2013 yıllarında ilkbahar, yaz ve sonbahar mevsimlerinde YMP'de, paydaşların rekreasyonel alan beklentilerini belirlenmesi için anket çalışmaları yapılmıştır. Anketler yüzyüze görüşmeler şeklinde olmak üzere toplam 895 paydaşın görüşü alınmıştır. 2011 ve 2012 yılları yaz ve sonbahar mevsimlerinde olanak sınıfı mesafelerinin belirlenmesi için kontrol ve röper noktalarının alanda işaretlenmesine yönelik çalışmalar yürütülmüştür. Bu kapsamda olanak sınıfı mesafeleri saptanmıştır.

2012 yılı sonbahar döneminde IDMP ve KBKDMP'de belirlenen olanak sınıfı mesafelerinin Ülkemize adatasyonun uygunluğunun kontrolü yapılmıştır. 2013 yılı ilkbahar döneminde kentsel ve yarı kentsel olanak sınıfları IDMP'de yürütülen arazi çalışmalarıyla belirlenmiştir.

2013 yılı ilkbahar ve yaz mevsimlerinde belirlenen olanak sınıfı mesafeleri kapsamında ArcGIS 9.3 ortamında hazırlanan paftalar ile yönetim planı değerlendirme formu geliştirilerek paydaş grupları (Turizm firmaları, Uzman ve Yönetici, Kullanıcı)'nın görüşleri alınmıştır. En son olarak YMP'nin rekreasyonel yönetim planı oluşturularak, fiziksel, sosyal ve yönetsel özellikler kapsamında hükümleri belirlenmiştir. Ayrıca, çalışma ile geliştirilen MPROD yönteminin peyzaj planlama çalışmalarındaki yeri ortaya konulmuştur.

Şekil 2.28'de belirtilen yöntem akış şemasında, bu çalışmada izlenen aşamalar detayları ile sunulmuştur.

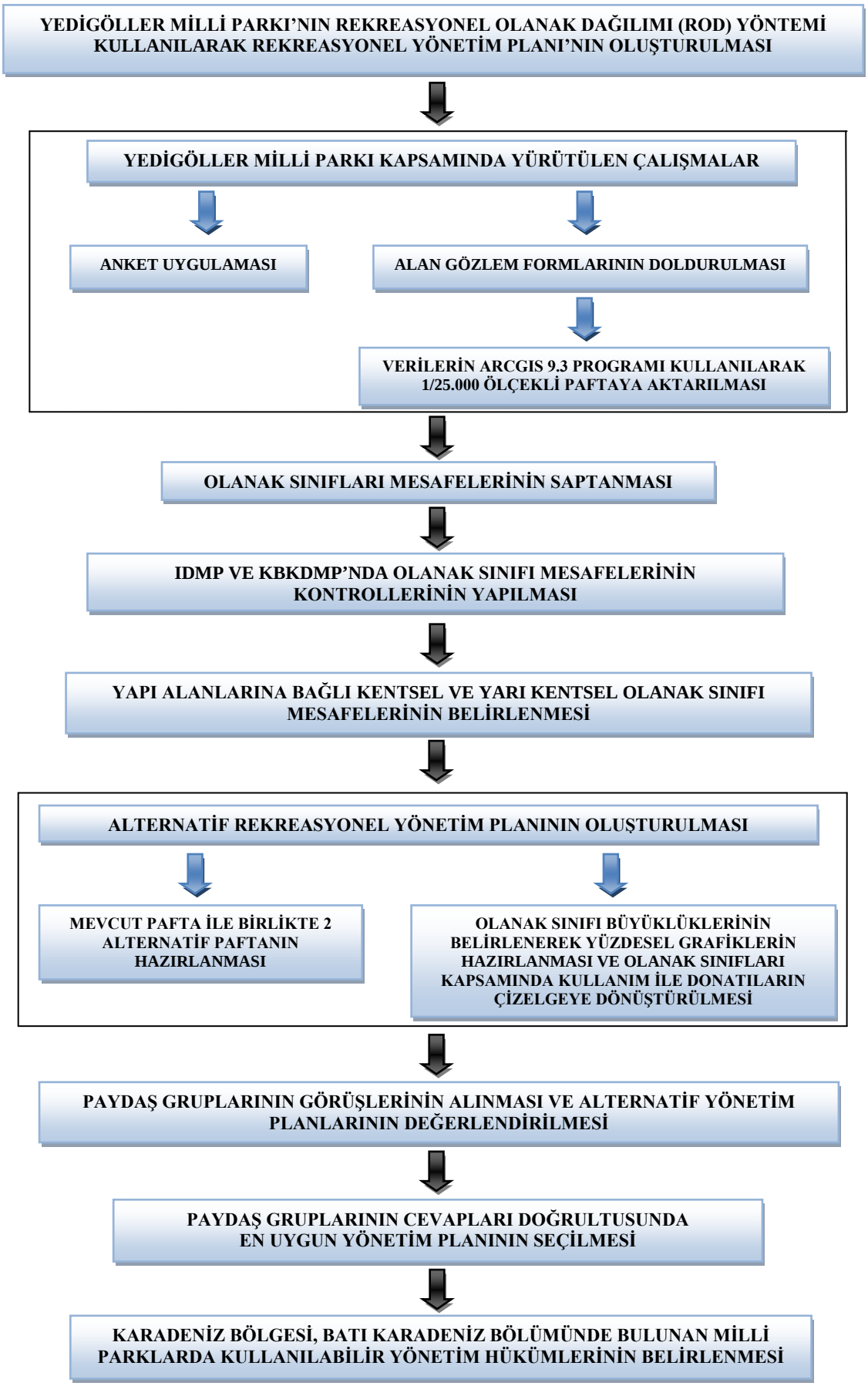

Şekil 2.28. Yöntem akış şeması.

2.2.1. Anket Uygulaması

YMP'de anket uygulaması ile tüm paydaşların görüşleri alınarak, katılımcı bir rekreasyonel yönetim planı oluşturmak amaçlanmıştır. Paydaş görüşlerini doğru şekilde belirleyebilmek için, Descartes'in belirlediği "Bölme Kuralı" kullanılmıştır. Bölme kuralı; bütünün doğruluğundan emin olabilmek için onu olduğunca küçük parçalara ayırmayı ifade etmektedir (Arslan ve Ökten 1994). Bu kapsamda anket çalışması uygulanmadan önce paydaş grupları sırasıyla turizm firmaları, uzman ve yöneticiler ile kullanıcı paydaş grubu olarak 3 (üç) isimde sınıflandırılmıştır. Anket ve yönetim planı değerlendirme matrisi formunun uygulanmasında kullanıcı paydaş grubuna örneklem çıkarılmış, diğer paydaş gruplarının tümüne ulaşılmaya çalışılmıştır. Ulaşılan paydaşların çalıştıkları kurumlar ve sayısı Çizelge 2.1'de sunulmuştur.

Çizelge 2.1. Paydaş Grupları Kapsamında Ulaşılacak Olan Paydaşların Seçim Ölçütleri.

PAYDAŞ GRUP NUMARASI	PAYDAŞ GRUP İSMİ	ULAŞILACAK PAYDAŞLARIN SEÇİMİNDE ETKİLİ OLAN KRİTERLER	ÖRNEKLEM SAYISI
1	Turizm Firmaları	T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı-A Grubu Seyahat Acentesi İşletme Belgesine Sahip Firmalar (Bolu-Düzce-Ankara)	30
2	Uzman ve Yöneticiler	Akademisyenler, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı ile IX. Bölge Müdürlüğünde Korunan Alanlar ile İlgili Çalışan Yetkililer	52
3	Kullanıcı	Çalışma Alanındaki Kullanıcılar	813

Çalışma kapsamında uygulanan anket formu 4 (dört) bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, kullanıcı adı/soyadı, yaşı, cinsiyeti, çalıştığı kurumu ve görevi ile iş deneyim süresi gibi kullanıcı özelliğini içeren açık uçlu soruları içermektedir. İkinci bölüm, paydaş gruplarının Milli Parklarda olmasını istedikleri etkinlikler kapsamında 19 adet kapalı uçlu ve eklemek istedikleri konuları yazacakları 1 açık uçlu soruyu içermektedir. "Balık Tutmak, Bota Binmek, Piknik Yapmak, Fotoğrafçılık vb." paydaş gruplarının Milli Parklarda olmasını istedikleri etkinlikler ile ilgili kapalı uçlu sorulara örnek olarak verilebilir. Üçüncü bölüm paydaş gruplarının alanda olmasını istedikleri olanak sınıflarına yönelik 6 ucu kapalı soruyu içermektedir. "Doğal, Yarı Doğal, Gelişmiş Kırsal vb." paydaş gruplarının alanda olmasını istedikleri olanak sınıfları ile ilgili kapalı uçlu sorulara örnek olarak verilebilir. Dördüncü bölüm, paydaş gruplarının Milli

Parklarda edinilmesini bekledikleri deneyimleri içeren 13 kapalı uçlu ve eklemek istedikleri konuları yazacakları 1 açık uçlu soruyu içermektedir. "Sosyalleşmek, Yeni İnsanlarla Tanışmak, Konforlu Bir Tatil Geçirmek vb." paydaş gruplarının Milli Parklarda edinilmesini bekledikleri deneyimler ile ilgili kapalı uçlu sorulara örnek olarak verilebilir. Anket formu örneği Ek-1'de sunulmuştur. Kapalı uçlu sorularda 3 noktalı "Likert Ölçeği"nden faydalanılmıştır. Anket sorularının belirlenme aşamasında, ROD yöntemini kullanmış olan Anonim (2012a) ile Aukerman ve Haas (2011)'ın çalışmalarından faydalanılmıştır.

YMP özellikle ilkbahar, yaz ve sonbahar mevsimlerinde (Nisan-Kasım ayları arasında), kış mevsimine göre daha fazla bir kullanıcı potansiyeline sahiptir (Anonim 2013f). Bu sebeple, anket çalışması belirtilen aylarda yapılmıştır.

Kullanıcı paydaş grubunun görüşlerini almak için, kullanıcıların rastgele seçildiği anket çalışması yüzyüze görüşme yöntemi ile uygulanmıştır. Bir anketin uygulanması yaklaşık 10 (on) dakika sürmüştür. Bolu İl Çevre Orman Müdürlüğü'nün 2011 verilerine göre YMP'yi 20.390 kişi, 2012 verilerine göre YMP'yi 30.593 kişi alanı ziyaret etmiştir. 2011 yılı için, % 95 güven düzeyi (Confidence Level), % 5 güven aralığı (Confidence Interval), ile örnek büyüklüğü 377 kişi olarak belirlenmiştir. 2012 yılı için % 95 güven düzeyi (Confidence Level), % 5 güven aralığı (Confidence Interval) ile örnek büyüklüğü 379 kişi olarak belirlenmiştir (Anonim 2013ı). Bu verilere göre, toplamda 780 kişiye ulaşılmasının yeterli olacağı düşünülmüştür. Ancak yanlış doldurulma ve hatalar göz önüne alınarak örnek alanda 2011-2012-2013 yıllarında ilkbahar, yaz ve sonbahar mevsimlerinde 813 kullanıcıya anket uygulanmıştır. Ayrıca diğer paydaş gruplarının tamamına ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu paydaşlara da anketler yüzyüze görüşme yöntemi ile uygulanmıştır. Uzman ve yöneticiler paydaş grubunda korunan alanlar ile ilgili 52 çalışana ulaşılırken, turizm firmaları paydaş grubundan, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, A grubu seyahat acentesi işletme belgesine sahip firmalarda çalışan 30 kişiye ulaşılmıştır. Anket verileri bilgisayar ortamında SPSS 19 (Statistical Package for the Social Sciences 19 - Sosyal Bilimler için İstatistiksel Paket 19) programı kullanılarak paydaş gruplarının verdikleri cevapların sıklıkları yüzdesel olarak, paydaş gruplarının cevapları arasındaki fark olup olmadığını belirlemek için "Anova testi" ve belirlenmiş farkları açıklamak için "Tukey testi"nden yararlanılmıştır. Her iki analizde de "Önem Değeri (Sig.)"nin bulunduğu aralıklar

(*p<0,05; **p<0,005; ***p<0,001) belirlenmiştir. Anketlerin uygulanma tarihleri, hangi paydaş grubuna kaçar adet uygulandığına yönelik veriler Çizelge 2.2'de sunulmuştur.

Çizelge 2.2. Anket Çalışmalarının Uygulandığı Yer ve Tarihler.

PAYDAŞ GRUP NUMARASI	PAYDAŞ GRUP İSMİ	ANKETİN UYGULANDIĞI YER	ANKETİN UYGULANDIĞI TARİH	UYGULANAN ANKET SAYISI
1	Turizm Firmaları	Kültür ve Turizm Bakanlığı, A Grubu Seyahat Acentesi İşletme Belgesine Sahip Firmalar	5 Temmuz 2011	15
			22 Temmuz 2013	9
			30 Temmuz 2013	6
2	Uzman ve Yöneticiler	Kültür ve Turizm Bakanlığı	22 Haziran 2011	4
		Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Şube Müdürlüğü	22 Haziran 2011	27
		Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü	27 Haziran 2011	14
		Bolu İl Çevre ve Orman Müdürlüğü	12 Temmuz 2011	6
			22 Temmuz 2013	1
3	Kullanıcı	YMP	17 Temmuz 2011	49
			24 Temmuz 2011	64
			31 Temmuz 2011	62
			18 Eylül 2011	65
			30 Ekim 2011	103
			10 Haziran 2012	37
			17 Haziran 2012	61
			24 Haziran 2012	55
			15 Temmuz 2012	16
			8 Eylül 2012	65
			9 Eylül 2012	43
			18 Mayıs 2013	60
			19 Mayıs 2013	38
			1 Haziran 2013	30
			2 Haziran 2013	26
			22 Haziran 2013	39
			22 Temmuz 2013	9
			30 Temmuz 2013	6
YMP'DE UYGULANAN TOPLAM ANKET SAYISI *17 Haziran 2012 ve sonrasında uygulanan anketler, yeniden düzenlenmiş anket formlarından oluşmaktadır.*				**895**

2.2.2. Alan Gözlem Formlarının Doldurulması

YMP'de yürütülen arazi çalışmaları ile rekreasyonel olanak sınıflarının belirlenmesi için alanda sabit nitelikte bulunacak kontrol noktaları ve belirlenen olanak sınıflarının kontrolü için röper noktalarına ihtiyaç duyulmuştur. Kontrol ve röper noktalarının alanda işaretlenmesini ifade eden gösterim Şekil 2.29'da verilmiştir. Bu kapsamda YMP'de yürütülen arazi çalışmalarında, toplam olarak 86 adet röper ile 86 adet kontrol noktası belirlenmiştir. Bu noktaların konumları belirlenirken mümkün olduğunca birbirlerini görmeyecek şekilde ve alanda her bölgede (Milli Park araç yolu, patika yol, piknik alanı, kamp alanı vb.) bulunmasına dikkat edilmiştir. Alanda kırmızı renkli sprey boya ile işaretlenen kontrol ve röper noktaları farklı anlamlara gelmektedir. Kontrol

noktaları öncelikle alan kullanım tipine göre (Piknik alanı, kamp alanı, yol vb.) o bölgedeki rekreasyonel olanak sınıfı mesafelerini belirlemek amacıyla alanda işaretlenmiştir. Ancak kontrol noktalarının alanda işaretlenmesinin bir diğer amacı alandaki aktivitelerin bulunduğu rekreasyonel olanak sınıfını belirlemektir. Röper noktaları ise bulunduğu bölge ve yakın çevresinin hangi olanak sınıfına (Kentsel, yarı kentsel, gelişmiş kırsal, doğala yakın kırsal, yarı doğal, doğal) ait olduğunu belirlemek için alanda işaretlenmiştir.

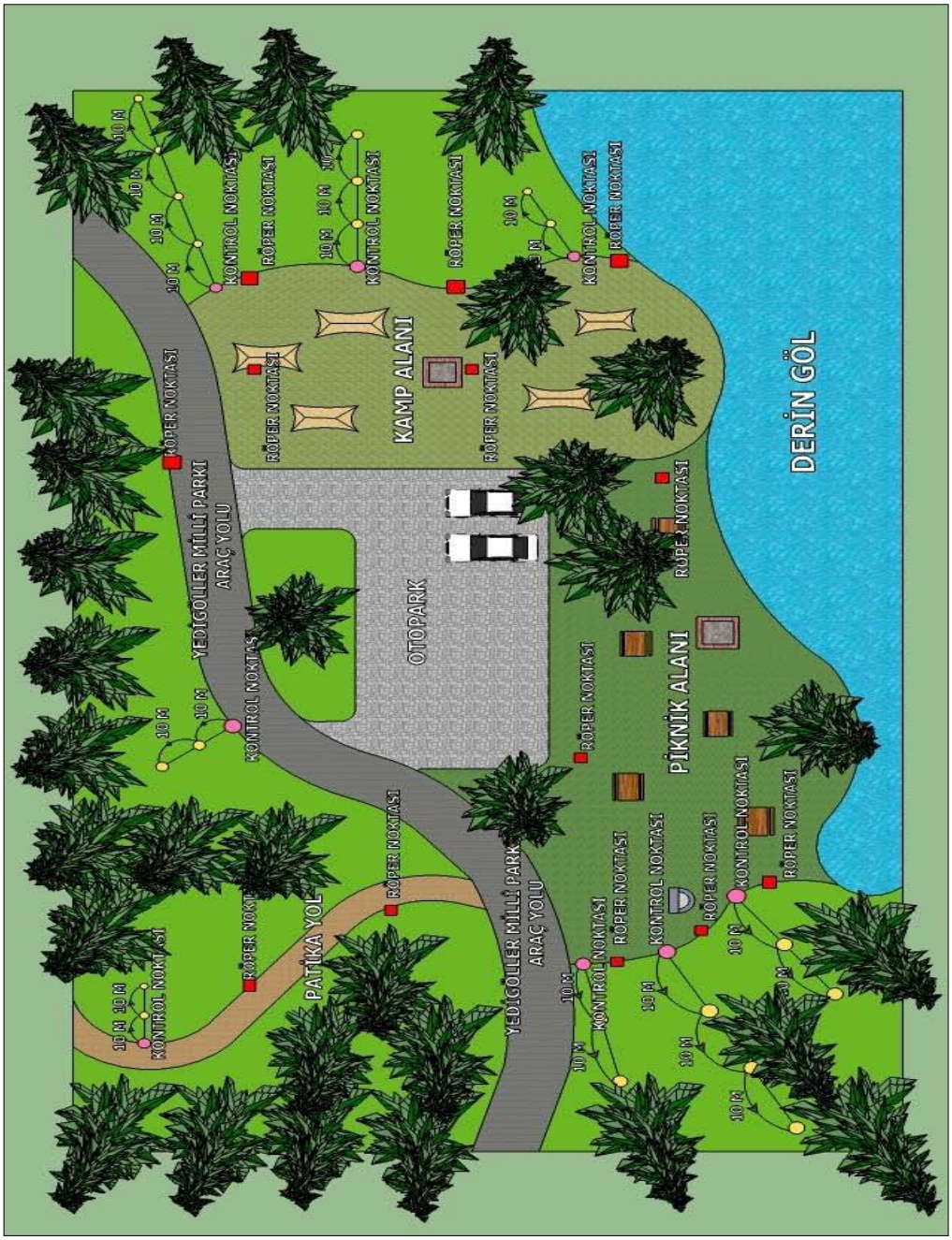

Şekil 2.29. Kontrol ve röper noktalarının alanda işaretlenmesini ifade eden gösterim.

Alanda işaretlenen röper noktasına ilişkin örnek görüntüler Şekil 2.30, Şekil 2.31, Şekil 2.32 ve Şekil 2.33'de, kontrol noktasına ilişkin örnek görüntüler Şekil 2.34, Şekil 2.35, Şekil 2.36 ve Şekil 2.37'de sunulmuştur.

Şekil 2.30. Röper noktasından bir görünüm.

Şekil 2.31. Röper noktasından farklı bir görünüm.

Şekil 2.32. Röper noktasından farklı bir görünüm.

Şekil 2.33. Röper noktasından farklı bir görünüm.

Şekil 2.34. Kontrol noktasından bir görünüm.

Şekil 2.35. Kontrol noktasından farklı bir görünüm.

Şekil 2.36. Kontrol noktasından farklı bir görünüm.

Şekil 2.37. Kontrol noktasından farklı bir görünüm.

Alanda belirlenen kontrol ve röper noktalarında doldurulmak üzere "Alan Gözlem Formu" oluşturulmuş, formun hazırlanmasında Aukerman ve Haas (2011)'ın çalışmasından faydalanılmıştır. Bu form doldurulduğu alanın fiziksel, sosyal ve yönetsel özellikleri açısından hangi olanak sınıfına ait olduğunu belirlemeye yönelik sorular ile birlikte, formlar üzerinde formu dolduran kişinin adı/soyadı, noktanın GPS ile belirlenen koordinatı, formun doldurulduğu tarih ve saat gibi verileri içermektedir. Ayrıca formlar üzerinde, uzmanların seçtikleri olanak sınıfı aralığına ilişkin kararlarında etkili olan kullanım, donatı, yapı elemanlarına ve alanın yönetim özelliklerine ilişkin

gözlemlerini yazacakları ayrı bir sütunda oluşturulmuştur. Alan gözlem formu örneği Ek-2'de sunulmuştur.

Kontrol ve röper noktalarında doldurulan formlar korunan alanlar ile ilgili çalışmış uzmanlar tarafından farklı mevsimlerde doldurulmuş ve belirtilen alanlarda mevsimsel farklılığın olup olmadığı belirlenmek istenmiştir. Kontrol ve röper noktalarında formların doldurulmasında farklı işlemler uygulanmıştır. Kontrol noktalarında bulundukları bölgeden aynı yönde ve doğal bölgeye doğru 10'ar m mesafe yürünmüştür ve her 10 m'de bir alan gözlem formu doldurulmuştur. 86 kontrol noktası alanda işaretlenmiştir. Bu noktalarda 404 adet noktada uzmanlar tarafından alan gözlem formu doldurulmuştur. Kontrol noktalarında her nokta için verilen fiziksel, sosyal ve yönetsel özelliklere yönelik cevapların aritmetik ortalamaları hesaplanmıştır. Ancak bu hesaplama her 10 m'de bir belirlenen kontrol noktası için yapılmıştır. Hesaplamalar sonrasında rakamsal değerin ara sayılara (2, 4, 6, 8, 10) denk geldiği durumlarla karşılaşılmıştır. Bu gibi durumlarda YMP'nin alan karakterinin doğal olması sebebiyle, verilerin doğala doğru yükseltilmesinin daha doğru olacağı düşünülmüştür. Dolayısıyla belirtilen geçiş zonlarının rakamsal değeri bir üst sınıfa yükseltilerek o kontrol noktasının hangi olanak sınıfına ait olduğu belirlenmiştir.

Bulunduğu bölge ve yakın çevresinin ait olduğu olanak sınıfını ifade eden 86 adet röper noktasında uzmanlar tarafından alan gözlem formu doldurulmuştur. Formlara ilişkin veriler Ms Office Excel dosyasına aktarıldıktan sonra, fiziksel, sosyal ve yönetsel özelliklere yönelik verilerin aritmetik ortalama değerleri alınmıştır. Elde edilen rakamsal değerin hangi olanak sınıfına ait olduğu ise alan gözlem formunda çizelgelerin alt bölümünde yer alan puanlardan faydalanarak belirlenmiştir. Hesaplamalar sonrasında rakamsal değerin ara sayılara (2, 4, 6, 8, 10) denk geldiği durumlarla karşılaşılmıştır. Bu gibi durumlarda YMP'nin alan karakterinin doğal olması sebebiyle, verilerin doğala doğru yükseltilmesinin daha doğru olacağı düşünülmüştür. Dolayısıyla belirtilen geçiş zonlarının rakamsal değeri bir üst sınıfa yükseltilerek o kontrol noktasının hangi olanak sınıfına ait olduğu belirlenmiştir.

MS Office Excel programına aktarılan röper noktalarına ait örnek görüntü Ek-3'de, kontrol noktalarına ait örnek görüntü Ek-4'de sunulmuştur.

Kontrol noktalarında alan gözlem formu doldurulması işlemi kapsamında elde edilen veriler MS Office Excel programına aktarılmış ve verilerin SPSS 19 programı kullanılarak analizler yapılmıştır. Analizler kapsamında alan gözlem formu dolduran her bir uzmanın verileri test edilmiştir ve cevaplarının birbirleri ile ilişki durumu analiz edilmiştir. Formların doldurulmasında görev alan uzmanların seçilmesinde çalışma alanları etkili olmuştur (Çizelge 2.3).

Çizelge 2.3. YMP, "Anova Testi"nin Uygulandığı Uzman Grupları.

KONTROL NOKTASI SAYISI	UZMANIN MESLEĞİ	ÇALIŞMA ALANI
754 ADET NOKTA	1.ORMAN MÜHENDİSİ 2.PEYZAJ MİMARI	1. TOPRAK VE EKOLOJİ 2. PEYZAJ MİMARLIĞI
66 ADET NOKTA	1.PEYZAJ MİMARI 2.PEYZAJ MİMARI	1. ORMAN BOTANİĞİ 2. PEYZAJ MİMARLIĞI
81 ADET NOKTA	1.PEYZAJ MİMARI 2.PEYZAJ MİMARI 3.ORMAN MÜHENDİSİ	1. ORMAN BOTANİĞİ 2. PEYZAJ MİMARLIĞI 3. TOPRAK VE EKOLOJİ
96 ADET NOKTA	1.PEYZAJ MİMARI 2.PEYZAJ MİMARI 3.PEYZAJ MİMARI 4.ORMAN MÜHENDİSİ	1. ORMAN BOTANİĞİ 2. PEYZAJ MİMARLIĞI 3. REKREASYON EKOLOJİSİ 4. TOPRAK VE EKOLOJİ
47 ADET NOKTA	1.PEYZAJ MİMARI 2.PEYZAJ MİMARI 3.PEYZAJ MİMARI 4.PEYZAJ MİMARI	1. REKREASYON YÖNETİMİ 2. PEYZAJ PLANLAMA VE PEYZAJ EKOLOJİSİ 3. KIRSAL PEYZAJ PLANLAMA 4. PEYZAJ MİMARLIĞI

2.2.3. Verilerin ArcGIS 9.3 Programı Kullanılarak 1/25.000' lik Paftaya Aktarımı

Röper ve kontrol noktalarını 1/25.000'lik pafta üzerinde gözlemlemek amacıyla, MS Office Excel programına aktarılan veriler kullanılmıştır. Bir önceki aşamada sunulan röper ve kontrol noktalarına ilişkin veriler ArcGIS 9.3 programına aktarılmıştır. Röper noktalarının harita üzerinde görünümü Şekil 2.38'de, kontrol noktalarının harita üzerinde görünümü Şekil 2.39'da sunulmuştur.

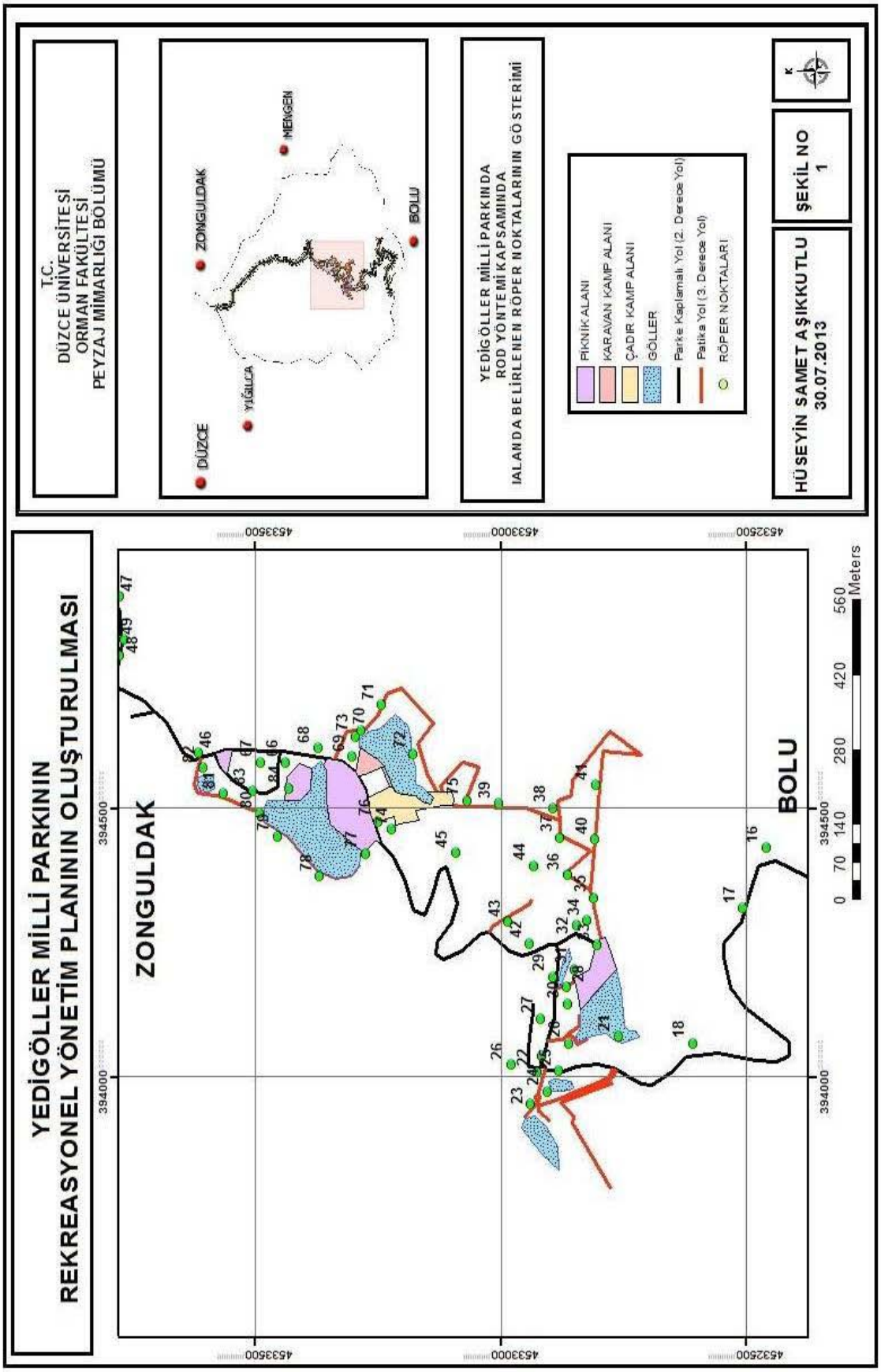

Şekil 2.38. Röper noktalarının harita üzerinde görünümü.

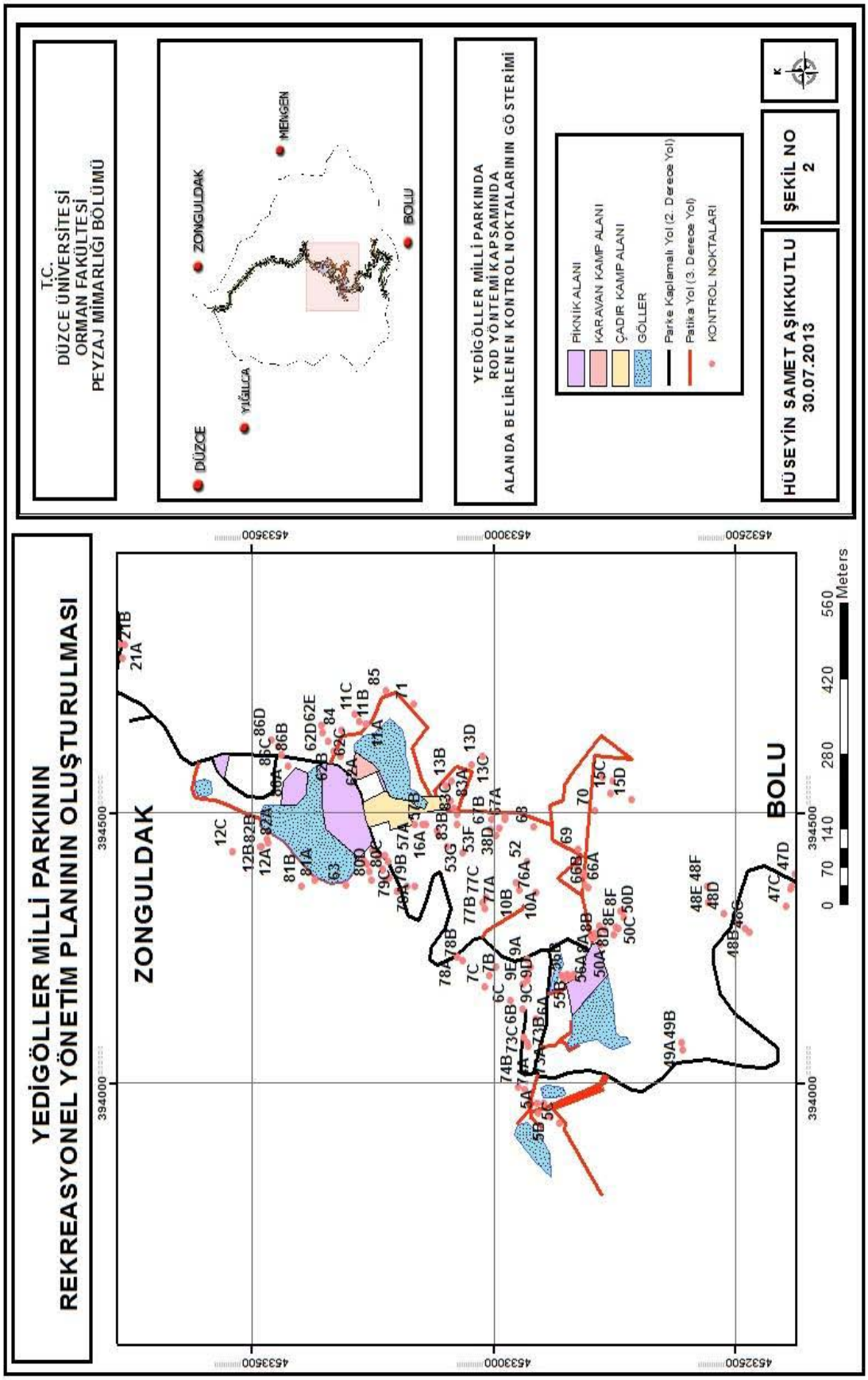

Şekil 2.39. Kontrol noktalarının harita üzerinde görünümü.

2.2.4. Olanak Sınıfı Mesafelerinin Saptanması

Batı Karadeniz Bölgesindeki milli parklarda kullanılabilir olanak, sınıfı mesafelerini belirlemek amacıyla 6 (altı) adet alternatif pafta geliştirilmiştir.

1. Birinci alternatif pafta: ABD'deki Milli Parklarda ROD yönteminin kullanıldığı çalışmalarda belirlenen mesafelere yöneliktir. Anonim (2011) ile Aukerman ve Haas (2011)'ın yaptıkları çalışmalardan faydalanarak olanak sınıflarının mesafeleri saptanmıştır. Kaynaklarda belirtildiği üzere YMP'de bulunan araç yolu gelişmiş kırsal niteliktedir. Ayrıca kaynaklarda, gelişmiş kırsal olanak sınıfı mesafesi araç yolundan itibaren 800 m (1/2mil) mesafeye kadar, 800 m (1/2mil) - 4800 m (3 mil) mesafeler arasında doğala yakın kırsal, 4800 m (3 mil)'den sonra ise doğal alan olarak ifade edilmiştir. Dolayısı ile Milli Park yol niteliği dikkate alınarak ve kaynaklarda belirtilen mesafelere göre ArcGIS 9.3 programı kullanılarak birinci alternatif hazırlanmıştır.
2. İkinci alternatif pafta: YMP'de yürütülen arazi çalışmaları kapsamında belirlenen kontrol noktalarının bulunduğu bölgeye göre saptanan en uzak mesafelere dayalıdır. Arazi çalışması neticesinde doldurulan alan gözlem formlarına ait veriler ArcGIS 9.3 programına aktarılmış ve sayısallaştırılan kontrol noktaları, pafta üzerinde görüntülenmiştir. Aynı nitelikteki olanak sınıfları içerisinde en uzak mesafede olanları saptanmış ve bu doğrultuda ArcGIS 9.3 programında bölgelemeler yapılarak harita hazırlanmıştır. Ancak en uzak mesafeler belirlenirken alan gözlem formlarının doldurulması esnasında arazi topoğrafyası, bitki örtüsü gibi doğal etkenler sebebiyle olanak sınıfları ya kendilerini tekrar etmişler ya da kentselden doğala olan kademesini takip edememişlerdir. Bu aşamada verilerin değerlendirilmesinde, olanak sınıflarının kentselden doğala doğru kademesi bozulduğunda saptanan son sıralı olanak sınıfı kabul edilmiş, bozulduğu noktadan sonraki olanak sınıfları dikkate alınmamıştır.
3. Üçüncü alternatif pafta: Çalışma alanında belirlenen kontrol noktalarının bulundukları bölgeden uzaklıklarının belirlenmesi ve bu uzaklıkların ortalamaları alınarak saptanan olanak sınıfı mesafeleri ile ilişkilidir. Bu paftanın hazırlanmasında, öncelikle arazi çalışması neticesinde doldurulan alan gözlem formlarına ait veriler ArcGIS 9.3 programına aktarılmıştır. Sayısallaştırılan aynı nitelikteki kontrol noktalarının araç yolundan uzaklıkları hesaplanmış ve aritmetik

ortalama değerlerine ulaşılmıştır. Ulaşılan ortalama değerler doğrultusunda ArcGIS 9.3 programında bölgelemeler yapılarak harita hazırlanmıştır.

4. Dördüncü alternatif pafta: YMP'de belirlenen olanak sınıfı mesafelerinin, temel kaynaktaki olanak sınıfı mesafeleri ile orantılanması ile saptanan yeni mesafelere dayalıdır. Bu paftanın hazırlanmasında Aukerman ve Haas (2011)'ın çalışmasından faydalanılmıştır. Benzer şekilde alan gözlem formlarına ait veriler ArcGIS 9.3 programına aktarılmış ve sayısallaştırılan kontrol noktalarının araç yolundan mesafeleri belirlenmiştir. Bu mesafeler belirtilen kaynaktaki artış miktarı ile orantılanmış ve olanak sınıflarının yeni mesafeleri belirlenmiştir. Bu mesafeler doğrultusunda ArcGIS 9.3 programında bölgelemeler yapılmıştır.
5. Beşinci alternatif pafta: Aukerman ve Haas (2011)'ın yaptıkları çalışmalarında materyal olarak belirledikleri Millerton Gölü Rekreasyon Alanının, YMP ile benzer nitelikte olması bu paftanın hazırlanmasında etkili olmuştur. Millerton Gölü Rekreasyon Alanı 4.900 acre (yaklaşık 2.000 ha) su yüzeyine (Anonim 2012c) ve YMP yaklaşık 7 ha su yüzeyine sahiptir (Anonim 2013f). Aukerman ve Haas (2011)'ın yaptıkları çalışmada belirtilen olanak sınıfı mesafelerinin, YMP'deki su yüzeyi ile orantılanması neticesinde belirlenen yeni olanak sınıfı mesafeleri doğrultusunda ArcGIS 9.3 programı kullanılarak bölgelemeler yapılmıştır.
6. Altıncı alternatif pafta: Temel olarak; ArcGIS 9.3 programı kullanılarak yapılan mekânsal analiz modeli (spatial analysis)'ne dayalıdır. Öncelikle MS Office Excel programında hazırlanan, kontrol noktalarını içeren veriler ArcGIS 9.3 programına aktarılmış ve sayısallaştırılmıştır. Kentselden-kırsala doğru 1' den, 11'e kadar sınıflandırılmış olan veriler ArcGIS 9.3 programında analiz edilmiştir. Bu analiz ile kontrol noktalarını gruplandırılarak, puan değerleri kapsamında noktasal bölgeleme yapılmıştır.

Ayrıca Batı Karadeniz Bölgesindeki Milli Parklarda Kullanılabilir olanak sınıfı mesafelerinin belirlenmesi amacıyla hazırlanan 6 (altı) Alternatif Pafta ile ilgili değerlendirmeler yapılmış ve her paftanın güçlü ve zayıf yönleri belirlenmiştir.

2.2.5. Olanak Sınıfı Mesafelerinin Kontrolü

ROD yöntemi kapsamında belirlenen olanak sınıfı mesafelerinin IDMP ve KBKDMP için uygun olup olmadığının kontrolünün yapılması hedeflenmiştir. Bu amaçla,

öncelikle bu mesafeler kapsamında her iki Milli Park için, ArcGIS 9.3 programı kullanılarak bölgeleme çalışması yapılmıştır. Hazırlanan bu paftalar doğrultusunda 13-16 Eylül 2012 tarihlerinde IDMP'de yürütülen arazi çalışmalarında 2 adet yerleşim alanı, 2 toprak yol üstü, 1 telesiyej hattı ve 1 adet Milli Park içerisindeki araç yolu olmak üzere toplam 6 (altı) farklı bölgede rastgele 87 adet kontrol noktası, 20-24 Eylül 2012 tarihlerinde KBKDMP'de 1 adet Milli Park araç yolu, 1 adet köy yerleşimi, 3 adet patika yolda olmak üzere 5 (beş) farklı bölgede rastgele 73 adet kontrol noktası belirlenmiştir. Belirlenen bu kontrol noktalarının farklı bölgelerde ve konumlarda bulunmasına dikkat edilmiştir. IDMP'de işaretlenen kontrol noktasına ait örnek görüntüler Şekil 2.40, Şekil 2.41, Şekil 2.42, Şekil 2.43'de, KBKDMP'de işaretlenen kontrol noktasına ait örnek görüntüler Şekil 2.44, Şekil 2.45, Şekil 2.46, Şekil 2.47'de sunulmuştur.

Şekil 2.40. Kontrol noktasından bir görünüm.

Şekil 2.41. Kontrol noktasından farklı bir görünüm.

Şekil 2.42. Kontrol noktasından farklı bir görünüm.

Şekil 2.43. Kontrol noktasından farklı bir görünüm.

Şekil 2.44. Kontrol noktasından farklı bir görünüm.

Şekil 2.45. Kontrol noktasından farklı bir görünüm.

Şekil 2.46. Kontrol noktasından farklı bir görünüm.

Şekil 2.47. Kontrol noktasından farklı bir görünüm.

IDMP'de kontrol amaçlı belirlenen kontrol noktalarına ilişkin verilerin MS Office Excel programına aktarılan örnek görüntüsü Ek-5'de, KBKDMP'ye ait verilerin örnek görüntüsü Ek-6'da sunulmuştur.

YMP kapsamında belirlenen olanak sınıfı içerisindeki kontrol noktalarının arazi gözlemi ile uyumlu olup olmadığını saptamak amacıyla, IDMP'de belirlenen 87 nokta ve KBKDMP 73 noktaya ilişkin veriler SPSS 19 paket programında "T testi" ile analiz edilmiştir.

2.2.6. Yapı Alanlarına Bağlı Kentsel ve Yarı Kentsel Olanak Sınıfı Mesafelerinin Belirlenmesi

YMP'de yürütülen arazi çalışmalarında rekreasyonel olanak niteliğine göre olanak sınıfları gelişmiş kırsaldan başladığından dolayı (Anonim 2011, Aukerman ve Haas 2011), kentsel ve yarı kentsel olanak sınıfına ilişkin mesafeler belirlenememiştir. Bu mesafelerin belirlenmesi amacıyla IDMP'de otel bölgesinde 4-5 Mayıs 2013 tarihlerinde yürütülen arazi çalışmalarında 6 farklı bölgede toplam 43 adet kontrol

noktasında alan gözlem formları doldurulmuştur. Doldurulan formlara ilişkin veriler ofis çalışmaları ile değerlendirilmiş ve yapı alanlarında kentsel ile yarı kentsel olanak sınıfı mesafeleri belirlenmiştir.

2.2.7. Alternatif Rekreasyonel Yönetim Planlarının Oluşturulması ve Paydaş Görüşlerinin Alınması

Paydaş görüşlerini belirleyerek, bu görüşleri yönetim planına yansıtmak amacıyla "Alternatif Yönetim Planı Değerlendirme Matrisi" verileri analiz edilmiştir. Tercih edilen rekreasyonel etkinlik ve etkinliğin bulunduğu olanak sınıfı, tercih edilen rekreasyonel olanak sınıfı, tercih edilen rekreasyonel deneyimler ve olanak sınıfına göre önem durumuna ilişkin veriler belirlenmiştir. Bu bölümde Aukerman ve Haas (2011)'ın yaptığı çalışmadan faydalanarak bir çizelge hazırlanmıştır. Ayrıca paftalar hazırlanmadan önce, yürütülen arazi çalışması ve büro çalışmaları ile YMP'deki mevcut aktivite alanları (Piknik, kamp ve restoran vb.), yollar (patika ve araç yolları) ve çeşitli kullanımları (Kamp ateşi, çeşme, seyir terası vb) arazi çalışması ile belirlenmiştir. Burada mevcut durumu belirlemek amacıyla bölgesel nitelikteki rekreasyon alanlarının sınır hatlarından, noktasal nitelikteki kullanım ya da donatılar için bulundukları konumdan, ayrıca çizgisel nitelikteki alanlarda ise takip ettiği hat boyunca GPS ile alınan koordinatlardan yararlanılmıştır. Rekreasyon kullanım alanlarının sınırlarının arazi çalışması ile belirlenmesinden sonra, veriler ArcGIS 9.3 ortamına aktarılmış ve 1/25.000'lik pafta üzerinde gözlenmesi sağlanmıştır. Belirlenen bu veriler ile mevcut durum ve alt yapı ile kullanıma yönelik veriler değiştirilerek 2 (iki) adet alternatif pafta hazırlanmıştır.

Paydaş görüşlerinin alınması amacıyla, aşağıda sırasıyla mevcut durum ve alternatif paftaların hazırlanmasında izlenen aşamalar detayları ile açıklanmıştır.

Mevcut durum paftasının hazırlanmasında öncelikle, 1/25.000'lik pafta üzerine noktasal, çizgisel ve bölgesel veriler aktarılmıştır. Belirlenen en uzak olanak sınıfı mesafeleri kapsamında ArcGIS 9.3 programı kullanılarak, olanak sınıfı bölgeleri oluşturulmuştur. ArcGIS 9.3 programında bu bölgelerin alan hesabı yapılarak, ha ölçü biriminde büyüklükleri saptanmıştır. Olanak sınıfı alan büyüklüklerinin, YMP'nin ha ölçü birimindeki alan büyüklüğüne oranlanması ile her bir olanak sınıfının yüzdesel büyüklük değerine ulaşılmıştır. Bu veriler MS Office Excel programı kullanılarak histogram grafik şekline getirilmiştir. Ayrıca mevcut durum paftasına ilişkin hazırlanan

çizelge ile olanak sınıfları içerisinde bulunan, alandaki kullanım ve donatılar aktarılmıştır.

Diğer iki alternatif pafta, kullanıcıların alan, etkinlik ve deneyim beklentileri ile bölgedeki ROD olanak sınıflarının dağılımı, arazi topoğrafyası ve bitki örtüsü göz önüne alınarak oluşturulmuştur. Genel olarak Alternatif 1 paftası mevcut duruma ilave edilen etkinlikler açısından, Alternatif 2 paftası ise mevcut kullanımların geliştirilmesi açısından ayrılmaktadır.

Bu veriler kapsamında paydaş gruplarının görüşlerini almak amacıyla "Yönetim Planı Değerlendirme Formu" oluşturulmuştur (Ek-7). Bu formda mevcut durum paftası ve 2 alternatif paftaya ilişkin verileri içeren, ayrıca 10 sorudan oluşan "Alternatif Yönetim Planlarını Değerlendirme Matrisi" soruları bulunmaktadır. Soruların hazırlanmasında Aukerman ve Haas (2011)'den faydalanılmıştır. Matris'de mevcut durum ve alternatif paftaların; yasal amaçlara uygunluğu, mevsimsel açıdan uygunluğu, rekreasyonel potansiyelleri, ekonomik durum, paydaş beklentilerinin değerlendirilmesine yönelik soruları içermektedir (Çizelge 2.4).

2.2.8. Alternatif Rekreasyonel Yönetim Planlarının Değerlendirilmesi

Paydaş gruplarının mevcut durum ve hazırlanan alternatiflerin uygunluğunu belirlemek amacıyla hazırlanan "Yönetim Planı Değerlendirme Formu", uygulanmadan önce mevcut durum ve alternatiflerin her birine ilişkin verilerin çıktıları alınmıştır. Bu veriler ArcGIS 9.3 ortamında hazırlanan paftaları, olanak sınıfı alan büyüklüklerinin histogram grafiklerini, paftalardaki kullanım, donatı, etkinliklere ilişkin çizelgeyi, alandaki etkinlik, deneyim ve olanak sınıflarının ilişkisini gösteren çizelgeyi içermektedir. 2013 yılı yaz aylarında, yüzyüze görüşmeler ile paydaş gruplarına açıklanan paftalar doğrultusunda "Alternatif Yönetim Planlarını Değerlendirme Matrisi"ndeki her bir soruya 1(bir) ile 3(üç) arasında puan vermeleri istenmiştir.

Bolu İl Çevre Orman Müdürlüğü'nün 2013 yılı verilerine göre, Mayıs ve Haziran ayları döneminde YMP'i 12.041 kişi alanı ziyaret etmiştir. % 95 güven düzeyi (Confidence Level), % 9 güven aralığı (Confidence Interval), ile örnek büyüklüğü 117 kişi olarak belirlenmiştir (Anonim 2013ı). Bu verilere göre, toplamda 125 kişiye ulaşılmasının yeterli olacağı düşünülmüştür. Ancak yanlış doldurulma ve hatalar göz önüne alınarak örnek alanda 2013 yılında Nisan-Haziran aylarında "Kullanıcı Paydaş Grubu"ndan 138

Çizelge 2.4. Alternatif Yönetim Planlarını Değerlendirme Matrisi.

Değerlendirme Kriterleri	**Mevcut Durum**	**Alternatif-1**	**Alternatif-2**
1)Amaca uygunluk **(Yasal amaçlarına ve standartlarına uygunluk)** 1:Uygun, 2: Oldukça uygun, 3: Çok uygun ***Paftalar "mesire yerleri teknik izahnamesi"ne göre hazırlanmıştır.**			
2)Yıl boyu kullanılabilirlik **(her mevsim etkinliklere katılabilmeye uygunluk)** 1:iki mevsim, 2:üç mevsim, 3: dört mevsim ***Etkinlik, alan kullanımı, rekreasyonel ihtiyaç, kentlere yakınlık uzaklık vb.**			
3)Batı Karadeniz Bölgesindeki diğer Milli Parkların rekreasyonel olanak eksiklerini karşılamaya uygunluğu 1:Uygun, 2:Oldukça uygun, 3: Çok uygun ***Ilgaz Dağı Milli Parkı: Yedigöller Milli Parkına göre daha küçük bir yüzölçüme sahiptir. Kayak tesisine sahip olmakla birlikte, konaklamak için oteller bulunmaktadır. piknik ve kamp alanı bulunmamaktadır.** ****Küre Dağları Milli Parkı, Yedigöller Milli Parkına göre büyük bir yüzölçüme sahiptir ve alan içerisinde konaklama, alışveriş, yeme içme tesisleri yok denecek kadar azdır.**			
4) Günümüz şartlarından çok, gelecekteki rekreasyonel eğilimlere cevap verme yeteneği 1:Uygun, 2:Oldukça uygun, 3: Çok uygun ***Etkinlik, alan kullanımı, rekreasyonel ihtiyaç, kentlere yakınlık uzaklık vb.**			
5)Alanın rekreasyonel kapasitesi **(Kullanıcı kapasitesi)** Azdan çoğa doğru sıralanacak, (1Az-3Çok) ***Etkinlik, kullanım vb. koşullar göz önüne alınacak.**			
6)Alanın yönetimi için gerekli bütçenin yaklaşık büyüklüğü **Azdan çoğa doğru sıralanacak** (1Çok-3Az)* ***Etkinlik, kullanım, alt yapı ihtiyacı vb. koşullar göz önüne alınacaktır.**			
7)Alanın ihtiyacı olan yaklaşık personel miktarı* **Azdan çoğa doğru sıralanacak** (1Çok-3Az) ***Kullanıcı sayısı doğrultusunda ortaya çıkan ihtiyaçlar (temizlik, koruma, bakım vb.) dikkate alınacaktır.**			
8)Milli Parkın Batı Karadeniz Bölgesinde gelir yaratma etkisi 1: Düşük, 2:Orta, 3:Yüksek ***Etkinlik, kullanım vb. koşullar göz önüne alınacak.**			
9)Paydaş beklentilerine uygunluk **(Alanı ziyaret eden paydaşlar, Yerel paydaşlar, Bölgesel paydaşlar, Ülkesel paydaşlar)** **Azdan çoğa doğru sıralanacak** (1Az-3Çok) ***Etkinlik, kullanım vb. koşullar göz önüne alınacaktır.**			
10) Kullanıcıların olumsuz etkilerinin yoğunluğu (kalabalık, çevre kirliliği, gürültü kirliliği vb.) (1Çok-3Az) ***Alandaki kullanımlar, alana müdahale, kullanıcı sayısı vb. konular dikkate alınacaktır.**			
GENEL DEĞERLENDİRME			

kişiye "Yönetim Planı Değerlendirme Formu" uygulanmıştır.

Ayrıca "Uzman ve Yönetici Paydaş Grubu"ndan 18 kişiye ve "Turizm Firmaları Paydaş Grubu"ndan 15 kişi olmak üzere toplam 171 adet paydaşa ulaşılmıştır. Bir formun uygulanması yaklaşık 20 dakika sürmüştür. Veriler, SPSS 19 paket programına aktarılmış ve paydaş gruplarının verdikleri cevapların sıklıkları yüzdesel olarak değerlendirilmiştir. Yapılan analizler ile paydaş gruplarının her bir soruya verdikleri cevapların mevcut durum ve alternatifler ile ilişkisi saptanmıştır. Paydaş gruplarının

verdikleri cevaplardaki farklılıkları belirlemek için ise “Anova testi”, bu farklılıkları açıklamak için “Tukey testi” yapılmıştır.

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

3.1. ANKET VERİLERİNİN ANALİZİ

Paydaşların sosyo-ekonomik özellikleri, alanda olmasını istedikleri etkinlikler, alanı görmek istedikleri olanak sınıfı ve alanda edinilmesini bekledikleri deneyimlere ait görüşlerini saptamak amacıyla, anket çalışması yapılmıştır. 895 paydaşın görüşünün alındığı anket formu 4 (dört) bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm paydaş gruplarının sosyo-ekonomik özelliklerini, ikinci bölüm paydaş gruplarının alanda olmasını istedikleri etkinlikleri, üçüncü bölüm paydaş gruplarının ROD sınıfına göre alanı görmek istedikleri durumu, dördüncü bölüm paydaş gruplarının Milli Parklarda edinilmesini istedikleri deneyimlere ait soruları içermektedir. Verilerinin SPSS 19 paket programı kullanılarak yapılan analiz bulguları, aşağıda sunulmuştur.

3.1.1. Paydaşların Sosyo-Ekonomik Özellikleri

Bu bölümde, anket formunda yer alan "Sosyo-Ekonomik Özellikler"e yönelik sorulara paydaşların verdikleri cevaplar değerlendirilmiştir (Çizelge 3.1). Bu verilere ulaşmak için, SPSS 19 paket programı kullanılarak, cevapların "Sıklık Analizi" yapılmış ve "Yüzdesel Dilim" değerlerine ulaşılmıştır. Öncelikle ankete katılan paydaşların yaş grubu aralığını belirlemek amaçlanmıştır. Elde edilen bulgulara göre % 40 oranıyla ankete katılanların çoğunluğunun "21-30 Yaş Grubu"nda olduğu saptanmıştır. Bu yaş grubunun yüzdesel anlamda ön plana çıkmasında, "Kullanıcı Paydaş Grubu"nda çoğunluğu 21-30 yaş aralığındaki katılımcıların oluşturmasının etkili olduğu söylenebilir. Benzer olarak; Nayir (2009) korunan doğal alanlarda ekoturizm talep ve eğilimlerine ilgili olarak yaptığı çalışmada, kullanıcı özelliğini analiz etmiştir. Elde ettiği bulguya göre kullanıcıların %34'ünün "25-34 Yaş Grubu"nda olduğunu saptamıştır. Bu çalışmada yaş grubu ile ilişkili saptanan bulgular, Nayir (2009)'in yaptığı çalışma ile benzer niteliktedir. Böyle bir bulgunun saptanmasında, alanın sunduğu fırsatlar ile bu yaş grubundaki paydaş beklentilerinin örtüşmesinin etkili olduğu söylenebilir. Dolayısıyla, bu yaş grubundaki kullanıcıların beklentilerinin karşılanması ile alanda her geçen yıl benzer yaş grubunda kullanıcıların sayısında artış gözlenebilecektir. Bu yoğunluk, belirli kaynakların aşırı kullanımı, belirli deneyimlerin

ve beklentilerin ön plana çıkması, ayrıca alanda belirli etkinliklerin daha çok tercih edilmesi yönünde sorunları beraberinde getirebilecektir. Ancak hem bu yaş grubundaki kullanıcıların alanda katılımını artırıcı hem de diğer yaş grubundaki kullanıcıların rekreasyonel alan beklentilerini karşılayacak yönetim kararlarının alınması genel memnuniyeti artıracak bir olgu olarak değerlendirilebilir.

Ayrıca bu çalışma kapsamında, ankete katılan paydaşların çoğunluğunu "Bay"ların mı, yoksa "Bayan"ların mı, oluşturduğunu belirlemek amaçlanmıştır. Elde edilen bulgulara göre, paydaşların %58'ini "Bay"ların oluşturduğu saptanmıştır. Benzer olarak; Liu ve diğ. (2010) yaptıkları çalışmada, korunan alanlarda katılım gösteren kullanıcıların çevresel davranışları üzerinde etkili olan, toplumsal kısıtlayıcıları incelemişlerdir. Uyguladıkları anket çalışması ile ankete katılanların % 53,8 oranında "Bay" kullanıcılardan oluştuğunu saptamışlardır. Çalışma kapsamında cinsiyete bağlı saptanan verilerin, Liu ve diğ. (2010) yaptıkları çalışma ile benzer olduğu ve "Bay" kullanıcıların çoğunluğu oluşturduğu gözlenmiştir. Bayanların bu tür alanlarda daha az katılım göstermesinin sebebini güvenlik algısı ile ilişkilendirmek mümkündür. Özellikle bayanların kendilerini toplumdan uzak hissetmeleri ve alandaki aydınlatmanın yetersizliği katılımları üzerinde etkili olabilir. Örneğin; Johnson ve diğ. (2001), kırsal alanlar ile ilgili yaptıkları çalışmada güvenliğin bayanların katılımında etkili bir faktör olduğunu belirtmiştir. Bu yüzden, alandaki yönetim kararlarında güvenlik sorununu çözümleyici yaklaşımların bayanların katılımını artırabileceği söylenebilir.

Çalışma kapsamında ankete katılan paydaşların çalıştıkları işyerlerindeki iş deneyim sürelerini saptamak amacıyla yapılan analizler doğrultusunda elde edilen bulgulara göre, paydaşların %72'sinin "2 Yıldan Az" sürede iş deneyimine sahip olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bu bulgunun, yüksek oranda bir değere sahip olmasında, YMP'de kullanıcı paydaş grubunun büyük kısmını "21-30 Yaş Grubu"ndaki kullanıcıların oluşturması ile ilişkilendirmek mümkündür. Bu yaş grubunu çoğunlukla lise mezunu ya da üniversite mezunu kullanıcıların oluşturduğu ve yeni iş hayatına atıldıkları söylenebilir. Ayrıca yaşları itibariyle bu kullanıcıların kırsal alan rekreasyonundan beklentilerinin aktif olarak etkinliklere katılmaya ve sosyalleşmeye yönelik olduğu söylenebilir (Aşıkkutlu 2008). Bu kapsamda, alınacak yönetim kararları ile bu kullanıcıların bireysel ya da grup olarak etkinliklere katılım gösterecekleri alanlar ve sosyalleşmelerine fırsat sunacak mekânlar oluşturulması ile bu paydaş grubunun beklentilerini karşılamak mümkün olabilir.

Paydaşların çalıştıkları kurumlar ve buradaki görevlerini saptamak amacıyla, yapılan analizler ve elde edilen bulgulara göre paydaşların %28'inin "Serbest" çalıştığı saptanmıştır. Serbest sektörde çalışan paydaşların alanda daha çok katılım göstermelerinde, tempolu ve sıkıcı bir iş yaşantısına sahip olmalarının etkili olduğu söylenebilir. Ayrıca, bu paydaşlar kısa süreli boş zamanlarını, doğal bir ortamda kısa süreli etkinliklere katılarak değerlendirmeyi seçebilirler. Dolayısıyla, doğal alanların sundukları piknik, kamp ve balık tutmak gibi etkinlikler ile bu ihtiyaca cevap veren bir niteliğe sahip olmaları sebebiyle, serbest çalışanların beklentilerini karşılayan mekânlar olduğu söylenebilir. Belirlenecek yönetim kararları doğrultusunda alanda sunulacak kısa süreli etkinlik alanları ve bu alanlara ait altyapı düzenlemeleri ile bu paydaşların rekreasyonel alan beklentilerinin karşılanması mümkün olabilir.

Çizelge 3.1. Ankete Katılan Paydaşların Sosyo-Ekonomik Özellikleri.

SOSYO-EKONOMİK ÖZELLİKLERİ	DEĞERLENDİRME ARALIKLARI	KOD	YÜZDE DEĞER (%)
YAŞ	≤20	1	27
	21–30	2	**40**
	31–40	3	19
	41–50	4	11
	51≥	5	3
CİNSİYET	**Bay**	1	**58**
	Bayan	2	42
İŞ DENEYİMİ SÜRESİ	**≤2**	1	**72**
	3-10	2	15
	11-20	3	9
	21-30	4	3
	31≥	5	1
ÇALIŞTIĞI KURUM	Turizm Şirketi	1	6
	Orman ve Su İşleri Bakanlığı	2	5
	Ankara Üni. Ziraat Fakültesi	3	3
	Bolu İl Çevre Orman Müd.	4	1
	Kültür Bakanlığı	5	1
	Düzce Üniversitesi	6	2
	Milli Eğitim Bakanlığı	7	11
	Düzce Kaymakamlığı	8	0
	Banka	9	2
	TCDD	10	0
	Serbest	11	**28**
	Bolu İl Özel İdare	12	0
	Türk Telekom	13	0
	Noter	14	0
	Başkent Üniversitesi	15	0
	Tübitak	16	0
	Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı	17	0
	TOKİ	18	0
	Her Hangi Bir İşte/Kurumda Çalışmayan Paydaşlar (Öğrenci, Emekli vb.)	19	24
	Çalıştığı Kurumu Açıklamak İstemeyen Paydaşlar	20	17

3.1.2. Paydaş Gruplarının Milli Parklarda Olmasını İstedikleri Etkinlikler

Bu bölümde, anket formunda yer alan "Rekreasyonel Etkinlik Tercihi"ne yönelik sorulara her bir paydaş grubunun verdiği cevaplar değerlendirilmiştir. Bu verilere ulaşmak için, SPSS 19 paket programı kullanılarak cevapların "Sıklık Analizi" yapılmış ve "Yüzdesel Dilim" değerlerine ulaşılmıştır (Çizelge 3.2).

Elde edilen bulgulara göre; "Turizm Firmaları Paydaş Grubu" %47 oranında "Eğitim Kampları", %56 oranında "Yürüyüş", %53 oranında "Foto Safari" ve %67 oranında "Fotoğrafçılık" etkinliklerinin alanda mutlaka olmasını istemektedirler. "Turizm Firmaları Paydaş Grubu"nun bu etkinlikleri istemesinde, kullanıcı talebinin etkili olduğu söylenebilir. Gül ve diğ. (2006), Bolu İl sınırları içerisinde yer alan Gölcük Tabiat Parkı (GTP) ile ilgili yaptıkları çalışmada, katılımcılar için fotoğraf çekmeye yönelik organizasyonların düzenlenmesi gerektiğini belirtmişlerdir ve alanda kamp etkinliğinin yapılabileceği mekânları önermişlerdir. Elde edilen iki bulguya göre; bölgedeki kırsal rekreasyonel alan katılımcılarının benzer beklentilerde olduğu söylenebilir. Sonuç olarak; alınacak yönetim kararlarıyla talebin karşılanması, kullanıcı sayısını ve kullanıcıların alandan memnuniyetini artıracak bir etken olabilir. Bu durum ise alanda katılımı artırarak, turizm firmalarının alanda daha kolay organizasyonlar düzenlemesine neden olabilir.

Bir diğer bulgu da, "Uzman ve Yönetici Paydaş Grubu"nun %56 oranında "Eğitim Kampları", %69 oranında "Yaban Hayatı Gözlemi", %78 oranında "Yürüyüş", %100 oranında "Bitki Gözlemi, Kuş Gözlemi, Foto Safari, Fotoğrafçılık" etkinliklerinin alanda mutlaka olmasını istedikleri saptanmıştır. Bu bulgunun nedeni olarak, YMP'nin korunan alan statüsünde olması, "Uzman ve Yönetici Paydaş Grubu"ndaki kullanıcıların doğayla daha uyumlu etkinlikleri seçmeleri gösterilebilir. Sonuç olarak; doğal ortama zarar vermeden, doğal kaynakları kullanmaya yönelik alınacak yönetim kararları ile koruma-kullanma dengesi sağlanabilir.

Saptanan bir diğer bulgu; "Kullanıcı Paydaş Grubu"nun %53 oranında "Çadır Kampı", %47 oranında "Eğitim Kampı", %63 oranında "Piknik Yapmak", %52 oranında "Yaban Hayatı Gözlemi", %77 oranında "Yürüyüş", %55 oranında "Bitki Gözlemi", %49 oranında "Kuş Gözlemi", %54 oranında "Foto Safari", %64 oranında "Fotoğrafçılık", %48 oranında "Orienteering (Yön Bulma)", %41 oranında "Bisiklet ile Gezinti" etkinliklerinin alanda mutlaka olmasını istedikleri ile ilgilidir. Uzun (2005) yaptığı

çalışmada Gölcük Orman İçi Dinlenme Alanı'nda kullanıcıların alanda en çok katılım gösterdikleri etkinliklerin temiz hava almak, rahatlamak ve manzara seyretmek olduğunu belirlemiştir. Her iki bulguda da kullanıcıların daha çok günübirlik katılım gösterilecek ve doğal çevreyi tanımaya yönelik etkinlikleri seçtikleri söylenebilir. Dolayısıyla yöneticilerin belirleyeceği yönetim kararlarında, kullanıcı paydaş grubunun beklentilerini karşılayacak etkinlikler sunması, hem alandaki kullanıcı sayısını ve hem de kullanıcıların alandan genel memnuniyetini artırabilir.

Çizelge 3.2. Paydaş Gruplarının Alanda Olmasını İstedikleri Etkinlik Sorularına Verdikleri Cevaplar.

TURİZM FİRMALARI PAYDAŞ GRUBUNUN ETKİNLİK SORULARINA CEVAPLARI (%)	**GEREK YOK**	**OLABILIR**	**MUTLAKA OLMALI**
Balık tutmak	10	**53**	37
Bota binmek	23	**63**	14
Yüzmek	**52**	38	10
Organize kamp	17	**52**	31
Çadır kampı	10	**48**	42
Eğitim kampları	7	46	**47**
Piknik yapmak	3	**52**	45
At ile gezinti	13	**63**	24
Yaban hayatı gözlemi	11	**67**	22
Avcılık	**68**	21	11
Yürüyüş	3	41	**56**
Bitki gözlemi	0	**53**	47
Kuş Gözlemi	0	**80**	20
Foto Safari	7	40	**53**
Fotoğrafçılık	0	33	**67**
Orienteering (yön bulma)	13	**53**	34
Offroad	**57**	14	29
Bisiklet ile gezinti	13	**47**	40
Fayton ile gezinti	31	**39**	30
UZMAN VE YÖNETİCİ PAYDAŞ GRUBUNUN ETKİNLİK SORULARINA CEVAPLARI (%)	**GEREK YOK**	**OLABILIR**	**MUTLAKA OLMALI**
Balık tutmak	14	**75**	11
Bota binmek	36	**64**	0
Yüzmek	35	**60**	5
Organize kamp	22	**61**	17
Çadır kampı	10	**67**	23
Eğitim kampları	4	40	**56**
Piknik yapmak	27	**54**	19
At ile gezinti	28	**69**	3
Yaban hayatı gözlemi	12	19	**69**
Avcılık	**78**	14	8
Yürüyüş	2	20	**78**
Bitki gözlemi	0	0	**100**
Kuş Gözlemi	0	0	**100**
Foto Safari	0	0	**100**
Fotoğrafçılık	0	0	**100**
Orienteering (yön bulma)	**100**	0	0
Offroad	0	**100**	0
Bisiklet ile gezinti	0	**100**	0
Fayton ile gezinti	**100**	0	0

Çizelge 3.2 (devam). Paydaş Gruplarının Alanda Olmasını İstedikleri Etkinlik Sorularına Verdikleri Cevaplar.

KULLANICI PAYDAŞ GRUBUNUN ETKİNLİK SORULARINA CEVAPLARI (%)	GEREK YOK	OLABILIR	MUTLAKA OLMALI
Balık tutmak	27	**45**	28
Bota binmek	38	**42**	20
Yüzmek	**64**	22	14
Organize kamp	11	**48**	41
Çadır kampı	7	40	**53**
Eğitim kampları	10	43	**47**
Piknik yapmak	8	29	**63**
At ile gezinti	26	**46**	28
Yaban hayatı gözlemi	10	38	**52**
Avcılık	**70**	15	15
Yürüyüş	4	19	**77**
Bitki gözlemi	7	38	**55**
Kuş Gözlemi	9	42	**49**
Foto Safari	8	38	**54**
Fotoğrafçılık	4	32	**64**
Orienteering (yön bulma)	10	42	**48**
Offroad	**40**	33	27
Bisiklet ile gezinti	20	39	**41**
Fayton ile gezinti	**43**	31	26

Paydaş gruplarının Çizelge 3.3'de belirtilen rekreasyonel etkinlik tercihlerindeki farklılıkları belirlemek için "Anova testi", bu farklılıkları açıklamak için "Tukey testi" yapılmıştır. "Tukey testi" sonucunda elde edilen bulgulara göre; paydaş gruplarının alanda olmasını istedikleri etkinliklerden "Organize Kamp, Çadır Kampı, Piknik Yapmak, At ile Gezinti ve Yaban Hayatı Gözlemi" etkinliklerine verdikleri cevaplarının istatistiksel olarak farklılık gösterdiği saptanmıştır. Paydaş görüşlerindeki farklılık olabileceği ile ilgili olarak, Syme ve Nancarrow (2013) yaptıkları çalışmada, korunan su kaynakları kapsamında kullanıcıların rekreasyonel taleplerini incelemişlerdir. Paydaşları "Yerel Halk, Rekreasyonel Katılımcı, Uzmanlar" olmak üzere 3 (üç) sınıfta gruplamışlardır. "Piknik, Yürüyüş" gibi etkinliklerin su kaynaklarına zarar verebileceği ile ilgili olarak paydaş gruplarının görüşlerini almak istemişlerdir. Elde ettikleri bulgulara göre, "Rekreasyonel Katılımcı" paydaş grubunun bu etkinliklerin su kaynağı ile ilişkili olması gerektiğini belirtirken, "Yerel Halk" ve "Uzmanlar" paydaş grupları bu etkinliklerin su kaynağı ile ilişkili olmaması gerektiği yönünde görüş bildirdiklerini saptamışlardır.

Bu çalışmada ise, paydaş gruplarının verdikleri cevaplara göre alanda olmasını istedikleri etkinliklerin farklılık gösterdiği saptanmıştır. Elde edilen bulgulara göre, "Organize Kamp, Çadır Kamp ı v e At ile Gezinti" etkinliklerini "Kullanıcı Paydaş Grubu"nun, "Uzman ve Yönetici Paydaş Grubu"na göre alanda olmasını daha çok

istedikleri saptanmıştır. “Piknik yapmak” etkinliğini “Kullanıcı Paydaş Grubu”, öncelikle “Turizm Firmaları Paydaş Grubu ”ndan, sonrasında “Uzman ve Yönetici Paydaş Grubu ”ndan daha çok alanda olmasını istemektedirler. Elde edilen bu bulgu doğrultusunda, kullanıcıların diğer paydaş gruplarına göre günübirlik ve doğa ile içiçe etkinlikleri daha çok seçtikleri söylenebilir. Bunun nedeni olarak kullanıcıların doğayı tanımak istemeleri ancak bunu yapacakları zamanlarının kısa süreli olması gösterilebilir. Örneğin; Aşıkkutlu (2008) yaptığı çalışmada, kano sporuyla ilgilenen kullanıcıları, doğal ortamda bulunmak, keşfetmek ve kısa süreli kaçış konularının motive ettiğini belirtmiştir. Dolayısıyla bu tür alanlarda, alınacak yönetim kararları ile kısa süreli katılıma fırsat sunabilecek ve doğa ile içiçe etkinliklerin bulunması kullanıcıları motive etmenin yanı sıra, katılımlarını artıracak bir durum olduğu söylenebilir.

Bir diğer bulgu da, “Yaban Hayatı Gözlemi” etkinliğini “uzmanlar ve yöneticiler”, “turizm firmaları”ndan daha çok alanda olmasını istedikleri ile ilgilidir. Uzman ve yönetici paydaş grubunun korunan alanlarda, doğal yaşantının gözlenmesi ile kullanıcılara çevre bilinci ve eğitiminin verilebileceğini düşündükleri söylenebilir. Benzer şekilde; Dikyar ve Kırış (2005) yaptıkları çalışmada, IUCN’e göre, korunan alanların görevlerinden birisinin bilimsel çalışmalar yürütülmesi ve eğitim olduğunu belirtmişlerdir. Ancak turizm firmalarının gelir yaratma etkisinden dolayı, piknik ve kamp gibi kısa süreli ve aktif etkinliklerin ön planda olmasını isteyebilirler. Bu sebeple, bu paydaş grubunun yaban hayatı gözlemini daha az tercih ettikleri söylenebilir. Dolayısıyla yönetim kararları ile yaban hayatı gözlemi etkinliğinin, bu tür alanlarda ön plana çıkarılması uzman ve yöneticilerin rekreasyonel alan beklentilerini karşılayacağı ve memnuniyetlerini artıracağı söylenebilir. Diğer sorulara paydaş gruplarının verdikleri cevaplarda farklılık saptanmamıştır. Farklılığın olmaması paydaş gruplarının etkinlik sorularına verildikleri cevapların benzer olduğunu ifade etmektedir. Dolayısıyla paydaş grupları tarafından avcılık, eğitim kampları ve balık tutmak gibi bazı etkinliklerin alanda olması ya da olmaması yönünde, benzer anlamda değerlendirildiği söylenebilir. Ayrıca elde edilen bulgulara göre, paydaş gruplarının “At ile Gezinti” etkinliğini 3.19 oranıyla, “Yaban Hayatı Gözlemi” etkinliğini 4.28 oranıyla, “Organize Kamp” etkinliğini 7.05 oranıyla, “Çadır Kampı” etkinliğini 7.61, “Piknik Yapmak” etkinliğini 24.56 oranıyla alanda olmasını istedikleri saptanmıştır. Ancak paydaş gruplarının “Avcılık” etkinliğini 0.92 oranıyla, “Eğitim Kampları” etkinliğini 1.25 oranıyla, “Balık Tutmak” etkinliğini 1.82 oranıyla, “Bota Binmek” etkinliğini 1.89 oranıyla, “Yüzmek”

etkinliğini 2.44 oranıyla ve "Yürüyüş" etkinliğini 2.51 oranıyla alanda istemedikleri saptanmıştır (Çizelge 3.3).

Çizelge 3.3. Paydaş Gruplarının Alanda Olmasını İstedikleri Etkinliklerin Farklılık Durumu.

ETKİNLİK SORULARI	PAYDAŞ GRUPLARI		VERİLEN CEVAPLARIN FARKLILIK DURUMU
Balık tutmak F=1.82	Turizm firmaları	Uzmanlar ve Yöneticiler	.29
		Kullanıcılar	.25
	Uzmanlar ve Yöneticiler	Turizm firmaları	-.29
		Kullanıcılar	-.03
Bota binmek F=1.89	Turizm firmaları	Uzmanlar ve Yöneticiler	.27
		Kullanıcılar	.07
	Uzmanlar ve Yöneticiler	Turizm firmaları	-.27
		Kullanıcılar	-.19
Yüzmek F=2.44	Turizm firmaları	Uzmanlar ve Yöneticiler	-.13
		Kullanıcılar	.09
	Uzmanlar ve Yöneticiler	Turizm firmaları	.13
		Kullanıcılar	.22
Organize kamp F=7.05* **	Turizm firmaları	Uzmanlar ve Yöneticiler	**.18**
		Kullanıcılar	**-.16**
	Uzmanlar ve Yöneticiler	Turizm firmaları	**-.18**
		Kullanıcılar	**-.34*** **
Çadır kampı F=7.61* **	Turizm firmaları	Uzmanlar ve Yöneticiler	**.17**
		Kullanıcılar	**-.16**
	Uzmanlar ve Yöneticiler	Turizm firmaları	**-.17**
		Kullanıcılar	**-.33*** **
Eğitim kampları F=1.25	Turizm firmaları	Uzmanlar ve Yöneticiler	-.13
		Kullanıcılar	.02
	Uzmanlar ve Yöneticiler	Turizm firmaları	.13
		Kullanıcılar	.15
Piknik yapmak F=24.56* **	Turizm firmaları	Uzmanlar ve Yöneticiler	**.49** **
		Kullanıcılar	**-.14**
	Uzmanlar ve Yöneticiler	Turizm firmaları	**-.49** **
		Kullanıcılar	**-.63*** **
At ile gezinti F=3.19*	Turizm firmaları	Uzmanlar ve Yöneticiler	**.34**
		Kullanıcılar	**.08**
	Uzmanlar ve Yöneticiler	Turizm firmaları	**-.34**
		Kullanıcılar	**-.25***

Çizelge 3.3 (devam). Paydaş Gruplarının Alanda Olmasını İstedikleri Etkinliklerin Farklılık Durumu.

ETKİNLİK SORULARI	PAYDAŞ GRUPLARI		VERİLEN CEVAPLARIN FARKLILIK DURUMU
Yaban hayatı gözlemi F=4.28*	Turizm firmaları	Uzmanlar ve Yöneticiler	**-.47****
		Kullanıcılar	**-.31**
	Uzmanlar ve Yöneticiler	Turizm firmaları	**.47****
		Kullanıcılar	**.16**
Avcılık F=0.92	Turizm firmaları	Uzmanlar ve Yöneticiler	.12
		Kullanıcılar	-.02
	Uzmanlar ve Yöneticiler	Turizm firmaları	-.12
		Kullanıcılar	-.15
Yürüyüş F=2.51	Turizm firmaları	Uzmanlar ve Yöneticiler	-.24
		Kullanıcılar	-.22
	Uzmanlar ve Yöneticiler	Turizm firmaları	.24
		Kullanıcılar	.01

*p<0,05; **p<0,005; ***p<0,001
1: Gerek yok, 2: Olabilir, 3: Mutlaka olmalı

3.1.3. Paydaş Gruplarının Milli Parklarda Edinilmesini İstedikleri Deneyimler

Bu bölümde, anket formunda yer alan "Alandan Edinilmesi Beklenen Deneyimler"e yönelik sorulara her bir paydaş grubunun verdiği cevaplar değerlendirilmiştir. Bu verilere ulaşmak için SPSS 19 paket programı kullanılarak cevapların "Sıklık Analizi" yapılmış ve "Yüzdesel Dilim" değerlerine ulaşılmıştır (Çizelge 3.4). Elde edilen bulgulara göre; "Turizm Firmaları Paydaş Grubu" %53 oranında "Doğa ve Kültür Hakkında Bilgi Edinmek" ve %50 oranında "Sosyalleşmek" deneyimlerinin alandan mutlaka edinilmesini istemektedirler. Bu deneyimlerin turizm firmaları tarafından daha çok alanda olmasını istemelerinin nedeni olarak, hizmet götürdükleri kullanıcıların başlıca taleplerinin bu yönde olması gösterilebilir. Saptandığı üzere, bu deneyimler yüzdesel olarak, diğer deneyimlere göre çok büyük bir farklılık göstermemektedir. Buna neden olarak, diğer deneyimlerin de kullanıcılar tarafından talep edilebileceği gösterilebilir. Sonuç olarak; deneyimlerin karşılanması, kullanıcı memnuniyetini artırabilecek bir olgu olarak değerlendirilebilir. Örneğin; Scott ve diğ. (1995) yaptıkları çalışmada, Milli Parklar ya da Korunan Alanlarda kullanıcı deneyimlerinin karşılanmasının, memnuniyeti artıracağını ifade etmişlerdir. Farklı bir çalışmada ise, Holden ve Sparrowhawk (2002) yaptıkları çalışmada, "Benzer ilgi alanına sahip insanlarla beraber zaman geçirmek deneyiminin", kullanıcıların memnuniyetini

artırdığını saptamışlardır. Elde edilen bir diğer bulgu da, “Uzman ve Yönetici Paydaş Grubu” %90 oranında “Doğa ve Kültür Hakkında Bilgi Edinmek”, %82 oranında “Doğayı ve Sessizliği Tecrübe Etmek”, %49 oranında “Günlük Rutinlerden Kurtulmak” deneyimlerinin alanda mutlaka olmasını istediklerini belirtmişlerdir. Saptandığı üzere, bu paydaş grubu çok yüksek oranlarda doğal bir ortamda bulunmak ve boş zamanlarında farklı deneyimler elde etmek istemektedirler. Yüzdesel anlamda, bu kadar yüksek bir değere ulaşılmasına neden olarak, bu paydaş grubu tarafından korunan alanların sadece eğlenme ve dinlenmeye yönelik deneyimlerin olmasını istememeleri gösterilebilir. Dolayısıyla bu paydaş grubunun deneyim beklentilerine yönelik alınacak yönetim kararları ile diğer paydaş gruplarının da memnuniyeti sağlanabilir.

“Kullanıcı Paydaş Grubu” ile ilgili elde edilen bulgulara göre, bu paydaş grubu %71 oranında “Doğa ve Kültür Hakkında Bilgi Edinmek”, %52 oranında “Macera ve Mücadele Deneyimini Artırmak”, %50 oranında “Sosyalleşmek”, %72 oranında “Doğayı ve Sessizliği Tecrübe Etmek”, %55 oranında “Kendini Kırsal Bir Alanda Güvende Hissetmek”, %73 oranında “Aile ve Arkadaşlarla Birlikte Keyifli Vakit Geçirmek”, %54 oranında “Kalabalıktan Kaçmak” ve %66 oranında “Günlük Rutinlerden Kurtulmak” deneyimlerinin alanda mutlaka olmasını istemektedirler.

Saptandığı üzere kullanıcı paydaş grubunun deneyim beklentileri daha çeşitlilik göstermektedir. Bunda diğer paydaş gruplarına göre daha farklı niteliklere sahip kullanıcıların ankete katılmasının etkili olduğu ve bu çeşitliliğinde deneyimlerde farklılığı ortaya çıkardığı söylenebilir. Bu sebepten dolayı, idarecilerin alacağı yönetim kararlarında deneyimlerdeki farklılığı dikkate alarak, bu yönde yönetim kararı alt yapısını oluşturmaları kullanıcı memnuniyetini artırabileceği söylenebilir.

Çizelge 3.4. ROD Sınıflarına Göre Paydaş Gruplarının Deneyim Sorularına Verdikleri Cevaplar.

TURİZM FİRMALARI PAYDAŞ GRUBUNUN DENEYİM SORULARINA CEVAPLARI (%)	GEREK YOK	OLABILIR	MUTLAKA OLMALI
Doğa ve kültür hakkında bilgi edinmek	0	47	**53**
Macera ve mücadele deneyimini artırmak	10	**47**	43
Sosyalleşmek	3	47	**50**
Yeni insanlarla tanışmak	7	**53**	40
Doğayı ve sessizliği tecrübe etmek	7	**50**	43
Konforlu bir tatil geçirmek	23	**57**	20
Fiziksel yeterliliklerini denemek	17	**69**	14
Kendini kırsal bir alanda güvende hissetmek	3	**67**	30

Çizelge 3.4 (devam). ROD Sınıflarına Göre Paydaş Gruplarının Deneyim Sorularına Verdikleri Cevaplar.

TURİZM FİRMALARI PAYDAŞ GRUBUNUN DENEYİM SORULARINA CEVAPLARI (%)	**GEREK YOK**	**OLABILIR**	**MUTLAKA OLMALI**
İnsanlarla mücadele deneyimi	33	**57**	10
Aile ve arkadaşlarla birlikte keyifli vakit geçirmek	0	**53**	47
Kalabalıktan kaçmak	7	**60**	33
Günlük rutinlerden kurtulmak	0	**63**	37
Belirli bir grup ile alana gelmek	13	**47**	40
UZMAN VE YÖNETİCİ PAYDAŞ GRUBUNUN DENEYİM SORULARINA CEVAPLARI (%)	**GEREK YOK**	**OLABILIR**	**MUTLAKA OLMALI**
Doğa ve kültür hakkında bilgi edinmek	2	8	**90**
Macera ve mücadele deneyimini artırmak	6	**69**	25
Sosyalleşmek	20	**66**	14
Yeni insanlarla tanışmak	32	**50**	18
Doğayı ve sessizliği tecrübe etmek	2	16	**82**
Konforlu bir tatil geçirmek	**69**	25	6
Fiziksel yeterliliklerini denemek	21	**69**	10
Kendini kırsal bir alanda güvende hissetmek	12	**54**	34
İnsanlarla mücadele deneyimi	**58**	31	11
Aile ve arkadaşlarla birlikte keyifli vakit geçirmek	10	**61**	29
Kalabalıktan kaçmak	10	**54**	36
Günlük rutinlerden kurtulmak	6	45	**49**
Belirli bir grup ile alana gelmek	**100**	0	0
KULLANICI PAYDAŞ GRUBUNUN DENEYİM SORULARINA CEVAPLARI (%)	**GEREK YOK**	**OLABILIR**	**MUTLAKA OLMALI**
Doğa ve kültür hakkında bilgi edinmek	3	26	**71**
Macera ve mücadele deneyimini artırmak	7	41	**52**
Sosyalleşmek	12	38	**50**
Yeni insanlarla tanışmak	16	**47**	37
Doğayı ve sessizliği tecrübe etmek	4	24	**72**
Konforlu bir tatil geçirmek	**38**	35	27
Fiziksel yeterliliklerini denemek	18	**53**	29
Kendini kırsal bir alanda güvende hissetmek	10	35	**55**
İnsanlarla mücadele deneyimi	**40**	37	23
Aile ve arkadaşlarla birlikte keyifli vakit geçirmek	3	24	**73**
Kalabalıktan kaçmak	14	32	**54**
Günlük rutinlerden kurtulmak	5	29	**66**
Belirli bir grup ile alana gelmek	7	**49**	44

Paydaş gruplarının Çizelge 3.5'de belirtilen "Alandan Edinilmesi Beklenen Deneyimler"e yönelik sorulara ilişkin verdikleri cevaplardaki farklılıkları belirlemek için "Anova testi", bu farklılıkları açıklamak için "Tukey testi" yapılmıştır. Bu çalışmada paydaş gruplarının verdikleri cevaplara göre alanda edinilmesini istedikleri deneyimlerin farklılık gösterdiği saptanmıştır.

Elde edilen bulgulara göre; "Doğa ve Kültür Hakkında Bilgi Edinmek", "Macera ve Mücadele Deneyimini Artırmak", "Sosyalleşmek", "Yeni İnsanlarla Tanışmak", "Doğayı ve Sessizliği Tecrübe Etmek", "Konforlu Bir Tatil Geçirmek", "Kendini Kırsal

Bir Alanda Güvende Hissetmek", "İnsanlarla Mücadele Deneyimi", "Aile ve Arkadaşlarla Birlikte Keyifli Vakit Geçirmek" ve "Günlük Rutinlerden Kurtulmak" deneyim sorularına göre paydaş gruplarının verdikleri cevapların istatistiksel olarak farklılık gösterdiği saptanmıştır.

"Doğa ve Kültür Hakkında Bilgi Edinmek" deneyimini "Uzman ve Yönetici Paydaş Grubu" öncelikle "Turizm Firmaları Paydaş Grubu"ndan, sonrasında "Kullanıcı Paydaş Grubu"ndan daha çok edinilmesini beklemektedirler. "Doğayı ve Sessizliği Tecrübe Etmek" deneyimini, "Uzman ve Yönetici Paydaş Grubu", öncelikle "Kullanıcı Paydaş Grubu"ndan, sonrasında "Turizm Firmaları Paydaş Grubu"ndan daha çok edinilmesini beklemektedirler. "Uzman ve Yönetici Paydaş Grubu"nun kullanıcılara doğal çevreyi tanıma ve keşfetme bilincinin verilmesini istemeleri sebebiyle, bu deneyimlerin alanda olmasını daha çok istedikleri söylenebilir. Bu paydaş grubunun deneyim beklentilerinin gerekli altyapı düzenlemesi ve yönetim kararları ile karşılanması, alandan hem bu paydaş grubunun hem de bu yönde beklentisi olan diğer paydaşların memnuniyetini ve katılımını artırıcı bir etken olabilir.

Bir diğer bulgu da ise; "Macera ve Mücadele Deneyimini Artırmak", "Kendini Kırsal Bir Alanda Güvende Hissetmek", "İnsanlarla Mücadele Deneyimi" sorularını "Kullanıcı Paydaş Grubu", "Uzman ve Yönetici Paydaş Grubu"ndan daha çok edinilmesini beklemektedirler. Saptanan bulgulara göre, "Kullanıcı Paydaş Grubu"nun, "Uzman ve Yönetici Paydaş Grubu"na göre macera ve mücadeleye yönelik daha aktif deneyim beklentileri olduğu söylenebilir. Dolayısıyla doğal bir alanda katılım gösteren kullanıcılar için güvenliğin önemli bir etken olduğu söylenebilir. Saptanan bulgularda "Kendini Kırsal Bir Alanda Güvende Hissetmek" deneyiminin kullanıcılar için önemli olduğu ortaya konmuştur. Bu tür alanlarda yönetim kararları ile güvenlik konusuna yönelik deneyimlerin karşılanması, kullanıcıların katılımını artırıcı bir etken olabilir. Bu konu ile ilgili olarak, Johnson ve diğ. (2001) yaptıkları çalışmada bayanlar için güvenliğin açık hava rekreasyonun önemli bir kısıtlayıcı olduğunu ifade etmiştir.

"Sosyalleşmek", "Yeni İnsanlarla Tanışmak" ve "Konforlu Bir Tatil Geçirmek" deneyimlerini, "Turizm Firmaları Paydaş Grubu" öncelikle, "Kullanıcı Paydaş Grubu"ndan, sonrasında "Uzman ve Yönetici Paydaş Grubu"ndan daha çok edinilmesini beklemektedirler. Turizm ve doğa konuları ilk bakışta birbirleriyle zıt anlamları ifade ediyor gibi görülürken, aslında alınacak kararlar olumlu etkiler

oluşturabilir (Page ve Dowling 2002). Örneğin; korunan alanlarda deneyime yönelik beklentiler sağlıklı yönetim kararları ile karşılanırsa kullanıcı memnuniyetini sağlamak mümkün olabilir. Bu durum da turizm firmaları ve bölge ekonomisinin kalkınmasına destek sağlayabilir. Elde edilen gelir ile doğal kaynakların korunması sağlanabilir.

"Aile ve Arkadaşlarla Birlikte Keyifli Vakit Geçirmek" deneyimini, "Kullanıcı Paydaş Grubu" öncelikle "Uzman ve Yönetici Paydaş Grubu"ndan, sonrasında "Turizm Firmaları Paydaş Grubu"ndan daha çok edinilmesini beklemektedirler. "Kullanıcı Paydaş Grubu"nun piknik ve kamp gibi günübirlik etkinliklere aile ve arkadaşları ile birlikte katılmak istemelerinden dolayı bu deneyim beklentisinin diğer paydaş gruplarına göre ön plana çıktığı söylenebilir. Benzer olarak; White ve Gray (2001) yaptıkları çalışmada, alana aileleri ile birlikte gelen kullanıcıları, bu durumun motive ettiğini saptamışlardır. Sonuç olarak; kullanıcıların aileleri ve arkadaşları ile birlikte katılım göstereceği mekânların karşılanmasına yönelik alınacak yönetim kararları, bu paydaş grubunun memnuniyetini artırabilir. Çalışma kapsamında "Günlük Rutinlerden Kurtulmak" deneyimi sorusunda istatistikî olarak bir fark saptanmıştır. Ancak paydaş gruplarının görüşleri çok farklılık göstermemektedir. Diğer sorulara paydaş gruplarının verdikleri cevaplarda farklılık saptanmamıştır. Farklılığın olmaması paydaş gruplarının alanda olmasını istedikleri deneyimlere ilişkin verdikleri cevapların benzer olduğunu ifade etmektedir. Kısaca paydaş grupları tarafından bazı deneyimlerin alanda olması ya da olmaması yönünde, benzer anlamda değerlendirildiği söylenebilir.

Ayrıca paydaş gruplarının "İnsanlarla Mücadele" Deneyimi" 3.62 oranıyla, "Kendini Kırsal Bir Alanda Güvende Hissetmek" deneyimini 4.22 oranıyla, "Günlük Rutinlerden Kurtulmak" deneyimini 4.52 oranıyla, "Macera ve Mücadele Deneyimini Artırmak" deneyimini 4.66 oranıyla, "Doğa ve Kültür Hakkında Bilgi Edinmek" deneyimini 5.20 oranıyla, "Doğayı ve Sessizliği Tecrübe Etmek" deneyimini 6.11 oranıyla, "Yeni İnsanlarla Tanışmak" deneyimini 6.68 oranıyla, "Sosyalleşmek" deneyimini 10.51 oranıyla, "Konforlu Bir Tatil Geçirmek" deneyimini 11.19 oranıyla ve "Aile ve arkadaşlarla birlikte keyifli vakit geçirmek" deneyimini 26.75 oranıyla alanda edinilmesini istedikleri saptanmıştır. Ancak elde edilen bulgulara göre paydaş grupları "Kalabalıktan Kaçmak" deneyimini 1,49 oranıyla" ve "Fiziksel Yeterliliklerini Denemek" deneyimini 2,80 oranıyla alanda edinilmesini istemedikleri saptanmıştır (Çizelge 3.5).

Çizelge 3.5. Paydaş Gruplarının Deneyim Sorularına Verdikleri Cevaplardaki Farklılık Durumu.

DENEYİM SORULARI	PAYDAŞ GRUPLARI		VERİLEN CEVAPLARIN FARKLILIK DURUMU
Doğa ve kültür hakkında bilgi edinmek F=5.20*	Turizm firmaları	Uzmanlar ve Yöneticiler	**-.35***
		Kullanıcılar	**-.15**
	Uzmanlar ve Yöneticiler	Turizm firmaları	**.35***
		Kullanıcılar	**.20***
Macera ve mücadele deneyimini artırmak F=4.66*	Turizm firmaları	Uzmanlar ve Yöneticiler	**.14**
		Kullanıcılar	**-.12**
	Uzmanlar ve Yöneticiler	Turizm firmaları	**.14**
		Kullanıcılar	**-.26***
Sosyalleşmek F=10.51***	Turizm firmaları	Uzmanlar ve Yöneticiler	**.53****
		Kullanıcılar	**.08**
	Uzmanlar ve Yöneticiler	Turizm firmaları	**-.53****
		Kullanıcılar	**-.45*****
Yeni insanlarla tanışmak F=6.68***	Turizm firmaları	Uzmanlar ve Yöneticiler	**.47***
		Kullanıcılar	**.12**
	Uzmanlar ve Yöneticiler	Turizm firmaları	**-.47***
		Kullanıcılar	**-.35*****
Doğayı ve sessizliği tecrübe etmek F=6.11**	Turizm firmaları	Uzmanlar ve Yöneticiler	**-.44****
		Kullanıcılar	**-.31***
	Uzmanlar ve Yöneticiler	Turizm firmaları	**.44****
		Kullanıcılar	**.13**
Konforlu bir tatil geçirmek F=11.19***	Turizm firmaları	Uzmanlar ve Yöneticiler	**.60****
		Kullanıcılar	**.08**
	Uzmanlar ve Yöneticiler	Turizm firmaları	**-.60****
		Kullanıcılar	**-.52*****
Fiziksel yeterliliklerini denemek F=2.80	Turizm firmaları	Uzmanlar ve Yöneticiler	.07
		Kullanıcılar	-.14
	Uzmanlar ve Yöneticiler	Turizm firmaları	-.07
		Kullanıcılar	-.21
Kendini kırsal bir alanda güvende hissetmek F=4.22*	Turizm firmaları	Uzmanlar ve Yöneticiler	**.05**
		Kullanıcılar	**-.19**
	Uzmanlar ve Yöneticiler	Turizm firmaları	**-.05**
		Kullanıcılar	**-24***
İnsanlarla mücadele deneyimi F=3.62*	Turizm firmaları	Uzmanlar ve Yöneticiler	**.25**
		Kullanıcılar	**-.06**
	Uzmanlar ve Yöneticiler	Turizm firmaları	**-.25**
		Kullanıcılar	**-.31***

Çizelge 3.5 (devam). Paydaş Gruplarının Deneyim Sorularına Verdikleri Cevaplardaki Farklılık Durumu.

DENEYİM SORULARI	PAYDAŞ GRUPLARI		VERİLEN CEVAPLARIN FARKLILIK DURUMU
Aile ve arkadaşlarla birlikte keyifli vakit geçirmek F=26.75***	Turizm firmaları	Uzmanlar ve Yöneticiler	**.27**
		Kullanıcılar	**-.24***
	Uzmanlar ve Yöneticiler	Turizm firmaları	**-.27**
		Kullanıcılar	**-.51*****
Kalabalıktan kaçmak F=1.49	Turizm firmaları	Uzmanlar ve Yöneticiler	.01
		Kullanıcılar	-.14
	Uzmanlar ve Yöneticiler	Turizm firmaları	-.01
		Kullanıcılar	-.15
Günlük rutinlerden kurtulmak F=4.52*	Turizm firmaları	Uzmanlar ve Yöneticiler	**-.06**
		Kullanıcılar	**-.24**
	Uzmanlar ve Yöneticiler	Turizm firmaları	**.06**
		Kullanıcılar	**-.18**

*p<0,05; **p<0,005; ***p<0,001
1: Gerek yok, 2: Olabilir, 3: Mutlaka olmalı

3.1.4. Paydaş Gruplarının ROD Sınıflarına Göre Alanı Görmek İstedikleri Durum

Bu bölümde, anket formunda yer alan "ROD Sınıfı Kapsamında Alanı Görmek İstenen Durum"a yönelik sorulara her bir paydaş grubunun verdiği cevaplar değerlendirilmiştir. Bu verilere ulaşmak için SPSS 19 paket programı kullanılarak cevapların "Sıklık Analizi" yapılmış ve "Yüzdesel Dilim" değerlerine ulaşılmıştır (Çizelge 3.6).

Elde edilen bulgulara göre, "Turizm Firmaları Paydaş Grubu" %80 oranında alanı mutlaka "Doğal", "Uzman ve Yönetici Paydaş Grubu" %98 oranında alanı mutlaka "Doğal" ve "Kullanıcı Paydaş Grubu" %94 oranında alanı mutlaka "Doğal" görmek istemektedirler. Ancak her üç paydaş grubu, alanı asla "Kentsel" ve "Yarı Kentsel" olanak sınıfında görmek istemediklerini belirtmişlerdir. Dolayısıyla kullanıcıların alanı görmek istedikleri olanak sınıfları kapsamında, alanda katılmak istedikleri deneyim ve alanda edinilmesini bekledikleri deneyimlerin uyumlu olması gerektiği söylenebilir. Benzer olarak, Xiao ve diğ. (2012)'nin Beijing dağlık bölgesinde geliştirdikleri OROD yöntemi ile anket çalışması uygulamışlardır ve kullanıcıların alanı görmek istedikleri duruma yönelik 3 (üç) soruya cevap aramışlardır. Elde edilen bulgulara göre; kullanıcıların %66 oranıyla alanı küçük servis alanlarına sahip ve doğal nitelikte görmek istedikleri, %24 oranıyla alanı ilkel ve doğal görmek istedikleri, %10 oranıyla alanı eksiksiz servis ve tesis imkânlarının bulunduğu şekilde görmek istediklerini

belirtmişlerdir. Bu çalışma ile elde edilen bulgular Xiao ve diğ. (2012)'in yaptığı çalışma bulguları ile örtüşmektedir. Çalışmalarında saptadıkları üzere, kullanıcılar doğal bir alanda katılım istemektedirler. Ancak genel anlamda doğal alana çok müdahale etmeyen, basit fiziki donatılar ve yapı elemanlarını istedikleri söylenebilir. Dolayısıyla, elde edilen bulgular kapsamında, yönetim kararlarında kullanıcıların alanda çok kentsel nitelikte olmayan altyapı ve fiziki koşulları oluşturacak kararlar almaları tüm paydaş gruplarının beklentilerine cevap verecek bir durum olarak değerlendirilebilir.

Çizelge 3.6. ROD Sınıflarına Göre Paydaş Gruplarının Alanı Görmek İstedikleri Duruma İlişkin Verdikleri Cevaplar.

PAYDAŞ GRUPLARI	ALAN ÖZELLİĞİ	GEREK YOK	OLABILIR	MUTLAKA OLMALI
TURİZM FİRMALARININ CEVAPLARI (%)	**Doğal**	3	17	**80**
	Yarıdoğal	**45**	**45**	10
	Doğala Yakın Kırsal	45	**52**	3
	Gelişmiş Kırsal	**66**	31	3
	Yarı Kentsel	**66**	34	0
	Kentsel	**80**	3	17
UZMANLAR VE YÖNETİCİLERİN CEVAPLARI (%)	**Doğal**	0	2	**98**
	Yarıdoğal	14	**52**	34
	Doğala Yakın Kırsal	29	**60**	11
	Gelişmiş Kırsal	19	**73**	8
	Yarı Kentsel	**62**	38	0
	Kentsel	**92**	8	0
KULLANICILARIN CEVAPLARI (%)	**Doğal**	1	5	**94**
	Yarıdoğal	26	**51**	23
	Doğala Yakın Kırsal	**44**	39	17
	Gelişmiş Kırsal	**48**	34	18
	Yarı Kentsel	**80**	16	4
	Kentsel	**90**	7	3

Çalışmada paydaş gruplarının ROD sınıfına göre alanı görmek istedikleri duruma ilişkin verdikleri cevaplardaki farklılıkları belirlemek için "Anova testi", bu farklılıkları açıklamak için "Tukey testi" yapılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, paydaş gruplarının "Doğal, Yarı Doğal, Gelişmiş Kırsal, Kentsel" alan beklentileri'nin istatistiksel olarak farklılık gösterdiği saptanmıştır (Çizelge 3.7).

"Doğal" ve "Yarı Doğal," olanak sınıfına sahip alanları, "Uzman ve Yönetici Paydaş Grubu", öncelikle "Kullanıcı Paydaş Grubu"ndan, sonrasında "Turizm Firmaları Paydaş Grubu"ndan daha çok alanda bulunmasını istemektedirler. "Gelişmiş Kırsal" olanak sınıfına sahip alanları, "Uzman ve Yönetici Paydaş Grubu", "Turizm Firmaları Paydaş Grubu"ndan daha çok bulunmasını istemektedirler. Bu bulgunun nedeni olarak, "Uzman ve Yönetici Paydaş Grubu"nun uzmanlık alanları sebebiyle, alanın korunarak doğal nitelikte kalmasını istedikleri ve paydaşların da doğal bir alanda katılım istedikleri

söylenebilir. Dolayısıyla "Uzman ve Yönetici Paydaş Grubu"nun beklentilerini karşılayacak yönetim kararlarının alınması ile alanın korunması sağlanabilir.

"Kentsel" olanak sınıfına sahip alanları "Turizm Firmaları Paydaş Grubu"nun" öncelikle, "Kullanıcı Paydaş Grubu"ndan, sonrasında "Uzman ve Yönetici Paydaş Grubu"ndan daha çok bulunmasını istemektedirler. Bunun nedeni olarak turizm firmalarının, düzenledikleri organizasyonlarda kentsel olanak sınıfına sahip alanlara daha çok ihtiyaç duymaları gösterilebilir. Örneğin konaklama, kamp gibi organizasyonlarının daha kentsel nitelikte olduğu söylenebilir. Ancak kentsel olanak sınıfına sahip alanlarda doğal kaynakların zarar görmemesi için belirlenecek yönetim kararlarında ekolojik temelli altyapı ve donatı düzenlemeleri ile hem "Turizm Firması Paydaş Grubu"nun beklentisi karşılanabilir, hem de doğal kaynakların zarar görmemesi sağlanabilir. Diğer sorulara paydaş gruplarının verdikleri cevaplarda farklılık saptanmamıştır. Farklılığın olmaması paydaş gruplarının ROD sınıfları kapsamında alanı görmek istedikleri duruma ilişkin verdikleri cevapların benzer olduğunu ifade etmektedir.

Ayrıca yapılan analizlerde, "Kentsel" olanak sınıfını 4.00 oranıyla, "Gelişmiş Kırsal" olanak sınıfını 4.41 oranıyla, "Yarı Doğal" olanak sınıfını 6.05 oranıyla ve "Doğal" olanak sınıfını 6.96 oranıyla paydaş gruplarının alanda olmasını istedikleri saptanmıştır. Ancak paydaş gruplarının "Doğala Yakın Kırsal" olanak sınıfını 1.03 oranıyla ve "Yarı Kentsel" olanak sınıfını 2.61 oranıyla alanda olmasını istemedikleri belirlenmiştir (Çizelge 3.7).

Çizelge 3.7. Paydaş Gruplarının Olanak Sınıfı Soruları Kapsamında Alanı Görme İsteklerindeki Farklılık Durumu.

OLANAK SINIFI SORULARI	PAYDAŞ GRUPLARI		VERİLEN CEVAPLARIN FARKLILIK DURUMU
Doğal F=6.96* **	Turizm firmaları	Uzmanlar ve Yöneticiler	**-.21*** **
		Kullanıcılar	**-.17*** **
	Uzmanlar ve Yöneticiler	Turizm firmaları	**.21*** **
		Kullanıcılar	**.04**
Yarı Doğal F=6.05 **	Turizm firmaları	Uzmanlar ve Yöneticiler	**-.55** **
		Kullanıcılar	**-.32* **
	Uzmanlar ve Yöneticiler	Turizm firmaları	**.55** **
		Kullanıcılar	**.23* **

Çizelge 3.7 (devam). Paydaş Gruplarının Olanak Sınıfı Soruları Kapsamında Alanı Görme İsteklerindeki Farklılık Durumu.

OLANAK SINIFI SORULARI	PAYDAŞ GRUPLARI		VERİLEN CEVAPLARIN FARKLILIK DURUMU
Doğala Yakın Kırsal F=1.03	Turizm firmaları	Uzmanlar ve Yöneticiler	-.24
		Kullanıcılar	-.15
	Uzmanlar ve Yöneticiler	Turizm firmaları	.24
		Kullanıcılar	.09
Gelişmiş Kırsal F=4.41*	Turizm firmaları	Uzmanlar ve Yöneticiler	**-.51***
		Kullanıcılar	**-.32**
	Uzmanlar ve Yöneticiler	Turizm firmaları	**.51***
		Kullanıcılar	**.19**
Yarı Kentsel F=2.61	Turizm firmaları	Uzmanlar ve Yöneticiler	-.04
		Kullanıcılar	.11
	Uzmanlar ve Yöneticiler	Turizm firmaları	.04
		Kullanıcılar	.15
Kentsel F=4.00*	Turizm firmaları	Uzmanlar ve Yöneticiler	**.29***
		Kullanıcılar	**.22***
	Uzmanlar ve Yöneticiler	Turizm firmaları	**-.29***
		Kullanıcılar	**-.07**

*p<0,05; **p<0,005; ***p<0,001
1: Gerek yok, 2: Olabilir, 3: Mutlaka olmalı

3.2. ALAN GÖZLEM FORMLARININ DOLDURULMASI

YMP'de yürütülen arazi çalışmalarında, olanak sınıfı mesafelerinin belirlenmesi amacıyla 86 adet kontrol noktası, bölgelerin hangi olanak sınıfına ait olduğunu belirlemek amacıyla 86 adet röper noktası işaretlenmiştir. İşaretlenen 86 kontrol noktasında 10'ar m yürünerek, toplam 404 noktada ve ayrıca işaretlenen 86 röper noktasında Ek-2'de sunulan alan gözlem formu doldurulmuştur. Doldurulan alan gözlem formlarının uzmanlar tarafından farklı değerlendirilip, değerlendirilmediğinin kontrolü yapılmıştır. Bu amaçla, peyzaj mimarlığı ve orman mühendisliği mesleğinden 7(yedi) farklı uzmanın formlarda doldurmuş olduğu fiziksel, sosyal ve yönetsel özelliklere ilişkin veriler MS Office Excel programına aktarılmıştır. Uzman görüşlerinde farklılığın olup olmadığının kontrolünü yapmak için SPSS 19 programı kullanılarak "Anova testi" yapılmıştır.

Elde edilen bulgulara göre uzmanların değerlendirmelerinde fark olmadığı saptanmıştır (Çizelge 3.8). Uzmanların kontrol noktalarında doldurdukları alan gözlem formlarına

ilişkin değerlendirmelerinin benzer olması bu bulgunun saptanmasının nedeni olarak gösterilebilir.

Çizelge 3.8. YMP "Anova Testi" Bulguları.

KONTROL NOKTASI SAYISI	UZMANIN MESLEĞİ	UZMANLIK ALANI	F DEĞERİ	SİG. DEĞERİ
754 ADET NOKTA	1.ORMAN MÜHENDİSİ 2.PEYZAJ MİMARI	1.ORMAN MÜHENDİSİ 2.PEYZAJ MİMARI	0.096	0.757
66 ADET NOKTA	1.PEYZAJ MİMARI 2.PEYZAJ MİMARI	1.PEYZAJ MİMARI 2.PEYZAJ MİMARI	0.297	0.588
81 ADET NOKTA	1.PEYZAJ MİMARI 2.PEYZAJ MİMARI 3.ORMAN MÜHENDİSİ	1.PEYZAJ MİMARI 2.PEYZAJ MİMARI 3.ORMAN MÜHENDİSİ	2.675	0.075
96 ADET NOKTA	1.PEYZAJ MİMARI 2.PEYZAJ MİMARI 3.PEYZAJ MİMARI 4.ORMAN MÜHENDİSİ	1.PEYZAJ MİMARI 2.PEYZAJ MİMARI 3.PEYZAJ MİMARI 4.ORMAN MÜHENDİSİ	2.466	0.067
47 ADET NOKTA	1.PEYZAJ MİMARI 2.PEYZAJ MİMARI 3.PEYZAJ MİMARI 4.PEYZAJ MİMARI	1.PEYZAJ MİMARI 2.PEYZAJ MİMARI 3.PEYZAJ MİMARI 4.PEYZAJ MİMARI	2.158	0.107

3.3. REKREASYONEL OLANAK SINIFI MESAFELERİNİN SAPTANMASI

Batı Karadeniz'deki milli parklarda kullanılabilir olanak sınıfı mesafelerini belirlemek amacıyla 6 (altı) adet yöntem geliştirilmiştir. Bu amaç doğrultusunda, ArcGIS 9.3 programı kullanılarak 6 (altı) adet harita oluşturulmuştur. Genel olarak bu 6 (altı) alternatif paftaya bakıldığında, "Doğal" nitelikteki olanak sınıflarının yüzölçüm olarak "Kentsel" nitelikteki olanak sınıflarından daha fazla olduğu saptanmıştır. Çalışma kapsamında elde edilen bir diğer bulgu , "Uzman ve Yönetici Paydaş Grubu"nun diğer paydaş gruplarına göre doğal olanak sınıfına ait alanları, kentsel nitelikli olanak sınıfına sahip alanlardan daha çok görmek istedikleri ile ilgilidir. Her iki bulgu dikkate alındığında, doğal yaşantının ön planda olduğu korunan alanlarda uzman ve yönetici paydaş grubunun beklentilerinin karşılanması durumunda, bu tür alanların korunmasının mümkün olacağı söylenebilir.

3.3.1. ABD'de Yapılan Kaynakta Belirtilen Mesafelere Göre ROD Sınıfları

YMP kapsamında ilk haritanın hazırlanmasında, Anonim (2011)'de belirtilen olanak sınıfı mesafelerinden faydalanılmıştır (Çizelge 3.9). Bu yöntem ile yurt dışındaki Milli Parklarda kullanılan olanak sınıfı mesafelerinin Ülkemizdeki Milli Parklarda kullanılabilir olup olmadığı denenmiştir. ArcGIS 9.3 programı kullanılarak, belirtilen mesafeler kapsamında yapılan bölgeleme çalışmasında, gelişmiş kırsal ve doğala yakın kırsal olmak üzere iki olanak sınıfı saptanmıştır. İki farklı bölgenin çıkmasının sebebi

Çizelge 3.9. Yol Kriterlerine Göre Olanak Sınıfı Mesafeleri (Anonim 2011).

UZAKLIK KRİTERİ					
Kentsel: Urban	**Yarı Kentsel: Sub-Urban**	**Gelişmiş Kırsal: Rural Devoloped**	**Doğala Yakın Kırsal: Rural Natural**	**Yarıdoğal: Semi-Primitive**	**Doğal: Primitive**
Uzaklık kriteri bulunmamaktadır.	Uzaklık kriteri bulunmamaktadır.	800 m'den daha yakın ve doğal yollar ile demiryollarından daha iyi yolları içeren alanları ifade eder.	Doğal yol ya da motorlu araç yollarından 800 m'den daha yakın alanları ifade eder. 800 m'den daha yakın ve doğal yollardan daha iyi yolları ifade eder.	Yollar, demiryolları ve araç yollarının hepsinden en az 800 ile 4800 m uzaklık aralığında tanımlanan alanlardır. Doğal yollar ve çoğunlukla araçlara kapalı yollar içeren alanlardır.	Yollar, demiryolları ve araç yollarının hepsinden en az 4800 m uzaklıkta tanımlanan alanlardır.

olarak; kaynaktaki çalışma alanının YMP'e göre oldukça büyük nitelikte olması gösterilebilir. YMP'de olanak sınıflarına ait alan büyüklükleri incelendiğinde "Gelişmiş Kırsal" olanak sınıfı 1.457 ha ve "Doğala Yakın Kırsal" olanak sınıfı ise 179 ha olarak saptanmıştır. Alanda belirtilen olanak sınıflarından farklı nitelikteki röper noktaları ise noktasal bölgeleme ile ifade edilmiştir. Yapı yakın çevreleri ise kentsel alan olarak belirtilmiştir (Şekil 3.1).

3.3.2. En Uzak Mesafeye Göre ROD Sınıfları

Yöntemde belirtildiği şekilde, belirlenen kontrol noktaları ArcGIS 9.3 programına aktarılmıştır. Harita üzerinde gözlenen her bir olanak sınıfına ait kontrol noktasının, bulunduğu bölgeden en uzak mesafesi belirlenmiştir.

Her bir olanak sınıfına ait saptanan mesafelere göre, ArcGIS 9.3 programında tampon bölgeleme çalışması yapılmıştır. YMP'de yürütülen arazi çalışmalarında yapılan gözlemlerde, olanak sınıflarının değişim gösterdiği mesafelerin, saptanan en uzak mesafeler ile benzer olması bu yöntemin seçilmesinde etkili olmuştur.

Bu kapsamda hazırlanan harita ile "gelişmiş kırsal olanak" sınıfı araç yolundan 98 m mesafeye kadar ve 178 ha büyüklükte, "Doğala Yakın Kırsal" 98–105 m mesafeler arasında ve 13 ha büyüklükte, "Yarı Doğal" 105–180 m mesafeler arasında ve 136 ha büyüklükte, "Doğal" olanak sınıfı ise 180 m'den YMP sınırına kadar mesafede ve 1.309 ha büyüklükte olduğu saptanmıştır (Şekil 3.2).

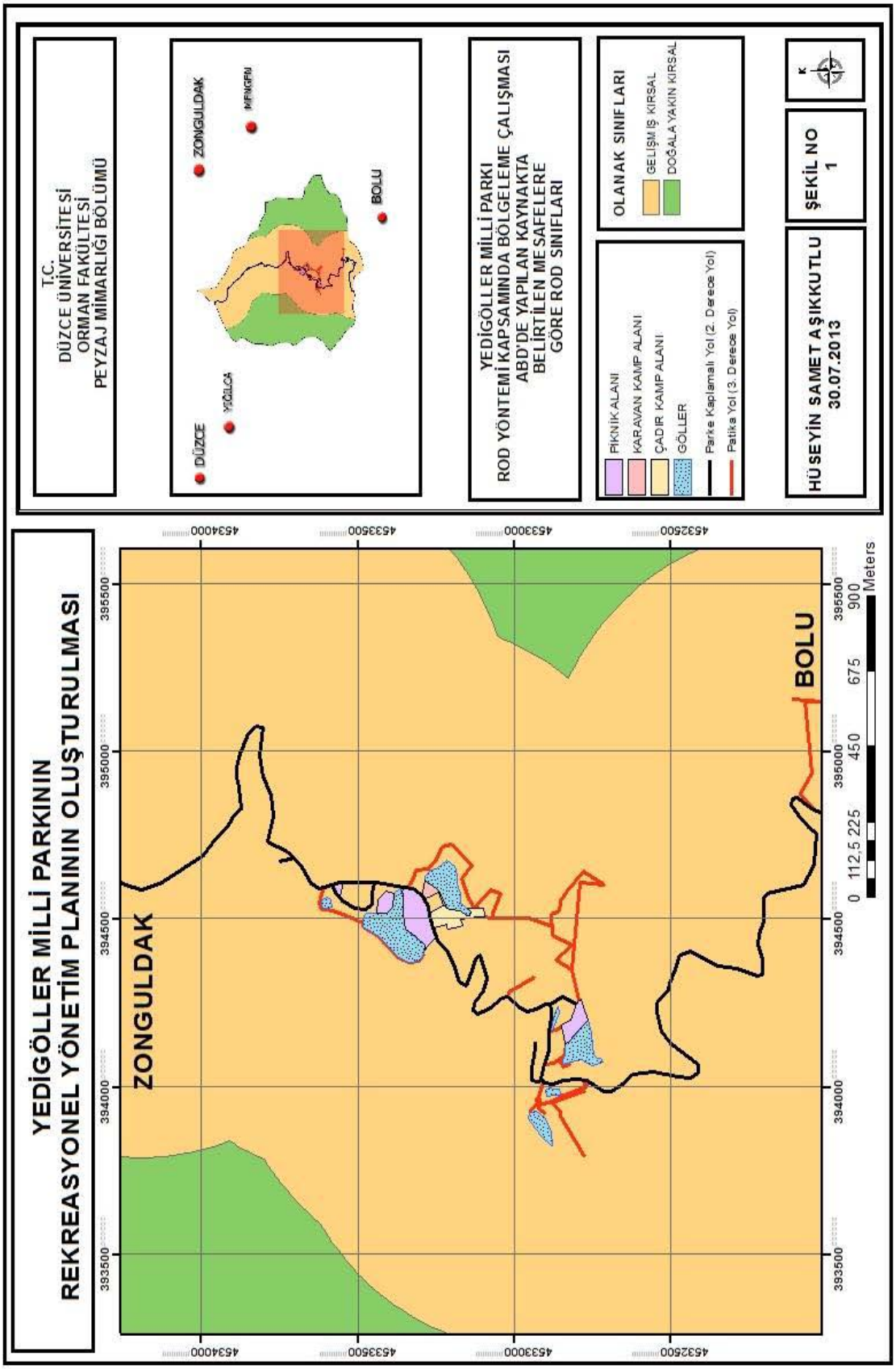

Şekil 3.1. Kaynaklarda belirtilen mesafelere göre belirlenen ROD sınıfları.

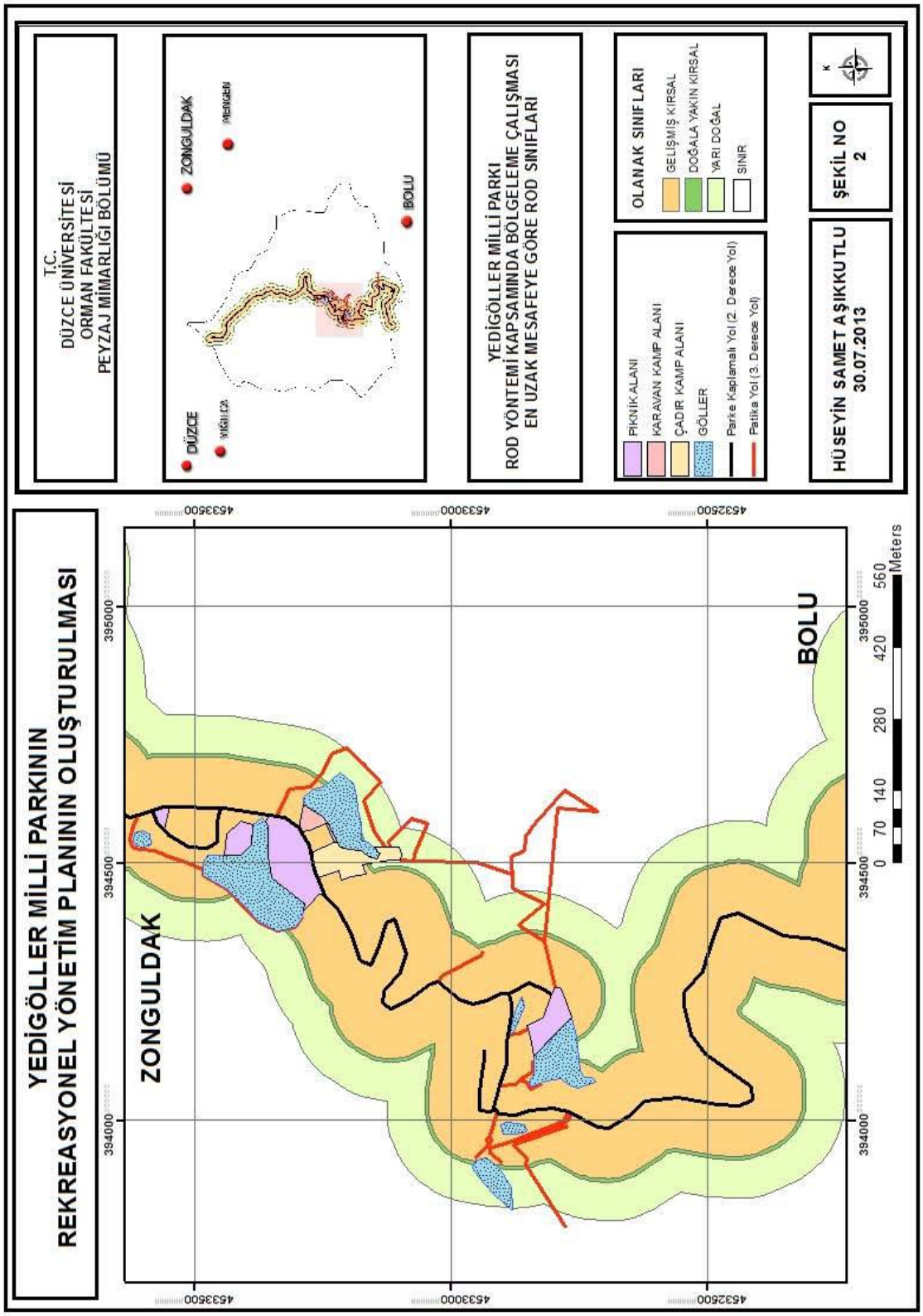

Şekil 3.2. En uzak mesafelere göre belirlenen ROD sınıfları.

3.3.3. Ortalama Mesafeye Göre ROD Sınıfları

YMP'de yürütülen arazi çalışmalarında belirlenen kontrol noktaları ArcGIS 9.3 programına aktarılmıştır. Aktarılan bütün kontrol noktalarının bulunduğu bölgeden

mesafesi saptanmıştır. Her bir olanak sınıfına ait kontrol noktası kendi içinde sınıflandırılarak aritmetik ortalamaları alınmıştır ve yeni olanak sınıfı mesafeleri belirlenmiştir. Ortalama değerlerin alınmasında, her bir olanak sınıfına ait kontrol noktasının bulunduğu bölgeden uzaklık kriterinin değerlendirmeye alınmak istenmesi etkili olmuştur. Bu doğrultuda hesaplanan mesafelere göre, ArcGIS 9.3 programında bölgeleme çalışması yapılmıştır. Hazırlanan harita ile "Gelişmiş Kırsal" olanak sınıfının araç yolundan 8 m mesafeye kadar ve 14,5 ha büyüklükte, "Doğala Yakın Kırsal" olanak sınıfının 8–13 m mesafe aralıklarında ve 9 ha büyüklükte, "Yarı Doğal" olanak sınıfının 13–16 m mesafe aralıklarında ve 5,5 ha büyüklükte, "Doğal" olanak sınıfının ise 16 m'den YMP sınırına kadar mesafede ve 1.607 ha büyüklükte olduğu saptanmıştır (Şekil 3.3).

3.3.4. ABD'de Kullanılan Mesafelerin Orantılı Küçültülmesine Göre ROD Sınıfları

Bu yöntemin seçilmesinde ABD'deki Milli Parkların yüzölçümü Ülkemizdeki Milli Parklara göre oldukça büyüktür. Belirlenen olanak sınıfı mesafelerinin Ülkemizdeki Milli Parklara uygulandığında 1 ya da 2 olanak sınıfı tanımlanmaktadır. Bu durum ROD yönteminin Karadeniz Bölgesi, Batı Karadeniz Bölümünde Milli Parklara uyarlanması açısından sorun oluşturmaktadır. Bu amaçla temel kaynaklardan olan Aukerman ve Haas (2011)'ın yapmış olduğu çalışmadan faydalanılmıştır. Bu çalışmada belirtilen olanak sınıfı mesafeleri Çizelge 3.10'da sunulmuştur.

Çizelge 3.10. Su Kaynaklarına Dayalı Olanak Sınıfı Uzaklıkları (Aukerman ve Haas 2011).

SU KAYNAKLARINA DAYALI OLANAK SINIFI UZAKLIK KRİTERLERİ (BARAJLAR, LİMANLAR, KÖPRÜLER VB.)					
Kentsel: Urban	Yarı Kentsel: Sub-Urban	Gelişmiş Kırsal: Rural Devoloped	Doğala Yakın Kırsal: Rural Natural	Yarıdoğal: Semi-Primitive	Doğal: Primitive
0-800 m	800-3.200 m	3.200-8.000 m	8.000-12.800 m	12.800-16.000 m	16.000 m ve sonrası

YMP'de yürütülen arazi çalışmalarında, mili park araç yolu niteliğinden dolayı, çalışma alanında olanak sınıfları "Gelişmiş Kırsal" ve "Doğal" olanak sınıfı aralığındadır (Anonim 2011, Aukerman ve Haas 2011). Yürütülen arazi çalışmalarında, en uzak mesafelere göre "Gelişmiş Kırsal" olanak sınıfı araç yolundan 25 m uzaklıkta belirlenmiştir. Ancak diğer olanak sınıfı mesafeleri, Çizelge 3.10'da belirtilen olanak sınıfı mesafelerinin kullanımına dayalı oluşturulan bir formülasyonla hesaplanmıştır.

Saptanan yeni olanak sınıfı mesafeleri ile tüm olanakların alanda gözlenip gözlenmediği ve yürütülen arazi çalışmaları ile belirlenen kontrol ve röper noktalarıyla olanak

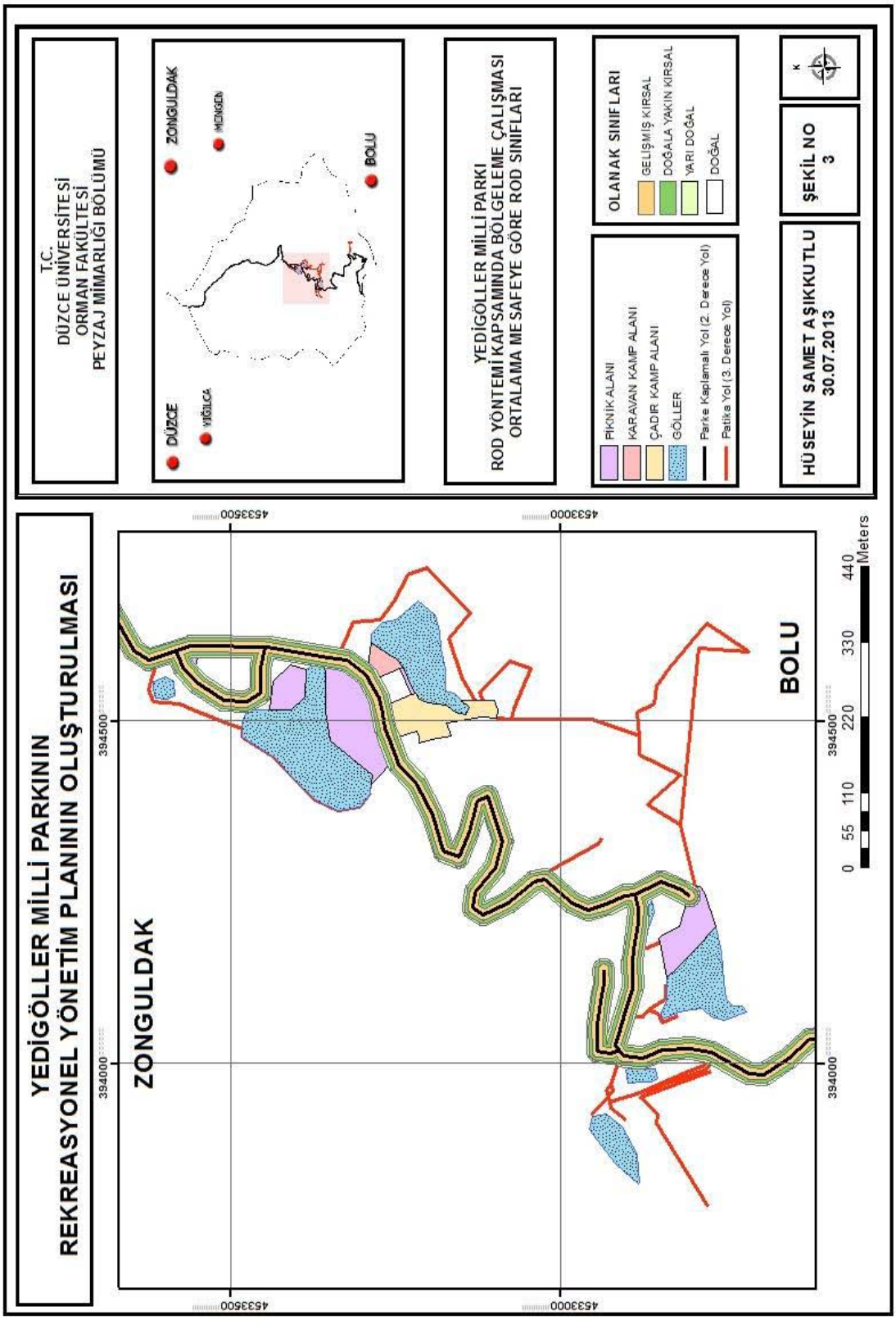

Şekil 3.3. Kontrol noktalarının ortalama değerlerine göre belirlenen ROD sınıfları.

sınıflarının benzer nitelikte olup olmadığı denenmiştir. Bu formülasyonun kullanımına yönelik örnek hesaplamalar aşağıda sunulmuştur.

Belirtildiği üzere, “Gelişmiş Kırsal” olanak sınıfı yapılan ölçümlerle araç yolundan itibaren 25 m mesafeye kadardır. Bir sonraki olanak sınıfı olan “Doğala Yakın Kırsal” olanak sınıfının mesafe aralığı aşağıda belirtildiği şekilde hesaplanmıştır.

$K^{us} / K^{as} = S^{ud} / S^{ad}$ ($S^{ud} = x$ => 12800/8000=x/25 hesaplaması ile x değerinin 40 m olduğu sonucuna ulaşılmıştır.)

K^{us}= Kaynakta belirtilen üst sınır uzaklık değeri (12800 m)

S^{ad}= Saptanan alt sınır uzaklık değeri (25 m)

K^{as}= Kaynakta belirtilen alt sınır uzaklık değeri (8000 m)

S^{ud} =x= Saptanmak istenen üst sınır uzaklık değeri (Bilinmeyen Değişken)

Bu hesaplama ile “Doğala Yakın Kırsal Olanak Sınıfı Üst Sınır Uzaklık Değeri” 40 m olarak belirlenmiştir. Dolayısı ile “Doğala Yakın Kırsal” olanak sınıfının 25-40 m aralığında olduğu saptanmıştır.

Bir sonraki aşamada “Yarı Doğal” olanak sınıfı mesafe aralığını saptamak için ilgili formülden faydalanılmıştır. Burada saptanan alt uzaklık değeri bölümüne, bir önceki olanak sınıfının üst değeri yazılmıştır ve “Yarı Doğal” olanak sınıfının 40-50 m arasında olduğu saptanmıştır.

$K^{us} / K^{as} = S^{ud} / S^{ad}$ (S^{ud} =x => 16000/12800=x/40 => x=50)

Doğal olanak sınıfı ise 50 m ve sonrasını ifade ettiği için, tekrar bir hesaplama yapılmamıştır.

Kısaca elde edilen mesafe verilerine göre, “Gelişmiş Kırsal” olanak sınıfının araç yolundan 25 m mesafeye kadar ve 45,5 ha büyüklükte, “Doğala Yakın Kırsal” olanak sınıfının 25–40 m mesafe aralıklarında ve 27 ha büyüklükte, “Yarı Doğal” olanak sınıfının 40–50 m mesafe aralıklarında ve 18 ha büyüklükte, “Doğal” olanak sınıfının ise 50 m’den YMP sınırına kadar mesafede ve 1.545,5 ha büyüklükte olduğu saptanmıştır (Şekil 3.4).

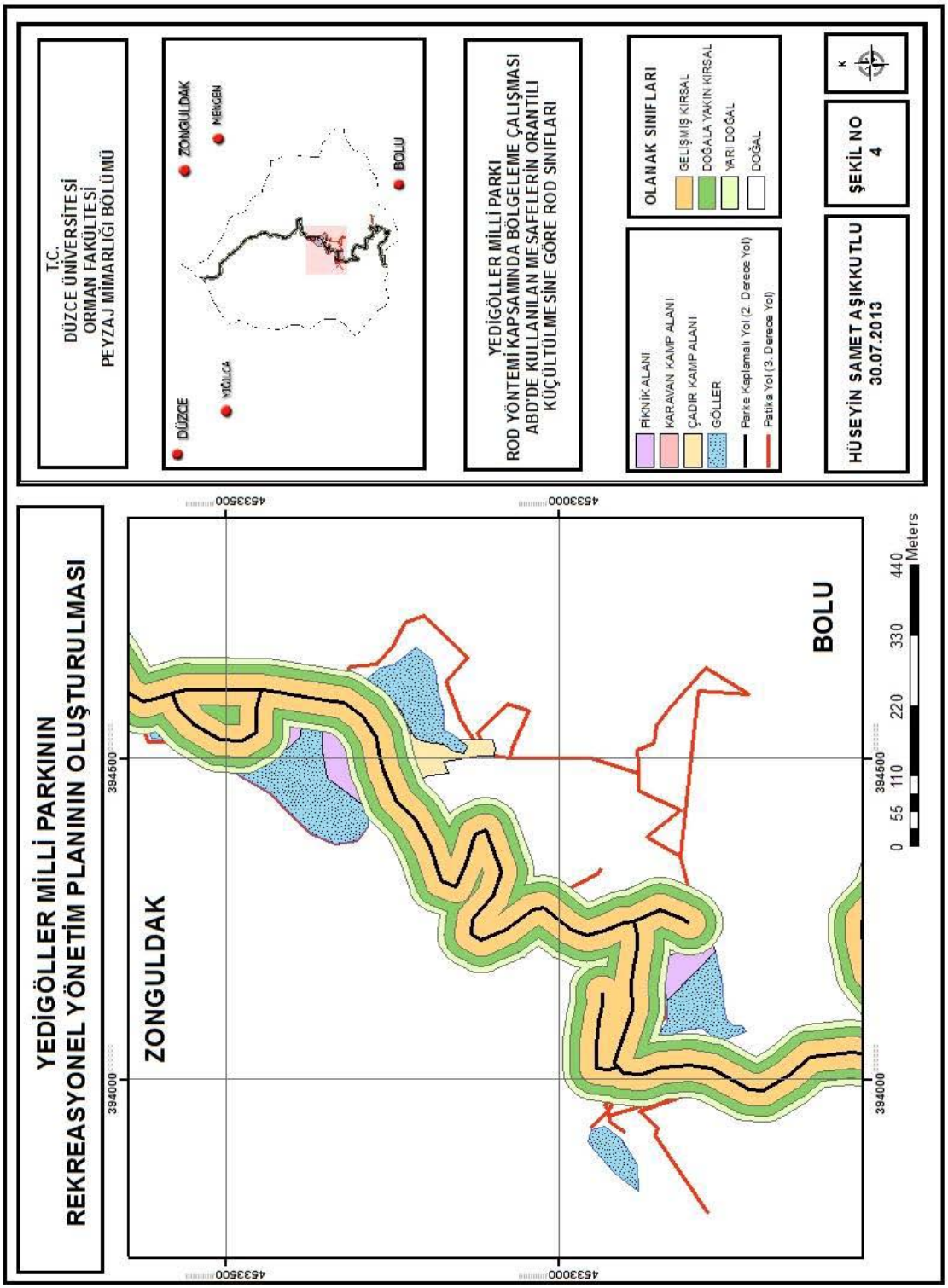

Şekil 3.4. Değerlerin orantılı küçülmesine göre belirlenen ROD sınıfları.

3.3.5. Benzer Nitelikteki Çalışmaya Göre Uzaklıkların Oranlanmasına Dayalı, Olanak Sınıfı Haritası

YMP su kaynakları bulundurmakta ve bu yönde kullanıcı potansiyeline sahip bir rekreasyon alanıdır. Burada küçük bir yüzölçüme sahip olan YMP'e, ABD'de belirlenen

mesafelerin uyarlanması amaçlanmıştır. Bu amaçla, Aukerman ve Haas (2011)'ın çalışmasında belirtilen, Millerton Gölü Rekreasyon Alanındaki su kaynağının yüzeysel büyüklüğü ile ROD sınıfı mesafesi orantılanarak YMP için ROD sınıfı mesafeleri belirlenmiştir. Bunun için ayrı bir formül oluşturulmuştur. Bu formülde Çizelge 3.10'da belirtilen uzaklık mesafeleri kullanılarak oluşturulan bir formülasyonla hesaplanmıştır. Bu formülasyonun kullanımına yönelik örnek hesaplamalar aşağıda sunulmuştur.

$K^{us}/K^{od} = S^{ud}/C^{od}$ (S^{ud} =x => 8000/2000=x/7 hesaplaması ile x değerinin 28 m olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

K^{us}= Kaynakta belirtilen üst sınır uzaklık değeri (8000 m)

C^{od}= Çalışma alanındaki toplam su yüzeyi büyüklüğü (7 ha)

K^{od}= Kaynakta belirtilen su yüzeyinin büyüklüğü (2000 ha)

S^{ud} =x= Saptanmak istenen üst sınır uzaklık değeri (Bilinmeyen Değişken)

Bu hesaplama ile "Gelişmiş Kırsal Olanak Sınıfı Üst Sınır Uzaklık Değeri" 28 m olarak belirlenmiştir. Araç yolunun niteliğinden dolayı olanak sınıfının "Gelişmiş Kırsal" olanak sınıfından başlaması gerektiğinden dolayı, bu aralığın 0-28 m olduğu saptanmıştır.

Bir sonraki aşamada "Doğala Yakın Kırsal" olanak sınıfı mesafe aralığını saptamak için ilgili formülden faydalanılmıştır. İlgili alanlara rakamsal değerlerin yazılması ile "Doğala Yakın Kırsal" olanak sınıfının 28-45 m arasında olduğu saptanmıştır. Hesaplama yöntemi aşağıda sunulmuştur.

$K^{us}/K^{od} = S^{ud}/C^{od}$ (S^{ud} =x => 12800/2000=x/7=>x=45)

"Yarı Doğal" olanak sınıfının hesaplanmasında aynı formül yazılmıştır. İlgili alanlara rakamsal değerlerin yazılması ile "Yarı Doğal" olanak sınıfının 45-56 m arasında olduğu saptanmıştır. Hesaplama yöntemi aşağıda sunulmuştur.

$K^{us}/K^{od} = S^{ud}/C^{od}$ (S^{ud} =x => 16000/2000=x/7=>x=56)

"Doğal" olanak sınıfı ise 56 m ve sonrasını ifade ettiği için, tekrar bir hesaplama yapılmamıştır.

Kısaca elde edilen mesafe verilerine göre, "Gelişmiş Kırsal" olanak sınıfı araç yolundan 28 m mesafeye kadar ve 51 ha büyüklükte, "Doğal"a yakın kırsal olanak sınıfı 28 ile 45

m mesafe aralıklarında ve 31 ha büyüklükte, “Yarı Doğal” olanak sınıfı 45 ile 56 m mesafe aralıklarında ve 20 ha büyüklükte, “Doğal” olanak sınıfı 56 m’den YMP sınırına kadar mesafede ve 1.534 ha büyüklüktedir (Şekil 3.5).

3.3.6. Mekânsal Analiz Modeline Göre ROD Sınıfları

Bu yöntemde hazırlanan harita, ArcGIS 9.3 programı, mekânsal analiz modeli seçeneği ile oluşturulmuştur. Burada alan gözlem formundan faydalanılmıştır. Bu formda belirtildiği üzere “Kentsel”den, “Doğal”a doğru 6 (altı) adet olanak sınıfı ve bu olanak sınıflarının puanlamasını oluşturan 1 (Kentsel) ile 11 (Doğal) arasında bir puanlama sistemi vardır. Mekânsal analiz esnasında ArcGIS 9.3 programında, “IDW” komutuna verilerin aktarılmasını içeren örnek görüntü Şekil 3.6’da sunulmuştur.

Elde edilen bulgulara göre, “Yarı Kentsel” olanak sınıfı 0,09 ha, “Gelişmiş Kırsal” olanak sınıfı geçiş zonu 0,05 ha, “Gelişmiş Kırsal” olanak sınıfı 0,23 ha, “Doğala Yakın Kırsal” olanak sınıfı geçiş zonu 0,64 ha, “Doğala Yakın Kırsal” olanak sınıfı 2,90 ha, “Yarı Doğal” olanak sınıfı geçiş zonu 7,80 ha, “Yarı Doğal” olanak sınıfı 15,56 ha, “Doğal” olanak sınıfı geçiş zonu 29,89 ha ve “Doğal” olanak sınıfı 1.578, 84 ha olarak belirlenmiştir (Şekil 3.7).

ROD yöntemi kullanılarak olanak sınıflarının belirlenmesi ve ideal rekreasyonel yönetim bölgelerinin oluşturulması koruma kullanım ilişkisinin sağlanmasında etkilidir (Anonim 2011, More ve diğ. 2003).

Bu altı yöntemin ROD kapsamında belirtilen olanak sınıflarını oluşturmada kullanılabilmesi mümkündür. Ancak bu çalışmada seçilen bir yöntem uygulanacak ve yöntemin arazide kontrolü yapılacaktır. Uygun yöntemin seçilebilmesi için güçlü ve zayıf yönler tablosu hazırlanmıştır (Çizelge 3.11).

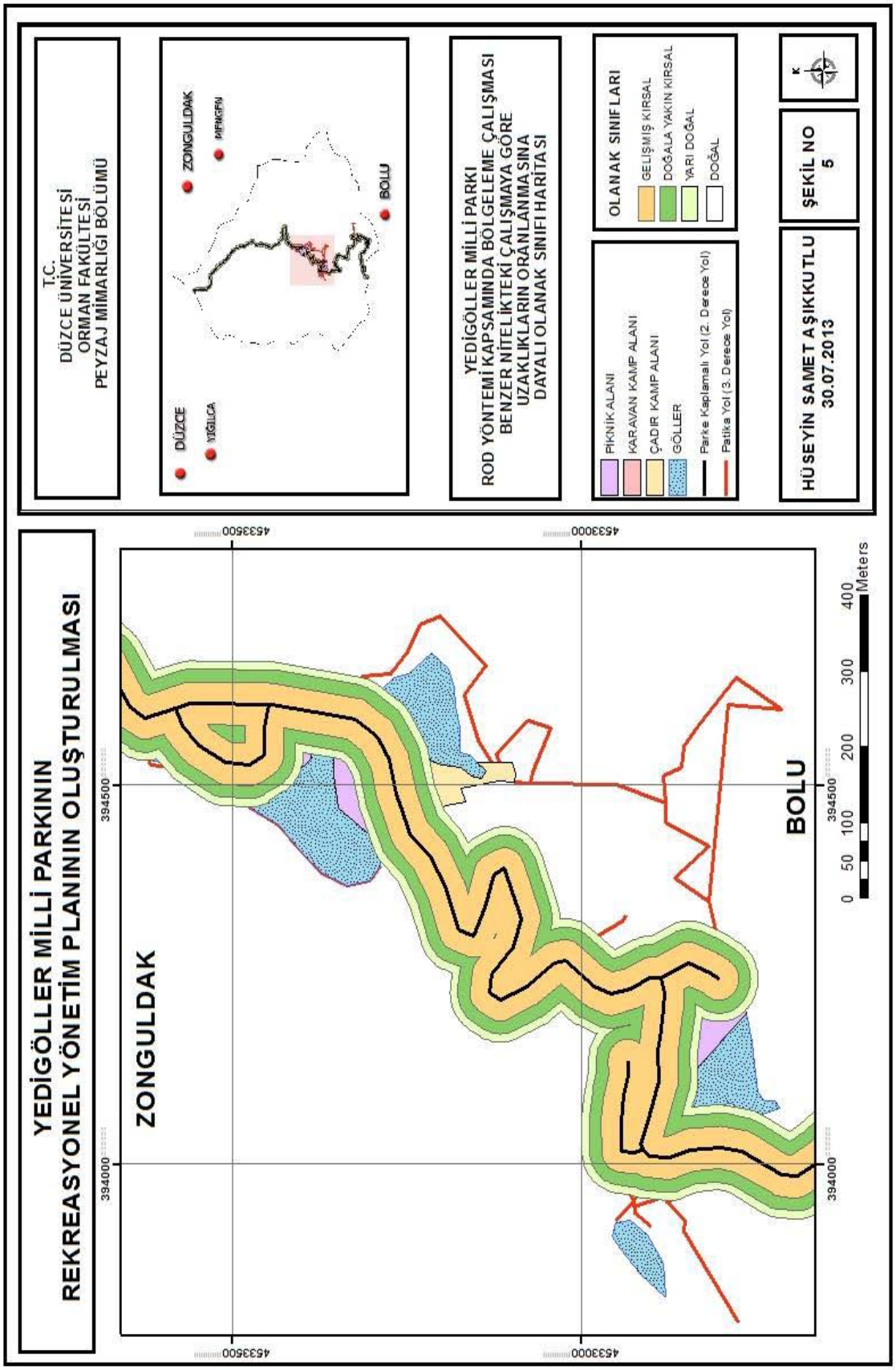

Şekil 3.5. Yurt dışında benzer nitelikteki alanın oranlanması ile belirlenen ROD sınıfları.

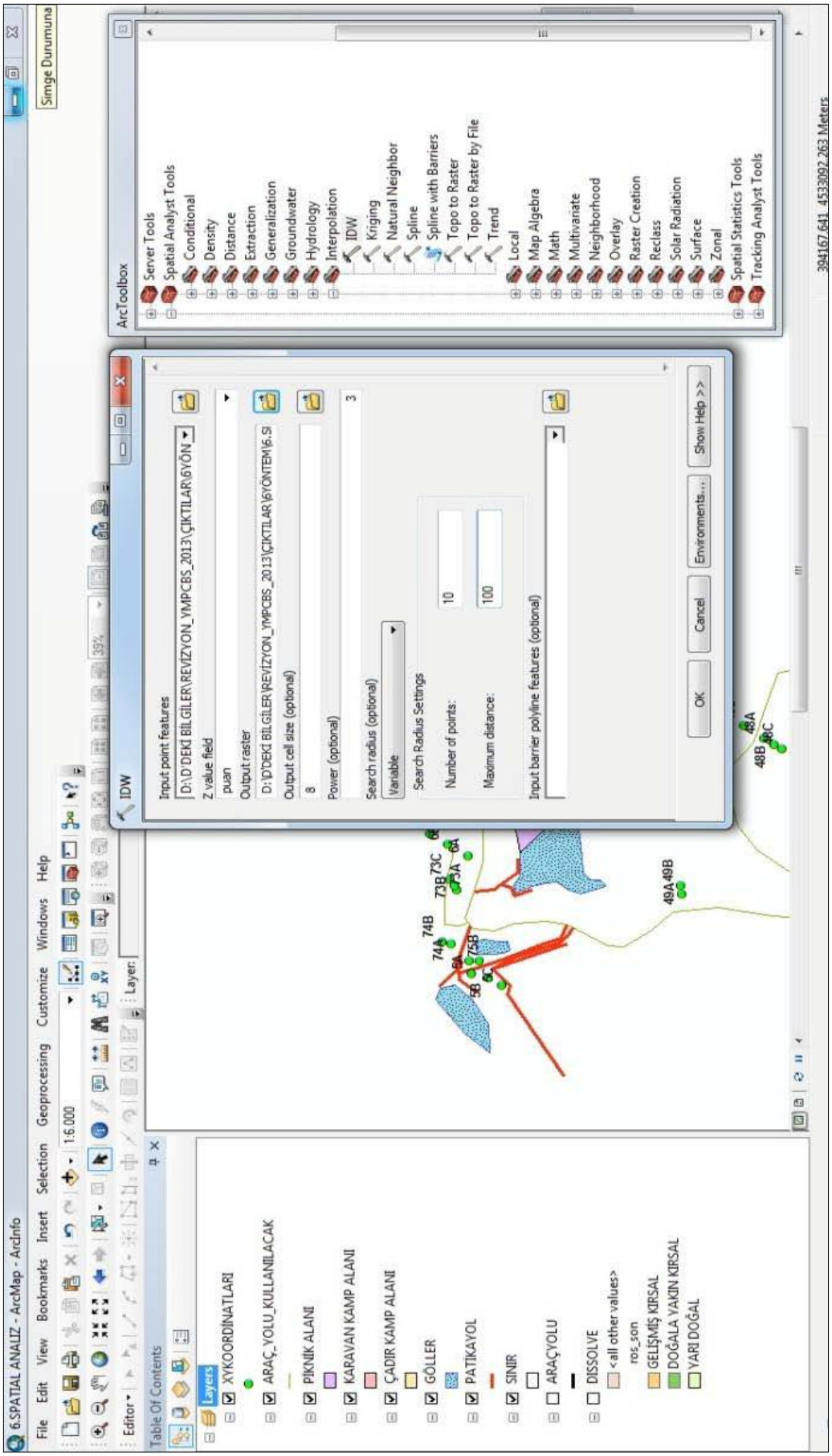

Şekil 3.6. Mekânsal analiz modelinde verilerin aktarımını ifade eden örnek görüntü.

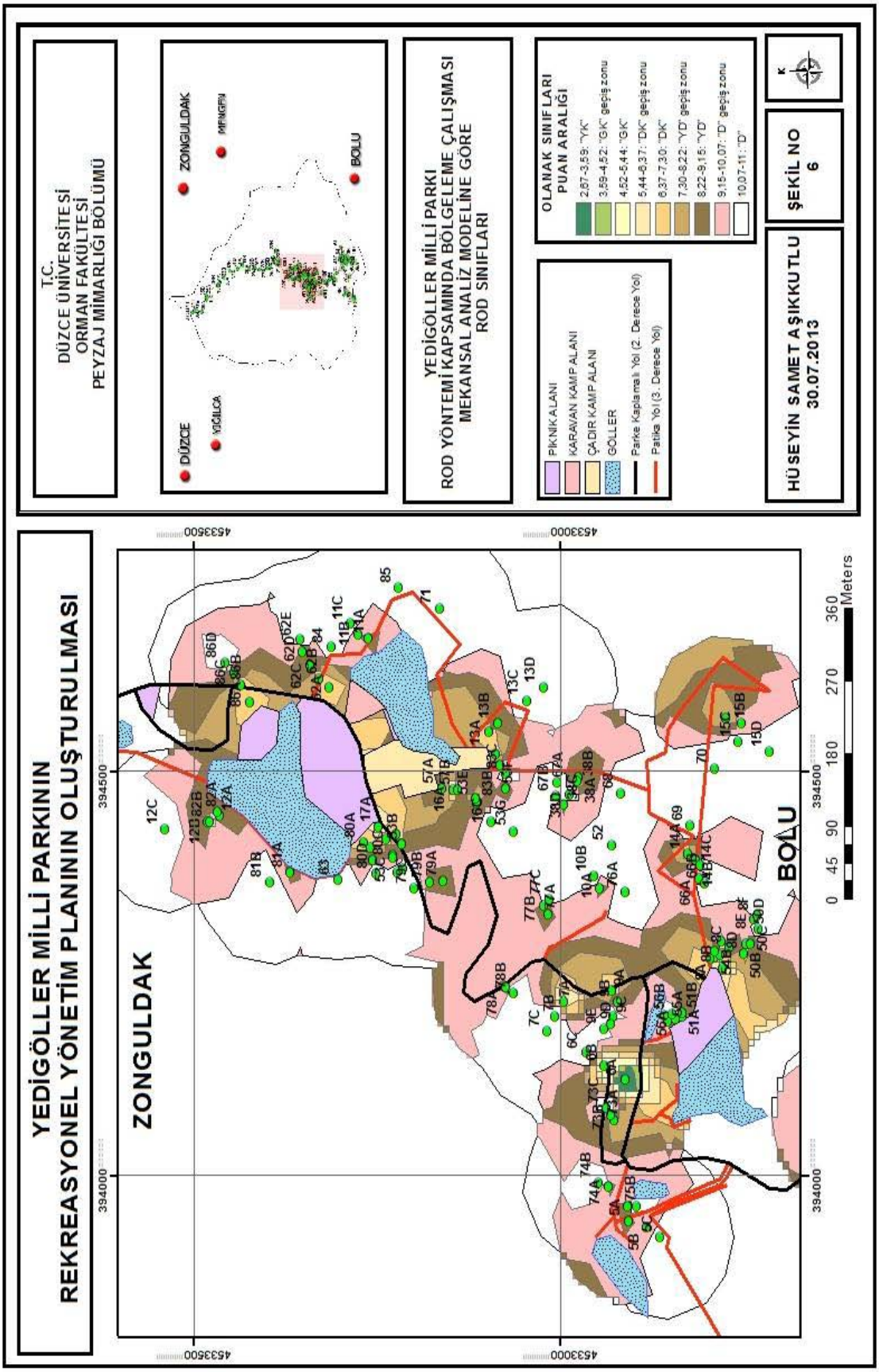

Şekil 3.7. ArcGIS 9.3 – Mekânsal analiz modeli ile ROD sınıflarının belirlenmesi.

Çizelge 3.11. Hazırlanan Her Bir Haritanın Kullanılabilirlik Durumu Analizi.

KULLANILAN YÖNTEM	GÜÇLÜ YÖNÜ	GELİŞTİRİLEBİLECEK YÖNÜ	ZAYIF YÖNÜ
KAYNAKLARDA BELİRTİLEN MESAFELERE GÖRE BELİRLENEN ROD SINIFLARI	*Yöntemin uygulanıyor olması. *Maliyet ve zaman açısından tasarruflu olması.	*Yüzölçüm oranlaması ile korunan alanlarda kullanılabilirliği, uzaktan algılama verileri ile birlikte analiz edilebilmesi, gürültü ölçüm verileri ile kullanılabilmesi.	*Farklı ülkelerdeki rekreasyon alan kullanıcılarının alan algılarının değişebilmesi nedeni ile mesafelerin uygulanmasında güçlüklerin olabilme olasılığı. *Mesafelerin büyüklüğü sebebiyle, Ülkemize adaptasyonunun zor olması.
EN UZAK KONTROL NOKTASI MESAFELERİNE GÖRE BELİRLENEN ROD SINIFLARI	* Ülkemiz Milli Parklarında ROD sınıfı mesafeleri belirlendikten sonra, yurt dışı çalışmalarla kontrolünün yapılması. *ROD Yönteminde ABD'de yürütülen temel kaynaklarda belirtilen en uzak ve en yakın olanak sınıfı mesafelerine benzer şekilde mesafe aralıkları sunması. *Verilerin alanda gerçek ölçüme dayalı olması nedeniyle güvenilirliğinin yüksek olması. *Kontrol edilebilmesi. *Haritada analiz edilemeyen doğal yapının arazi gözlemleri ile haritaya aktarılması.	*Oranlama ya da kıyaslama imkânı, uzaktan algılama verileri ile birlikte analiz edilebilmesi. *Bu yöntemin, benzer niteliğe sahip Milli Parklarda kullanılabilme olanağının fazla olması.	*Arazi çalışmasına dayalı olması nedeniyle maliyetinin yüksek olması. *Uzun süreli veri ve gözleme dayalı olması.
KONTROL NOKTALARININ ORTALAMA DEĞERİNE GÖRE BELİRLENEN ROD SINIFLARI	*Alandaki gerçek ölçümlere dayanması.	*Oranlama ya da kıyaslamaya imkân sağlaması, uzaktan algılama verileri ile birlikte analiz edilebilmesi, gürültü ölçüm verileri ile kullanılabilmesi.	*Uygulayıcıların belirlediği ROD zonlarının ortalama değer alınması nedeni ile farklı zona geçebilmesi. Buradaki esas sorun zonun uygulamacı tarafından doğala doğru belirlenmesine karşın ortalama sonucu kentsele kaymasında oluşacaktır. Bu da doğal bir alanı kentsel olarak yönetmeye neden olacaktır.
KAYNAKTA BELİRTİLEN ARTIŞ MİKTARINA GÖRE BELİRLENEN ROD SINIFLARI	*Alandaki gerçek ölçümlere dayanması.	*Kaynakların birbirleri ile ilişkilendirilmesi ve envanter oluşturulabilmesi, uzaktan algılama verileri ile birlikte analiz edilebilmesi, gürültü ölçüm verileri ile kullanılabilmesi.	*Mevcut arazi ve yapılaşma durumuna uygun olmaması. *Maliyetinin yüksek ve uzun zaman alması.

Çizelge 3.11 (devam). Hazırlanan Her Bir Haritanın Kullanılabilirlik Durumu Analizi.

KULLANILAN YÖNTEM	GÜÇLÜ YÖNÜ	GELİŞTİRİLEBİLECEK YÖNÜ	ZAYIF YÖNÜ
YURT DIŞINDA BENZER NİTELİKTEKİ ALANIN ORANLAMASI İLE BELİRLENEN ROD SINIFLARI	*Ülkemizdeki korunan alan kriterlerine (su yüzeyi büyüklüğü, alan niteliği vb.) uyumlu olması. *Maliyet ve zaman açısından tasarruflu olması.	*Kaynakların birbirleri ile ilişkilendirilmesi ve envanter oluşturulabilmesi, uzaktan algılama verileri ile birlikte analiz edilebilmesi, gürültü ölçüm verileri ile kullanılabilmesi.	*Su yüzeyinin oranlanması açısından benzer nitelikte ve çok sayıda çalışma bulunmaması.
ARCGIS 9.3-MEKÂNSAL ANALİZ MODELİ İLE ROD SINIFLARININ	*Çabuk ve kolay veriye ulaşabilme.	*Deneme yanılma ile farklı analiz tekniklerinin saptanması ve geliştirilmesi, gürültü ölçüm verileri ile kullanılabilmesi.	*Noktaların niteliklerine ve puan değerlerine göre sınıflandırılamaması, görüntülenmemesi gereken olanak sınıfının analiz sonucunda gözlenmesi.

Denenen 6 (altı) yöntemin, güçlü ve zayıf yönleri dikkate alındığında her birinin kullanılabilirliği açısından olumlu ve olumsuz yönleri vardır. Ancak 2. yöntem, olanak sınıfı mesafeleri belirlendikten sonra kontrolünün yapılabilme imkânı sunmaktadır. Bu da yöntemin Milli Parka uyarlanmasını kolaylaştırmaktadır.

Diğer taraftan, arazi çalışmasına dayalı olduğu için temel kaynaklarda belirtilen en uzak ve en yakın mesafelere benzer şekilde mesafe aralıkları sunmaktadır. Bu konu ise her olanak sınıfının mesafelerini gözlemlemeye ve harita üzerine aktarımında kolaylık sağlamaktadır.

Bu yöntemin seçilmesinde etkili olan bir diğer konu da, verilerin alanda gerçek ölçümlere göre yapılması ve bu verilerin kontrol edilebilmesidir.

Bilgisayar ortamına aktarılan verilerin ArcGIS 9.3 gibi uzaktan algılama programları ile kontrolü ve yorumlanması mümkündür. Açıklanan nedenlerden dolayı 2. Yöntem geliştirilebilecek bir yöntemdir ve bu yöntem, diğer yöntemlere göre Karadeniz Bölgesi, Batı Karadeniz Bölümündeki Milli Parklarda kullanılabilir niteliktedir.

Ülkemizdeki Milli Parklarda kullanılabilirliği saptanan en uzak mesafe kriterleri Çizelge 3.12'de sunulmuştur. Ancak yapı alanlarına bağlı mesafe kriterleri YMP'de yapı alanı olmamasından dolayı saptanamamıştır. Bu mesafe ölçütleri ilerleyen aşamalarda belirlenerek, çalışma kapsamında sunulmuştur.

Çizelge 3.12. Alan Niteliğine Bağlı Olarak Saptanan Olanak Sınıfı Mesafeleri.

Alan niteliği	Kentsel	Yarı Kentsel	Gelişmiş Kırsal	Doğala Yakın Kırsal	Yarı Doğal	Doğal
Milli Park Piknik Alanlarına Bağlı Uzaklık Kriteri	Uzaklık kriteri bulunmamaktadır.	Uzaklık kriteri bulunmamaktadır.	Uzaklık kriteri bulunmamaktadır.	Milli Park piknik alanlarından 40 m'ye kadar.	Milli Park piknik alanlarından 55 m'ye kadar.	Milli Park piknik alanlarından 55 m ve sonrası (Sınır uzaklık değeri bulunmamaktadır)
Karavan Kampı ve Çadır Kamp Alanlarına Bağlı Uzaklık Kriteri	Uzaklık kriteri bulunmamaktadır.	Uzaklık kriteri bulunmamaktadır.	Uzaklık kriteri bulunmamaktadır.	Milli Park karavan kampı ve çadır kamp alanı sınırından 55 m'ye kadar.	Milli Park karavan kampı ve çadır kamp alanı sınırından 70 m'ye kadar.	Milli Park karavan kampı ve çadır kamp alanı sınırından 70 m ve sonrası (Uzaklık değeri bulunmamaktadır)
Patika Yollara Bağlı Uzaklık Kriteri (3.Derece Yol)	Uzaklık kriteri bulunmamaktadır.	Uzaklık kriteri bulunmamaktadır.	Uzaklık kriteri bulunmamaktadır.	Patika yoldan 20 m'ye kadar.	Patika yoldan 45 m'ye kadar.	Patika yoldan 45 m ve sonrası (Uzaklık değeri bulunmamaktadır)
Parke Kaplamalı Yollara Bağlı Uzaklık Kriteri (2.Derece Yol)	Uzaklık kriteri bulunmamaktadır.	Uzaklık kriteri bulunmamaktadır.	Parke kaplamalı yoldan 25 m'ye kadar.	Parke kaplamalı yoldan 40 m'ye kadar.	Parke kaplamalı yoldan 70 m'ye kadar.	Parke kaplamalı yoldan 70 m ve sonrası (Uzaklık değeri bulunmamaktadır)
Milli Park 1.Derece Yollarına Bağlı Uzaklıklar	Uzaklık kriteri bulunmamaktadır.	Asfalt nitelikli yoldan 10 m'ye kadar.	Asfalt nitelikli yoldan 25 m'ye kadar.	Asfalt nitelikli yoldan 40 m'ye kadar.	Asfalt nitelikli yoldan 70 m'ye kadar.	Asfalt nitelikli yoldan 70 m ve sonrası (Uzaklık değeri bulunmamaktadır)

Çizelge 3.12 doğrultusunda, olanak sınıfı mesafeleri kapsamında hazırlanan mevcut durum bölgeleme çalışması Şekil 3.8'de sunulmuştur.

Mevcut durum paftasına ilişkin bölgeleme çalışmasının ardından "Gelişmiş Kırsal" olanak sınıfı 47 ha, "Doğala Yakın Kırsal" olanak sınıfı 42 ha, "Yarı Doğal" olanak sınıfı 56 ha ve "Doğal" olanak sınıfı 1491 ha olarak saptanmış ve yüzdesel büyüklükleri MS Office Excel programı kullanılarak histogram grafik olarak hazırlanmıştır (Şekil 3.9).

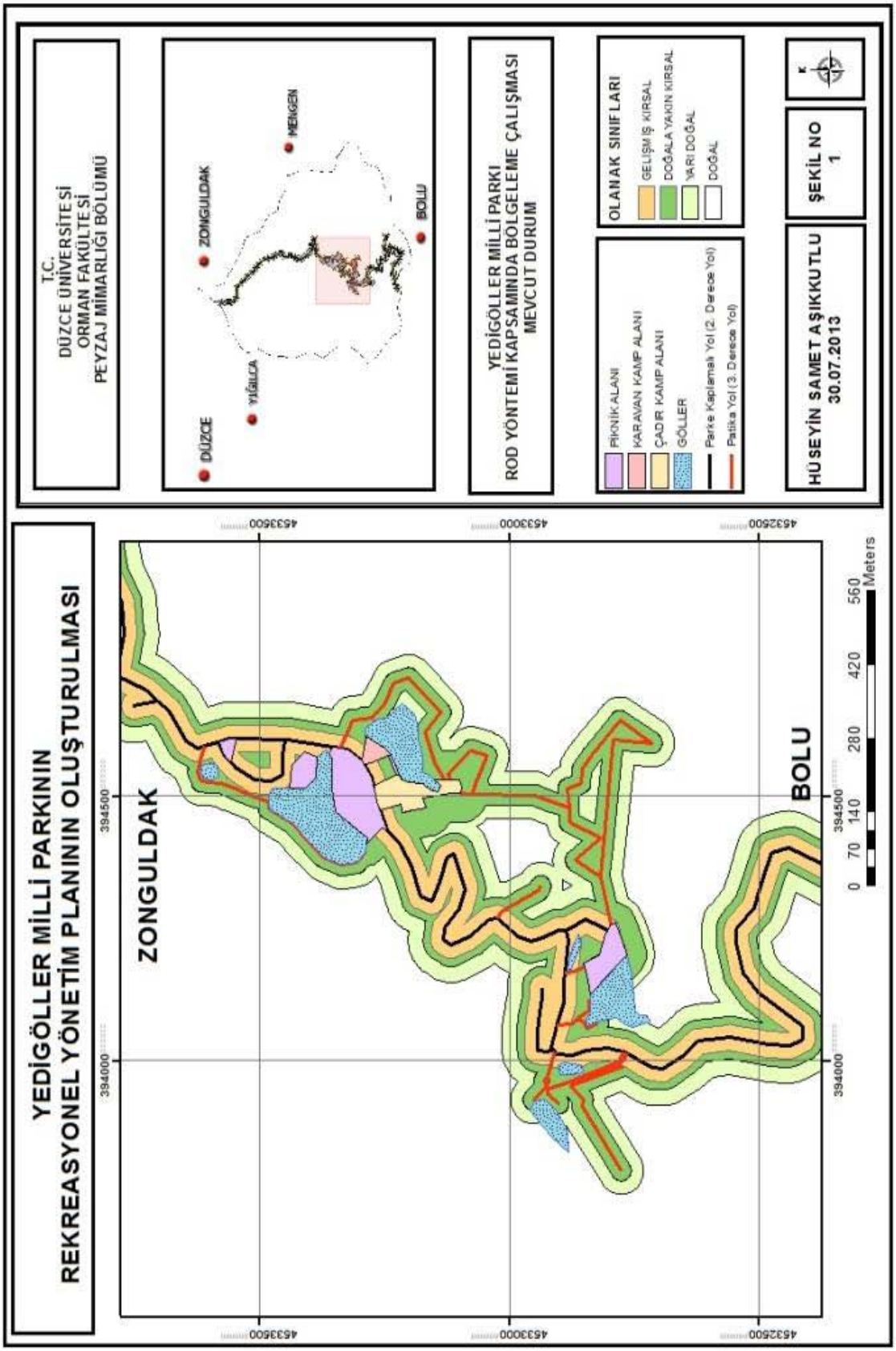

Şekil 3.8. Mevcut durum bölgeleme çalışması.

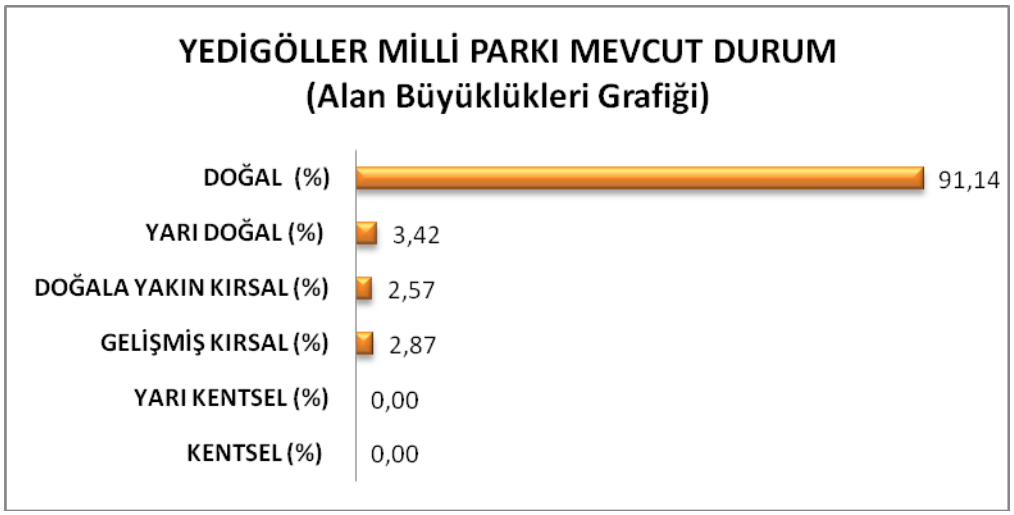

Şekil 3.9. YMP mevcut durum paftası alan büyüklükleri grafiği.

3.4. OLANAK SINIFI MESAFELERİNİN KONTROLLERİNİN YAPILMASI

YMP'de yürütülen arazi çalışmaları ile saptanan olanak sınıfı mesafelerinin Batı Karadeniz Bölümündeki Milli Parklar için uygun olup olmadığını kontrol edebilmek için, IDMP'de ve KBKDMP'de arazi çalışmaları yürütülmüştür. Bu iki Milli Parkta piknik alanı, kamp alanı, araç yolu, patika yol vb. bölgelerde kontrol noktaları belirlenmiştir. Bu kontrol noktalarında doldurulan formların, YMP'deki olanak sınıfları ile benzerlik gösterip göstermediğinin kontrolü, SPSS 19 paket programında "T testi" ile yapılmıştır. Konuya ilişkin bulgular aşağıda sunulmuştur.

- **IDMP**

IDMP'de otel bölgesi, patika yol, asfalt yol, parke kaplamalı yol, toprak yol olmak üzere 6 farklı bölge seçilmiştir. Bu bölgelerde rastgele 72 adet kontrol noktası belirlenmiş ve alan gözlem formu doldurulmuştur. Çizelge 3.13'de saptandığı üzere, IDMP'de kontrol noktalarında doldurulan gözlem formlarının, hazırlanan haritada bulunduğu bölge ile benzer özelliğe sahip olduğu saptanmıştır. Elde edilen bulgulara göre, YMP kapsamında belirlenen olanak sınıfı mesafelerinin, IDMP için uygun olduğu belirlenmiştir.

Çizelge 3.13. IDMP "T Testi" Bulguları.

ANALİZ EDİLEN NOKTA SAYISI	T	Sig.
72 adet nokta için yapılan analiz	1.66	0.101

Olanak sınıfları kapsamında IDMP'e ilişkin bölgeleme çalışması Şekil 3.10'da sunulmuştur.

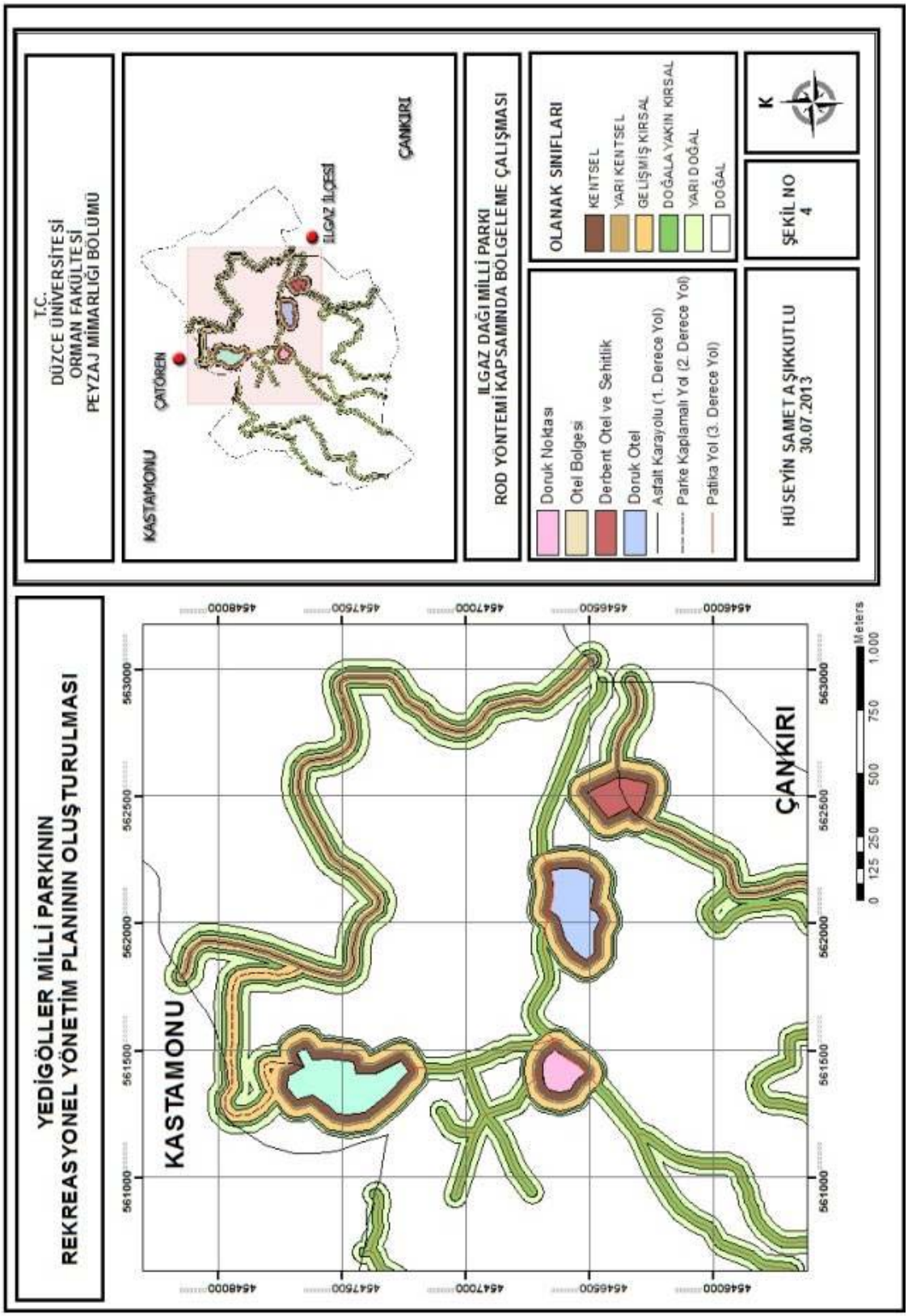

Şekil 3.10. IDMP olanak sınıfları.

IDMP'ye yönelik bölgeleme çalışmasının ardından "Kentsel" olanak sınıfı 12 ha, "Yarı Kentsel" olanak sınıfı 15 ha, "Gelişmiş Kırsal" Olanak sınıfı 36 ha, "Doğala Yakın Kırsal" olanak sınıfı 86 ha, "Yarı Doğal" olanak sınıfı 118 ha ve "Doğal" olanak sınıfı 821 ha saptanmış ve yüzdesel büyüklükleri MS Office Excel programı kullanılarak histogram grafik olarak hazırlanmıştır (Şekil 3.11).

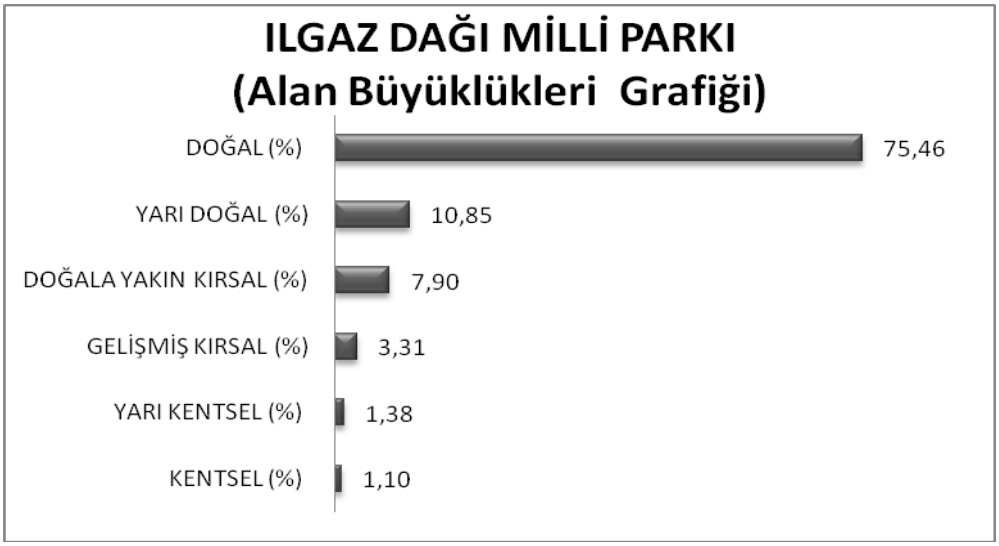

Şekil 3.11. IDMP alan büyüklükleri grafiği.

- **KBKDMP**

KBKDMP'de yerleşim alanı, patika yol, asfalt yol, toprak yol olmak üzere 6 farklı bölge seçilmiştir. Bu bölgelerde rastgele 70 adet kontrol noktası belirlenmiş ve alan gözlem formu doldurulmuştur. Çizelge 3.14'de saptandığı üzere; kontrol noktalarında doldurulan alan gözlem formlarının, hazırlanan haritada bulunduğu bölge ile benzer özelliğe sahip olduğu saptanmıştır. Elde edilen bulgulara göre, YMP kapsamında belirlenen olanak sınıfı mesafelerinin, KBKDMP için uygun olduğu belirlenmiştir.

Çizelge 3.14. KBKDMP "T Testi" Bulguları.

ANALİZ EDİLEN NOKTA SAYISI	T	Sig.
70 adet nokta için yapılan analiz	1.396	0.167

Olanak sınıfları kapsamında KBKDMP'e ilişkin bölgeleme çalışması Şekil 3.12'de sunulmuştur.

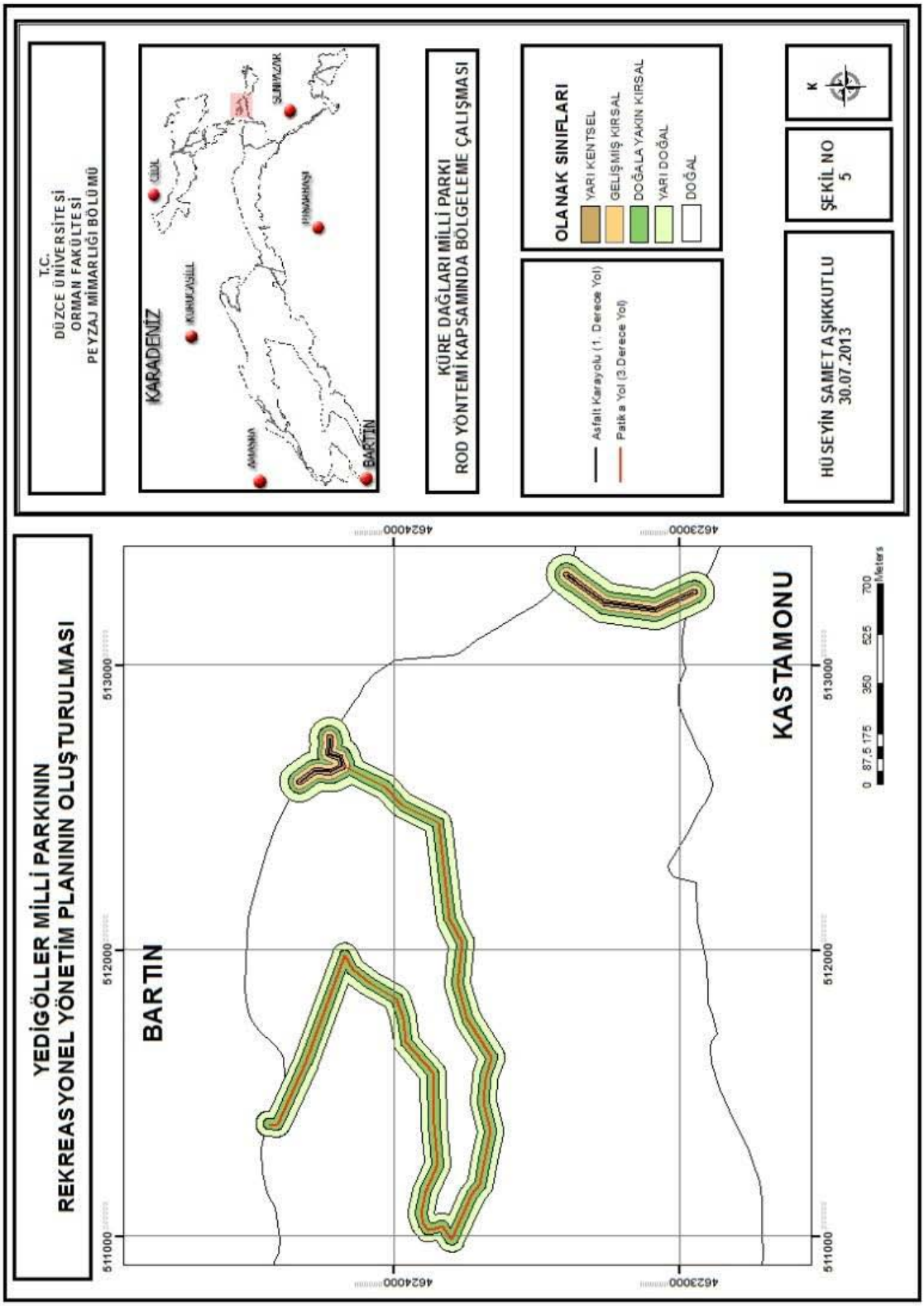

Şekil 3.12. KBKDMP olanak sınıfları.

KBKDMP'ye yönelik bölgeleme çalışmasının ardından "Yarı Kentsel" olanak sınıfı 166 ha, "Gelişmiş Kırsal" olanak sınıfı 251 ha, "Doğala Yakın Kırsal" olanak sınıfı 299 ha, "Yarı Doğal" olanak sınıfı 567 ha ve "Doğal" olanak sınıfı 35.889 ha saptanmış ve

yüzdesel büyüklükleri MS Office Excel programı kullanılarak histogram grafik olarak hazırlanmıştır (Şekil 3.13).

Şekil 3.13. KBKDMP alan büyüklükleri grafiği.

Elde edilen bulgulara göre YMP kapsamında belirlenen olanak sınıfı mesafelerinin, KBKDMP için uygun olduğu belirlenmiştir.

Sonuç olarak; Batı Karadeniz Bölgesi, Batı Karadeniz Bölümündeki Milli Parklarda kullanılabilir olanak sınıfı mesafelerini belirlemek amacıyla 6 (altı) adet yöntem geliştirilmiştir. Yapılan analizler ve kontroller doğrultusunda en uzak mesafeye dayalı yöntemin ve yöntem ile belirlenen mesafelerin bu bölgede kullanılabilir olduğu saptanmıştır.

3.5. YOĞUN YAPI ALANLARININ ROD SINIFLARININ BELİRLENMESİ

YMP'de yoğun yapı alanları olmaması nedeni ile 7 (yedi) adet konaklama tesisinin bulunduğu, IDMP sınırları içerisinde 4-5 Mayıs 2013 tarihlerinde arazi çalışmaları yürütülmüştür. Bu bölümde "Kentsel" ve "Yarı Kentsel" olanak sınıfı mesafelerinin belirlenmesi amacıyla, IDMP'de yürütülen çalışmalarına ait bulgulara yer verilmiştir.

Yürütülen arazi çalışmalarında 6 bölgede 46 adet kontrol noktası belirlenmiştir. Bu noktalarda doldurulan alan gözlem formlarına ilişkin verilerin ofis çalışmaları ile yapılan analizler kapsamında yapı alanlarına bağlı "Kentsel" ve "Yarı Kentsel" olanak sınıfları saptanmıştır (Çizelge 3.15).

Çizelge 3.15. Yapı Alanlarına Bağlı Uzaklık Kriteri.

Yapı Alanlarına Bağlı Uzaklıklar					
Kentsel	**Yarı Kentsel**	**Gelişmiş Kırsal**	**Doğala Yakın Kırsal**	**Yarı Doğal**	**Doğal**
Yapılaşma Alanlarından 30 m'ye kadar.	Yapılaşma Alanlarından 40 m'ye kadar.	Yapılaşma Alanlarından 70 m'ye kadar.	Yapılaşma Alanlarından 80 m'ye kadar..	Yapılaşma Alanlarından 90 m'ye kadar.	Yapılaşma alanlarından 90 m ve sonrası (Sınır uzaklık değeri bulunmamaktadır)

3.6. YÖNETİM PLANININ OLUŞTURULMASI AMACIYLA PAYDAŞ GÖRÜŞLERİNİN ALINMASI

Çalışma kapsamında Karadeniz Bölgesi, Batı Karadeniz Bölümündeki üç Milli Parkın rekreasyonel olanaklara ilişkin olanak sınıflarının büyüklükleri, bölgedeki toplam olanak sınıflarının büyüklükleri ve yüzdesel değerleri Çizelge 3.16'da sunulmuştur. Elde edilen bulgulara göre kentsel olanak sınıfının bulunmaması açısından, YMP ve KBKDMP benzerlik göstermektedir. IDMP'de ise tüm olanak sınıfları gözlenmektedir. Ayrıca, üç Milli Park'ta "Kentsel"den "Doğal"a doğru olanak sınıflarının alan büyüklüklerinin arttığı gözlenmektedir. Ancak KBKDMP'nin yüzölçüm olarak diğer Milli Parklardan daha büyük olması nedeniyle, "Doğal" olanak sınıfının daha fazla olduğu ve bu değerin bölgedeki "Doğal" olanak sınıfını artırdığı belirlenmiştir. "Kentsel" ve "Yarı Kentsel" olanak sınıflarının ise bölgedeki büyüklükleri oldukça küçüktür ve genel olarak Milli Parklarda çok az ya da hiç gözlenmemektedir. Elde edilen bu veriler bölgedeki rekreasyonel olanak sınıflarının genel durumunu ifade ettiği söylenebilir. Bu kapsamda oluşturulacak olan alternatif paftalarda, bölge durumu göz önüne alınmıştır ve paydaş görüşlerine başvurulmuştur. Paydaş görüşlerine yönelik veriler yönetim planı hükümlerinin altyapısını oluşturacaktır.

Çizelge 3.16. Üç Milli Parkın Bölgede Sunduğu Rekreasyonel Olanaklar.

	YMP OLANAK SINIFI BÜYÜKLÜKLERİ (ha)	**IDMP OLANAK SINIFI BÜYÜKLÜKLERİ (ha)**	**KBKDMP OLANAK SINIFI BÜYÜKLÜKLERİ (ha)**	**TOPLAM OLANAK SINIFI BÜYÜKLÜĞÜ (ha)**	**% DEĞER**
Kentsel	0	12	0	12	0,03
Yarı Kentsel	0	15	166	181	0,45
Gelişmiş Kırsal	47	36	251	384	0,96

Çizelge 3.16 (devam). Üç Milli Parkın Bölgede Sunduğu Rekreasyonel Olanaklar.

	YMP OLANAK SINIFI BÜYÜKLÜKLERİ (ha)	IDMP OLANAK SINIFI BÜYÜKLÜKLERİ (ha)	KBKDMP OLANAK SINIFI BÜYÜKLÜKLERİ (ha)	TOPLAM OLANAK SINIFI BÜYÜKLÜĞÜ (ha)	% DEĞER
Doğala Yakın Kırsal	42	86	299	427	1,07
Yarı Doğal	56	118	567	741	1,86
Doğal	1491	821	35889	38201	95,63
Toplam Alan Büyüklüğü	**1636**	**1088**	**37172**	**39946**	**100**

Paydaş gruplarının görüşlerine dayalı alternatif yönetim planının oluşturulması ve paydaş gruplarının görüşlerini almak amacıyla anket verileri analiz edilmiştir. Anket verilerinin analizi ile Aukerman ve Haas (2011)'ın yaptığı çalışmadan faydalanarak Çizelge 3.17 oluşturulmuştur. Bu çizelgede her bir paydaş grubu tarafından tercih edilen rekreasyonel etkinlik ile etkinliğin bulunduğu olanak sınıfı, tercih edilen rekreasyonel olanak sınıfı ile tercih edilen rekreasyonel deneyimler ve tercih edilen rekreasyonel deneyim ile deneyimin bulunduğu olanak sınıfının önem durumuna ilişkin veriler bu çizelgede sunulmuştur. Bu çizelge ile paydaş gruplarının görüşlerindeki benzerlik ve farklılıkların daha anlaşılır hale gelmesi sağlanmıştır. Çizelge 3.17'de belirtildiği üzere, paydaşların hepsi doğal olanak sınıfını isterken, etkinlik ve deneyimler kentsele doğru yönelmektedir.

Çizelge 3.17. Paydaş Gruplarının Beklentilerine Yönelik Değerlendirmeler (Aukerman ve Haas 2011).

PAYDAŞ GRUPLARI	SIRASI İLE TERCİH EDİLEN REKREASYONEL ETKİNLİKLER	BULUNDUĞU OLANAK SINIFI ARALIĞI	SIRASI İLE TERCİH EDİLEN REKREASYONEL ALAN	SIRASI İLE TERCİH EDİLEN REKREASYONEL DENEYİMLER	OLANAK SINIFINA GÖRE ÖNEM DURUMU
TURİZM FİRMALARININ CEVAPLARI	1.Fotoğrafçılık	YK-D	1. Doğal 2. Doğala yakın kırsal 3. Yarı doğal 4. Gelişmiş kırsal 5. Yarı kentsel 6. Kentsel	1. Doğa ve kültür hakkında bilgi edinmek	Doğala doğru artmakta
				2. Sosyalleşmek	Kentsele doğru artmakta
	2.Yürüyüş	K-D		3. Fiziksel yeterliliklerini denemek	K-D
	3.Foto safari	YK-D		4. Kendini kırsal bir alanda güvende hissetmek	Doğala doğru artmakta
	4.Eğitim kampı	YK-D		5. Günlük rutinlerden kurtulmak	Doğala doğru artmakta
	5.Kuş gözlemi	YK-D			

Çizelge 3.17 (devam). Paydaş Gruplarının Beklentilerine Yönelik Değerlendirmeler (Aukerman ve Haas 2011).

PAYDAŞ GRUPLARI	SIRASI İLE TERCİH EDİLEN REKREASYONEL ETKİNLİKLER	BULUNDUĞU OLANAK SINIFI ARALIĞI	SIRASI İLE TERCİH EDİLEN REKREASYONEL ALAN	SIRASI İLE TERCİH EDİLEN REKREASYONEL DENEYİMLER	OLANAK SINIFINA GÖRE ÖNEM DURUMU
UZMANLAR VE YÖNETİCİLERİN CEVAPLARI	1. Bitki gözlemi	YK-D	1. Doğal 2. Gelişmiş kırsal 3. Doğala yakın kırsal 4. Yarı doğal 5. Yarı kentsel 6. Kentsel	1. Doğa ve kültür hakkında bilgi edinmek	Doğala doğru artmakta
	2.Kuş Gözlemi	YK-D		2. Doğayı ve sessizliği tecrübe etmek	Doğala doğru artmakta
	3.Foto safari	YK-D		3. Günlük rutinlerden kurtulmak	Doğala doğru artmakta
	4.Fotoğrafçılık	YK-D		4. Macera ve mücadele deneyimini artırmak	Doğala doğru artmakta
	5.Yürüyüş	K-D		5. Fiziksel yeterliliklerini denemek	K-D
KULLANICILARIN CEVAPLARI	1.Fotoğrafçılık	YK-D	1. Doğal 2. Yarı doğal 3. Doğala yakın kırsal 4. Gelişmiş kırsal 5. Yarı kentsel 6. Kentsel	1. Aile ve arkadaşlarla birlikte keyifli vakit geçirmek	K-D
	2.Piknik yapmak	K-YD		2. Doğayı ve sessizliği tecrübe etmek	Doğala doğru artmakta
	3. Bitki gözlemi	YK-D		3. Doğa ve kültür hakkında bilgi edinmek	Doğala doğru artmakta
	4. Foto safari	YK-D		4. Günlük rutinlerden kurtulmak	Doğala doğru artmakta
	5.Çadır Kampı	YK-D		5. Kendini kırsal bir alanda güvende hissetmek	Doğala doğru artmakta

K: Kentsel, YK: Yarı Kentsel, YD: Yarı Doğal, D: Doğal

Çizelge 3.17 doğrultusunda, hazırlanan Alternatif 1 paftası mevcut durum paftasına göre içerik anlamında farklı bir yapıdadır. Bu paftada Milli Park'ın mevcut durumuna etkinlik alanları ilave edilmiştir. Kullanım alanlarının tek bir alanda geliştirilmesi yerine, parçalara ayrılmasının doğal yaşantıya daha az zarar vermektedir (Marion ve Cole 1996, Leung ve Marion 2000, Therrell ve diğ. 2006). Dolayısıyla mevcut baskıyı azaltmak için etkinlik alanları ilave edilmiştir.

Paftanın hazırlanmasında, çalışma kapsamında elde edilen anket bulguları kullanılmıştır. Öncelikle, paydaş grupları için alternatif piknik alanları oluşturulmuştur. Alanda mevcut olarak derin göl, büyük göl ve nazlı göl çevresinde olmak üzere 3 piknik alanı bulunmaktadır.

Ancak yürütülen arazi çalışmalarında, büyük göl ve derin göl çevresindeki piknik alanlarının yoğun olarak kullanıldığı gözlenmiştir. Bu yoğun kullanım toprak yapısı, flora ve fauna'ya baskı oluşturabilmektedir. Konu ile ilgili olarak; Brown ve diğ. (1977) Rodos Adası'nda yaptıkları çalışmada piknik etkinliğinin toprak sıkışmasını arttığını,

toprak geçirgenliğinin önemli oranda düştüğünü, bitki örtüsünün çiğneme etkisi ile azaldığını ve ortadan kalktığını belirtmişlerdir.

Şekil 3.14'de görüldüğü üzere belirtilen yoğun kullanımı azaltmak amacıyla, bungalov evlerin güney batı istikametinde yer alan eski geyik üretim istasyonunun olduğu bölgede 150 kişilik (30 masa) bir piknik alanı düşünülmüştür. Bu alanın seçilmesinin nedenlerinin başında gelen konu, alanda bulunan İnce Göl ve Sazlı Göl gibi su kaynaklarının, kullanıcılar için bir çekim noktası oluşturma potansiyeline sahip olmalarıdır. Bu konu ile ilgili olarak, Schneider (2009) yaptığı çalışmada, su kaynaklarının kullanıcıları çekme potansiyelinin olduğunu ifade etmiştir.

Mevcutta alanda toprak bir araç yolu bulunmaktadır. Bu yol asfalt kaplanarak bu alana kullanıcıların araç ile ulaşmaları mümkündür. Ayrıca alanın topoğrafyası düz bir niteliktedir. Kullanıcıların otopark ihtiyacına cevap vermesi için ise 1 otobüs ve 22 binek araçlık otopark belirlenmiştir.

Alternatif olarak, alanda at ile gezinti bölgesi ve piknik alanına biraz daha uzak bir alanda küçük çaplı bir geyik üretim istasyonunun kurulması düşünülmüştür. Bu etkinlik alanlarının kurulmasında Çizelge 3.2 ve Çizelge 3.17'de saptanan "Piknik Yapmak, At ile Gezinti ve Yaban Hayatı Gözlemi" gibi paydaşların etkinlik beklentilerini karşılamak ve Çizelge 3.4 ile Çizelge 3.17 saptanan "Doğayı ve Sessizliği Tecrübe Etmek, Günlük Rutinlerden kurtulmak, Aile ve Arkadaşlarla Birlikte Keyifli Vakit geçirmek, Kalabalıktan Kaçmak" gibi deneyim beklentileri karşılamak etkili olmuştur. Ayrıca alanda, alternatif olarak sunulan atıcılık gibi spor etkinlikleri ile kullanıcıların spora yönelik beklentilerinin karşılanması mümkündür.

Diğer taraftan barındırdığı 1 adet çocuk oyun alanı, 5 bay ve 5 bayan tuvaleti, 1 adet büfesi ve 5 adet çeşmesi ile birlikte kapsamlı bir piknik alanı olacaktır. Alanda "Büyük Göl" çevresinde bir kamp alanı bulunmaktadır. Ancak bu kamp alanı, yıl içerisinde belirli dönemlerde yoğun bir kullanıcı potansiyeline sahip olmaktadır. Stohlgren ve Parsons (1986) ve Cole (1992) yaptıkları çalışmalarda kampçılık faaliyetlerinin tür çeşitliliği, vejetasyon kapalılığı ve bitki boyunda azalmalara yol açtığını, topraktaki organik madde oranını düşürdüğü ve toprak sıkışmasının büyük oranda artışına neden olduğunu ortaya koymuşlardır.

Ayrıca kamp alanı ile ilgili bir diğer sorun da, büyük göl çevresinde bulunan piknik alanı ile çok içiçe geçmesidir. Bu da kampçıların katılımlarını ve memnuniyetlerini etkileyebilecek bir durumdur (Anonim 2012d). Örneğin; arazi gözlemlerinde kampçıların daha sakin ve piknikçilerden uzak konumda mekânlarda katılım yapmaya çalıştıkları görülmektedir. Yoğun kullanımdan dolayı oluşan bu sorunu çözmek amacıyla, belirtilen alternatif piknik alanından patika yol ile ulaşılabilecek olan bir kamp alanı oluşturulmuştur. Bu patika yol paydaşların Çizelge 3.2'de ve Çizelge 3.17'de belirtilen "Yürüyüş, Yaban Hayatı Gözlemi, Fotosafari, Fotoğrafçılık" etkinlik beklentilerine ve Çizelge 3.4'de ve Çizelge 3.17'de belirtilen "Doğayı ve Sessizliği Tecrübe Etmek, Fiziksel Yeterliliklerini Denemek" gibi deneyim beklentilerini karşılamak için oluşturulmuştur. Patika yol ile ulaşılan alternatif kamp alanı ise doğal kamp niteliğindedir. Kullanıcıların kısa süreli kullanımda bulunabileceği bu alan içerisinde duş, mutfak ve çöp toplama alanları bulunmamaktadır. Kullanıcıların katılımları ardından çöplerini toplayarak ayrılacağı doğa ile içiçe yaşayacakları bu alanda, doğa bilincinin kullanıcılara aktarılması hedeflenmiştir. Bu amaçla kuş gözlem ve yaban hayatını gözlem alanları da kamp alanı yakınında düşünülmüştür. Özellikle bu kamp alanının izci gruplarına hizmet edebileceği düşünülmüştür. Kamp amacıyla oluşturulan alternatif alan paydaşların Çizelge 3.2'de ve Çizelge 3.17'de belirtilen "Organize Kamp, Eğitim Kampı, Çadır Kampı, Kuş Gözlemi, Yaban Hayatı Gözlemi" gibi etkinlik beklentilerine ve Çizelge 3.4'de ve Çizelge 3.17'de belirtilen "Doğayı ve Sessizliği Tecrübe Etmek, Fiziksel Yeterliliklerini Denemek, Günlük Rutinlerden Kurtulmak, Kalabalıktan Kaçmak" gibi deneyim beklentilerini karşılamak için oluşturulmuştur. Ayrıca bu paftada alanın doğu istikametinde yer alan Köyyeri adında Bizans kalıntılarının bulunduğu bir tarihi alan vardır (Anonim 2013f). Bu alanın kullanıma açılmasında katılımcıların sadece piknik ya da kamp aktivitesine katılmamaları, tarihi bu alanı gezerek kültürel bir aktiviteye katılmalarını sağlamak hedeflenmiştir. Bu alana patika yol ile ulaşım verilmiştir ve bu yol kullanıcılara trekking aktivitesine katılım imkânı sunmaktadır. Bu patika yol ve Bizans kalıntılarının olduğu bölge, paydaşların Çizelge 3.2'de ve Çizelge 3.17'de belirtilen "Yürüyüş, Yaban Hayatı Gözlemi, Fotosafari, Fotoğrafçılık" etkinlik beklentilerine ve Çizelge 3.4'de ve Çizelge 3.17'de belirtilen "Doğa ve Kültür Hakkında Bilgi Edinmek, Doğayı ve Sessizliği Tecrübe Etmek, Fiziksel Yeterliliklerini Denemek" gibi deneyim beklentilerini karşılamak için oluşturulmuştur.

YMP'nin kuzeyinde Mengen çıkışı doğrultusunda ve araç yolundan yaklaşık 20 m sağ istikamette bir şelale vardır. Bu alan şu an kullanıcılar tarafından bilinmemekte ve yolu olmaması sebebiyle kullanıma da açık değildir. Bu alanı aktif hale getirmek için araç girmeyen toprak nitelikte bir patika yol ile ulaşım verilmiştir. Bu etkinlik alanının oluşturulmasında paydaşların Çizelge 3.2'de ve Çizelge 3.17'de belirtilen "Yürüyüş, Yaban Hayatı Gözlemi, Fotosafari, Fotoğrafçılık" etkinlik beklentilerine ve Çizelge 3.4'de ve Çizelge 3.17'de belirtilen "Doğa ve Kültür Hakkında Bilgi Edinmek, Doğayı ve Sessizliği Tecrübe Etmek, Fiziksel Yeterliliklerini Denemek" gibi deneyim beklentilerini karşılamak etkili olmuştur. Bu paftayı oluşturan kullanım ve donatılar alanın doğal yapısına zarar vermeyecek şekilde ve "Mesire Yerleri Teknik İzahnamesi (Anonim 2012b)" kapsamında belirlenmiştir.

Çalışma kapsamında hazırlanan, Alternatif 1 paftası Şekil 3.14'de, paftaya ilişkin olanak sınıflarının ha bazında büyüklükleri hesaplanarak, yüzdesel anlamda hazırlanan histogram grafik Şekil 3.15'de sunulmuştur. Ayrıca Çizelge 3.6'da saptandığı üzere, paydaş grupları doğal olanak sınıfı ile birlikte, yarı doğal, doğala yakın kırsal ve gelişmiş kırsal olanak sınıflarının alanda olmasını istemektedirler. Bu bulgu kapsamında paydaşların doğal alana çok müdahale olmadan, diğer bölgelerde artışın sağlanmasını istedikleri söylenebilir.

Olanak sınıflarındaki bu değişim ile paydaşların Çizelge 3.2'de ve Çizelge 3.17'de belirtilen "Piknik Yapmak, Eğitim Kampı, Organize Kamp, Çadır Kampı, Yürüyüş, Fotosafari, Fotoğrafçılık" gibi etkinlikler ile Çizelge 3.4'de ve Çizelge 3.17'de belirtilen "Sosyalleşmek, Doğayı ve Sessizliği Tecrübe Etmek, Aile ve Arkadaşlarla Birlikte Keyifli Vakit Geçirmek, Kalabalıktan Kaçmak" gibi deneyim beklentileri karşılanmak istenmiştir. Çalışma kapsamında hazırlanan çizelge ile olanak sınıfları içerisinde alanda bulunan ya da sonradan eklenen, kullanım ve donatılar aktarılmıştır.

Şekil 3.14'de ROD yöntemi kapsamında, ArcGIS 9.3 programı kullanılarak oluşturulan bölgeleme çalışması görülmektedir.

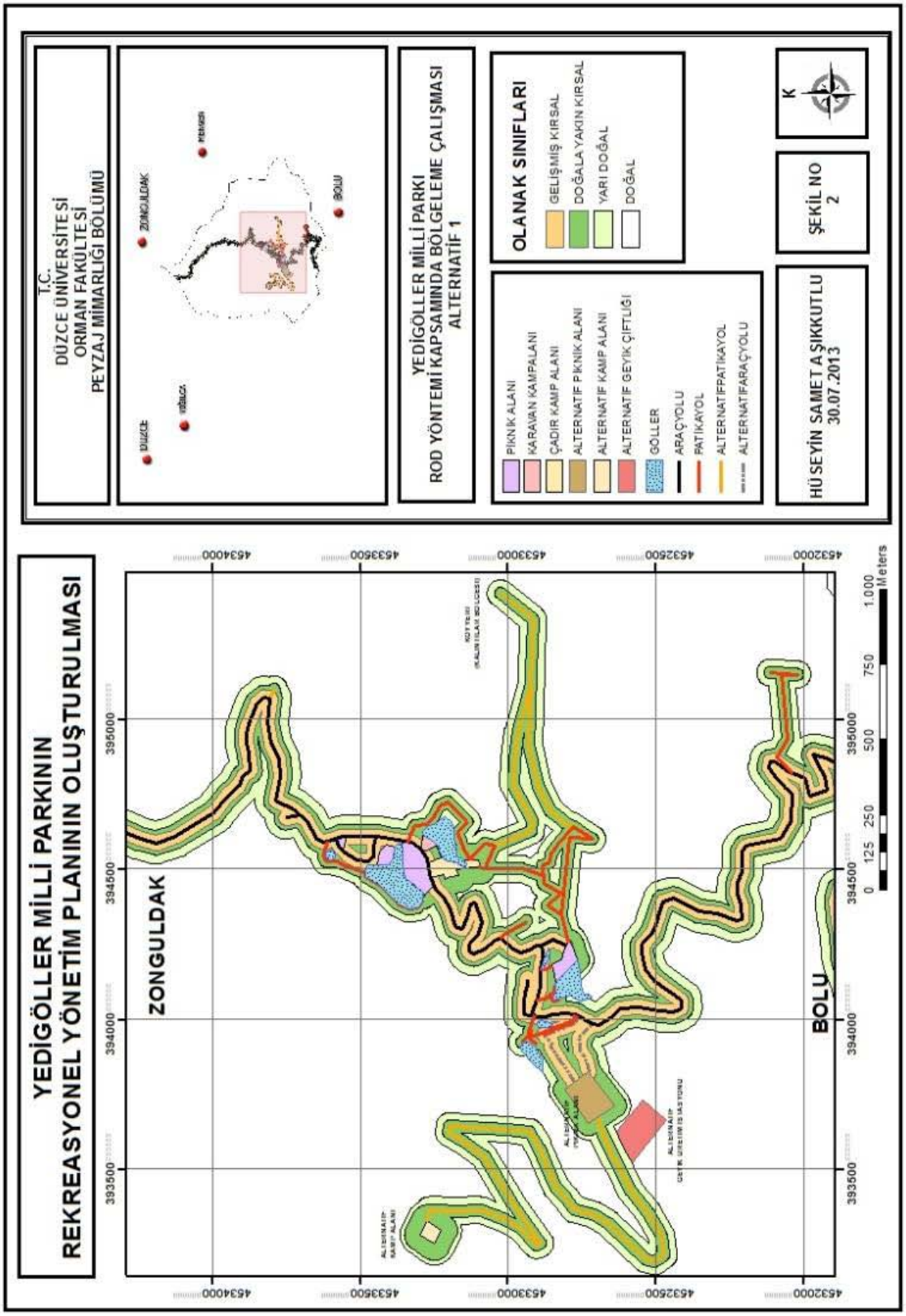

Şekil 3.14. Alternatif 1 paftası bölgeleme çalışması.

Alternatif 1 paftasına ilişkin bölgeleme çalışmasının ardından rekreasyonel olanak sınıfları büyüklükleri "Gelişmiş Kırsal" olanak sınıfı 50 ha, "Doğala Yakın Kırsal"

olanak sınıfı 62 ha, “Yarı Doğal” olanak sınıfı 72 ha ve “Doğal” olanak sınıfı 1.452 ha olarak saptanmış ve yüzdesel büyüklükleri MS Office Excel programında histogram grafik olarak hazırlanmıştır (Şekil 3.15).

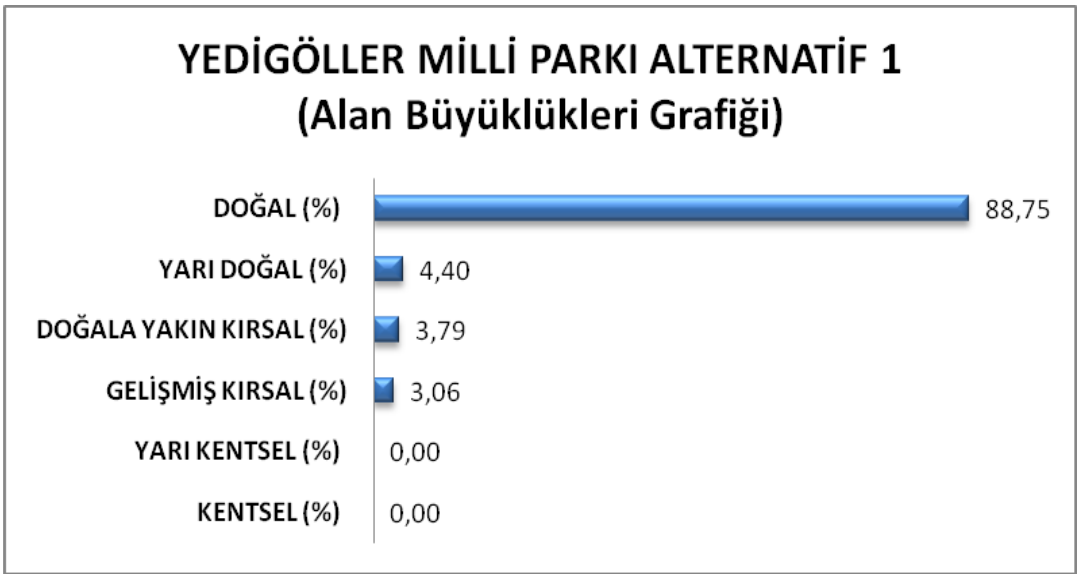

Şekil 3.15. YMP Alternatif 1 paftası alan büyüklükleri grafiği.

Alternatif 2 paftası, mevcut durumda bulunan etkinliklerin, alanlarının genişletilmesi kapsamında ayrılmaktadır. Bu paftanın hazırlanmasında arazi gözlemleri ve ArcGIS 9.3 programın hazırlanan eğim analizi paftasından faydalanılmıştır.

Elde edilen bulgulara göre, tüm paydaş grupları alanda piknik etkinliğini istemektedirler. Ancak piknik alanlarının büyüklüğü yetersizdir. “Mesire Yerleri Teknik İzahnamesi (Anonim 2012b)”nde piknik alanları ile ilgili olarak, 1 masa 1 piknik ünitesini ifade etmekte, 1 piknik ünitesi ise 5 kişiden oluşan 1 aile birimine denk gelmektedir. Bir aile birimi büyüklüğünün ise 200 ile 350 m² arasında olması gerektiği ifade edilmektedir.

Ancak YMP belirtilen ölçütlere göre bir piknik alanına sahip değildir ve tüm paydaşlar alanda piknik etkinliğini istemektedirler. Bu nedenle mevcut piknik alanları genişletilmiş ve Sazlı Göl ile İnce Göl istikametinde “Mesire Yerleri Teknik İzahnamesi (Anonim 2012b)”nden faydalanarak alternatif bir piknik alanı oluşturulmuştur. Bu alan 150 kişiye hizmet edecek ve 1.725 m^2 büyüklükte olacak şekilde düşünülmüştür.

Piknik alanlarının genişletilmesi ve alternatif olarak eklenen piknik alanıyla Çizelge 3.2 ve Çizelge 3.17’de saptanan “Piknik Yapmak, At ile Gezinti Etkinliği, Yaban Hayatı

Gözlemi" gibi etkinlik beklentilerini karşılamak ve Çizelge 3.4 ile Çizelge 3.17 saptanan "Doğayı ve Sessizliği Tecrübe Etmek, Günlük Rutinlerden kurtulmak, Aile ve Arkadaşlarla Birlikte Keyifli Vakit geçirmek, Kalabalıktan Kaçmak" gibi deneyim beklentileri karşılamak etkili olmuştur.

Bu sayede Milli Parkta piknik alanlarında kullanıcı yoğunluğunun düşürülerek doğal bitki örtüsünün yok olması ve toprağın sıkışması gibi doğal çevreye verilen tahribatın engellenmesi hedeflenmiştir.

Ayrıca paydaş grupları alanda kamp etkinliğini istemektedirler. Ancak Milli Park sınırları içerisindeki kamp alanı da büyüklük olarak yetersizdir ve parkın yoğun kullanımı olduğu dönemlerde piknik alanı ile çok içiçe geçmektedir. Bu gibi nedenlerden dolayı kamp alanı da genişletilmiştir.

Kamp amacıyla büyütülen alanlar ile paydaşların Çizelge 3.2'de ve Çizelge 3.17'de belirtilen "Organize Kamp, Eğitim Kampı, Çadır Kampı, Kuş Gözlemi, Yaban Hayatı Gözlemi" gibi etkinlik beklentilerine ve Çizelge 3.4'de ve Çizelge 3.17'de belirtilen "Doğayı ve Sessizliği Tecrübe Etmek, Fiziksel Yeterliliklerini Denemek, Günlük Rutinlerden Kurtulmak, Kalabalıktan Kaçmak" gibi deneyim beklentilerini karşılamak için oluşturulmuştur.

Ayrıca bu paftada alanın doğu istikametinde yer alan ve Anonim (2013f)'de belirtildiği üzere Köyyeri adında Bizans kalıntılarının bulunduğu alan kaldırılmamıştır. Bu alanın kullanıma açılmasında katılımcıların sadece piknik ya da kamp etkiliğine katılmamaları, tarihi bu alanı gezerek kültürel bir etkinliğe katılmalarını sağlamak hedeflenmiştir. Bu alana patika yol ile ulaşım verilmiştir ve bu yol kullanıcılara trekking (doğa yürüyüşü) aktivitesine katılım imkânı sunmaktadır.

Bu patika yol ve Bizans kalıntılarının olduğu bölge, paydaşların Çizelge 3.2'de ve Çizelge 3.17'de belirtilen "Yürüyüş, Yaban Hayatı Gözlemi, Fotosafari, Fotoğrafçılık" etkinlik beklentilerine ve Çizelge 3.4'de ve Çizelge 3.17'de belirtilen "Doğa ve Kültür Hakkında Bilgi Edinmek, Doğayı ve Sessizliği Tecrübe Etmek, Fiziksel Yeterliliklerini Denemek" gibi deneyim beklentilerini karşılamak için oluşturulmuştur. Bu paftayı oluşturan kullanım ve donatılar alanın doğal yapısına zarar vermeyecek şekilde ve "Mesire Yerleri Teknik İzahnamesi (Anonim 2012b)" kapsamında belirlenmiştir.

Şekil 3.16'da ROD yöntemi kapsamında, ArcGIS 9.3 programı kullanılarak oluşturulan Alternatif 2 paftasına yönelik bölgeleme çalışması sunulmuştur.

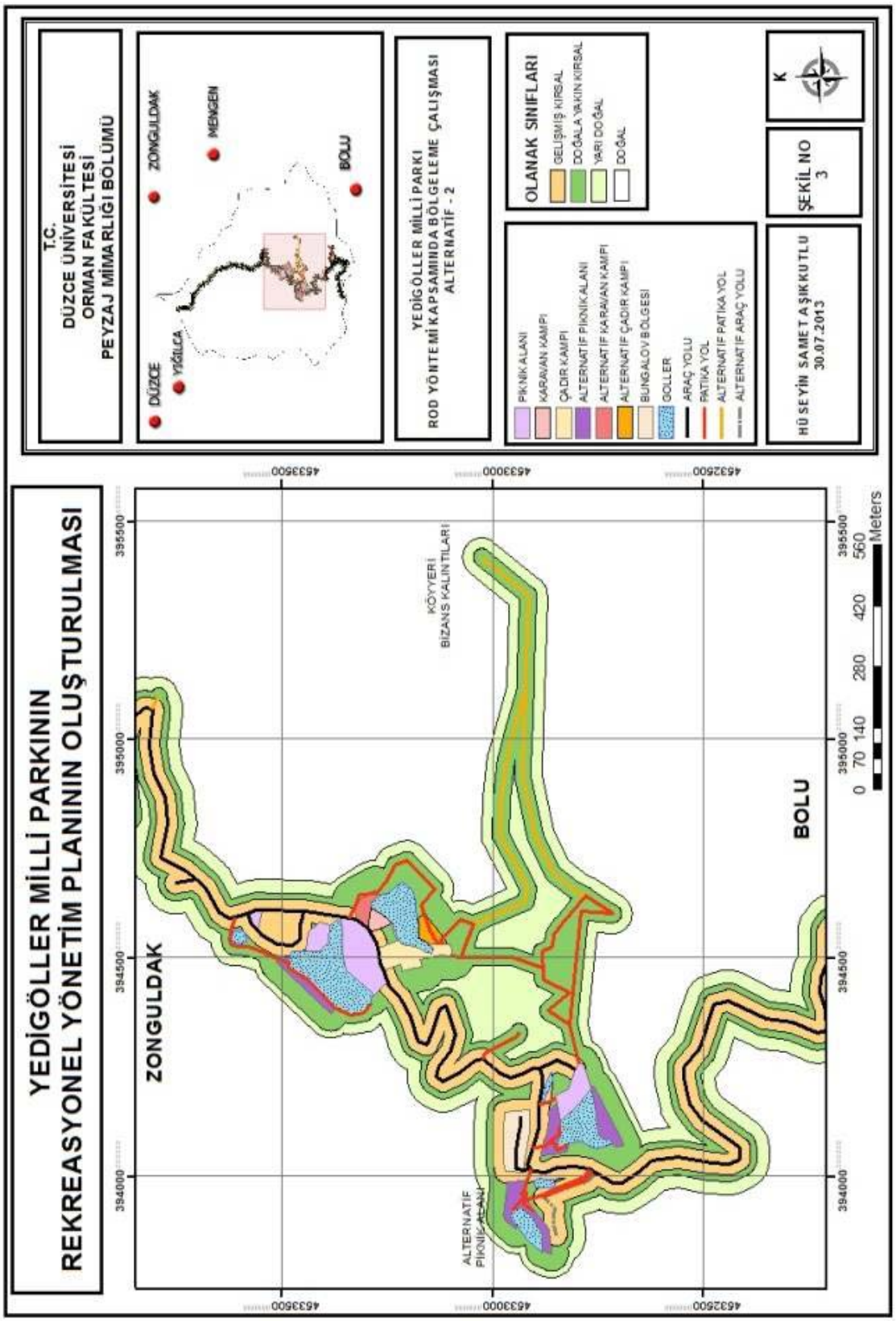

Şekil 3.16. Alternatif 2 paftası bölgeleme çalışması.

Şekil 3.17'de görüldüğü üzere, olanak sınıflarının hepsinde benzer oranda düşüş vardır. Ancak, doğal alana Alternatif 1 paftasına göre daha az müdahale edilmiştir. Bu yüzden diğer olanak sınıflarının alan büyüklüklerinde çok büyük bir artış olmamıştır. Bu kapsamda, Alternatif 2 paftasının hazırlanmasında öncelikle ArcGIS 9.3 programı kullanılarak tampon zonlar oluşturulmuştur. Bu zonlar etkinlik alanlarının büyütülmesi gerektiği alanlarda geliştirilmiştir. Olanak sınıflarındaki bu değişim ile paydaşların Çizelge 3.2'de ve Çizelge 3.17'de belirtilen "Piknik Yapmak, Eğitim Kampı, Organize Kamp, Çadır Kampı, Yürüyüş, Fotosafari, Fotoğrafçılık" gibi etkinlikleri ile Çizelge 3.4'de ve Çizelge 3.17'de belirtilen "Sosyalleşmek, Doğayı ve Sessizliği Tecrübe Etmek, Aile ve Arkadaşlarla Birlikte Keyifli Vakit Geçirmek, Kalabalıktan Kaçmak" gibi deneyim beklentilerinin karşılanması istenmiştir. Paftanın hazırlanmasının ardından alan hesabı yapılarak olanak sınıflarının ha bazında büyüklükleri hesaplanmıştır ve yüzdesel anlamda histogram grafik şeklinde sunulmuştur (Şekil 3.17). Alternatif 2 paftasına ilişkin bölgeleme çalışmasının ardından rekreasyonel olanak sınıfları büyüklükleri "Gelişmiş Kırsal" olanak sınıfı 49 ha, "Doğala Yakın Kırsal" olanak sınıfı 53 ha, "Yarı Doğal" olanak sınıfı 60 ha ve "Doğal" olanak sınıfı 1.474 ha olarak saptanmış ve yüzdesel büyüklükleri MS Office Excel programında histogram grafik olarak hazırlanmıştır (Şekil 3.17). Son olarak, mevcut durum ve "Mesire Yerleri Teknik İzahnamesi (Anonim 2012b)"ne göre oluşturulan 2 alternatif paftada olanak sınıfları kapsamında bulunan ve alternatif olarak sunulan kullanım, donatı ve etkinliklere yönelik Çizelge 3.18 hazırlanmıştır.

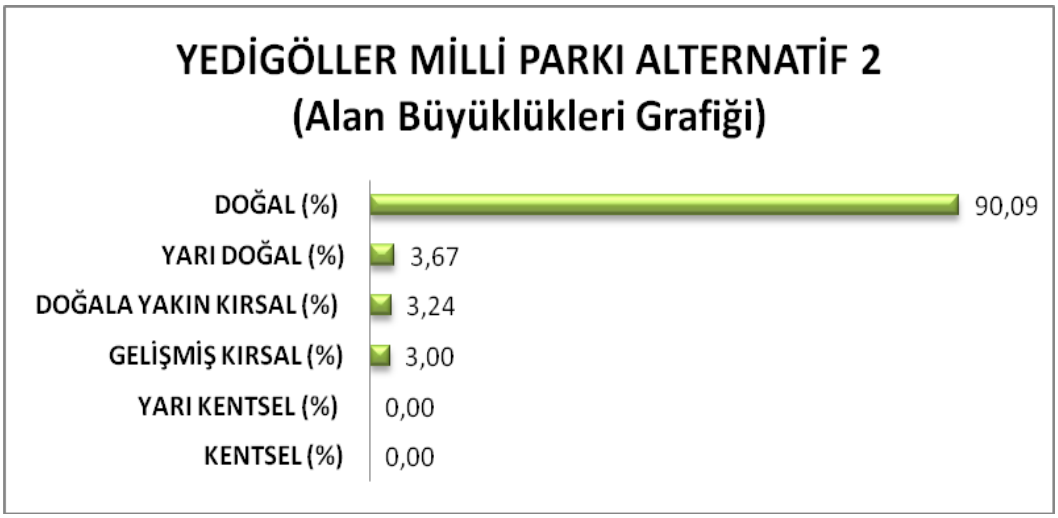

Şekil 3.17. YMP Alternatif 2 paftası alan büyüklükleri grafiği.

Çizelge 3.18. Hazırlanan Paftalarda Olanak Sınıfları Kapsamında Bulunan Kullanım, Donatı ve Etkinlikler.

PAFTA NO	KENTSEL	YARI KENTSEL	GELİŞMİŞ KIRSAL	DOĞALA YAKIN KIRSAL	YARI DOĞAL	DOĞAL
MEVCUT DURUM PAFTASI	Alanda bulunmuyor.	Alanda bulunmuyor.	Araç yolu, tabela, çöp kovası, aydınlatma elemanı, ahşap köprü, bungalov, depo, otopark, restoran, güvenlik kulübesi vb.	Piknik alanı, kamp alanı, wc, otopark, çöp kovası, patika yol, tabela, çeşme, büfe, ortak ateş yakma alanı vb.	Patika yol, yaban hayatı gözlemi, fotoğrafçılık, çöp kovası, çeşme vb.	Trekking, fotoğrafçılık, yaban hayatı gözlemi vb.
ALTERNATİF-1 PAFTASI	Müdahale olmadı.	Müdahale olmadı.	2 farklı yerden araç yolu eklendi.	-150 kişi (30 masa) için piknik alanı (At ile gezinti, atıcılık, yaban hayatı gözlemi için geyik üretim istasyonu gibi bölgeler eklendi). -Köyyeri'ne patika yol eklendi. -100 kişi(25 çadır) için 1 adet kamp alanı eklendi. (Yakınında yaban hayatı gözlemi ve kuş gözlem alanları eklendi), kamp alanına ulaşım ve trekking için patika yol eklendi. -Şelaleye ulaşmak için patika yol eklendi.	Trekking etkinliği ve çeşitli alanlara ulaşmak için patika yollar eklendi.	Orienting (Yön bulma etkinliği) haricinde müdahele ekleme olmadı.
ALTERNATİF-2PAFTASI	Müdahale olmadı.	Müdahale olmadı.	Alabalık restoranı yakın çevresindeki bölge genişletilmiştir. Alternatif piknik alanına araç yolu bağlantısı yapılmıştır. Bungalovlar yakın çevresi genişletilmiştir.	Dilek çeşmesi yakın çevresi genişletilmiştir. Mevcut piknik ve kamp alanları yanında alternatif piknik (sazlıgöl çevresi) ve kamp alanları eklenmiştir. Alternatif piknik alanı 150 kişi (1725m2) ye hizmet edebilir. Alternatif karavan ve çadır kampları toplamda 120 kişiye (4000m2) hizmet edebilir. Köy yerine ulaşım için patika yol eklenmiştir. Ayrıca alanda zonlarda genişletmeler yapılmıştır.	Mevcut durum ve alternatif alanlar dışında kalan parseller eğim paftasının izin verdiği doğrultuda değiştirilmiştir.	Müdahale olmadı.

Bu veriler kapsamında paydaş gruplarının görüşlerini almak amacıyla "Alternatif Yönetim Planlarını Değerlendirme Matrisi" oluşturulmuştur. Bu matris Aukerman ve Haas (2011)'ın yaptığı çalışmadan faydalanılarak geliştirilmiş ve mevcut durum ile diğer 2 alternatif pafta hakkında paydaşların görüşünün alınması hedeflenmiştir. Sorular, hazırlanan paftaların yasal amaçlara uygunluğu, mevsimsel açıdan kullanılabilirliği, bölgeye ekonomik katkısı, gelecekteki rekreasyonel beklentileri karşılama durumu, alanın yönetimi ile ilgili 10 (on) soru içermektedir. Uygulanan bu matris ile her paydaş grubunun ve genel olarak tüm paydaşların görüşlerinin sayısal

değerlerini ortaya koymak için SPSS 19 paket programı kullanılmış ve cevapların aritmetik ortalama değerlerine ulaşılmıştır. Çizelge 3.19'da "Turizm Firmaları" paydaş grubunun bu matrise verdikleri cevaplar bulunmaktadır. Ulaşılan 15 paydaşın verdikleri cevaplar, aritmetik ortalamaları alınarak değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, bu paydaş grubunun 2,15 değeri ile Alternatif 2'yi seçtikleri tespit edilmiştir.

Çizelge 3.19. Turizm Firmaları Paydaş Grubunun Alternatif Yönetim Planlarını Değerlendirme Matrisine Verdikleri Cevaplar.

Değerlendirme Kriterleri	**Mevcut Durum**	**Alternatif-1**	**Alternatif-2**
1)Amaca uygunluk **(Yasal amaçlarına ve standartlarına uygunluk)** 1:Uygun, 2: Oldukça uygun, 3: Çok uygun ***Paftalar "mesire yerleri teknik izahnamesi"ne göre hazırlanmıştır.**	**1,60**	**2,20**	**2,20**
2)Yıl boyu kullanılabilirlik **(her mevsim etkinliklere katılabilmeye uygunluk)** 1:iki mevsim, 2:üç mevsim, 3: dört mevsim ***Etkinlik, alan kullanımı, rekreasyonel ihtiyaç, kentlere yakınlık uzaklık vb.**	**1,40**	**2,33**	**2,27**
3)Batı Karadeniz Bölgesindeki diğer Milli Parkların rekreasyonel olanak eksiklerini karşılamaya uygunluğu 1:Uygun, 2:Oldukça uygun, 3: Çok uygun ***Ilgaz Dağı Milli Parkı: Yedigöller Milli Parkına göre daha küçük bir yüzölçüme sahiptir. Kayak tesisine sahip olmakla birlikte, konaklamak için oteller bulunmaktadır. piknik ve kamp alanı bulunmamaktadır.** ****Küre Dağları Milli Parkı, Yedigöller Milli Parkına göre büyük bir yüzölçüme sahiptir ve alan içerisinde konaklama, alışveriş, yeme içme tesisleri yok denecek kadar azdır.**	**1,20**	**2,27**	**2,53**
4) Günümüz şartlarından çok, gelecekteki rekreasyonel eğilimlere cevap verme yeteneği 1:Uygun, 2:Oldukça uygun, 3: Çok uygun ***Etkinlik, alan kullanımı, rekreasyonel ihtiyaç, kentlere yakınlık uzaklık vb.**	**1,47**	**2,20**	**2,33**
5)Alanın rekreasyonel kapasitesi **(Kullanıcı kapasitesi)** Azdan çoğa doğru sıralanacak, (1Az-3Çok) ***Etkinlik, kullanım vb. koşullar göz önüne alınacak.**	**1,13**	**2,20**	**2,67**
6)Alanın yönetimi için gerekli bütçenin yaklaşık büyüklüğü **Azdan çoğa doğru sıralanacak** (1Çok-3Az)* ***Etkinlik, kullanım, alt yapı ihtiyacı vb. koşullar göz önüne alınacaktır.**	**2,73**	**1,87**	**1,40**
7)Alanın ihtiyacı olan yaklaşık personel miktarı* **Azdan çoğa doğru sıralanacak** (1Çok-3Az) ***Kullanıcı sayısı doğrultusunda ortaya çıkan ihtiyaçlar (temizlik, koruma, bakım vb.) dikkate alınacaktır.**	**2,87**	**1,60**	**1,53**
8)Milli Parkın Batı Karadeniz Bölgesinde gelir yaratma etkisi 1: Düşük, 2:Orta, 3:Yüksek ***Etkinlik, kullanım vb. koşullar göz önüne alınacak.**	**1,27**	**2,40**	**2,33**
9)Paydaş beklentilerine uygunluk **(Alanı ziyaret eden paydaşlar, Yerel paydaşlar, Bölgesel paydaşlar, Ülkesel paydaşlar)** **Azdan çoğa doğru sıralanacak** (1Az-3Çok) ***Etkinlik, kullanım vb. koşullar göz önüne alınacaktır.**	**1,20**	**2,33**	**2,47**
10) Kullanıcıların olumsuz etkilerinin yoğunluğu (kalabalık, çevre kirliliği, gürültü kirliliği vb.) (1Çok-3Az) ***Alandaki kullanımlar, alana müdahale, kullanıcı sayısı vb. konular dikkate alınacaktır.**	**2,40**	**1,87**	**1,73**
GENEL DEĞERLENDİRME	**1,73**	**2,13**	**2,15**

Çizelge 3.20'de "Uzman ve Yönetici" paydaş grubunun bu matrise verdikleri cevaplar bulunmaktadır. Ulaşılan 18 paydaşın verdikleri cevapların, aritmetik ortalamaları

alınarak değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, bu paydaş grubunun 2,15 değeriyle Alternatif 1'i seçtikleri tespit edilmiştir.

Çizelge 3.20. Uzman ve Yönetici Paydaş Grubunun Alternatif Yönetim Planlarını Değerlendirme Matrisine Verdikleri Cevaplar.

Değerlendirme Kriterleri	Mevcut Durum	Alternatif-1	Alternatif-2
1)Amaca uygunluk **(Yasal amaçlarına ve standartlarına uygunluk)** 1:Uygun, 2: Oldukça uygun, 3: Çok uygun ***Paftalar "mesire yerleri teknik izahnamesi"ne göre hazırlanmıştır.**	**1,94**	**2,39**	**1,72**
2)Yıl boyu kullanılabilirlik **(her mevsim etkinliklere katılabilmeye uygunluk)** 1:iki mevsim, 2:üç mevsim, 3: dört mevsim ***Etkinlik, alan kullanımı, rekreasyonel ihtiyaç, kentlere yakınlık uzaklık vb.**	**1,56**	**2,00**	**2,44**
3)Batı Karadeniz Bölgesindeki diğer Milli Parkların rekreasyonel olanak eksiklerini karşılamaya uygunluğu 1:Uygun, 2:Oldukça uygun, 3: Çok uygun ***Ilgaz Dağı Milli Parkı: Yedigöller Milli Parkına göre daha küçük bir yüzölçüme sahiptir. Kayak tesisine sahip olmakla birlikte, konaklamak için oteller bulunmaktadır. piknik ve kamp alanı bulunmamaktadır.** ****Küre Dağları Milli Parkı, Yedigöller Milli Parkına göre büyük bir yüzölçüme sahiptir ve alan içerisinde konaklama, alışveriş, yeme içme tesisleri yok denecek kadar azdır.**	**1,44**	**2,39**	**2,17**
4) Günümüz şartlarından çok, gelecekteki rekreasyonel eğilimlere cevap verme yeteneği 1:Uygun, 2:Oldukça uygun, 3: Çok uygun ***Etkinlik, alan kullanımı, rekreasyonel ihtiyaç, kentlere yakınlık uzaklık vb.**	**1,56**	**2,22**	**2,22**
5)Alanın rekreasyonel kapasitesi **(Kullanıcı kapasitesi)** Azdan çoğa doğru sıralanacak, (1Az-3Çok) ***Etkinlik, kullanım vb. koşullar göz önüne alınacak.**	**1,39**	**2,28**	**2,33**
6)Alanın yönetimi için gerekli bütçenin yaklaşık büyüklüğü **Azdan çoğa doğru sıralanacak** (1Çok-3Az)* ***Etkinlik, kullanım, alt yapı ihtiyacı vb. koşullar göz önüne alınacaktır.**	**2,28**	**1,94**	**1,78**
7)Alanın ihtiyacı olan yaklaşık personel miktarı* **Azdan çoğa doğru sıralanacak** (1Çok-3Az) ***Kullanıcı sayısı doğrultusunda ortaya çıkan ihtiyaçlar (temizlik, koruma, bakım vb.) dikkate alınacaktır.**	**2,50**	**1,72**	**1,78**
8)Milli Parkın Batı Karadeniz Bölgesinde gelir yaratma etkisi 1: Düşük, 2:Orta, 3:Yüksek ***Etkinlik, kullanım vb. koşullar göz önüne alınacak.**	**1,33**	**2,33**	**2,33**
9)Paydaş beklentilerine uygunluk **(Alanı ziyaret eden paydaşlar, Yerel paydaşlar, Bölgesel paydaşlar, Ülkesel paydaşlar)** **Azdan çoğa doğru sıralanacak** (1Az-3Çok) ***etkinlik, kullanım vb. koşullar göz önüne alınacaktır.**	**1,44**	**2,22**	**2,33**
10) Kullanıcıların olumsuz etkilerinin yoğunluğu (kalabalık, çevre kirliliği, gürültü kirliliği vb.) (1Çok-3Az) ***Alandaki kullanımlar, alana müdahale, kullanıcı sayısı vb. konular dikkate alınacaktır.**	**2,39**	**2,00**	**1,61**
GENEL DEĞERLENDİRME	**1,78**	**2,15**	**2,07**

Çizelge 3.21'de "Kullanıcı" paydaş grubunun bu matrise verdikleri cevaplar bulunmaktadır. Ulaşılan 138 paydaşın verdikleri cevaplar, aritmetik ortalamaları alınarak değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, bu paydaş grubunun 2,13 değeriyle Alternatif 1'i seçtikleri tespit edilmiştir.

Çizelge 3.21. Kullanıcı Paydaş Grubunun Alternatif Yönetim Planlarını Değerlendirme Matrisine Verdikleri Cevaplar.

Değerlendirme Kriterleri	Mevcut Durum	Alternatif-1	Alternatif-2
1)Amaca uygunluk **(Yasal amaçlarına ve standartlarına uygunluk)** 1:Uygun, 2: Oldukça uygun, 3: Çok uygun ***Paftalar "mesire yerleri teknik izahnamesi"ne göre hazırlanmıştır.**	**1,58**	**2,18**	**2,24**
2)Yıl boyu kullanılabilirlik **(her mevsim etkinliklere katılabilmeye uygunluk)** 1:iki mevsim, 2:üç mevsim, 3: dört mevsim ***Etkinlik, alan kullanımı, rekreasyonel ihtiyaç, kentlere yakınlık uzaklık vb.**	**1,46**	**2,15**	**2,40**
3)Batı Karadeniz Bölgesindeki diğer Milli Parkların rekreasyonel olanak eksiklerini karşılamaya uygunluğu 1:Uygun, 2:Oldukça uygun, 3: Çok uygun ***Ilgaz Dağı Milli Parkı: Yedigöller Milli Parkına göre daha küçük bir yüzölçüme sahiptir. Kayak tesisine sahip olmakla birlikte, konaklamak için oteller bulunmaktadır. piknik ve kamp alanı bulunmamaktadır.** ****Küre Dağları Milli Parkı, Yedigöller Milli Parkına göre büyük bir yüzölçüme sahiptir ve alan içerisinde konaklama, alışveriş, yeme içme tesisleri yok denecek kadar azdır.**	**1,53**	**2,28**	**2,19**
4) Günümüz şartlarından çok, gelecekteki rekreasyonel eğilimlere cevap verme yeteneği 1:Uygun, 2:Oldukça uygun, 3: Çok uygun ***Etkinlik, alan kullanımı, rekreasyonel ihtiyaç, kentlere yakınlık uzaklık vb.**	**1,57**	**2,34**	**2,09**
5)Alanın rekreasyonel kapasitesi **(Kullanıcı kapasitesi)** Azdan çoğa doğru sıralanacak, (1Az-3Çok) ***Etkinlik, kullanım vb. koşullar göz önüne alınacak.**	**1,47**	**2,21**	**2,32**
6)Alanın yönetimi için gerekli bütçenin yaklaşık büyüklüğü **Azdan çoğa doğru sıralanacak** (1Çok-3Az)* ***Etkinlik, kullanım, alt yapı ihtiyacı vb. koşullar göz önüne alınacaktır.**	**2,48**	**1,88**	**1,64**
7)Alanın ihtiyacı olan yaklaşık personel miktarı* **Azdan çoğa doğru sıralanacak** (1Çok-3Az) ***Kullanıcı sayısı doğrultusunda ortaya çıkan ihtiyaçlar (temizlik, koruma, bakım vb.) dikkate alınacaktır.**	**2,62**	**1,78**	**1,60**
8)Milli Parkın Batı Karadeniz Bölgesinde gelir yaratma etkisi 1: Düşük, 2:Orta, 3:Yüksek ***Etkinlik, kullanım vb. koşullar göz önüne alınacak.**	**1,44**	**2,31**	**2,19**
9)Paydaş beklentilerine uygunluk **(Alanı ziyaret eden paydaşlar, Yerel paydaşlar, Bölgesel paydaşlar, Ülkesel paydaşlar)** **Azdan çoğa doğru sıralanacak** (1Az-3Çok) ***Etkinlik, kullanım vb. koşullar göz önüne alınacaktır.**	**1,50**	**2,31**	**2,19**
10) Kullanıcıların olumsuz etkilerinin yoğunluğu (kalabalık, çevre kirliliği, gürültü kirliliği vb.) (1Çok-3Az) ***Alandaki kullanımlar, alana müdahale, kullanıcı sayısı vb. konular dikkate alınacaktır.**	**2,32**	**1,90**	**1,77**
GENEL DEĞERLENDİRME	**1,80**	**2,13**	**2,07**

Çizelge 3.22'de 171 paydaşın matrise verdikleri cevaplar bulunmakta ve cevapları aritmetik ortalamaları alınarak değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, paydaşların 2,13 değeriyle Alternatif 1'i seçtikleri tespit edilmiştir. Alternatif 1 paftası, diğer paftalardan etkinlik alanlarının belirli bir bölgede değil de, alan içerisinde farklı bölgelerde dağılım göstermesi kapsamında ayrılmaktadır. Örneğin göller çevresindeki yoğun bir kullanım potansiyeline sahip etkinlik alanları mevcuttur. Oluşturulan alternatif alanlar ile kullanıcılar farklı bölgelerde oluşturulan ve kamp, yürüyüş,

fotoğrafçılık ve kültür turizmi etkinliklerine fırsat sunan alanlara yönlendirilmiştir. Ayrıca bu pafta diğer paftalara göre daha çeşitli etkinliklere sahiptir. Bu durum paydaşların Alternatif 1'i seçmesinde etkili olduğu söylenebilir.

Çizelge 3.22. Tüm Paydaşların Alternatif Yönetim Planlarını Değerlendirme Matrisine Verdikleri Cevaplar.

Değerlendirme Kriterleri	Mevcut Durum	Alternatif-1	Alternatif-2
1)Amaca uygunluk **(Yasal amaçlarına ve standartlarına uygunluk)** 1:Uygun, 2: Oldukça uygun, 3: Çok uygun ***Paftalar "mesire yerleri teknik izahnamesi"ne göre hazırlanmıştır.**	**1,62**	**2,20**	**2,18**
2)Yıl boyu kullanılabilirlik **(her mevsim etkinliklere katılabilmeye uygunluk)** 1:iki mevsim, 2:üç mevsim, 3: dört mevsim ***Etkinlik, alan kullanımı, rekreasyonel ihtiyaç, kentlere yakınlık uzaklık vb.**	**1,46**	**2,15**	**2,39**
3)Batı Karadeniz Bölgesindeki diğer Milli Parkların rekreasyonel olanak eksiklerini karşılamaya uygunluğu 1:Uygun, 2:Oldukça uygun, 3: Çok uygun ***Ilgaz Dağı Milli Parkı: Yedigöller Milli Parkına göre daha küçük bir yüzölçüme sahiptir. Kayak tesisine sahip olmakla birlikte, konaklamak için oteller bulunmaktadır. piknik ve kamp alanı bulunmamaktadır.** ****Küre Dağları Milli Parkı, Yedigöller Milli Parkına göre büyük bir yüzölçüme sahiptir ve alan içerisinde konaklama, alışveriş, yeme içme tesisleri yok denecek kadar azdır.**	**1,49**	**2,29**	**2,22**
4) Günümüz şartlarından çok, gelecekteki rekreasyonel eğilimlere cevap verme yeteneği 1:Uygun, 2:Oldukça uygun, 3: Çok uygun ***Etkinlik, alan kullanımı, rekreasyonel ihtiyaç, kentlere yakınlık uzaklık vb.**	**1,56**	**2,32**	**2,12**
5)Alanın rekreasyonel kapasitesi **(Kullanıcı kapasitesi)** Azdan çoğa doğru sıralanacak, (1Az-3Çok) ***Etkinlik, kullanım vb. koşullar göz önüne alınacak.**	**1,43**	**2,22**	**2,35**
6)Alanın yönetimi için gerekli bütçenin yaklaşık büyüklüğü **Azdan çoğa doğru sıralanacak** (1Çok-3Az)* ***Etkinlik, kullanım, alt yapı ihtiyacı vb. koşullar göz önüne alınacaktır.**	**2,48**	**1,89**	**1,63**
7)Alanın ihtiyacı olan yaklaşık personel miktarı* **Azdan çoğa doğru sıralanacak** (1Çok-3Az) ***Kullanıcı sayısı doğrultusunda ortaya çıkan ihtiyaçlar (temizlik, koruma, bakım vb.) dikkate alınacaktır.**	**2,63**	**1,75**	**1,61**
8)Milli Parkın Batı Karadeniz Bölgesinde gelir yaratma etkisi 1: Düşük, 2:Orta, 3:Yüksek ***Etkinlik, kullanım vb. koşullar göz önüne alınacak.**	**1,41**	**2,32**	**2,27**
9)Paydaş beklentilerine uygunluk **(Alanı ziyaret eden paydaşlar, Yerel paydaşlar, Bölgesel paydaşlar, Ülkesel paydaşlar)** **Azdan çoğa doğru sıralanacak** (1Az-3Çok) ***Etkinlik, kullanım vb. koşullar göz önüne alınacaktır.**	**1,47**	**2,30**	**2,23**
10) Kullanıcıların olumsuz etkilerinin yoğunluğu (kalabalık, çevre kirliliği, gürültü kirliliği vb.) (1Çok-3Az) ***Alandaki kullanımlar, alana müdahale, kullanıcı sayısı vb. konular dikkate alınacaktır.**	**2,33**	**1,91**	**1,75**
GENEL DEĞERLENDİRME	**1,79**	**2,13**	**2,08**

Paydaşların, "Alternatif Yönetim Planlarını Değerlendirme Matrisi"ne verdikleri cevaplardaki, farklılıkları belirlemek için "Anova testi" yapılmıştır (Çizelge 3.23). Yapılan analize göre, paydaş gruplarının mevcut durum ve alternatif paftalara ilişkin cevaplarında fark bulunmadığı saptanmıştır. Bu bulgu paydaşların benzer nitelikte

düşündüklerini ifade etmektedir. Bir diğer bulguda ise paydaşların mevcut alanların geliştirilmediği, ilave etkinlik alanlarının oluşturulduğu Alternatif 1 paftasını seçtiği saptanmıştır (Çizelge 3.22). Marion ve Cole (1996), Leung ve Marion (2000), Therrell ve diğ. (2006) yaptıkları çalışmada, doğal kaynakların korunmasında alanların parçalanması daha olumlu sonuçları beraberinde getirdiğini belirtmiştir. Her iki bulgu birlikte değerlendirildiğinde, tüm paydaşlar tarafından seçilmesi ve paydaşların etkinlik ile deneyim beklentilerini ekolojik temelli bir yaklaşıma sahip olması sebebiyle Alternatif 1 seçilmiştir.

Çizelge 3.23. Mevcut Durum ve Alternatif Paftalara İlişkin "Anova Testi" Bulguları.

MEVCUT DURUM F	ALTERNATİF 1 F	ALTERNATİF 2 F
0,43	0,52	0,93

*p<0,05; **p<0,005; ***p<0,001

4. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

ROD yönteminin kullanıldığı ve YMP'nin materyal olarak seçildiği bu çalışmanın hazırlanmasında etkili olan, "YMP'nin rekreasyonel Yönetim planının oluşturulması" amacı sağlanmış ve belirlenen varsayımların doğruluğu saptanmıştır. Aşağıda çalışmanın amacı doğrultusunda yürütülen çalışmaları bunlarla ilişkili varsayımlara yönelik saptamalar sunulmuştur.

Çalışmada, Batı Karadeniz'de ROD yönteminin uygulanabilirliğini sağlanmıştır. ROD yöntemi ABD'de geliştirilen ve burada korunan alanlarda rekreasyonel yönetim planları oluşturmada kullanılan bir yöntemdir. Belirtilen amaç kapsamında 2011-2012-2013 yıllarında bahar ve yaz mevsimlerinde yürütülen arazi çalışmaları ile bu yöntemin Ülkemiz Mili Parklarına uyarlanması sağlanmıştır. Bu amaca göre "1. Varsayım (ROD yöntemi kapsamında Amerika'da yapılmış temel kaynaklarda belirtilen olanak sınıfı mesafeleri Ülkemiz için uygun değildir)" 'ın doğruluğu saptanmıştır. ROD yöntemi 1980'li yıllarda ABD'deki Milli Parklarda kullanılarak geliştirilmiş bir yöntemdir. Ancak buradaki Milli Parklar yüzölçüm olarak Ülkemizdeki Milli Parklardan oldukça büyük bir niteliktedir. Bu varsayımı belirlemek amacıyla, YMP'de arazi çalışmaları yürütülmüş ve Batı Karadeniz'de kullanılabilir olanak sınıfı mesafeleri belirlenmiştir. Sonuç olarak, ABD'de yapılmış temel kaynaklarda belirtilen olanak sınıfı mesafelerinin Batı Karadeniz için uygun olmadığı belirlenmiştir. Ayrıca çalışma ile ROD yöntemi kullanılarak YMP'nin rekreasyonel yönetim planı ve hükümlerini oluşturulmuştur. Öncelikle, arazi çalışmaları ile olanak sınıfı mesafeleri belirlenmiştir. Belirlenen bu mesafeler ile Batı Karadeniz'de kullanılabilir bir yöntem olarak MPROD'a ait olanak sınıfı mesafeleri saptanmıştır. Bu veriler ile YMP için rekreasyonel yönetim planı oluşturulması hedeflenmiştir. Çizelge 4.1'de belirtildiği üzere, çalışmada Karadeniz Bölgesi, Batı Karadeniz Bölümü'nde bulunan Milli Parklarda kullanılabilir bir yöntem olarak Milli Park Rekreasyonel Olanak Dağılımı (MPROD) yöntemi geliştirilmiştir. Çizelge 4.1'de sunulan veriler kapsamında, 3. Varsayım (ROD yöntemi kapsamında belirlenen rekreasyonel olanak sınıfı mesafe kriterleri Karadeniz Bölgesi Batı Karadeniz Bölümdeki Milli Parklara uygulanabilir)'ın doğruluğu saptanmıştır.

Çizelge 4.1. MPROD Yöntemine Bağlı Olarak Saptanan Olanak Sınıfı Mesafeleri.

Alan niteliği	Kentsel	Yarı Kentsel	Gelişmiş Kırsal	Doğala Yakın Kırsal	Yarı Doğal	Doğal
Milli Park 1.Derece Yollarına Bağlı Uzaklıklar	Uzaklık kriteri bulunmamaktadır.	Asfalt nitelikli yoldan 10 m'ye kadar.	Asfalt nitelikli yoldan 25 m'ye kadar.	Asfalt nitelikli yoldan 40 m'ye kadar.	Asfalt nitelikli yoldan 70 m'ye kadar.	Asfalt nitelikli yoldan 70 m ve sonrası (Uzaklık değeri bulunmamaktadır)
Parke Kaplamalı Yollara Bağlı Uzaklık Kriteri (2.Derece Yol)	Uzaklık kriteri bulunmamaktadır.	Uzaklık kriteri bulunmamaktadır.	Parke kaplamalı yoldan 25 m'ye kadar.	Parke kaplamalı yoldan 40 m'ye kadar.	Parke kaplamalı yoldan 70 m'ye kadar.	Parke kaplamalı yoldan 70 m ve sonrası (Uzaklık değeri bulunmamaktadır)
Patika Yollara Bağlı Uzaklık Kriteri (3.Derece Yol)	Uzaklık kriteri bulunmamaktadır.	Uzaklık kriteri bulunmamaktadır.	Uzaklık kriteri bulunmamaktadır.	Patika yoldan 20 m'ye kadar.	Patika yoldan 45 m'ye kadar.	Patika yoldan 45 m ve sonrası (Uzaklık değeri bulunmamaktadır)
Karavan Kampı ve Çadır Kamp Alanlarına Bağlı Uzaklık Kriteri	Uzaklık kriteri bulunmamaktadır.	Uzaklık kriteri bulunmamaktadır.	Uzaklık kriteri bulunmamaktadır.	Milli Park karavan kampı ve çadır kamp alanı sınırından 55 m'ye kadar.	Milli Park karavan kampı ve çadır kamp alanı sınırından 70 m'ye kadar.	Milli Park karavan kampı ve çadır kamp alanı sınırından 70 m ve sonrası (Uzaklık değeri bulunmamaktadır)
Milli Park Piknik Alanlarına Bağlı Uzaklık Kriteri	Uzaklık kriteri bulunmamaktadır.	Uzaklık kriteri bulunmamaktadır.	Uzaklık kriteri bulunmamaktadır.	Milli Park piknik alanlarından 40 m'ye kadar.	Milli Park piknik alanlarından 55 m'ye kadar.	Milli Park piknik alanlarından 55 m ve sonrası (Sınır uzaklık değeri bulunmamaktadır)
Yapı Alanlarına Bağlı Uzaklık Kriteri	Yapılaşma Alanlarından 30 m'ye kadar.	Yapılaşma Alanlarından 40 m'ye kadar.	Yapılaşma Alanlarından 70 m'ye kadar.	Yapılaşma Alanlarından 80 m'ye kadar.	Yapılaşma Alanlarından 90 m'ye kadar.	Yapılaşma alanlarından 90 m ve sonrası (Sınır uzaklık değeri bulunmamaktadır)

Çalışmada ayrıca, Karadeniz Bölgesi, Batı Karadeniz Bölümü'nde bulunan Milli Parklarda Rekreasyonel Olanak Dağılımları ortaya konulmuştur. Bu kapsamda

yürütülen arazi çalışmaları ile olanak sınıfı mesafelerinin, IDMP ve KBKDMP'de uygunluğu analiz edilmiştir ve bu mesafelerin Milli Parklar için uygun olduğu saptanmıştır. Yapılan bölgeleme çalışmaları ile Rekreasyonel Olanak Sınıflarının dağılımlarının büyüklükleri belirlenmiştir. Ayrıca anketler analiz edilmiş ve paydaşların alan ağırlıklı olarak doğal alan istedikleri belirlenmiştir. Bu veri ile 4. Varsayım (Karadeniz Bölgesi, Batı Karadeniz Bölümü'nde rekreasyonel olanak bölgelerinin mevcut durumu yeterlidir)'ın doğruluğu saptanmıştır. Dolayısıyla Çizelge 3.16'da belirtilen, bölgedeki olanak sınıflarının yüzdesel dağılımı, YMP olanak sınıfları dağılımı ile benzer olması sağlanmalıdır.

2.Varsayım (Paydaşların rekreasyonel deneyim ve etkinlik beklentileri benzerdir) ile ilgili olarak, çalışma kapsamında yapılan anket çalışmasında paydaşların doğa ile içiçe etkinlik ve deneyimlerin alanda olmasını istedikleri saptanmıştır. Elde edilen verilere göre, "Balık Tutmak, Bota Binmek, Yüzmek, Eğitim Kampı, Avcılık, Yürüyüş" etkinliklerinin alanda olması ile ilgili olarak paydaş görüşlerinin aynı olduğu belirlenmiştir. Ayrıca "Doğa ve Kültür Hakkında Bilgi Edinmek, Macera ve Mücadele Deneyimini Artırmak, Sosyalleşmek, Yeni İnsanlarla Tanışmak, Doğayı ve Sessizliği Tecrübe Etmek, Konforlu Bir Tatil Geçirmek, Kendini Kırsal Bir Alanda Güvende Hissetmek, İnsanlarla Mücadele Deneyimi, Aile ve Arkadaşlarla Birlikte Keyifli Vakit Geçirmek, Günlük Rutinlerden Kurtulmak" deneyimleri paydaşların alandan edinilmesine yönelik beklentilerinin farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Elde edilen verilere göre 2. Varsayımın doğruluğu saptanmıştır.

Çizelge 3.8'de belirtilen "Anova testi" bulgularına göre, YMP'de uzmanların kontrol noktalarında doldurdukları alan gözlem formlarında fiziksel, sosyal ve yönetsel özelliklere yönelik değerlendirmeleri benzerdir.

Çizelge 3.2'de görüldüğü üzere, "Turizm Firmaları Paydaş Grubu" "Fotoğrafçılık, Yürüyüş, Fotosafari", etkinliklerini, "Uzman ve Yönetici Paydaş Grubu" "Bitki Gözlem, Kuş Gözlemi Fotosafari, Fotoğrafçılık", "Kullanıcı Paydaş Grubu" ise "Yürüyüş, Fotoğrafçılık, Piknik Yapmak" etkinliklerinin alanda öncelikli olmasını istemektedirler. Çizelge 3.3'de görüldüğü üzere, paydaş grupları tarafından "Balık Tutmak, Bota Binmek, Yüzmek, Eğitim Kampı, Avcılık, Yürüyüş" etkinliklerinin alanda olmasını istedikleri durum aynıdır. Ancak paydaş gruplarının "Organize Kamp, Çadır Kampı, Piknik Yapmak, At ile Gezinti, Yaban Hayatı Gözlemi" etkinliklerinin

alanda olması ile ilgili görüşleri farklılık göstermektedir. Çizelge 3.4'de görüldüğü üzere, "Turizm Firmaları Paydaş Grubu" "Doğa ve Kültür Hakkında Bilgi Edinmek, Sosyalleşmek, Fiziksel Yeterliliklerini Denemek" deneyimlerini, "Uzman ve Yönetici Paydaş Grubu" "Doğa ve Kültür Hakkında Bilgi Edinmek, Doğayı ve Sessizliği Tecrübe Etmek, Macera ve Mücadele Deneyimini Artırmak, Fiziksel Yeterliliklerini Denemek" deneyimlerini, "Kullanıcı Paydaş Grubu" "Aile ve Arkadaşlarla Birlikte Keyifli Vakit Geçirmek, Doğayı ve Sessizliği Tecrübe Etmek, Doğa ve Kültür Hakkında Bilgi Edinmek" deneyimlerinin alandan edinilmesini beklemektedirler. Çizelge 3.5'de görüldüğü üzere, paydaş gruplarının "Fiziksel Yeterliliklerini Denemek, Kalabalıktan Kaçmak" deneyimlerinin alandan beklentisi ile ilgili görüşleri aynıdır. Ancak paydaş gruplarının "Doğa ve Kültür Hakkında Bilgi Edinmek, Macera ve Mücadele Deneyimini Arttırmak, Sosyalleşmek, Yeni İnsanlarla Tanışmak, Doğayı ve Sessizliği Tecrübe Etmek, Konforlu Bir Tatil Geçirmek, Kendini Kırsal Bir Alanda Güvende Hissetmek, İnsanlarla mücadele deneyimi, Aile ve Arkadaşlarla Birlikte Keyifli Vakit Geçirmek, Günlük Rutinlerden Kurtulmak" deneyimlerinin alandan beklentisi ile ilgili görüşleri farklılık göstermektedir. Çizelge 3.6'da belirtildiği üzere "Turizm Firmaları Paydaş Grubu" "Doğal, Doğala Yakın Kırsal, Yarı Doğal" olanak sınıflarını, "Uzman ve yönetici Paydaş Grubu" "Doğal, Gelişmiş Kırsal, Doğala Yakın Kırsal" olanak sınıflarını, "Kullanıcı Paydaş Grubu" "Doğal, Yarı Doğal" olanak sınıflarının alanda olmasını istemektedirler. Çizelge 3.7'de görüldüğü üzere paydaş grupları, "Doğala Yakın Kırsal, Yarı Kentsel" olanak sınıflarının alanda olmasını istemeleri durumu benzerdir. Ancak "Doğal, Yarı Doğal, Gelişmiş Kırsal, Kentsel" olanak sınıflarının alanda olmasını istekleri farklılık göstermektedir. Ayrıca Çizelge 3.17'de belirtildiği üzere, paydaşların alan beklentileri doğala yöneliktir. Ancak alanda olmasını istedikleri etkinlik ve alandan bekledikleri deneyimler daha kentsel nitelikler içermektedir. YMP için yönetim hükümlerinin belirlendiği bu çalışma kapsamında, paydaşlara arazi çalışmaları ile anket ve arazi gözlem formları uygulanmıştır. Elde edilen veriler doğrultusunda, alan gözlemleri ve bilimsel yayınlardan faydalanarak yapılan çalışmalar ile YMP için fiziksel, sosyal ve yönetsel özelliklere yönelik önerilen yönetim hükümleri Çizelge 4.2, Çizelge 4.3, Çizelge 4.4'de sunulmuştur (Clark ve Stankey 1979, Butler ve Waldbrook 2003, More ve diğ. 2003, Aukerman ve Haas 2011, Anonim 2012b, Yerli ve diğ. 2012, Xiao ve diğ. 2012, Anonim 2013k).

Çizelge 4.2. YMP için Fiziksel Özelliklere Yönelik Önerilen Yönetim Hükümleri.

FİZİKSEL ÖZELLİKLER	ROD SINIFLARI					
	KENTSEL	YARI KENTSEL	KIRSAL GELİŞMİŞ	DOĞALA YAKIN KIRSAL	YARI DOĞAL	DOĞAL
Gelişmedeki değişim oranı (İnsan aktiviteleri ya da teknolojik gelişmelerden kaynaklanan doğal kaynaklardaki değişmelerin kullanıcılar tarafından fark edilme/bilinme oranı)	Çok Yoğun ya da çok baskın	Sık ya da yoğun	Belirgin, yaygın, sık	Periyodik, seyrek, arasıra	İkincil, az, arada bir	Çok az, çok ikincil, nadir
Toplumdan uzaklık hissi (Kullanıcıların alanda görünümü, sesler ve kokular)	Çok Yoğun ya da çok baskın	Sık ya da yoğun	Belirgin, yaygın, sık	Periyodik, seyrek, arasıra	İkincil, az, arada bir	Çok az, çok ikincil, nadir
Doğal kaynakların değişim oranı (Doğal kaynakların hissedilir şekilde gelişmişlik, teknoloji ve insan etkisi ile değişim oranı)	Çok Yoğun ya da çok baskın	Sık ya da yoğun	Belirgin, yaygın, sık	Periyodik, seyrek, arasıra	İkincil, az, arada bir	Çok az, çok ikincil, nadir
Milli Park 1.Derece Yollarına Bağlı Uzaklıklar	Uzaklık kriteri bulunmamaktadır.	Asfalt nitelikli yoldan 10 m'ye kadar.	Asfalt nitelikli yoldan 25 m'ye kadar.	Asfalt nitelikli yoldan 40 m'ye kadar.	Asfalt nitelikli yoldan 70 m'ye kadar.	Asfalt nitelikli yoldan 70 m ve sonrası (Uzaklık değeri bulunmamaktadır)
Parke Kaplamalı Yollara Bağlı Uzaklık Kriteri (2.Derece Yol)	Uzaklık kriteri bulunmamaktadır.	Uzaklık kriteri bulunmamaktadır.	Parke kaplamalı yoldan 25 m'ye kadar.	Parke kaplamalı yoldan 40 m'ye kadar.	Parke kaplamalı yoldan 70 m'ye kadar.	Parke kaplamalı yoldan 70 m ve sonrası (Uzaklık değeri bulunmamaktadır)
Patika Yollara Bağlı Uzaklık Kriteri (3.Derece Yol)	Uzaklık kriteri bulunmamaktadır.	Uzaklık kriteri bulunmamaktadır.	Uzaklık kriteri bulunmamaktadır.	Patika yoldan 20 m'ye kadar.	Patika yoldan 45 me'ye kadar.	Patika yoldan 45 m ve sonrası (Uzaklık değeri bulunmamaktadır)
Karavan Kampı ve Çadır Kamp Alanlarına Bağlı Uzaklık Kriteri	Uzaklık kriteri bulunmamaktadır.	Uzaklık kriteri bulunmamaktadır.	Uzaklık kriteri bulunmamaktadır.	Milli Park karavan kampı ve çadır kamp alanı sınırından 55 m'ye kadar.	Milli Park karavan kampı ve çadır kamp alanı sınırından 70 m'ye kadar.	Milli Park karavan kampı ve çadır kamp alanı sınırından 70 m ve sonrası (Uzaklık değeri bulunmamaktadır)
Milli Park Piknik Alanlarına Bağlı Uzaklık Kriteri	Uzaklık kriteri bulunmamaktadır.	Uzaklık kriteri bulunmamaktadır.	Uzaklık kriteri bulunmamaktadır.	Milli Park piknik alanlarından 40 m'ye kadar.	Milli Park piknik alanlarından 55 m'ye kadar.	Milli Park piknik alanlarından 55 m ve sonrası (Sınır uzaklık değeri bulunmamaktadır)

Çizelge 4.2 (devam). YMP için Fiziksel Özelliklere Yönelik Önerilen Yönetim Hükümleri.

FİZİKSEL ÖZELLİKLER	ROD SINIFLARI					
	KENTSEL	YARI KENTSEL	KIRSAL GELİŞMİŞ	DOĞALA YAKIN KIRSAL	YARI DOĞAL	DOĞAL
Yapı Alanlarına Bağlı Uzaklık Kriteri	Yapılaşma Alanlarından 30 m'ye kadar.	Yapılaşma Alanlarından 40 m'ye kadar.	Yapılaşma Alanlarından 70 me'ye kadar.	Yapılaşma Alanlarından 80 m'ye kadar.	Yapılaşma Alanlarından 90 m'ye kadar.	Yapılaşma alanlarından 90 mve sonrası (Sınır uzaklık değeri bulunmamaktadır)
Doğal alanların baskınlık durumu (Temiz hava, görüntü, ses olanakları ve huzur hissinin oranı)	Çok az, çok ikincil, nadir	İkincil, az, arada bir	Periyodik, seyrek, arasıra	Belirgin, yaygın, sık	Sık ya da yoğun	Çok yoğun ya da çok baskın
Su kalitesi standartları	Yasal standartları karşılayan ya da aşan	Yasal standartları karşılayan ya da aşan	Yasal standartları karşılayan ya da aşan	Yasal standartları karşılayan ya da aşan	Yasal standartları aşan	Yasal standartları aşan
Hava kalitesi standartları	Yasal standartları karşılayan ya da aşan	Yasal standartları karşılayan ya da aşan	Yasal standartları karşılayan ya da aşan	Yasal standartları karşılayan ya da aşan	Yasal standartları aşan	Yasal standartları aşan
Görsel kalite	Aşırı değişmiş	Aşırı değişmiş	Değişmiş	Kısmı sabit kalmış	Sabit kalmış	Korunmuş
Taş duvarlar, setler, kanal sistemleri	Gerekli ve kapsamlı olabilir.	Gerekli ve çok kapsamlı olabilir.	Gerekli ve sıradan olabilir.	Gerekli ve nadir olabilir.	Gerekli ve seyrek olabilir.	Değerlendirme kriteri yok
İnsan yapıları ve aktiviteler	Gerekli ve kapsamlı olabilir.	Gerekli ve çok kapsamlı olabilir.	Gerekli ve sıradan olabilir.	Gerekli ve nadir olabilir.	Gerekli ve seyrek olabilir.	Değerlendirme kriteri yok

Çizelge 4.3. YMP için Sosyal Özelliklere Yönelik Önerilen Yönetim Hükümleri.

SOSYAL ÖZELLİKLER	ROD GRUPLARI					
	KENTSEL	YARI KENTSEL	KIRSAL GELİŞMİŞ	DOĞALA YAKIN KIRSAL	YARI DOĞAL	DOĞAL
Ziyaretçi varlığının (Görünüş, ses, koku, malzeme, atıkların etki ve) seviyesi	Çok Yoğun ya da çok baskın	Sık ya da yoğun	Belirgin, yaygın, sık	Periyodik, seyrek, arasıra	İkincil, az, arada bir	Çok az, çok ikincil, nadir

Çizelge 4.3 (devam). YMP için Sosyal Özelliklere Yönelik Önerilen Yönetim Hükümleri.

SOSYAL ÖZELLİKLER	ROD GRUPLARI					
	KENTSEL	YARI KENTSEL	KIRSAL GELİŞMİŞ	DOĞALA YAKIN KIRSAL	YARI DOĞAL	DOĞAL
Ziyaretçi yoğunluğu seviyesi (Su kenarındaki kullanıcıların bir araya gelmesi (Koylar, yüzme alanları, balık tutma noktaları, kamp alanları vb.)	Çok Yoğun ya da çok baskın	Sık ya da yoğun	Belirgin, yaygın, sık	Periyodik, seyrek, arasıra	İkincil, az, arada bir	Çok az, çok ikincil, nadir
Yalnız kalmak ve uzaklık seviyesi(Yalnız kalma, yaban alanında toplumdan uzak kalma)	Çok az	Az	Nadir	Yaygın	Çok Yaygın	Baskın ya da Yoğun
Eğer varsa rekreasyonel olmayan kullanımın seviyesi (Kullanıcı ve rekreasyonel olmayan kullanımların görüntüsü, sesi ve kokusu (İletişim yerleri, tarım alanları, havaalanları, yollar, endüstri alanları, iş yerleri, ticari aktiviteler vb.)	Çok Yoğun ya da çok baskın	Sık ya da yoğun	Belirgin, yaygın, sık	Periyodik, seyrek, arasıra	İkincil, az, arada bir	Çok az, çok ikincil, nadir
Kullanıcı memnuniyetinin yüzdesel olarak çok olma ya da yoğunluk durumu	%80	%80	%80	%80	%80	%80
Kullanıcı memnuniyetsizliğinin yoğunluğunun derecesi	%10	%10	%10	%10	%10	%10
Alana tekrar gelmek isteyen kullanıcıların derecesi	%70	%70	%70	%70	%70	%70
Alanın ziyaret etmek için iyi bir alan olduğunu arkadaşlarına tavsiye edeceklerin seviyesi	%80	%80	%80	%80	%80	%80
Acil tıbbi yardım ihtiyacı karşılanabilecek rekreasyon gruplarının sayısının yüzdesi	%.01	%.01	%.01	%.005	%.005	%.005
Gürültü kirliliğine neden olan rekreasyon gruplarının yüzdesi	%10	%10	%10	%5	%1	%1
Kullanıcıların yoğun ya da çok kalabalık hissedilme yüzdesi	%25	%20	%20	%10	%5	%5

Çizelge 4.3 (devam). YMP için Sosyal Özelliklere Yönelik Önerilen Yönetim Hükümleri.

SOSYAL ÖZELLİKLER	ROD GRUPLARI					
	KENTSEL	YARI KENTSEL	KIRSAL GELİŞMİŞ	DOĞALA YAKIN KIRSAL	YARI DOĞAL	DOĞAL
Kullanıcıların yoğun ya da çok kalabalık hissedilme yüzdesi	%25	%20	%20	%10	%5	%5
Alanı tekrar ziyaret eden kullanıcıların kaynakları yoğun ya da aşırı etkilemesinin yüzdesi	%20	%20	%20	%20	%10	%10
Alanı tekrar ziyaret eden kullanıcıların şu ana kadar aşırı ya da çok deneyim elde etmeleri	%20	%20	%20	%20	%20	%20
Kullanıcıların aynı konular üzerinde şikâyet etmelerinin yüzdesel durumu	%10	%10	%10	%5	%5	%5

Çizelge 4.4. YMP için Yönetsel Özelliklere Yönelik Önerilen Yönetim Hükümleri.

YÖNETSEL ÖZELLİKLER	ROD GRUPLARI					
	KENTSEL	YARI KENTSEL	KIRSAL GELİŞMİŞ	DOĞALA YAKIN KIRSAL	YARI DOĞAL	DOĞAL
Yönetim varlığının derecesi (Yönetim personeli, tabelalar, araç gereçler, fener, konaklama bölgeleri, kapalı bölgeler, hız alanları, kurallar, güvenlik aydınlatması, idari ofisler, yapı alanları vb)	Çok yoğun ya da çok baskın	Sık ya da yoğun	Belirgin, yaygın, sık	Periyodik, seyrek, arasıra	İkincil, az, arada bir	Çok az, çok ikincil, nadir
Kamu erişim tesisleri derecesi (Döşemeli yollar, asfalt yollar, gelişmiş giriş tesisleri vb.)	Çok yoğun ya da çok baskın	Sık ya da yoğun	Belirgin, yaygın, sık	Periyodik, seyrek, arasıra	İkincil, az, arada bir	Çok az, çok ikincil, nadir

Çizelge 4.4 (devam). YMP için Yönetsel Özelliklere Yönelik Önerilen Yönetim Hükümleri.

YÖNETSEL ÖZELLİKLER	ROD GRUPLARI					
	KENTSEL	YARI KENTSEL	KIRSAL GELİŞMİŞ	DOĞALA YAKIN KIRSAL	YARI DOĞAL	DOĞAL
Gelişmiş rekreasyonel tesisler ve alanların derecesi (Gelişmiş kamp alanları, benzin istasyonu, ücretli otoparklar, kamu hizmet binaları, amfi tiyatrolar, piknik alanları, oyun alanları, doğal yollar, yeteri miktarda tuvalet, merkezi kullanıcı alanları, marinalar, konaklama alanları vb.)	Çok yoğun ya da çok baskın	Sık ya da yoğun	Belirgin, yaygın, sık	Periyodik, seyrek, arasıra	İkincil, az, arada bir	Çok az, çok ikincil, nadir
Kullanıcı konforu ve servislerin miktarı (25 m içinde restoran, benzinlik, tanıtma servisleri, yemek servisleri, sağlık hizmetleri, kamu hizmeti alanları, aydınlatma ya da telefon ve faks hizmeti.)	Çok yoğun ya da çok baskın	Sık ya da yoğun	Belirgin, yaygın, sık	Periyodik, seyrek, arasıra	İkincil, az, arada bir	Çok az, çok ikincil, nadir
En fazla gürültü miktarı	65-75 desibel	65-75 desibel	55-65 desibel	55-65 desibel	45-55 desibel	35-45 desibel
Alanda sessizlik süresi	22.00-06.00	22.00-06.00	22.00-06.00	22.00-06.00	24/7	24/7
Piknik alanı araç park alanı	Her 10.000 m^2 de 35-40 adet	Her 10.000 m^2 de 30-35 adet	Her 10.000 m^2 de 25-30 adet	Her 10.000 m^2 25 ve daha az	Değerlendirme kriteri yok	Değerlendirme kriteri yok
Gelişmiş kamp alanları içerisinde her bir kamp birimi için alan büyüklüğü (ha)	100	80	60	50	Değerlendirme kriteri yok	Değerlendirme kriteri yok
Gece konaklama için güvenlik lambaları	Gerekli ve kapsamlı olabilir.	Gerekli ve çok kapsamlı olabilir.	Gerekli ve sıradan olabilir.	Gerekli ve nadir olabilir.	Değerlendirme kriteri yok	Değerlendirme kriteri yok
Gelişmiş tuvaletler (Elektrik tesisatlı, su tesisatlı vb.)	Gerekli ve kapsamlı olabilir.	Gerekli ve çok kapsamlı olabilir.	Gerekli ve sıradan olabilir.	Gerekli ve nadir olabilir.	Gerekli ve nadir	Değerlendirme kriteri yok

Çizelge 4.4 (devam). YMP için Yönetsel Özelliklere Yönelik Önerilen Yönetim Hükümleri.

YÖNETSEL ÖZELLİKLER	ROD GRUPLARI					
	KENTSEL	YARI KENTSEL	KIRSAL GELİŞMİŞ	DOĞALA YAKIN KIRSAL	YARI DOĞAL	DOĞAL
Betonarme ve hijyenik tuvaletler	Değerlendirme kriteri yok	Değerlendirme kriteri yok	Gerekli ve sıradan olabilir.	Gerekli ve nadir olabilir.	Gerekli ve nadir	Değerlendirme kriteri yok
Düzenlenmiş kamp alanı	Gerekli ve kapsamlı olabilir.	Gerekli ve çok kapsamlı olabilir.	Gerekli ve sıradan olabilir.	Gerekli ve nadir olabilir.	Gerekli ve seyrek olabilir.	Gerekli ve çok az olabilir.
Açıklayıcı levhalar	Gerekli ve kapsamlı olabilir.	Gerekli ve çok kapsamlı olabilir.	Gerekli ve sıradan olabilir.	Gerekli ve nadir olabilir.	Gerekli ve seyrek olabilir.	Değerlendirme kriteri yok
Yön gösterici levhalar	Gerekli ve kapsamlı olabilir.	Gerekli ve çok kapsamlı olabilir.	Gerekli ve sıradan olabilir.	Gerekli ve nadir olabilir.	Gerekli ve seyrek olabilir.	Değerlendirme kriteri yok
Düzenleyici levhalar	Gerekli ve kapsamlı olabilir.	Gerekli ve çok kapsamlı olabilir.	Gerekli ve sıradan olabilir.	Gerekli ve nadir olabilir.	Gerekli ve seyrek olabilir.	Değerlendirme kriteri yok
Merkezi kullanıcı noktaları	Gerekli ve kapsamlı olabilir.	Gerekli ve çok kapsamlı olabilir.	Gerekli ve sıradan olabilir.	Gerekli ve nadir olabilir.	Değerlendirme kriteri yok	Değerlendirme kriteri yok
Döşemeli yollar	Gerekli ve kapsamlı olabilir.	Gerekli ve çok kapsamlı olabilir.	Gerekli ve sıradan olabilir.	Gerekli ve nadir olabilir.	Değerlendirme kriteri yok	Değerlendirme kriteri yok
Döşemesiz yollar	Değerlendirme kriteri yok	Değerlendirme kriteri yok	Gerekli ve sıradan olabilir.	Gerekli ve nadir olabilir.	Gerekli ve seyrek olabilir.	Gerekli ve az olabilir.
Döşemeli otoparklar	Gerekli ve kapsamlı olabilir.	Gerekli ve çok kapsamlı olabilir.	Gerekli ve sıradan olabilir.	Değerlendirme kriteri yok	Değerlendirme kriteri yok	Değerlendirme kriteri yok
Döşemesiz otoparklar	Değerlendirme kriteri yok	Değerlendirme kriteri yok	Gerekli ve sıradan olabilir.	Gerekli ve nadir olabilir.	Gerekli ve seyrek olabilir.	Değerlendirme kriteri yok

Çizelge 4.4 (devam). YMP için Yönetsel Özelliklere Yönelik Önerilen Yönetim Hükümleri.

YÖNETSEL ÖZELLİKLER	ROD GRUPLARI					
	KENTSEL	YARI KENTSEL	KIRSAL GELİŞMİŞ	DOĞALA YAKIN KIRSAL	YARI DOĞAL	DOĞAL
Modern, servis hizmeti sunulan kamp alanları	Gerekli ve kapsamlı olabilir.	Gerekli ve çok kapsamlı olabilir.	Gerekli ve sıradan olabilir.	Gerekli ve nadir olabilir.	Değerlendirme kriteri yok	Değerlendirme kriteri yok
Kırsal ya da doğal nitelikli kamp alanları	Değerlendirme kriteri yok	Değerlendirme kriteri yok	Gerekli ve sıradan olabilir.	Gerekli ve nadir olabilir.	Değerlendirme kriteri yok	Değerlendirme kriteri yok
Büyük piknik ve kamp alanları	Gerekli ve kapsamlı olabilir.	Gerekli ve çok kapsamlı olabilir.	Gerekli ve sıradan olabilir.	Gerekli ve nadir olabilir.	Değerlendirme kriteri yok	Değerlendirme kriteri yok
Tam donanımlı dinlenme alanları	Gerekli ve kapsamlı olabilir.	Gerekli ve çok kapsamlı olabilir.	Gerekli ve sıradan olabilir.	Değerlendirme kriteri yok	Değerlendirme kriteri yok	Değerlendirme kriteri yok
Yakıt servisleri ve depolar	Gerekli ve kapsamlı olabilir.	Gerekli ve çok kapsamlı olabilir.	Gerekli ve sıradan olabilir.	Gerekli ve nadir olabilir.	Değerlendirme kriteri yok	Değerlendirme kriteri yok
Spor alanları	Gerekli ve kapsamlı olabilir.	Gerekli ve çok kapsamlı olabilir.	Gerekli ve sıradan olabilir.	Değerlendirme kriteri yok	Değerlendirme kriteri yok	Değerlendirme kriteri yok
Gençlik kampları ve şehirden gelenler için tesisler	Değerlendirme kriteri yok	Değerlendirme kriteri yok	Gerekli ve sıradan olabilir.	Gerekli ve nadir olabilir.	Değerlendirme kriteri yok	Değerlendirme kriteri yok
Gezinti programları (Araç vb.)	Gerekli ve kapsamlı olabilir.	Gerekli ve çok kapsamlı olabilir.	Gerekli ve sıradan olabilir.	Gerekli ve nadir olabilir.	Değerlendirme kriteri yok	Değerlendirme kriteri yok
Rezervasyon sistemi (Piknik, kamp, tur vb.)	Gerekli	Gerekli	Gerekli	Gerekli	Gerekli	Gerekli
Kullanıcılar için fiyat sistemi (Kamplar, turlar, alana giriş, vb.)	Gerekli	Gerekli	Gerekli	Gerekli	Gerekli	Gerekli

Çizelge 4.4 (devam). YMP için Yönetsel Özelliklere Yönelik Önerilen Yönetim Hükümleri.

YÖNETSEL ÖZELLİKLER	ROD GRUPLARI					
	KENTSEL	YARI KENTSEL	KIRSAL GELİŞMİŞ	DOĞALA YAKIN KIRSAL	YARI DOĞAL	DOĞAL
İdari yapılar (Giriş noktaları, personel evleri, malzeme mağazası vb.)	Gerekli ve kapsamlı olabilir.	Gerekli ve çok kapsamlı olabilir.	Gerekli ve sıradan olabilir.	Gerekli ve nadir olabilir.	Değerlendirme kriteri yok	Değerlendirme kriteri yok
Yemek servisleri alanları	Gerekli ve kapsamlı olabilir.	Gerekli ve çok kapsamlı olabilir.	Gerekli ve sıradan olabilir.	Gerekli ve nadir olabilir.	Değerlendirme kriteri yok	Değerlendirme kriteri yok
İzin verilen uzun süreli kullanımlar	Gerekli ve kapsamlı olabilir.	Gerekli ve çok kapsamlı olabilir.	Gerekli ve sıradan olabilir.	Gerekli ve nadir olabilir.	Değerlendirme kriteri yok	Değerlendirme kriteri yok
Açık alan atıcılık ve okçuluk	Değerlendirme kriteri yok	Değerlendirme kriteri yok	Gerekli ve sıradan olabilir.	Gerekli ve nadir olabilir.	Değerlendirme kriteri yok	Değerlendirme kriteri yok
Anfi tiyatrolar	Gerekli ve kapsamlı olabilir.	Gerekli ve çok kapsamlı olabilir.	Gerekli ve sıradan olabilir.	Gerekli ve nadir olabilir.	Değerlendirme kriteri yok	Değerlendirme kriteri yok
Yaban alanı gözlem istasyonları	Gerekli	Gerekli	Gerekli ve sıradan olabilir.	Gerekli ve nadir olabilir.	Değerlendirme kriteri yok	Değerlendirme kriteri yok
Genel faydalar (elektrik, kanalizasyon, su)	Gerekli ve kapsamlı olabilir.	Gerekli ve çok kapsamlı olabilir.	Gerekli ve sıradan olabilir.	Gerekli ve nadir olabilir.	Değerlendirme kriteri yok	Değerlendirme kriteri yok
Engelli kullanıcıların erişimi	Uygun yerlerde gerekli	Uygun yerlerde gerekli	Uygun yerlerde gerekli	Uygun yerlerde gerekli	Uygun yerlerde gerekli	Uygun yerlerde gerekli
Ateş ve mangal alanları	Gerekli ve kapsamlı olabilir.	Gerekli ve çok kapsamlı olabilir.	Gerekli ve sıradan olabilir.	Gerekli ve nadir olabilir.	Değerlendirme kriteri yok	Değerlendirme kriteri yok
Balık habitatlarının geliştirilmesi	Gerekli	Gerekli	Gerekli	Gerekli	Gerekli ancak zorunlu değil	Gerekli ancak zorunlu değil

Çizelge 4.4 (devam). YMP için Yönetsel Özelliklere Yönelik Önerilen Yönetim Hükümleri.

YÖNETSEL ÖZELLİKLER	ROD GRUPLARI					
	KENTSEL	YARI KENTSEL	KIRSAL GELİŞMİŞ	DOĞALA YAKIN KIRSAL	YARI DOĞAL	DOĞAL
Bitkisel alanların yönetimi	Gerekli	Gerekli	Gerekli	Gerekli	Gerekli ancak zorunlu değil.	Gerekli ancak zorunlu değil.
Yaban alanlarının yönetimi	Gerekli	Gerekli	Gerekli	Gerekli	Gerekli ancak zorunlu değil.	Gerekli ancak zorunlu değil.
Kaynakların gözlenmesi	Gerekli	Gerekli	Gerekli	Gerekli	Gerekli ancak zorunlu değil.	Gerekli ancak zorunlu değil.
Kullanıcıların gözlenmesi	Gerekli	Gerekli	Gerekli	Gerekli	Gerekli ancak zorunlu değil.	Gerekli ancak zorunlu değil.
Ziyaretçilerin kullanımının gözlenmesinde minimum koşullar (Türü, miktarı, yeri, süresi)	Öncelikle günlük kullanım, ikinci olarak haftalık kullanım	Öncelikle günlük kullanım, ikinci olarak haftalık kullanım	Öncelikle günlük kullanım, ikinci olarak haftalık kullanım	Öncelikle haftalık kullanım, ikinci olarak aylık kullanım	Öncelikle haftalık kullanım, ikinci olarak aylık kullanım	Öncelikle aylık kullanım, ikinci olarak aylara dayalı kullanım
Kullanıcı memnuniyetinin/algılarının/tercihlerinin gözlenmesinde minimum koşullar	Her 3 yıl	Her 3 yıl	Her 3 yıl	Her 3 yıl	Her 3 yıl	Her 3 yıl
Bölgesel rekreasyonel taleplerin ve kaynak durumlarının gözlenmesinde minimum koşullar	Her 3 yıl	Her 3 yıl	Her 6 yıl	Her 6 yıl	Her 6 yıl	Her 6 yıl
Kaynakların korunmasında kullanıcı sayısının sınırı	Gerekli	Gerekli	Gerekli	Gerekli	Gerekli	Gerekli
Deneyim kalitesinin korunmasında kullanıcı sayısının sınırı	Gerekli	Gerekli	Gerekli	Gerekli	Gerekli	Gerekli
Özel ya da önemli kaynakların korunmasında kullanıcı sayısının sınırı	Gerekli	Gerekli	Gerekli	Gerekli	Gerekli	Gerekli

Çizelge 4.4 (devam). YMP için Yönetsel Özelliklere Yönelik Önerilen Yönetim Hükümleri.

YÖNETSEL ÖZELLİKLER	ROD GRUPLARI					
	KENTSEL	YARI KENTSEL	KIRSAL GELİŞMİŞ	DOĞALA YAKIN KIRSAL	YARI DOĞAL	DOĞAL
İnsan sağlığı ve güvenliğinin korunmasında kullanıcı sayısının sınırı	Gerekli	Gerekli	Gerekli	Gerekli	Gerekli	Gerekli
Yönetim zonları (Kamp yapılmayan alanlar, güvenlik alanları, hassas alalar)	Gerekli ve kapsamlı olabilir.	Gerekli ve çok kapsamlı olabilir.	Gerekli ve sıradan olabilir.	Gerekli ve az olabilir.	Gerekli ve seyrek olabilir.	Gerekli ve çok az olabilir.
Yasaların varlığı	Gerekli ve kapsamlı olabilir.	Gerekli ve çok kapsamlı olabilir.	Gerekli ve sıradan olabilir.	Gerekli ve az olabilir.	Gerekli ve seyrek olabilir.	Gerekli ve çok az olabilir.
Gönüllüler	Gerekli	Gerekli	Gerekli	Gerekli	Gerekli	Gerekli
Derneklerle iş birliği	Gerekli	Gerekli	Gerekli	Gerekli	Gerekli	Gerekli
Depo alanları	Gerekli ve kapsamlı olabilir.	Gerekli ve çok kapsamlı olabilir.	Gerekli ve sıradan olabilir.	Gerekli ve az olabilir.	Gerekli ve seyrek olabilir.	Gerekli ve çok az olabilir.
Akarsu yatakları ya da sulak alanların değişimi	Gerekli ve kapsamlı olabilir.	Gerekli ve çok kapsamlı olabilir.	Gerekli ve sıradan olabilir.	Gerekli ve az olabilir.	Gerekli ve seyrek olabilir.	Gerekli ve çok az olabilir.

Günümüzde, Milli Parklarda kaynak değerlerinin korunması ve kullanımın kontrol altına alınabilmesi için UDGP'ler yapılmaktadır. Ancak bu planlarla, peyzaj planlama yönteminin bütünleşmesi gerekmektedir. Bunun gerekçesi olarak; korunan alanların yönetiminde tür ya da türlere dayalı koruma yaklaşımlarının yerini 21. yüzyılda süreçlere dayalı koruma yaklaşımlarına bırakması gösterilebilir. Bu bağlamda, Milli Parklar ve yakın çevrelerinde alınacak yönetim kararlarında, çalışma kapsamında geliştirilen MPROD yönteminden faydalanarak peyzaj planlama çalışmalarının yapılması kaynak değerlerinin sürdürülebilir kullanımı için gerekli bir unsurdur. Milli Parklarda uygulanacak peyzaj planlama çalışmasında MPROD yönteminin yeri, Uzun ve diğ. (2012)'nin yaptıkları çalışma kullandıkları "Peyzaj Planlama Yöntemi" modeli değiştirilerek açıklanmıştır (Şekil 4.1).

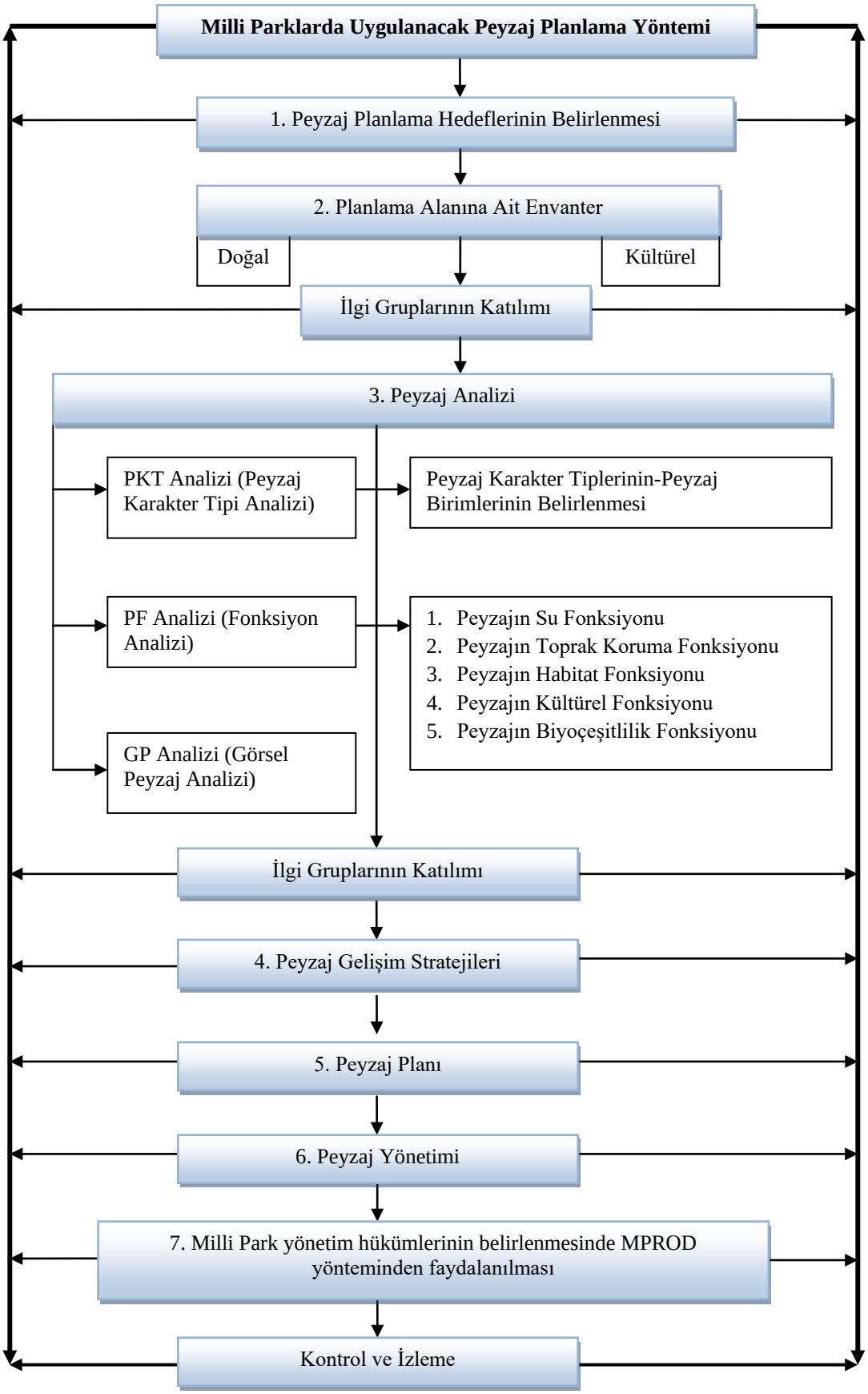

Şekil 4.1. MPROD yönteminin peyzaj planlama süreci içindeki yeri (Uzun ve diğ. 2012).

Aşağıda, çalışmadan elde edilen saptamalar sonucunda sunulan öneriler bulunmaktadır.

- MPROD yöntemi ile hazırlanacak olan peyzaj planlama çalışmasında, görev alacak uzmanların meslek disiplinleri; peyzaj mimarı, biyolog, sosyolog, ekonomist, orman mühendisi, ziraat mühendisi, hukukçu, arkeolog şeklinde olmalıdır. Bu meslek disiplinlerindeki uzmanlar yönetim kararlarının alınması ve uygulanması süreçlerinde aktif olarak görev almalıdır.
- MPROD yöntemi Batı Karadeniz bölgesindeki Milli Parklar için geliştirilmiş bir yöntemdir. Ancak diğer bölgelerimizdeki Milli Parklara da uygulanabilecek bir niteliğe sahiptir. Belirtilen meslek disiplinleri ile kurulacak bir ekip ile yeni bir çalışma alanında MPROD yöntemi kullanılarak, 2 yıl gibi bir sürede yönetim kararları almak mümkündür. Alınan bu yönetim kararlarının her yıl güncellenerek zaman içerisindeki değişime uyumlu olması sağlanmalıdır.
- Milli Parkların sahip olduğu kaynak değerlerinin korunması UDGP ile sağlanabilir. Bu planların kaynak değerlerinin korunmasının yanı sıra paydaş beklentilerini ve deneyimlerini karşılayan nitelikte olması gerektiği söylenebilir. ROD gibi geliştirilen yönetim modelleri bu ihtiyacı karşılamaktadır. Ancak bu planlar zamansal sürece ayak uydurarak ve kendisini yenileyen niteliğe sahip olabilmelidir. Özellikle zaman içerisinde, paydaşların değişim gösterebilecek olan rekreasyonel alışkanlıklarıda dikkate alınmalıdır. Dolayısıyla her yıl güncellenen yönetim planları ile alınacak yönetim kararları kapsamında alanın daha iyi korunması sağlanabilir.
- Bu çalışmada Karadeniz Bölgesi, Batı Karadeniz Bölümü'nde kullanılabilir olan MPROD yöntemi oluşturulmuş ve bu kapsamda yönetim hükümleri ortaya konulmuştur. ROD yönteminin Ülkemize uyarlanmasını ifade eden bu yöntem, diğer bölgelerdeki Milli Parklara uyarlanmalıdır.
- YMP'nin önceden hazırlanmış bir UDGP'si olması durumunda, MPROD yönteminin bu plandaki yeri daha net ortaya konulabilirdi.

Kısaca, korunan alanlarda geliştirilen yönetim modelleri ile yönetim kararlarına yönelik çalışmaların yapılması ve saptanan verilerin idareciler ile paylaşılması gerektiği söylenebilir. Bu verilerin ve konu ile ilgili bilimsel yayınların değerlendirilmesi ile yönetim planları ve UDGP'ler güncellenebilir. Bu sayede Milli Parkların ya da benzer statüdeki alanların korunması ve paydaşların alandan genel memnuniyetini sağlamak mümkün olabilir.

5. KAYNAKLAR

Addington J. E., *%100 Düşünce Gücü,* Çeviren: Birol ÇETİNKAYA, 1. Baskı, Akaşa Yayınları, (**1996**).

Ahn B. Y., Lee B. K., Shafer S. C., Operationalizing sustainability in regional tourism planning: an application of the limits of acceptable change framework, *Tourism Management,* 23 (**2002**) 1-15.

Akesen A., *Türkiye'de Ulusal Parkların Açıkhava Rekreasyonu Yönünden Nitelikleri ve Sorunları (Örnek:Uludağ Ulusal Parkı),* İstanbul Üniversitesi Yayını, (**1978**).

Aksoy Y., Çocuk oyun alanları üzerine bir araştırma İstanbul, Isparta, Eskişehir, Erzurum, Kayseri, Ankara, Zonguldak ve Trabzon illeri örneği, *İstanbul Aydın Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 3(6) (**2011**) 82-106.

Akten M., Isparta ilindeki bazı rekreasyon alanlarının mevcut potansiyellerinin belirlenmesi, *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, Isparta, A (2) (**2003**) 115-132.

Akten M., Akten S., Rekreasyon potansiyellerinin belirlenmesine yönelik bir model yaklaşımı: Gülez Yöntemi, *I. Ulusal Sarıgöl İlçesi ve Değerleri Sempozyumu*, Manisa, (**2011**) 347-356.

Akten S., Korunan doğal alanlarda ziyaretçi etki yönetimi yaklaşımı (Gölcük Tabiat Parkı örneği), *Yüksek Lisans Tezi*, Süleyman Demirel Üniversitesi, (**2009**).

Alptekin C. Ü., İmal B., Öner N., Ülkemizde doğal korunan alanlar ve milli parklarda alınabilecek silvikültürel önlemler, *III. Ulusal Karadeniz Ormancılık Kongresi*, Artvin, (**2010**) 915-926.

Altınçekiç Ç. S., İstanbul metropolü'nde meydanların rekreasyonel işlev yönünden önemi üzerine araştırmalar, *Doktora Tezi*, İstanbul Üniversitesi, (**2000**).

Anonim, http://www.fs.fed.us/cdt/carrying_capacity/rosguide_1982.pdf (Erişim Tarihi: 13 Ağustos **2011**).

Anonim, http://www.fs.usda.gov/Internet/FSE_DOCUMENTS/stelprdb5277165.pdf

(Erişim Tarihi: 02 Kasım **2012a**).

Anonim,http://web.ogm.gov.tr/birimler/merkez/odundisiurun/Dkmanlar/Mesire%20Yerleri%20Sube%20Mudurlugu/DKMP%20mevzuat%C4%B1/Teknik%20%C4%B0zahname.pdf (Erişim Tarihi: 22 Temmuz **2012b**).

Anonim, http://www.parks.ca.gov/pages/587/files/millerton.pdf (Erişim Tarihi: 30 Ocak **2012c**).

Anonim, http://www.ocila.com/yosemite/reference/CampersinCalifornia.pdf (Erişim Tarihi: 22 Aralık **2012d**).

Anonim, http://www.milliparklar.gov.tr/korunanalanlar/belgeler/2873.pdf (Erişim Tarihi: 25 Aralık **2012e**).

Anonim, http://www.spo.org.tr/mevzuat/mevzuat_detay.php?kod=105 (Erişim Tarihi: 19 Eylül **2013a**).

Anonim, http://www.rec.org.tr/dyn_files/32/1042-Habitat-Dir-YapilanCalismalar.pdf (Erişim Tarihi: 04 Mart **2013b**).

Anonim, http://www.cbd.int/cms/ui/forums/attachment.aspx?id=89 (Erişim Tarihi: 05 Şubat **2013c**).

Anonim, http://www.milliparklar.gov.tr/mp/yedigoller/index.htm (Erişim Tarihi: 24 Şubat **2013d**).

Anonim, http://www.bolukulturturizm.gov.tr/belge/1-46028/yedigoller-milli-parki.html (Erişim Tarihi: 06 Şubat **2013e**).

Anonim, http://www.bolu.gov.tr/default_B0.aspx?content=206 (Erişim Tarihi: 12 Eylül **2013f**).

Anonim, http://www.kastamonukulturturizm.gov.tr/belge/1-66027/milli-parklar.html (Erişim Tarihi: 24 Şubat **2013g**).

Anonim, http://bolge10.ormansu.gov.tr/10bolge/AnaSayfa/milliparklar/ilgazdagimilliparki. aspx?sflang=tr (Erişim Tarihi: 24 Şubat **2013h**).

Anonim, http://www.surveysystem.com/sscalc.htm (Erişim Tarihi: 17 Temmuz **2013ı**).

Anonim, *Orman ve Su İşleri Bakanlığı Arşivi,* (**2013i**).

Anonim, http://www.iskur.gov.tr/KurumsalBilgi/iletisim.aspx (Erişim Tarihi: 24 Nisan

2013j).

Anonim, http://www.tba.co.nz/kete/PDF_files/ITP107_visitor_impact_management.pdf (Erişim Tarihi: 30 Ağustos **2013k**).

Anonim,http://bolge10.ormansu.gov.tr/10bolge/AnaSayfa/milliparklar/kuredagi.aspx?sflang =tr (Erişim Tarihi: 24 Şubat **2013l**) .

Arnold S., Child playgrounds, *Pathways to Wellness,* 2 (**2004**) 2.

Arslan A., Ökten A., *Araştırma Yöntemleri,*YTÜ Mimarlık Fakültesi Baskı İşliği, (**1994**).

Ashley R., The visitor activity management process and national historic park and sites serving the visitor, *Recreation Research Review,* 14 (4) (**1989**) 41-44.

Aşıkkutlu H. S., Rekreasyonel motivasyon ve kısıtlayıcılar: Ankara Göksu Parkı ve Harikalar Diyarı Parkı örneği, *Yüksek Lisans Tezi*, Düzce Üniversitesi, (**2008**).

Aşıkkutlu H. S., Müderrisoğlu H., Kabul edilebilir değişimin sınırları (KEDS) yöntemi ve rekreasyonel alan yönetimi, *Ekoloji 2011 Sempozyumu Bildiri Özetleri (poster sunum),* (**2011**) 221.

Aukerman R., Haas G. S., *Reclamation Managing Water in The West, Water and Land Recreation Opportunity Spectrum (WALROS),* U.S. Department of the Interior Bureau of Reclamation Policy and Administration Denver Federal Center, (**2011**).

Bal A., Zonguldak kenti yeşil alan sistemindeki çocuk oyun alanlarının durumunun peyzaj mimarlığı ilkeleri açısından irdelenmesi, *Yüksek Lisans Tezi*, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, (**2005**).

Baud-Bovy M., Lawson F. *Tourism and Recreation: Handbook of Planning and Design*, Architectural Press, (**2002**).

Bayçın Yazar Ş., İzmir- Turan'da bölgesiyle bütünleşen meydan tasarımı, *Yüksek Lisans Tezi*, Dokuz Eylül Üniversitesi, (**2006**).

Bayer M. Z., *Turizme Giriş*, İstanbul Üniversitesi, İşletme Fakültesi Yayın No: 253, (**1992**).

Berkyez Ş., Hayvanat bahçesi fiziksel planlamalarında göz önünde bulundurulması gerekli genel prensipler, *Yüksek Lisans Tezi*, Çukurova Üniversitesi, (**1992**).

Brown J. H. I., Kalisz S. P., Wright W.R., Effects of recreational use on forested sites,

Environmental Management, 1 (5) (**1977**) 425-431.

Butler R. W., Waldbrook L.A., A new planning tool: the tourism opportunity spectrum, *The Journal of Tourism Studies*, 14 (1) (**2003**) 21-32.

Cahill K., Marion J., Lawson S., Exploring visitor acceptability for hardening trails to sustain visitation and minimise impact, *Journal of Sustainable Tourism*, 16 (2) (**2008**) 232-245.

Canan İ., *İslam'da Zaman Tanzimi,* 2. Baskı, Cihan Yayınları, (**1988**).

Cengiz C., Kıyı alanlarında ekolojik planlama:Yalova-Armutlu örneği, *Doktora Tezi*, Ankara Üniversitesi, (**2009**).

Ceran Y., Sulak alanlar Ramsar Alanları, *Doğa Koruma ve Planlama,* Editörler: Aysin Tektaş, Burcu Saraç, Kozan Ofset, (**2008**) 47-58.

Cırık U., Milli parklar ve uzun devreli gelişme planları, *TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını*, 39 (**2007**) 45-50.

Clark R., Stankey G., The recreational opportunity spectrum: a framework for planning, management and research, *U.S. Deptartment of Agriculture and Forest Service, Pacific Northwest Forest and Range Experiment Station, General Technical Report*, USA, (**1979**).

Cole D.N., Modeling wilderness campsites: factors that influence amount of impact, *Environmental Management*, 16 (2) **(1992)** 255-264.

Cole D. N., Environmental impacts of outdoor recreation in wildlands, *Unpublished Report*, (**2013**).

Cordes K. A., Ibrahım, H. M., Applications in Recreation and Leisure: For Today and Future, 2nd ed., *McGraw-Hill Companies*, (**1999**).

Cullen G., *The Concise Townscape*, The Architectural Press, (**2000**).

Dawson C. P., Ecotourism and nature-based tourism: one end of the tourism opportunity?, *Tourism, Recreation and Sustainability: Linking Culture and The Environment* - 2nd Edition, Editors: S. McCool, R. N. Moisey, (**2008**) 38-50.

Demir C., Milli Parklarda turizm ve rekreasyon faaliyetlerinin sürdürülebilirliği; Türkiye'deki Milli Parklara yönelik bir uygulama, *Doktora Tezi*, Dokuz Eylül Üniversitesi, (**2001**).

Demirayak F., Türkiye'de korunan alanlar için yeni bir yaklaşım ortaklaşa yönetim, *Doktora Tezi,* Ankara Üniversitesi, (**2006**).

Demirel Ö., Sarıkoç E., Özdemir B. ve Pirselimoğlu Z., Ülkemizde koruma bölgeleri (Milli Parklar) ile ilgili sorunlar ve yeni korunan alan planlama yaklaşımı, *Korunan Doğal Alanlar Sempozyumu,* Isparta, (**2005**) 71-80.

Diedrich A., Huguet P. B., Subirana J. T., Methodology for applying the limits of acceptable change procee to the management of recreational boating in the Balearic Islands, Spain (West Mediterranean), *Ocean & Coastal Management*, 54 (**2011**) 341-351.

Dikyar R., Kırış R., Korunan alanlardaki orman amenajman planları, *Korunan Doğal Alanlar Sempozyumu,* Isparta, (**2005**) 569-578.

Driver B. L., Brown P.J., The opportunity spectrum concept and behavior information in outdoor recreation resource supply inventories: A rationale, *Integrated Inventories of Renewable Natural Resources: Proceedings of The Workshop, USDA Forest Service General Technical Report,* USA, (**1978**).

Driver B. L., Brown P. J., Stankey G.H., Gregoire T.G., The ROS planning system: evolution, basic concepts, and research needed, *Leisure Sciences,* 9 (3) (**1987**) 201-212.

Eagles P. F. J., McCool S.F., Haynes C.D., *Sustainable Tourism in Protected Areas: Guidelines Planning and Management*, IUCN Publication Service Unit, (**2002**).

Erkan N., *Yaşam Boyu Spor*, Bağırgan Yayınevi, (**1998**).

Ezer A., Milli Parklar, Tabiat Koruma Alanları, Tabiat Parkları, Tabiat Anıtları, *Doğa Koruma ve Planlama,* Editörler: Aysin Tektaş, Burcu Saraç, Kozan Ofset, (**2008**) 5-22.

Farrell T. A. Marion J. L., The Protected Area Visitor Impact Management (PAVIM) Framework: a simplified process for making management decisions, *Journal of Sustainable Tourism,* 10 (1) (**2002**) 31-51.

Fiby M., Trends in zoo design-changing needs in keeping wild animals for a visiting audience, *The International Review of Landscape Architecture and Urban Design,* (**2008**).

Gold S. M., *Recreation Planning and Design*, McGraw-Hill Book Company, (**1980**).

Graefe A., Kuss F., Vaske J., *Visitor ımpact Management: The Planning Framework*, National Park and Conservation Association, (**1990**).

Graham R., Nilsen P., Payne R. J., Visitor management in Canadian National Parks, *Tourism Management,* 9 (1) (**1988**) 44–61.

Gül A., Önsöz, *Korunan Doğal Alanlar Sempozyumu*, Isparta, (**2005**) I-II.

Gül A., Örücü Ö. K., Karaca Ö., An approach for recreation suitability analysis to recreation planning in Golcuk Nature Park, *Environmental Management,* 37(5) (**2006**) 606-625.

Gülez S., Var M., Orman içi Rekreasyon alanlarında, rekreasyon taşıma kapasitelerinin bulunabilmesinde esas olacak ilke ve kriterlerin belirlenmesi, *Karadeniz Teknik Üniversitesi Araştırma Raporu*, (**1994**).

Gültekin B., Kent içi yolların, yaya kullanımına yönelik değerlendirmesinde çözümlemeli bir yaklaşım: Adana örneği, *Yüksek Lisans Tezi*, Çukurova Üniversitesi, (**2007**).

Hall C. M., Page S., *The Geography of Tourism and Recreation Environment, Place,and Space,* Routledge Publish, (**1999**).

Hammitt W.E., Cole D.N., *Wildland Recreation: Ecology And Management*, 2 th. Edition, NY: John Wiley and Sons, (**1998**).

Hepcan Ş., Milli parklarda yönetim zonlarının belirlenmesi amacıyla Manisa Spil Dağı Milli Parkı örneğinde bir yöntem araştırması, *Doktora Tezi*, Ege Üniversitesi, (**1997**).

Hocaoğlu T., Golf sahaları planlama ve tasarım ilkelerinin peyzaj mimarlığı açısından değerlendirilmesi: Gloria Golf Resort yeni saha örneği, *Doktora Tezi*, Ankara Üniversitesi, (**2010**).

Hof M., Lime D., Visitor experience and resource protection framework in the national park system: rationale, current status and future direction, *In Proceedings-Limits of Acceptable Change and Related Planning Processes: Progress and Future Directions,* (**1997)** 29-36.

Holden A., Sparrowhawk J., Understanding the motivations of ecotourists: the case of trekkers in Annapurna, Nepal, *International Journal of Tourism Research,*4(6) (**2002**) 435-446.

Howe C. Z., Carpenter G. M., Programming leisure experiences, *Program Development*, Prentice Hall, (**1985**) 108-130.

Jensen C. R., *Outdoor Recreation in America*, 5 th. Edition, Human Kinetics Publisher, (**1995**).

Jensen C. R., Guthrie S. P., *Outdoor Recreation in America*, 6 th. Edition, Sheridan Books Inc., (**2006**).

Johnson C. Y., Bowker J. M., Cordell K., 2001. Outdoor recreation constraints: an examination of race, gender, and rural dwelling, *Southern Rural Sociology*, 12 (**2001**) 111-133.

Kahveci H., Trabzon'da kıyı tahkimatlarının bitki örtüsü analizi ve değerlendirilmesi, *Yüksek Lisans Tezi*, Karadeniz Teknik Üniversitesi, (**2009**).

Kaltenborn B. P., Emmelin L., Tourism in the high north: management challenges and recreation opportunity spectrum in Svalbard, Norway, *Environmental Management*, 17(1) (**1993**) 41-50.

Karadeniz N., Kuş (Manyas) gölü yönetim planı örneği 2000, *Doğa Koruma ve Planlama*, Editörler: Aysin Tektaş, Burcu Saraç, Kozan Ofset, (**2008**) 67-70.

Karaküçük S., *Rekreasyon, Boş Zamanları Değerlendirme*, 4. Baskı, Gazi Kitabevi, (**2001**).

Karaküçük S., Gürbüz B., *Rekreasyon ve Kent(li)leşme*, 1. Baskı, Gazi Kitabevi, (**2007**).

Kaya L. G., Turizm ve rekreasyon planlaması, *Ders Notları,* Malatya, (**2006**).

Kemp K., Pearson, S., *Leisure and Tourism*, Addison Weshley Longman Press, (**1997**).

Koç N., AÜZF Peyzaj Mimarlığı Bölümü Rekreasyon, *Ders Notları,* Ankara, (**1991**).

Korkmaz N., Nallıhan-Hoşebe ormaniçi dinlenme yerinin rekreasyon kaynaklarının geliştirilmesi üzerine bir araştırma, *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi, (**2001**).

Korkmaz A., Ankara Atatürk Kültür Merkezi alanının fuar ve sergi alanı olarak tasarlanması, *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi, (**2006**).

Koyuncu E., Pazarlama açısından fuarcılık sektörü ve fuar organizasyonu konusunda bir uygulama, *Yüksek Lisans Tezi*, Dokuz Eylül Üniversitesi, (**2001**).

Kurdoğlu O., Dünyada doğayı koruma hareketinin tarihsel gelişimi ve güncel boyutu,

Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, Artvin, 8 (1) (**2007**) 59-76.

Kuvan Y., Korunan alan yönetiminin genel esasları ile Ülkemizdeki ve Bolu yöresindeki korunan alanların bir değerlendirmesi, *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi,* 48(1-2-3), (**2001**) 65-75.

Küçüktopuzlu F., Turistik faaliyetlerin turizm alanındaki ekolojik yapıya etkileri, *Turizm Kalkınma Bankası Turizm Yıllığı,* (**1991**) 246-254.

Leung Y.F, Marion J.L., Recreation impacts and management in wilderness: a state of knowledge review, *USDA Forest Service Proceedings RMRS-P-15,* 5 (**2000**) 23-48.

Leung Y.F., Recreation ecology research in East Asia's protected areas: Redefining impacts?, *Journal for Nature Conservation,* 20 (**2012**) 349-356.

Liddle M.J., *Recreation Ecology: The Ecological Impact Of Outdoor Recreation and Ecotourism,* Springer, (**1997**).

Liu J., Ouyang Z., Miao H., Environmental attitudes of stakeholders and their perceptions regarding protected area-community conflicts: a case study in China, *Journal of Environmental Management,* 91 (11) (**2010**) 2254-2262.

Lynch K., *A Theory of Good City Form,* Massachusetts Institute of Technology Press, (**1981**).

Mackenzie R. A., *Zaman Tuzağı-Zamanı Nasıl Değerlendirirsiniz?,* Modern Yönetim Dizisi, Çeviren: Yakut GÜNERİ, İlgi Yayıncılık, (**1985**).

Marion J.L., Cole D.N., Spatial and temporal variation in soil and vegetation impacts on campsites, *Ecological Applications,* 6 (**1996**) 520-530.

Marion J.L., Recreation Ecology Research Findings:Implications for Wilderness and Park Managers, In: H. Kirchner, ed. *Proceedings of the National Outdoor Ethics Conference;* St.Louis, MO. Gaithersburg, MD: Izaak Walton League of America, (**1998**) 188-196.

McCool S. F., Managing for visitor experiences in protected areas: promising opportunities and fundamental challenges, *PARKS The Visitor Experience Challange,* 16 (2) (**2006**) 3-9.

McCool S., F., Clark R. N., Stankey G. H., An assessment of frameworks useful for public land recreation planning, *Department of Agriculture Forest Service General*

Technical Report, USA, (**2007**).

McIntosh R. W., Goeldner C.R., *Tourism: Principles, Practices, Philosophies,* Jhon Wiley & Sons, (**1990**).

McKercher B., Differences between tourism and recreation in parks, *Annuals of Tourism Research,* 23 (3) (**1996**) 563-575.

Mill R. C., *Tourism : The International Business,* Prentice Hall, (**1990**).

Moran S. H., Finansing natural areas in Spain, a weak point of sustainable development: the case of Castillay Leon, *The 6th International Conference on Monitoring and Management of Visitors in Recreational and Protected Areas,*Stockholm, (**2012**) 190-191.

More T. A., Bulmer S., Henzel L., Mates A. E., Extending the recreation opportunity spectrum to nonfederal lands in the northeast: an implementation guide, *U.S. Department of Agriculture and Forest Service, Northeastern Research Station, General Technical Report,* USA, (**2003**).

Moughtin C., *Urban Design: Street and Square,* 3 th. Edition, Architectural Press, (**2003**).

Müderrisoğlu H., Uzun S., Aşıkkutlu H. S., Rekreasyon ekolojisinde etki gözlem yöntemleri, *Bartın Orman Fakültesi Dergisi-I.Ulusal Batı Karadeniz Ormancılık Kongresi Bildiriler Kitabı,* Bartın, (**2009**) 193-203.

Nayir O., Isparta yöresi korunan doğal alanlarında ekoturizm talep ve eğilimlerinin belirlenmesi, *Yüksek Lisans Tezi,* Süleyman Demirel Üniversitesi, (**2009**).

Newsome D., Moore S. A., Dowling R. K., *Aspects of Tourism: Natural Area Tourism: Ecology, Impacts and Management,* Channel View Publications, (**2002**).

Nilsen P., Tayler G., A comparative analysis of protected area and management frameworks, *Proceedings- Limits of Acceptable Change and Related Planning Processes: Progress and Future Directions: From a Workshop Held at The University of Montana's Lubrecht Experimental Forest, General Technical Report,* USA, (**1997**).

Nyhuis A. W., *Zoo Book,* Publisher Group West Carousel Press, (**1994**).

Oldfield S., *Great Botanic Gardens of The World,* New Holland Publishers, (**2007**).

Orhon A. V., Kişisel bir perspektiften Konak Meydanı'na bakışın düşündürdükleri, *Ege*

Mimarlık, 2(50) (**2004**) 54-56.

Özbey S., Çelebi, M., Rekreasyon temelleri*, Spor Bilimlerine Giriş,* Editör: Nevzat MİRZEOĞLU, Spor Yayınevi ve Kitapevi, (**2013**) 247-276.

Özgüner H., İnsan doğa ilişkilerinin gelişimi ve peyzaj tasarımında "doğal" stilin 20. Yüzyılda önem kazanmasının nedenleri, *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, A(1) (**2003**) 43-54.

Özkan B., Kentsel rekreasyon alan planlaması. *Ders Notları*, İzmir, (**2001**).

Page, S.J., Dowling, R.K., *Ecotourism*, Longman Group Publications, (**2002**).

Pehlivanoğlu M. T., Belgrad Ormanının rekreasyon potansiyeli ve planlama ilkelerinin tespiti, *Doktora Tezi*, İstanbul Üniversitesi, (**1987**).

Sarıkaya M., Göksu Parkı' nın (Eryaman-Ankara) mevcut kullanımı ve kullanıcı beklentilerinin irdelenmesi, *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi, (**2007**).

Sayman M., Koruma-kullanma dengesi kapsamında ekolojik İzmir-Özdere-Kalemlik örneğinde orman içi dinlenme alanlarının rekreasyon potansiyelinin saptanması, *Doktora Tezi*, Ege Üniversitesi, (**2011**).

Schneider I. E., Urban water recreation: experiences, place meanings, and future issues, *The Water Environment of cities*, Editor: L. A. Baker, Springer, (**2009**) 125-140.

Scott D., Tian S., Wang P., Munson W., Tourism satisfaction and the cumulative nature of tourists'experiences, *Leisure Research Symposium*, San Antanio Texas, (**1995**) 115.

Sevil T., Boş Zaman ve rekreasyon: kavram ve özellikler, *Boş Zaman ve Rekreasyon Yönetimi*, Editör: S. Kocaeski, Anadolu Üniversitesi Yayın No: 2497, (**2012**) 2-25.

Short J. R. *Imagined Country, Environment, Culture and society*,1 th Edition, Routledge Publish, (**1991**).

Simonds J.O., *Landscape Architecture, A Manual of Side Planning and Design*, 2 th. edition, McGraw-Hill Inc., (**1983**).

Sorensen R. M., *Basic Coastal Engineering*, 3 th Edition, Departhment of Civil and Engineering Lehigh University, (**2006**).

Soykan F., Turizm coğrafyası ve turizm planlaması (tourism geography and tourism planning), *Ege Coğrafya Dergisi (Aegean Geographical Journal)*,11 (**2000**) 39-55.

Stankey G. H., Cole D. N., Lucas R. C., Peterson M. E., Frissell S. S., The limits of acceptable change (LAC) system for wilderness planning, *United States Department of Agriculture Forest Service, General Technical Report,* INT-176, USA, (**1985**).

Stohlgren T.J., Parsons D.J., Vegetation and soil recovery in campsites closed to visitor use wilderness, *Environmental Management,* 10 (3) (**1986**) 375.

Syme G. J., Nancarrow B. E., Incorporating community and multiple perspectives in the development of acceptable drinking water source protection policy in catchments facing recreation demands, *Journal of Environmental Management,* 129 (**2013**) 112-123.

Şişman E. E., Etli B., Tekirdağ kent merkezindeki yaya bölgelerinin belirlenmesi ve projelendirilmesi, *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi,* 4(3) (**2007**) 327-338.

Taze F., Korunan alanların hukuksal statüsü, *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul Üniversitesi, (**2008**).

Therrell L., Cole D., Claassen V., Rayn C., Davies M.A., *Wilderness and Backcountry Site Restoration Guide, USDA Forest Service Technology and Development Program Missoula,* MT 0623-2815-MTDC, USA, (**2006**).

Thomas L., Middleton J., Phillips A., *Guidelines for Management Planning of Protected Areas,* World Commission on Protected Areas (WCPA) Best Practice Protected Area Guidelines Series No: 10, (**2003**).

Todd N. J., Todd J., *From Eco-Cities to Living Machines: Principles of Ecological Design,* North Athlentic Books, (**1993**).

Topalfakıoğlu G.C., Üsküdar İlçesi'ndeki yeşil alanların kullanımının ve kullanıcı memnuniyet derecelerinin değerlendirilmesi: Büyük Çamlıca Korusu, Fethi Paşa Korusu ve Doğancılar Parkı, *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul Teknik Üniversitesi, (**2002**).

Torkildsen G., *Leisure and Recreation Management,* Spon Press, (**1999**).

Türker M. F., Öztürk A., Pak M., Durusoy İ., Orman kaynağından geleneksel ve çağdaş yararlanma şekilleri: Dünya ve ülkemizdeki durum, *Kırsal Çevre Yıllığı-Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Araştırma Derneği Yayını,* (**2002**) 30-56.

Uzun G., *Kentsel Rekreasyonel Alan Planlaması*, Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Ders Kitabı, No: 48, (**1987**).

Uzun G., Altunkasa M. F., *Rekreasyonel Planlamada Arz ve Talep,* Çukurova

Üniversitesi Ziraat Fakültesi Genel Yayın No:6, Yardımcı Ders Kitapları Yayın No: 1, (**1991**).

Uzun S., Kırsal ve kentsel alanlardaki parklarda kullanıcı memnuniyeti; Gölcük Ormaniçi Dinlenme Alanı ve İnönü Parkı örneği, *Yüksek Lisans Tezi*, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, (**2005**).

Uzun O., İlke E. F., Çetinkaya G., Erduran F., Açıksöz S., *Peyzaj planlama: Konya İli Bozkır-Seydişehir-Ahırlı-Yalıhüyük İlçeleri ve Suğla Gölü mevkii Peyzaj Yönetimi Koruma ve Planlama Projesi*, T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, Editör: Osman UZUN, **(2012)** 175.

Valliere W., Manning R., Applying the visitor experience and resource protection (VERB) framework to cultural resources in The National Parks, *Proceeding of The 2002 Northeastern Recreation Research Symposium, USDA Forest Service General Technical Report,* NE-302, USA, (**2002**) 234-238.

Wagar J., The carrying capacity of wild lands for recreation, *Forest Science Monograph 7-Society of American Forester,* USA, (**1964**).

White E., Gray L. P., Skier Motivations: Do they chance over time?, *Proceedings of the 2001 Northeastern Recreation Research Symphosium, New York,* (**2001**) 115–117.

Williams S., Outdoor recreation and physical activity: population segmentation of participation, *The 6th International Conference on Monitoring and Management of Visitors in Recreational and Protected Areas,* Stockholm, (**2012**) 112-113.

Yaltırık F., Atatürk Arboretumu, *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi,* A (38) (**1988**).

Xiao S., Jia L., Jiang L., Forest recreation opportunity spectrum in the suburban mountainous region of Beijing, *Journal of Urban Planning and Development,* 138 (4) (**2012**) 335-341.

Yerli Ö., Aşıkkutlu H. S., Demir Z., Kamp ve pikniğe dayalı rekreasyon gürültüsünün değerlendirilmesi: Yedigöller Milli Parkı örneği, *I. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi*, Antalya, (**2012**) 822-834.

Yılmaz M., Sultansazlığı Milli Parkı biyolojik çeşitlilik ve doğal kaynak yönetimi örneği, *Doğa Koruma ve Planlama,* Editörler: Aysin Tektaş, Burcu Saraç, Kozan Ofset, (**2008**) 29-36.

Yorulmaz A., Harikalar Diyarı Parkı' nın kullanıcı profili ve beklentilerinin belirlenmesi, *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi, (**2006**).

Yücel M., Babuş D., Doğa korumanın tarihçesi ve Türkiye'deki gelişmeler, *Doğu Akdeniz Ormancılık Araştırma Müdürlüğü DOA Dergisi (Journal of DOA)*, 11 (**2005**) 151-175.

Yücel M., *Doğa Koruma*. Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Ders Kitabı, Genel Yayın No:265, Kitap Yayın No: A-85, (**2005a**).

Yücel M., Korunan alanların sınıflandırılması ve uzun devreli gelişim planları yapımında karşılaşılan sorunlar, *Korunan Doğal Alanlar Sempozyumu*, Isparta, (**2005b**) 53-59.

EKLER

EK-1. ANKET FORMU ÖRNEĞİ

FORMU DOLDURANIN

ADI –SOYADI: **YAŞI:**

CİNSİYETİ: ☐ **BAY** ☐ **BAYAN**

TARİH:

ÇALIŞTIĞI KURUM VE GÖREVİ:

KONUYLA İLGİLİ İŞ DENEYİMİ SÜRESİ:

REKREASYONEL BEKLENTİLERİ BELİRLEME SORULARI

MILLI PARKLARDA OLMASI GEREKEN REKREASYONEL ETKİNLİKLER	GEREK YOK	OLABILIR	MUTLAKA OLMALI
Balık tutmak			
Bota binmek			
Yüzmek			
Organize kamp			
Çadır kampı			
Eğitim kampları			
Piknik yapmak			
At ile gezinti			
Yaban hayatı gözlemi			
Avcılık			
Yürüyüş			
Bitki gözlemi			
Kuş Gözlemi			
Foto Safari			
Fotoğrafçılık			
Orienteeering (yön bulma)			
Offroad			
Bisiklet ile gezinti			
Fayton ile gezinti			
Eklemek İstediğiniz Etkinlikler:			

MILLI PARKLARDA OLMASI GEREKEN ALANLAR	GEREK YOK	OLABILIR	MUTLAKA OLMALI
DOĞAL			
YARI DOĞAL			
DOĞALA YAKIN			
GELİŞMİŞ KIRSAL			
YARI KENTSEL			
KENTSEL			

MILLI PARKLARDAN EDINILMESI BEKLENEN DENEYIMLER	GEREK YOK	OLABILIR	MUTLAKA OLMALI
Doğa ve kültür hakkında bilgi edinmek			
Macera ve mücadele deneyimini arttırmak			
Sosyalleşmek			
Yeni insanlarla tanışmak			
Doğayı ve sessizliği tecrübe etmek			
Konforlu bir tatil geçirmek			
Fiziksel yeterliliklerini denemek			
Kendini kırsal bir alanda güvende hissetmek			
İnsanlarla mücadele deneyimi			
Aile ve arkadaşlarla birlikte keyifli vakit geçirmek			
Kalabalıktan kaçmak			
Günlük rutinlerden kurtulmak			
Belirli bir grup ile alana gelmek			
Eklemek İstedikleriniz:			

ÇALIŞMAMIZA KATILDIĞINIZ İÇİN TEŞEKKÜR EDERİZ.

EK-2. ALAN GÖZLEM FORMU ÖRNEĞİ

ALAN GÖZLEM FORMU

Formu dolduran kişinin Adı/SOYADI: Tarih: Saat:
Fotoğraf numarası: Koordinatlar:

FİZİKSEL ÖZELLİKLERİ İZLEME SORULARI

Her satır için, yüzdesel aralık seçiminizi etkileyen gözlemlerinizi yazınız. (donatı elemanı, yapı vb.)	**Alanın sunduğu aşağıdaki özelliklerin derecesini, büyüklüğünü, miktarını daire içine alınız.**						
	Gelişmişlik görüntüsü (yollar, oteller, alışveriş yerleri gibi alanların görüntü yoğunluğu)	Baskın, %80-100	Çok yaygın %50-80	Yaygın %20-50	Aralıklarla gözlenen % 10-20	Az %3-10	Çok az %0-3
	Topluma yakınlık hissi (Bu his gözlenen tabela uyarıları, kalabalıktan gelen sesler, kokularla artar)	Baskın, %80-100	Çok yaygın %50-80	Yaygın %20-50	Aralıklarla gözlenen % 10-20	Az %3-10	Çok az %0-3
	İnsan eli değmiş doğal kaynak görüntüsü (Kullanılan doğal kaynakların insanlar tarafından tasarlandığı hissi)	Baskın, %80-100	Çok yaygın %50-80	Yaygın %20-50	Aralıklarla gözlenen % 10-20	Az %3-10	Çok az %0-3
	Düzenlenmiş alanlara olan mesafe (Yollara, köprülere, otellere, marinalara, ticaret alanlarına, yerleşim alanlarına olan mesafeler)	800 m den yakın	800-3200 m	3200-8000m	8000-12800m	12800-16000m	16000m den uzak
	Doğallık görüntüsü (Sakinlik hissi, manzara güzelliği, doğanın sesini ve kokusunu hissetme olanağı)	Çok az %0-3	Az %3-10	Aralıklarla gözlenen % 10-20	Yaygın %20-50	Çok yaygın %50-80	Baskın, %80-100
	Verilen ölçek mevcut durumu tam karşılıyorsa kutunun içine X koyun eğer iki değer arasında kararsızsanız orta çizgiye X koyunun	**1** 2 **3** 4 **5** 6 **7** 8 **9** 10 **11**					
		Kentsel	Yarı kentsel	Gelişmiş kırsal	Doğala yakın kırsal	Yarı doğal	Doğal

SOSYAL ÖZELLİKLER İZLEME SORULARI

Her satır için, yüzdesel aralık seçiminizi etkileyen gözlemlerinizi yazınız. (donatı elemanı, yapı vb.)	**Alanın sunduğu aşağıdaki özelliklerin derecesini, büyüklüğünü, miktarını daire içine alınız.**						
	Ziyaretçi varlığının (görünüş, ses, koku, malzeme, atıkların etki ve) seviyesi	Baskın, %80-100	Çok yaygın %50-80	Yaygın %20-50	Aralıklarla gözlenen % 10-20	Az %3-10	Çok az %0-3
	Ziyaretçi yoğunluğu	Baskın, %80-100	Çok yaygın %50-80	Yaygın %20-50	Aralıklarla gözlenen % 10-20	Az %3-10	Çok az %0-3
	Rekreasyon çeşitliliği	Baskın, %80-100	Çok yaygın %50-80	Yaygın %20-50	Aralıklarla gözlenen % 10-20	Az %3-10	Çok az %0-3
	Ziyaretçi konforu	Baskın, %80-100	Çok yaygın %50-80	Yaygın %20-50	Aralıklarla gözlenen % 10-20	Az %3-10	Çok az %0-3
	Yalnız kalma olanağı	Çok az %0-3	Az %3-10	Aralıklarla gözlenen % 10-20	Yaygın %20-50	Çok yaygın %50-80	Baskın, %80-100
	Rekreasyon amaçlı olmayan kullanım seviyesi (ör. Ticari faaliyet, işyerleri, yollar, tarım, iletişimle ilgili faaliyetler)	Baskın, %80-100	Çok yaygın %50-80	Yaygın %20-50	Aralıklarla gözlenen % 10-20	Az %3-10	Çok az %0-3
	Verilen ölçek mevcut durumu tam karşılıyorsa kutunun içine X koyun eğer iki değer arasında kararsızsanız orta çizgiye X koyunun	**1** 2 **3** 4 **5** 6 **7** 8 **9** 10 **11**					
		Kentsel	Yarı kentsel	Gelişmiş kırsal	Doğala yakın kırsal	Yarı doğal	Doğal

1

ALAN GÖZLEM FORMU

YÖNETSEL ÖZELLİKLER İZLEME SORULARI

Her satır için, yüzdesel aralık seçiminizi etkileyen gözlemlerinizi yazınız. (donatı elemanı, yapı vb.)	**Alanın sunduğu aşağıdaki özelliklerin derecesini, büyüklüğünü, miktarını daire içine alınız.**						
	Yönetim varlığı seviyesi (Çalışan yöneticiler, tabelalar, güvenlik aydınlatması, idare ofisleri, kurallar vb)	Baskın, %80-100	Çok yaygın %50-80	Yaygın %20-50	Aralıklarla gözlenen % 10-20	Az %3-10	Çok az %0-3
	Aktivitelere erişebilirlik (düzenlenmiş yollar, iskeleler)	Baskın, %80-100	Çok yaygın %50-80	Yaygın %20-50	Aralıklarla gözlenen % 10-20	Az %3-10	Çok az %0-3
	Geliştirilmiş rekreasyonel olanakları ve alanların miktarı (park alanları, oyun alanları, piknik alanları, tuvalet, duş vb.)	Baskın, %80-100	Çok yaygın %50-80	Yaygın %20-50	Aralıklarla gözlenen % 10-20	Az %3-10	Çok az %0-3
	Ziyaretçi servisleri miktarı (arç kiralama, benzin istasyonu, yiyecek servisleri, sağlık kabini, telefon kulübesi vb.)	Baskın, %80-100	Çok yaygın %50-80	Yaygın %20-50	Aralıklarla gözlenen % 10-20	Az %3-10	Çok az %0-3
	Verilen ölçek mevcut durumu tam karşılıyorsa kutunun içine X koyun eğer iki değer arasında kararsızsanız orta çizgiye X koyunun	**1** 2	**3** 4	**5** 6	**7** 8	**9** 10	**11**
		Kentsel	Yarı kentsel	Gelişmiş kırsal	Doğala yakın kırsal	Yarı doğal	Doğal

EK-3. YMP RÖPER NOKTALARI VERİLERİNE AİT ÖRNEK GÖRÜNTÜ

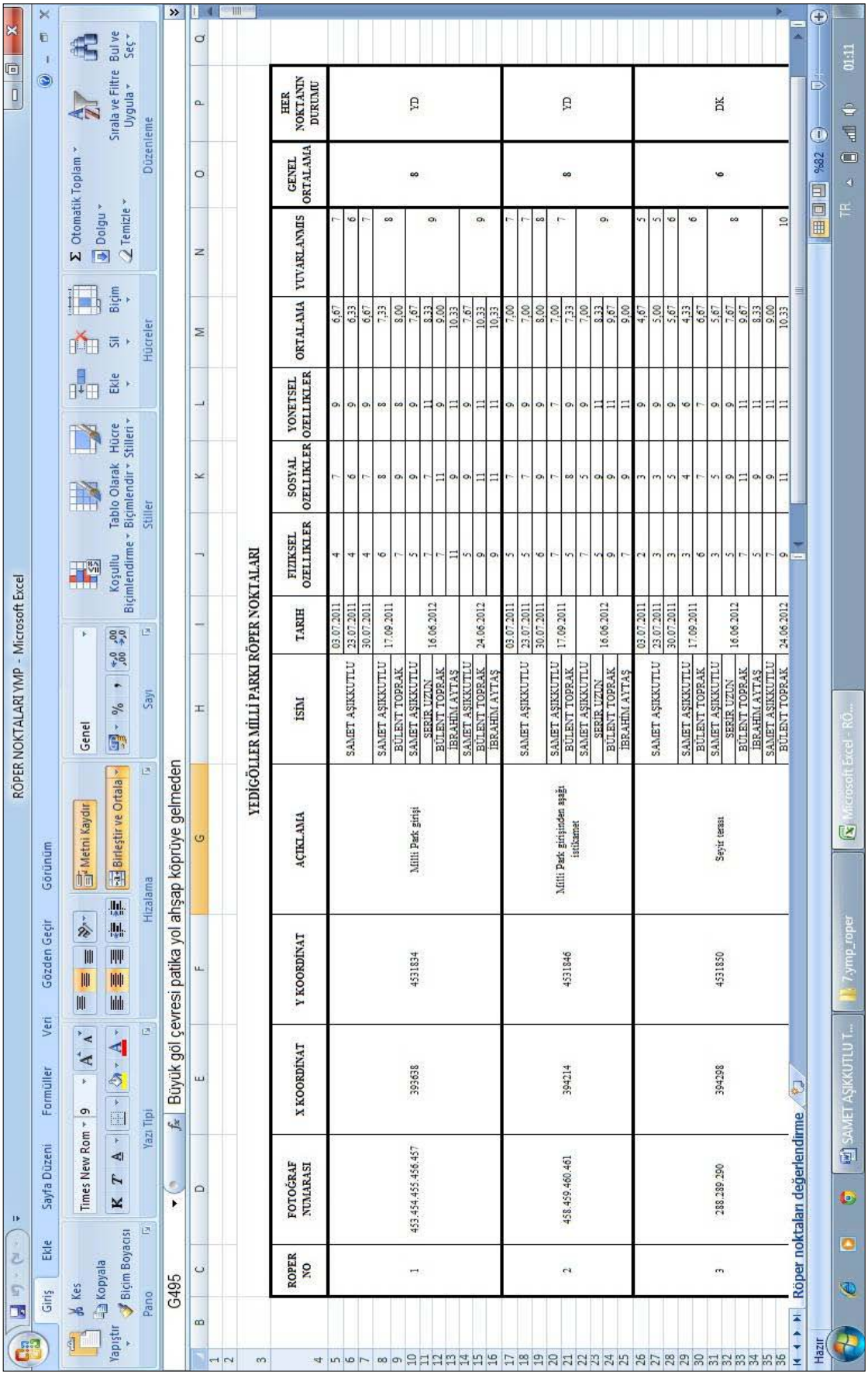

YEDİGÖLLER MİLLİ PARKI RÖPER NOKTALARI

RÖPER NO	FOTOĞRAF NUMARASI	X KOORDİNAT	Y KOORDİNAT	AÇIKLAMA	İSİM	TARİH	FİZİKSEL ÖZELLİKLER	SOSYAL ÖZELLİKLER	YÖNETSEL ÖZELLİKLER	ORTALAMA	YUVARLANMIŞ	GENEL ORTALAMA	HER NOKTANIN DURUMU
1	453.454.455.456.457	393638	4531834	Milli Park girişi	SAMET AŞIKKUTLU	03.07.2011	4	7	9	6,67	7	8	YD
						23.07.2011	4	6	9	6,33	6		
						30.07.2011	4	7	9	6,67	7		
					SAMET AŞIKKUTLU	17.09.2011	6	8	8	7,33	8		
					BÜLENT TOPRAK		7	9	8	8,00			
					SAMET AŞIKKUTLU		5	9	9	7,67			
					SERİR UZUN	16.06.2012	7	7	11	8,33	9		
					BÜLENT TOPRAK		7	11	9	9,00			
					İBRAHİM AYTAŞ		11	9	11	10,33			
					SAMET AŞIKKUTLU	24.06.2012	5	9	9	7,67			
					BÜLENT TOPRAK		9	11	11	10,33	9		
					İBRAHİM AYTAŞ		9	11	11	10,33			
2	458.459.460.461	394214	4531846	Milli Park girişinden aşağı istikamet	SAMET AŞIKKUTLU	03.07.2011	5	7	9	7,00	7	8	YD
						23.07.2011	5	7	9	7,00	7		
						30.07.2011	6	9	9	8,00	8		
					SAMET AŞIKKUTLU	17.09.2011	7	7	7	7,00	7		
					BÜLENT TOPRAK		5	8	9	7,33			
					SAMET AŞIKKUTLU		7	5	9	7,00			
					SERİR UZUN	16.06.2012	5	9	11	8,33	9		
					BÜLENT TOPRAK		9	9	11	9,67			
					İBRAHİM AYTAŞ		7	9	11	9,00			
3	288.289.290	394298	4531850	Seyir terası	SAMET AŞIKKUTLU	03.07.2011	2	3	9	4,67	5	6	DK
						23.07.2011	3	3	9	5,00	5		
						30.07.2011	3	5	9	5,67	6		
					SAMET AŞIKKUTLU	17.09.2011	3	4	6	4,33	6		
					BÜLENT TOPRAK		6	7	7	6,67			
					SAMET AŞIKKUTLU		3	5	9	5,67			
					SERİR UZUN	16.06.2012	5	9	9	7,67	8		
					BÜLENT TOPRAK		7	11	11	9,67			
					İBRAHİM AYTAŞ		5	9	11	8,33			
					SAMET AŞIKKUTLU		7	9	11	9,00			
					BÜLENT TOPRAK	24.06.2012	9	11	11	10,33	10		

EK-4. YMP KONTROL NOKTALARI VERİLERİNE AİT ÖRNEK GÖRÜNTÜ

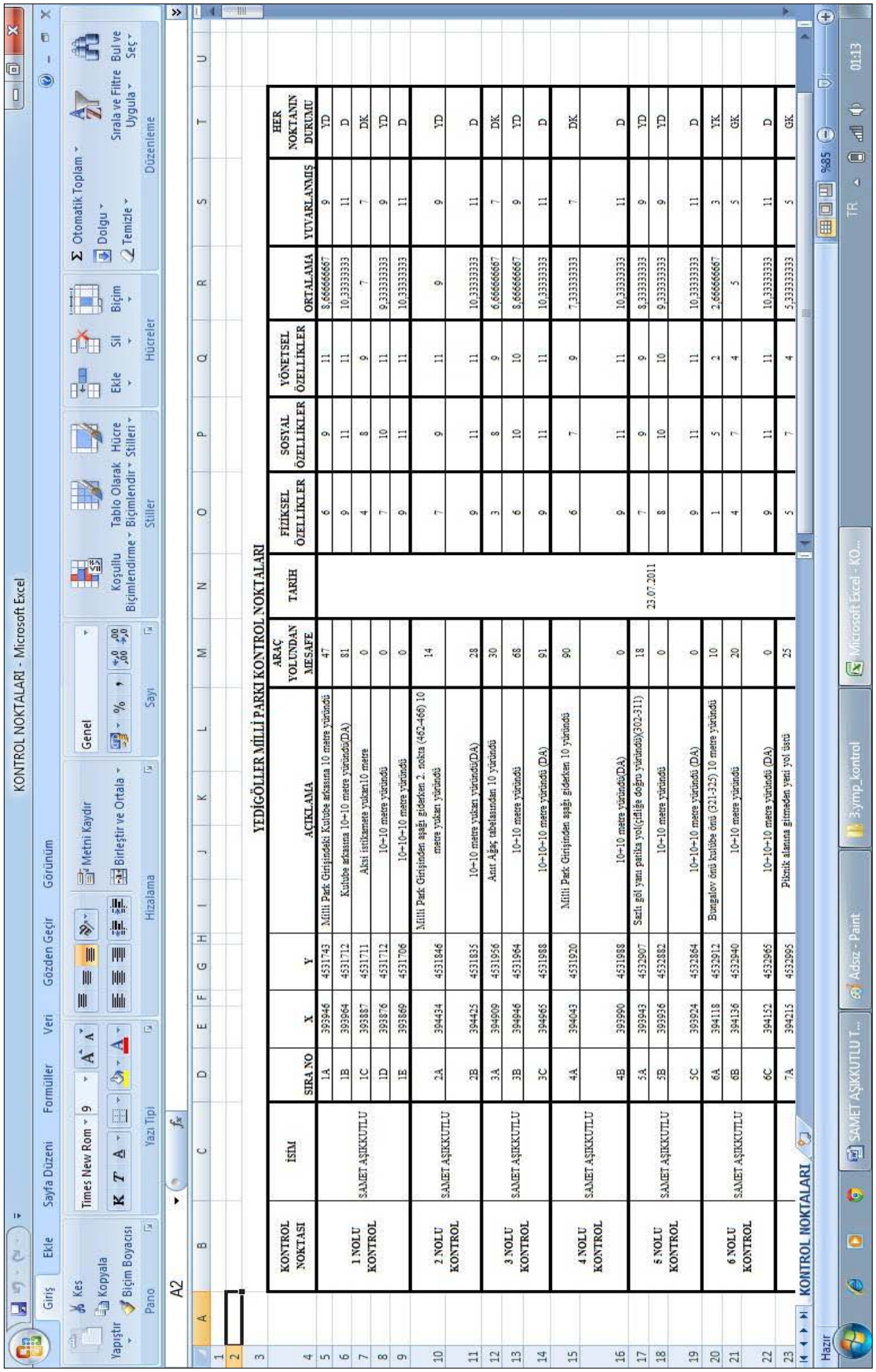

KONTROL NOKTALARI - Microsoft Excel

YEDİGÖLLER MİLLİ PARKI KONTROL NOKTALARI

KONTROL NOKTASI	İSİM	SIRA NO	X	Y	AÇIKLAMA	ARAÇ YOLUNDAN MESAFE	TARİH	FİZİKSEL ÖZELLİKLER	SOSYAL ÖZELLİKLER	YÖNETSEL ÖZELLİKLER	ORTALAMA	YUVARLANMIŞ	HER NOKTANIN DURUMU
1 NOLU KONTROL	SAMET AŞIKKUTLU	1A	393946	4531743	Milli Park Girişindeki Kulübe arkasına 10 metre yüründü	47		6	9	11	8,666666667	9	YD
		1B	393964	4531712	Kulübe arkasına 10+10 metre yüründü(DA)	81		9	11	11	10,33333333	11	D
		1C	393887	4531711	Aksi istikamete yukarı10 metre	0		4	8	9	7	7	DK
		1D	393876	4531712	10+10 metre yüründü	0		7	10	11	9,333333333	9	YD
		1E	393869	4531706	10+10+10 metre yüründü	0		9	11	11	10,33333333	11	D
2 NOLU KONTROL	SAMET AŞIKKUTLU	2A	394434	4531846	Milli Park Girişinden aşağı giderken 2. nokta (462-466) 10 metre yukarı yüründü	14		7	9	11	9	9	YD
		2B	394425	4531835	10+10 metre yukarı yüründü(DA)	28		9	11	11	10,33333333	11	D
3 NOLU KONTROL	SAMET AŞIKKUTLU	3A	394909	4531956	Amir Ağaç tabelasından 10 yüründü	30		3	8	9	6,666666667	7	DK
		3B	394946	4531964	10+10 metre yüründü	68		6	10	10	8,666666667	9	YD
		3C	394965	4531988	10+10+10 metre yüründü (DA)	91		9	11	11	10,33333333	11	D
4 NOLU KONTROL	SAMET AŞIKKUTLU	4A	394043	4531920	Milli Park Girişinden aşağı giderken 10 yüründü	90		6	7	9	7,333333333	7	DK
		4B	393990	4531988	10+10 metre yüründü(DA)	0		9	11	11	10,33333333	11	D
5 NOLU KONTROL	SAMET AŞIKKUTLU	5A	393943	4532907	Sazlı göl yanı patika yolu(çıtlığa doğru yüründü)(302-311)	18	23.07.2011	7	9	9	8,333333333	9	YD
		5B	393936	4532882	10+10 metre yüründü	0		8	10	10	9,333333333	9	YD
		5C	393924	4532864	10+10+10 metre yüründü (DA)	0		9	11	11	10,33333333	11	D
6 NOLU KONTROL	SAMET AŞIKKUTLU	6A	394118	4532912	Bungalov önü kulübe önü (321-325) 10 metre yüründü	10		1	5	2	2,666666667	3	YK
		6B	394136	4532940	10+10 metre yüründü	20		4	7	4	5	5	GK
		6C	394152	4532965	10+10+10 metre yüründü (DA)	0		9	11	11	10,33333333	11	D
		7A	394215	4532995	Piknik alanına gitmeden yeni yol üstü	25		5	7	4	5,333333333	5	GK

EK-5. IDMP KONTROL NOKTALARI VERİLERİNE AİT ÖRNEK GÖRÜNTÜ

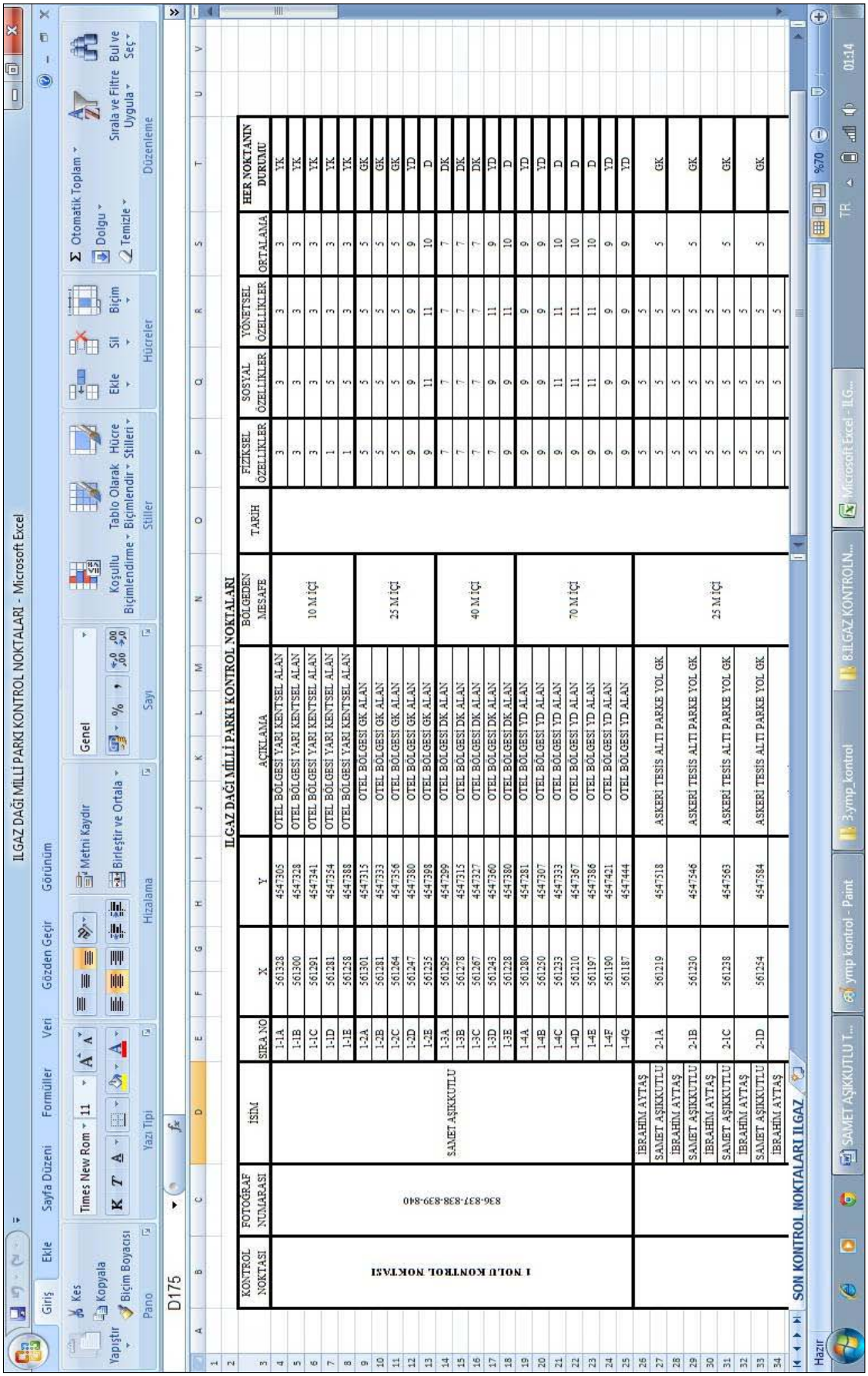

ILGAZ DAĞI MİLLİ PARKI KONTROL NOKTALARI

KONTROL NOKTASI	FOTOĞRAF NUMARASI	İSİM	SIRA NO	X	Y	AÇIKLAMA	BÖLGEDEN MESAFE	TARİH	FİZİKSEL ÖZELLİKLER	SOSYAL ÖZELLİKLER	YÖNETSEL ÖZELLİKLER	ORTALAMA	HER NOKTANIN DURUMU
1 NOLU KONTROL NOKTASI	836-837-838-839-840	SAMET AŞIKKUTLU	1-1A	561328	4547305	OTEL BÖLGESİ YARI KENTSEL ALAN	10 M İÇİ		3	3	3	3	YK
			1-1B	561300	4547328	OTEL BÖLGESİ YARI KENTSEL ALAN			3	3	3	3	YK
			1-1C	561291	4547341	OTEL BÖLGESİ YARI KENTSEL ALAN			3	3	3	3	YK
			1-1D	561281	4547354	OTEL BÖLGESİ YARI KENTSEL ALAN			1	5	3	3	YK
			1-1E	561258	4547388	OTEL BÖLGESİ YARI KENTSEL ALAN			1	5	3	3	YK
			1-2A	561301	4547315	OTEL BÖLGESİ GK ALAN	25 M İÇİ		5	5	5	5	GK
			1-2B	561281	4547333	OTEL BÖLGESİ GK ALAN			5	5	5	5	GK
			1-2C	561264	4547356	OTEL BÖLGESİ GK ALAN			5	5	5	5	GK
			1-2D	561247	4547380	OTEL BÖLGESİ GK ALAN			9	9	9	9	YD
			1-2E	561235	4547398	OTEL BÖLGESİ GK ALAN			9	11	11	10	D
			1-3A	561295	4547299	OTEL BÖLGESİ DK ALAN	40 M İÇİ		7	7	7	7	DK
			1-3B	561278	4547315	OTEL BÖLGESİ DK ALAN			7	7	7	7	DK
			1-3C	561267	4547327	OTEL BÖLGESİ DK ALAN			7	7	7	7	DK
			1-3D	561243	4547360	OTEL BÖLGESİ DK ALAN			7	9	11	9	YD
			1-3E	561228	4547380	OTEL BÖLGESİ DK ALAN			9	9	11	10	D
			1-4A	561280	4547281	OTEL BÖLGESİ YD ALAN	70 M İÇİ		9	9	9	9	YD
			1-4B	561250	4547307	OTEL BÖLGESİ YD ALAN			9	9	9	9	YD
			1-4C	561233	4547333	OTEL BÖLGESİ YD ALAN			9	11	11	10	D
			1-4D	561210	4547367	OTEL BÖLGESİ YD ALAN			9	11	11	10	D
			1-4E	561197	4547386	OTEL BÖLGESİ YD ALAN			9	11	11	10	D
			1-4F	561190	4547421	OTEL BÖLGESİ YD ALAN			9	9	9	9	YD
			1-4G	561187	4547444	OTEL BÖLGESİ YD ALAN			9	9	9	9	YD
		İBRAHİM AYTAŞ	2-1A	561219	4547318	ASKERİ TESİS ALTI PARKE YOL GK	25 M İÇİ		5	5	5	5	GK
		SAMET AŞIKKUTLU							5	5	5		
		İBRAHİM AYTAŞ	2-1B	561230	4547346	ASKERİ TESİS ALTI PARKE YOL GK			5	5	5	5	GK
		SAMET AŞIKKUTLU							5	5	5		
		İBRAHİM AYTAŞ	2-1C	561238	4547363	ASKERİ TESİS ALTI PARKE YOL GK			5	5	5	5	GK
		SAMET AŞIKKUTLU							5	5	5		
		İBRAHİM AYTAŞ	2-1D	561254	4547384	ASKERİ TESİS ALTI PARKE YOL GK			5	5	5	5	GK
		SAMET AŞIKKUTLU							5	5	5		
		İBRAHİM AYTAŞ											

SON KONTROL NOKTALARI ILGAZ

EK-6. KBKDMP KONTROL NOKTALARI VERİLERİNE AİT ÖRNEK GÖRÜNTÜ

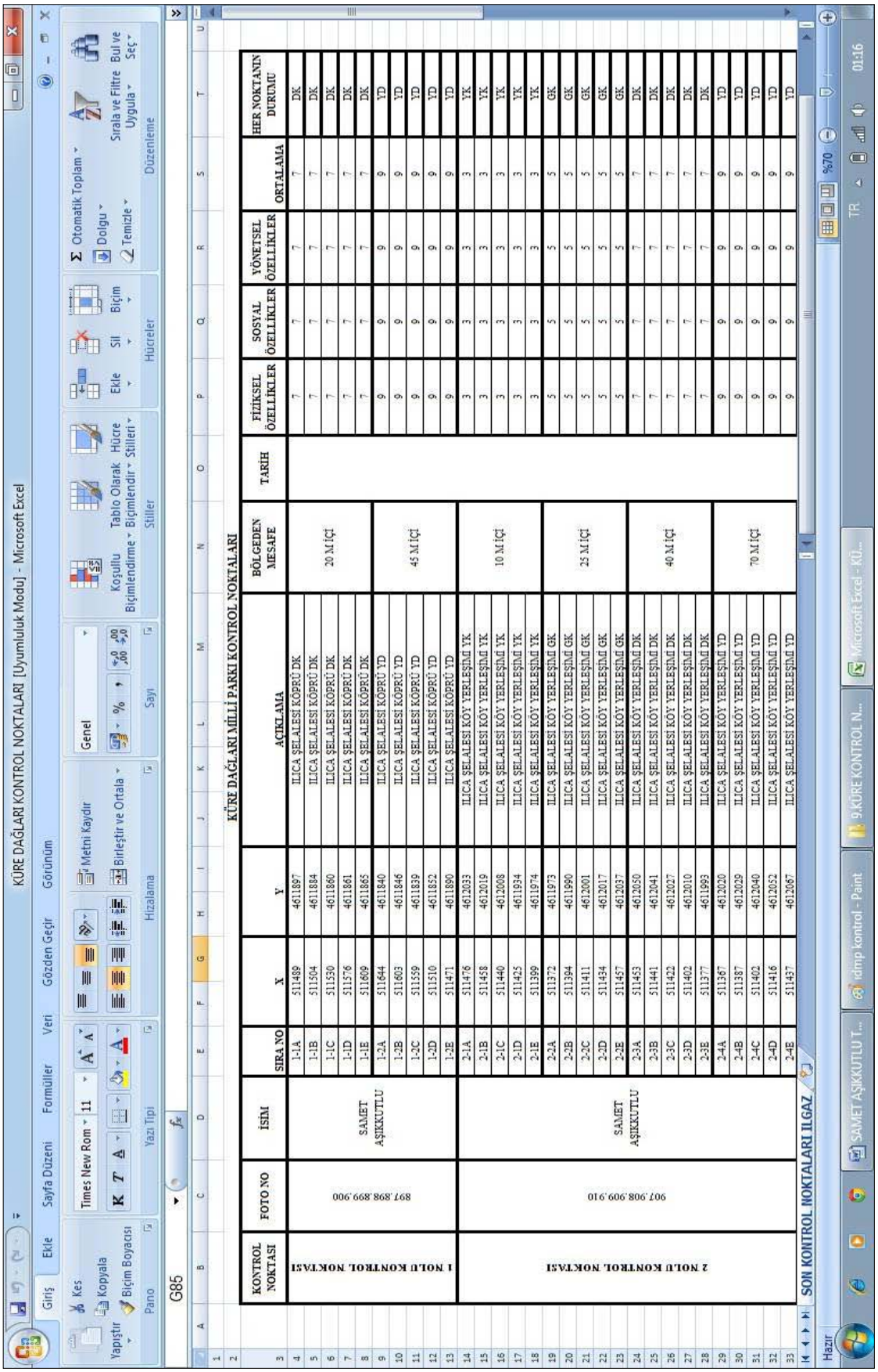

KÜRE DAĞLARI KONTROL NOKTALARI [Uyumluluk Modu] - Microsoft Excel

KÜRE DAĞLARI MİLLİ PARKI KONTROL NOKTALARI

KONTROL NOKTASI	FOTO NO	İSİM	SIRA NO	X	Y	AÇIKLAMA	BÖLGEDEN MESAFE	TARİH	FİZİKSEL ÖZELLİKLER	SOSYAL ÖZELLİKLER	YÖNETSEL ÖZELLİKLER	ORTALAMA	HER NOKTANIN DURUMU
1 NOLU KONTROL NOKTASI	897,898,899,900	SAMET AŞIKKUTLU	1-1A	511489	4611897	İLİCA ŞELALESİ KÖPRÜ DK	20 MİÇİ		7	7	7	7	DK
			1-1B	511504	4611884	İLİCA ŞELALESİ KÖPRÜ DK			7	7	7	7	DK
			1-1C	511530	4611860	İLİCA ŞELALESİ KÖPRÜ DK			7	7	7	7	DK
			1-1D	511576	4611861	İLİCA ŞELALESİ KÖPRÜ DK			7	7	7	7	DK
			1-1E	511609	4611865	İLİCA ŞELALESİ KÖPRÜ DK			7	7	7	7	DK
			1-2A	511644	4611840	İLİCA ŞELALESİ KÖPRÜ YD	45 MİÇİ		9	9	9	9	YD
			1-2B	511603	4611846	İLİCA ŞELALESİ KÖPRÜ YD			9	9	9	9	YD
			1-2C	511559	4611839	İLİCA ŞELALESİ KÖPRÜ YD			9	9	9	9	YD
			1-2D	511510	4611852	İLİCA ŞELALESİ KÖPRÜ YD			9	9	9	9	YD
			1-2E	511471	4611890	İLİCA ŞELALESİ KÖPRÜ YD			9	9	9	9	YD
2 NOLU KONTROL NOKTASI	907,908,909,910	SAMET AŞIKKUTLU	2-1A	511476	4612033	İLİCA ŞELALESİ KÖY YERLEŞİMİ YK	10 MİÇİ		3	3	3	3	YK
			2-1B	511458	4612019	İLİCA ŞELALESİ KÖY YERLEŞİMİ YK			3	3	3	3	YK
			2-1C	511440	4612008	İLİCA ŞELALESİ KÖY YERLEŞİMİ YK			3	3	3	3	YK
			2-1D	511425	4611934	İLİCA ŞELALESİ KÖY YERLEŞİMİ YK			3	3	3	3	YK
			2-1E	511399	4611974	İLİCA ŞELALESİ KÖY YERLEŞİMİ YK			3	3	3	3	YK
			2-2A	511372	4611973	İLİCA ŞELALESİ KÖY YERLEŞİMİ GK	25 MİÇİ		5	5	5	5	GK
			2-2B	511394	4611990	İLİCA ŞELALESİ KÖY YERLEŞİMİ GK			5	5	5	5	GK
			2-2C	511411	4612001	İLİCA ŞELALESİ KÖY YERLEŞİMİ GK			5	5	5	5	GK
			2-2D	511434	4612017	İLİCA ŞELALESİ KÖY YERLEŞİMİ GK			5	5	5	5	GK
			2-2E	511457	4612037	İLİCA ŞELALESİ KÖY YERLEŞİMİ GK			5	5	5	5	GK
			2-3A	511453	4612050	İLİCA ŞELALESİ KÖY YERLEŞİMİ DK	40 MİÇİ		7	7	7	7	DK
			2-3B	511441	4612041	İLİCA ŞELALESİ KÖY YERLEŞİMİ DK			7	7	7	7	DK
			2-3C	511422	4612027	İLİCA ŞELALESİ KÖY YERLEŞİMİ DK			7	7	7	7	DK
			2-3D	511402	4612010	İLİCA ŞELALESİ KÖY YERLEŞİMİ DK			7	7	7	7	DK
			2-3E	511377	4611993	İLİCA ŞELALESİ KÖY YERLEŞİMİ DK			7	7	7	7	DK
			2-4A	511367	4612020	İLİCA ŞELALESİ KÖY YERLEŞİMİ YD	70 MİÇİ		9	9	9	9	YD
			2-4B	511387	4612029	İLİCA ŞELALESİ KÖY YERLEŞİMİ YD			9	9	9	9	YD
			2-4C	511402	4612040	İLİCA ŞELALESİ KÖY YERLEŞİMİ YD			9	9	9	9	YD
			2-4D	511416	4612052	İLİCA ŞELALESİ KÖY YERLEŞİMİ YD			9	9	9	9	YD
			2-4E	511437	4612067	İLİCA ŞELALESİ KÖY YERLEŞİMİ YD			9	9	9	9	YD

SON KONTROL NOKTALARI ILGAZ

EK-7. YÖNETİM PLANI DEĞERLENDİRME FORMU

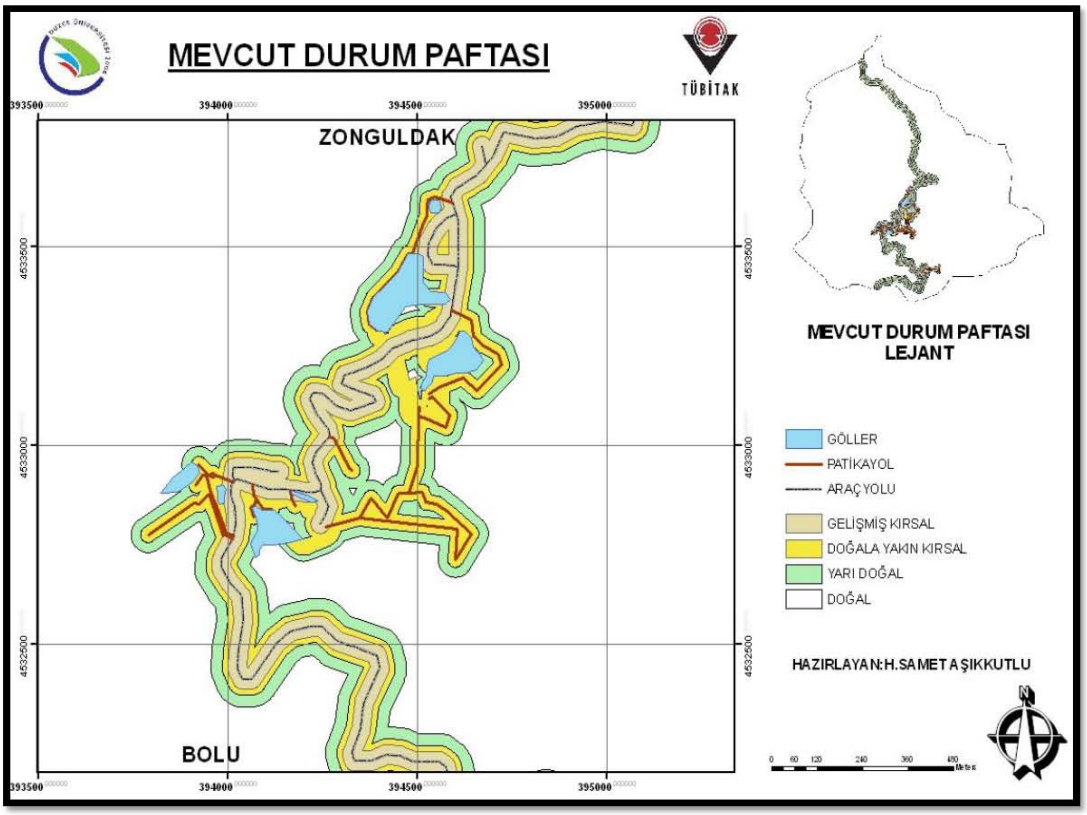

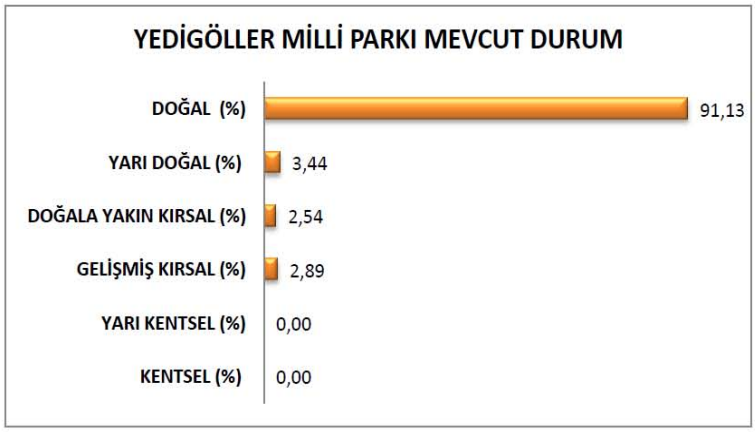

OLANAK SINIFLARI	KENTSEL	YARI KENTSEL	GELİŞMİŞ KIRSAL	DOĞALA YAKIN KIRSAL	YARI DOĞAL	DOĞAL
MEVCUT OLANAK SINIFI İÇERİSİNDEKİ KULLANIMLAR, DONATILAR VE AKTİVİTELER	Alanda bulunmuyor	Alanda bulunmuyor	Araç yolu, tabela, çöp kovası, aydınlatma elemanı, ahşap köprü, bungalov, depo, otopark, restoran, güvenlik kulübesi vb.	Piknik alanı, kamp alanı, wc, otopark, çöp kovası, patika yol, tabela, çeşme, büfe, ortak ateş yakma alanı vb.	Patika yol, yaban hayatı gözlemi, fotoğrafçılık, çöp kovası, çeşme vb.	Trekking, fotoğrafçılık, yaban hayatı gözlemi vb.

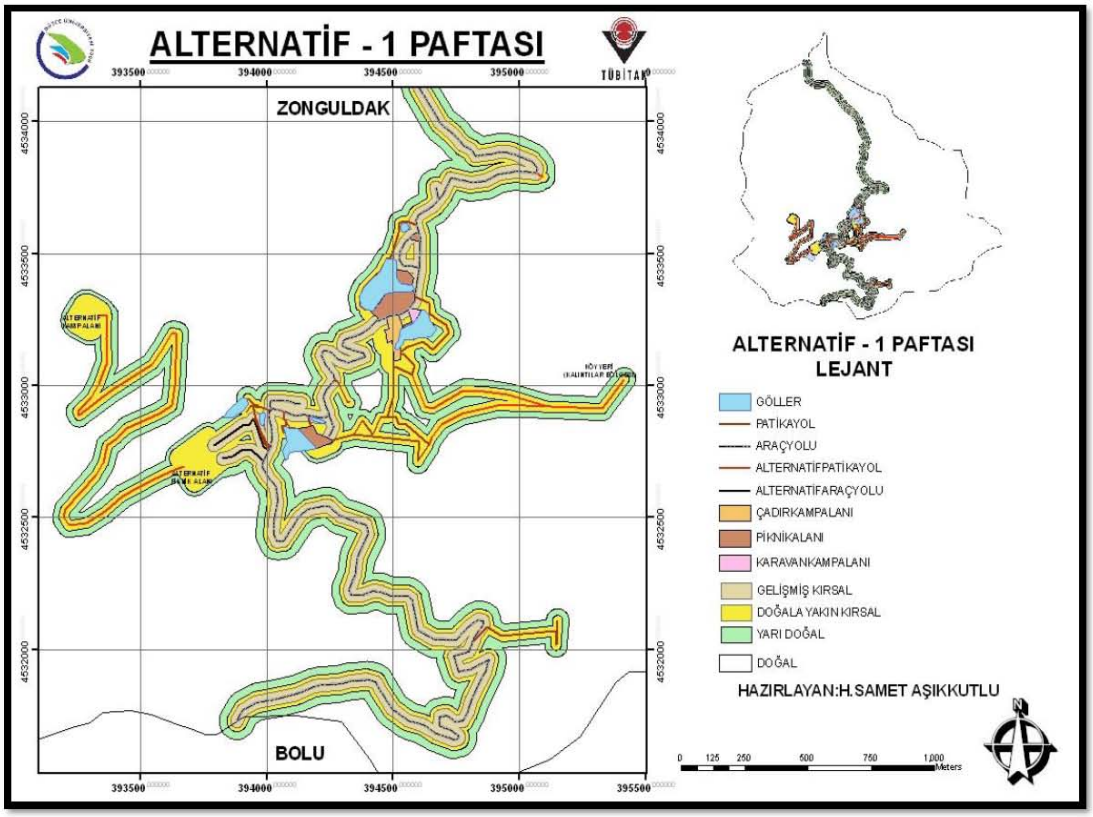

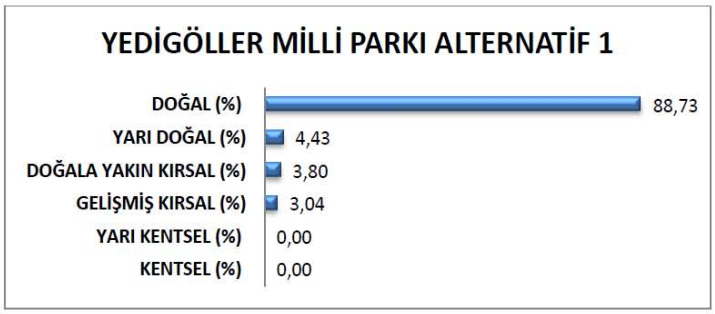

OLANAK SINIFLARI	KENTSEL	YARI KENTSEL	GELİŞMİŞ KIRSAL	DOĞALA YAKIN KIRSAL	YARI DOĞAL	DOĞAL
MEVCUT OLANAK SINIFI İÇERİSİNDEKİ KULLANIMLAR, DONATILAR VE AKTİVİTELER	Alanda bulunmuyor.	Alanda bulunmuyor.	Araç yolu, tabela, çöp kovası, aydınlatma elemanı, ahşap köprü, bungalov, depo, otopark, restoran, güvenlik kulübesi	Piknik alanı, kamp alanı, wc, otopark, çöp kovası, patika yol, tabela, çeşme, büfe, ortak ateş yakma alanı	Patika yol, yaban hayatı gözlemi, fotoğrafçılık, çöp kovası, çeşme	Trekking, fotoğrafçılık, yaban hayatı gözlemi
ALTERNATİF 1 PAFTASI (ALTERNATİF 1 PAFTASINDA MEVCUT PAFTAYA EK OLARAK; YOL, KULLANIM, ETKİNLİK EKLENDİ)	Müdahale olmadı.	Müdahale olmadı.	2 farklı yerden araç yolu eklendi.	-150 kişi (30 masa) için piknik alanı (at ile gezinti, atıcılık, yaban hayatı gözlemi için geyik çiftliği gibi bölgeler eklendi). -Köyyerine patika yol eklendi. -100 kişi(25 çadır) için 1 adet kamp alanı eklendi. (yakınında yaban hayatı gözlemi ve kul gözlem alanları eklendi), kamp alanına ulaşım ve trekking için patika yol eklendi. -Şelaleye ulaşmak için patika yol eklendi.	Trekking etkinliği ve çeşitli alanlara ulaşmak için patika yollar eklendi.	Orienting (yön bulma etkinliği) haricinde müdahale ekleme olmadı.

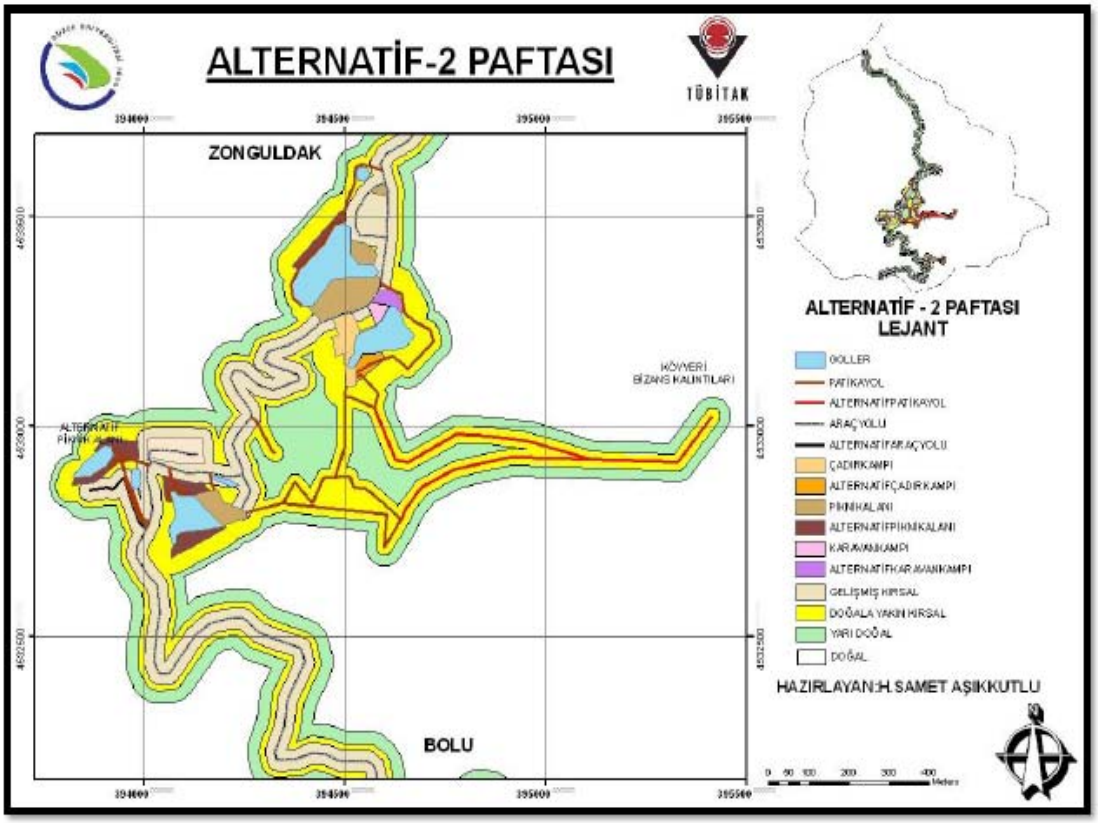

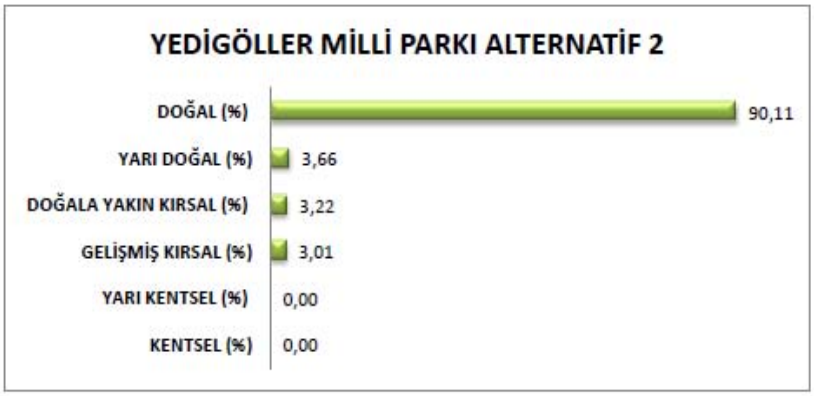

OLANAK SINIFLARI	KENTSEL	YARI KENTSEL	GELİŞMİŞ KIRSAL	DOĞALA YAKIN KIRSAL	YARI DOĞAL	DOĞAL
MEVCUT OLANAK SINIFI İÇERİSİNDEKİ KULLANIMLAR, DONATILAR VE AKTİVİTELER	Alanda bulunmuyor.	Alanda bulunmuyor.	Araç yolu, tabela, çöp kovası, aydınlatma elemanı, ahşap köprü, bungalov, depo, otopark, restoran, güvenlik kulübesi	Piknik alanı, kamp alanı, wc, otopark, çöp kovası, patika yol, tabela, çeşme, büfe, ortak ateş yakma alanı	Patika yol, yaban hayatı gözlemi, fotoğrafçılık, çöp kovası, çeşme	Trekking, fotoğrafçılık, yaban hayatı gözlemi
ALTERNATİF 2 PAFTASI (ALTERNATİF 1 PAFTASINDAKİ BÖLGELER GENİŞLETİLMİŞ VE GELİŞTİRİLMİŞTİR)	Müdahale olmadı.	Müdahale olmadı.	Alabalık restoranı yakın çevresindeki bölge genişletilmiştir. Alternatif piknik alanına araç yolu bağlantısı yapılmıştır. Bungalovlar yakın çevresi genişletilmiştir.	Dilek çeşmesi yakın çevresi genişletilmiştir. Mevcut piknik ve kamp alanları yanında alternatif piknik (sazlıgöl çevresi) ve kamp alanları eklenmiştir. Alternatif piknik alanı 150 kişi (1725m2) ye hizmet edebilir. Alternatif karavan ve çadır kampları toplamda 120 kişiye (4000m2) hizmet edebilir. Köy yerine ulaşım için patika yol eklenmiştir. Ayrıca alanda zonlarda genişletmeler yapılmıştır.	Mevcut durum ve alternatif alanlar dışında kalan parseller eğim paftasının izin verdiği doğrultuda değiştirilmiştir.	Müdahale olmadı.

	Tercih Edilen Rekreasyonel Etkinlikler	Bulunduğu Olanak Sınıfı Aralığı	Tercih edilen rekreasyonel alan	Tercih edilen rekreasyonel deneyimler	Olanak Sınıfına Göre Önem Durumu
TURİZM FİRMALARININ CEVAPLARI	1. Yaban hayatı gözlemi	YK-D	1. Doğal 2. Yarı kentsel 3. Yarı doğal 4. Doğala yakın kırsal 5. Gelişmiş kırsal 6. Kentsel	1. Aile ve arkadaşlarla birlikte keyifli vakit geçirmek	Tüm olanak sınıfı için önemli
				2. Kalabalıktan kaçmak	Doğala doğru artmakta
	2. Organize kamp	YK-D		3. Günlük rutinlerden kurtulmak	Doğala doğru artmakta
	3. Ata binmek	K-D		4. Kendini kırsal bir alanda güvende hissetmek	Kentsele doğru artmakta
	4. Bota binmek	K-YD		5. Doğa ve kültür hakkında bilgi edinmek	Doğala doğru artmakta
	5. Yüzmek	K-D		6. Konforlu bir tatil geçirmek	Kentsele doğru artmakta
UZMAN VE YÖNETİCİLERİN CEVAPLARI	1. Yürüyüş	K-D	1. Doğal 2. Gelişmiş kırsal 3. Doğala yakın kırsal 4. Yarı doğal 5. Yarı kentsel 6. Kentsel	1. Doğa ve kültür hakkında bilgi edinmek	Doğala doğru artmakta
	2. Yaban hayatı gözlemi	YK-D		2. Doğayı ve sessizliği tecrübe etmek	Doğala doğru artmakta
	3. Eğitim kampları	YK-D		3. Sosyalleşmek	Kentsele doğru artmakta
	4. Balık tutmak	K-D		4. Fiziksel yeterliliklerini denemek	K-D
	5. Bota binmek	K-YD		5. Macera ve mücadele deneyimini arttırmak	Doğala doğru artmakta
KULLANICILARIN CEVAPLARI	1. Piknik yapmak	K-GK	1. Doğal 2. Yarı doğal 3. Doğala yakın kırsal 4. Gelişmiş kırsal 5. Yarı kentsel 6. Kentsel	1. Aile ve arkadaşlarla birlikte keyifli vakit geçirmek	K-D
	2. Fotoğrafçılık	YK-D		2. Doğayı ve sessizliği tecrübe etmek	Doğala doğru artmakta
	3. Botanik gözlem	YK-D		3. Doğa ve kültür hakkında bilgi edinmek	Doğala doğru artmakta
	4. Fotosafari	YK-D		4. Günlük rutinlerden kurtulmak	Doğala doğru artmakta
	5. Yaban hayatı gözlemi	YK-D		5. Kalabalıktan kaçmak	Doğala doğru artmakta

Değerlendirme Kriterleri	Mevcut Durum	Alternatif-1	Alternatif-2
1)Amaca uygunluk **(Yasal amaçlarına ve standartlarına uygunluk)** 1:Uygun, 2: Oldukça uygun, 3: Çok uygun ***Paftalar "mesire yerleri teknik izahnamesi"ne göre hazırlanmıştır.**			
2)Yıl boyu kullanılabilirlik **(her mevsim etkinliklere katılabilmeye uygunluk)** 1:iki mevsim, 2:üç mevsim, 3: dört mevsim ***Etkinlik, alan kullanımı, rekreasyonel ihtiyaç, kentlere yakınlık uzaklık vb.**			
3)Batı Karadeniz Bölgesindeki diğer Milli Parkların rekreasyonel olanak eksiklerini karşılamaya uygunluğu 1:Uygun, 2:Oldukça uygun, 3: Çok uygun ***Ilgaz Dağı Milli Parkı: Yedigöller Milli Parkına göre daha küçük bir yüzölçüme sahiptir. Kayak tesisine sahip olmakla birlikte, konaklamak için oteller bulunmaktadır. piknik ve kamp alanı bulunmamaktadır.** ****Küre Dağları Milli Parkı, Yedigöller Milli Parkına göre büyük bir yüzölçüme sahiptir ve alan içerisinde konaklama, alışveriş, yeme içme tesisleri yok denecek kadar azdır.**			
4) Günümüz şartlarından çok, gelecekteki rekreasyonel eğilimlere cevap verme yeteneği 1:Uygun, 2:Oldukça uygun, 3: Çok uygun ***Etkinlik, alan kullanımı, rekreasyonel ihtiyaç, kentlere yakınlık uzaklık vb.**			
5)Alanın rekreasyonel kapasitesi **(Kullanıcı kapasitesi)** Azdan çoğa doğru sıralanacak, (1Az-3Çok) ***Etkinlik, kullanım vb. koşullar göz önüne alınacak.**			
6)Alanın yönetimi için gerekli bütçenin yaklaşık büyüklüğü **Azdan çoğa doğru sıralanacak** (1Çok-3Az)* ***Etkinlik, kullanım, alt yapı ihtiyacı vb. koşullar göz önüne alınacaktır.**			
7)Alanın ihtiyacı olan yaklaşık personel miktarı* **Azdan çoğa doğru sıralanacak** (1Çok-3Az) ***Kullanıcı sayısı doğrultusunda ortaya çıkan ihtiyaçlar (temizlik, koruma, bakım vb.) dikkate alınacaktır.**			
8)Milli Parkın Batı Karadeniz Bölgesinde gelir yaratma etkisi 1: Düşük, 2:Orta, 3:Yüksek ***Etkinlik, kullanım vb. koşullar göz önüne alınacak.**			
9)Paydaş beklentilerine uygunluk **(Alanı ziyaret eden paydaşlar, Yerel paydaşlar, Bölgesel paydaşlar, Ülkesel paydaşlar)** **Azdan çoğa doğru sıralanacak** (1Az-3Çok) ***Etkinlik, kullanım vb. koşullar göz önüne alınacaktır.**			
10) Kullanıcıların olumsuz etkilerinin yoğunluğu (kalabalık, çevre kirliliği, gürültü kirliliği vb.) (1Çok-3Az) ***Alandaki kullanımlar, alana müdahale, kullanıcı sayısı vb. konular dikkate alınacaktır.**			
GENEL DEĞERLENDİRME			

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı	: AŞIKKUTLU, Hüseyin Samet
Uyruğu	: T.C.
Doğum tarihi ve yeri	: 14/06/1982-Ankara
Telefon	: 0532 680 56 51
Faks	: 0354 242 10 05
E-posta	: s.asikkutlu@bozok.edu.tr

Eğitim

Derece	**Eğitim Birimi**	**Mezuniyet tarihi**
Yüksek Lisans	Düzce Üniversitesi Fen Bil. Enst. Peyzaj Mim. ABD.	2008
Lisans	AİBÜ Düzce Orman Fak. Peyzaj Mim. Böl.	2005
Lise	Eryaman Lisesi/ANKARA	2000

İş Deneyimi

Yıl	**Yer**	**Görev**
2010-Halen	Bozok Ü. Müh.-Mim. Fak. Şehir ve Bölge Planlama Böl.	Öğr. Gör.

Yabancı Dil

İngilizce (KPDS: 62)

Yayınlar

1. Müderrisoğlu H., Salantur B., Kalaycı A., Tavukoğlu E., Aşıkkutlu H.S., Acar E.E., Çevresel tutum ve davranışlar, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Ormancılık Dergisi* (2) 1 (**2006**) 53-67.

2. Müderrisoğlu H., Aşıkkutlu H.S., Kalaycı A., Salantur B., Rekreasyonel

motivasyonların belirlenmesi: spor tesisi örneği, *Düzce Üniversitesi Ormancılık Dergisi*, (2) 2 (**2006**) 15-23.

3. Müderrisoğlu H., Uzun S., Aşıkkutlu H.S., Rekreasyon ekolojisinde etki gözlem yöntemleri, *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, (2) (**2009**) 193-203.

4. Aşıkkutlu H.S., Müderrisoğlu H., Rekreasyonel kısıtlayıcıların belirlenmesi; Ankara Harikalar Diyarı Parkı örneği, *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, (12) 18 (**2010**) 11-19.

5. Demir Z., Muderrisoglu H., Asikkutlu H.S., Bollukçu P., Determination of user satisfaction for management practices on recreational areas, *African Journal of Agricultural Research*, 5(8) (**2010**) 692-699.

6. Aşıkkutlu H.S., Müderrisoğlu H., Demir Z., Uzun O., Bölgesel rekreasyonel planlamada Rekreasyonel Olanak Dağılımı (ROD) yöntemi ile ideal yönetim planı oluşturulması, *Bozok Üniversitesi Uluslararası Bölgesel Kalkınma Sempozyumu Bildiriler Kitabı,* Yozgat, (**2010**) 89-96.

7. Asikkutlu H.S., Muderrisoglu H., The effects of motivation on leisure time management, *African Journal of Business Management*, 5 (20) (**2011)** 8000-8007.

8. Aşıkkutlu H.S., Müderrisoğlu H., Kabul Edilebilir Değişim Sınırları (KEDS) yöntemi ve rekreasyonel alan yönetimi, *Ekoloji 2011 Sempozyumu*, Düzce, (**2011)** 221. (Poster Sunumu)

9. Aşıkkutlu H.S., Daşdandır A., Kayacan B., Şahin Kütük B., Uzun O., Demir Z., Müderrisoğlu H., Korunan Alanlarda Rekreasyonel Olanak Dağılımı (ROD) Yöntemi ile ideal rekreasyonel yönetim bölgelerinin oluşturulması, *I.Rekreasyon Araştırmaları Kongresi,* Antalya, (**2012**)103-119.

10. Yerli Ö., Aşıkkutlu H.S. Demir Z., Kamp ve pikniğe dayalı rekreasyon gürültüsünün değerlendirilmesi: Yedigöller Milli Parkı Örneği, *I.Rekreasyon Araştırmaları Kongresi,* Antalya, (**2012**) 822-834.

11. Aşıkkutlu H.S., Müderrisoğlu H., Rekreasyonel katılımda motivasyon ve kullanıcı özelliği ilişkisi; Ankara Göksu Parkı Örneği, *II. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi,* İzmir, (**2013**) 593-598 (Poster Sunum).

12. Aşıkkutlu H.S., Müderrisoğlu H., Daşdandır A., Kayacan B., Şahin Kütük B., Uzun O., Demir Z., Paydaş gruplarının rekreasyonel alan beklentileri arasındaki farklılıkların belirlenmesi:Yedigöller Milli Parkı Örneği, *II. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi,* İzmir, (**2013**) 299-312.

13. Uzun S., Müderrisoğlu H., Yıldız O., Çakır G., Aksoy N., Kaya L. G., Demir Z., Aşıkkutlu H.S., Doğal alanlardaki farklı rekreasyonel faaliyetlerin ekolojik etkileri, *II. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi,* İzmir, (**2013)** 100-128.